

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ DİJİTAL OKUMA
VE DİJİTAL YAZMA KÜLTÜRLERİ

Hayrünnisa SAVAŞ
ORCID: ORCID: 0000-0002-0568-1189

Danışman
Prof. Dr. Ruhan KARADAĞ YILMAZ
ORCID: ORCID: 0000-0003-3254-8890

Konya – 2023

ÖN SÖZ

Tezi hazırlama sürecinde beni her anlamda destekleyen, yüreklendiren yapıcı eleştirileri ile bana yol gösteren, kendisinin öğrencisi olmaktan onur duyduğum, akademik alandaki başarılarını ve hayata karşı duruşunu gıpta ile takip ettiğim ve örnek aldığım, kendisi ile yaptığımız her akademik çalışmada heybeme çok kıymetli tecrübeler edindiğim kıymetli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Ruhan KARADAĞ YILMAZ' a desteklerinden ve en çok da sabrından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım süresince tezin bazı aşamalarında değerli düşünceleri, bilgi ve tecrübeleriyle bana çok şey öğreten kıymetli hocam Prof. Dr. İsa KORKMAZ 'a teşekkürlerimi sunarım.

Doğduğum günden bugüne sonsuz emek ve fedakârlıkla beni yetiştirip bugüne getiren, maddi manevi destekleriyle hayatımın her zorluğunda, her yokuşunda yanımda olan, elimden tutan, sırtımı sıvazlayan, yanındayız diyen ve elimi hiç bırakmayan, her zaman onların çocukları olmaktan gurur duyduğum ve yaşamım boyunca onlara layık bir evlat olmaya çalıştığım her kararında ardımda dağ gibi duran, dualarıyla beni koruyan anneme ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Teşekkürümün en büyüğü ve en anlamlısını üç yıldır onlardan çaldığım zaman için beni affetmelerini dileyerek, en zor anımda beni hayata bağlayan güç ve enerji kaynaklarım oğullarıma etmek isterim. Evlatlarım, yaşama sebeplerim, hayata karşı dimdik duruşumun mimarları, hayatımı onları onurlu, dürüst, kimseye boyun eğmeden yetiştirmeye adadığım can parelerim; Âdem ve Tahir'ime yüksek lisansa başladığım günden beri bana olan sabırlarına, desteklerine minik yürekleri ile ettikleri dualarına, “anne az kaldı, haydi kalk tezinin başına” cümlelerine, bana bu süreçte tahammül etmelerine sonsuz teşekkür ederim.

Hayrünnisa SAVAŞ

2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	2
İÇİNDEKİLER	3
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	5
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	6
SİMGELER VE KISALTMALAR	7
ÖZET	8
ABSTRACT	9
1. GİRİŞ	10
1.1. Problem Durumu	14
1.1.1.Okuma	16
1.1.1.1.Okuma alışkanlığı.....	17
1.1.1.2. Okuma kültürü.....	17
1.1.1.3. Dijital okuma	18
1.1.1.4.Dijital okuma kültürü	19
1.1.2.Yazma.....	20
1.1.2.1.Yazma Kültürü	21
1.1.2.2.Dijital yazma	21
1.1.2.3.Dijital yazma kültürü.....	23
1.1.3.Okuryazarlık Kavramı.....	23
1.1.4.Okuryazarlık Türleri.....	24
1.1.4.1.Bilgi okuryazarlığı.....	24
1.1.4.2.Bilgisayar okuryazarlığı	24
1.1.4.3.Bilişim teknolojileri okuryazarlığı	25
1.1.4.4.Medy okuryazarlığı.....	26
1.1.4.5.Teknoloji okuryazarlığı	26
1.1.4.6.Dijital okuryazarlık.....	26
1.1.5. Dijital Okuma ve Dijital Yazmanın Öğretmenlik Mesleğindeki Önemi.....	28
1.1.6. 2023 Eğitim Vizyonunda Yaşam Boyu Öğrenme ve Dijital Okuryazarlık.....	29
1.2. Araştırmanın Amacı	30
1.3. Araştırmanın Önemi	31
1.4. Sayıtlılar	31
1.5. Sınırlılıklar.....	31
1.6. Tanımlar	32
2. ALAN YAZIN	33
2.1. Dijital Okuryazarlık ile İlgili Çalışmalar	33
2.2. Dijital Okuma ve Dijital Yazma ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	39

2.3. Dijital Okuma ve Dijital Yazma ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	43
3. YÖNTEM.....	46
3.1. Araştırmanın Modeli	46
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	49
3.4. Verilerin Toplanması.....	51
3.5. Verilerin Analizi.....	52
3.5.1 Nitel verilerin analizi.....	52
3.5.2. Nicel verilerin analizi	53
3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik.....	53
3.6.1. Nitel verilerin geçerlik ve güvenirliliği	54
3.6.2. Nicel verilerin geçerlik ve güvenirliliği.....	54
3.7. Etik	55
4. BULGULAR	56
4.1. Nicel Bulgular	56
4.1.1 Dijital okuma kültürüne ilişkin nicel bulgular	56
4.1.2 Dijital yazma kültürüne ilişkin nicel bulgular.....	66
4.2. Nitel Bulgular	75
4.2.1. Dijital okuma kültürüne ilişkin nitel bulgular	75
4.2.2 Dijital yazma kültürüne ilişkin nitel bulgular.....	96
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	111
5.1. Nicel Sonuç ve Tartışma	111
5.1.1. Dijital Okuma Kültürüne İlişkin Nicel Sonuçlar.....	111
5.1.2. Dijital yazma kültürüne ilişkin nicel sonuçlar ve tartışma	118
5.2. Nitel Sonuç ve Tartışma	123
5.2.1. Dijital okuma kültürüne ilişkin nitel sonuçlar ve tartışma	123
5.2.2. Dijital yazma kültürüne ilişkin nitel sonuç ve tartışma.....	130
5.3. Öneriler.....	133
KAYNAKLAR.....	135
EKLER.....	147
Ek-1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Sınıf Öğretmenleri İçin).....	147
Ek-2 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Öğretmen Adayları İçin).....	148
Ek-3 Öğretmen Anket “Google Forms”	149
Ek-4 Öğretmen Adayları Anket “Google Forms”	152
Ek-5 Etik Kurul Belgesi	158
Ek-6 Araştırma İzin Belgesi	159
Ek-7 Bilgilendirilmiş Onam Formu	160
Ek-8 Ölçek Kullanma İzinleri	161

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dijital Okuma ve Dijital Yazma Kültürleri başlıklı tez çalışmamın toplam **163** sayfalık kısmına ilişkin, 9/06/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%15** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

12/06/2023

Hayrünnisa SAVAŞ

Prof. Dr. Ruhan KARADAĞ YILMAZ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

12/06/2023

Hayrünnisa SAVAŞ

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

akt: Aktaran

Ö1, Ö2: Öğrenci1, Öğrenci 2

YT, AA: Öğretmenlerin ad ve soyadlarının baş harfleri

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ DİJİTAL OKUMA VE DİJİTAL YAZMA KÜLTÜRLERİ

Hayrünnisa SAVAŞ

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürlerinin araştırılmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya’da görev yapan ve MEB bünyesinde çalışan sınıf öğretmenleri ile Selçuk ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dallarında 1.2.3. ve 4. sınıfta öğrenim gören sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Araştırmada nicel ve nitel verilerin bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Nicel ve nitel boyutlar aynı anda incelenmiş birbirlerinden bağımsız olarak analiz edilmiştir. Araştırmada karma yöntemin yakınsayan paralel deseni kullanılmıştır. Nicel verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından dijital okuma kültürü ve dijital yazma kültürü anketi geliştirilmiştir. Anketin birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik (cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi, öğretim yapılan sınıf düzeyi/eğitim görülen sınıf düzeyi) sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların dijital okuma ve dijital yazmaya ilişkin kültürlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan; evet/hayır, çoktan seçmeli ve açık uçlu soru türünden oluşan sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölüm dijital okuma ile ilgili katılımcıların inanç, düşünce ve tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan 31 maddelik likert ölçeğine dayalı anket sorularından, dördüncü bölüm ise katılımcıların dijital yazmaya ilişkin inanç, düşünce ve tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan ve 29 maddeden oluşan likert ölçeğine dayalı anket sorularından oluşmaktadır. Madde yanıtlama alanında 5’li puanlama anahtarı kullanılmıştır. Anket maddelerine verilen yanıtlar “Hiç Katılmıyorum (5), Az Katılıyorum (4), Kısmen Katılıyorum (3), Katılıyorum (2), Kesinlikle Katılıyorum (1)” ifadelerinden oluşmaktadır. Çalışmanın nicel boyutuna 400 öğretmen ve 150 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin toplanması sürecinde ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler için her biri üç bölümden oluşan iki adet yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Birinci bölüm katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemeye yöneliktir. İkinci bölümünde katılımcıların dijital okumaya ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan 6 soru, üçüncü bölümünde ise dijital yazmaya ilişkin görüşleri ortaya koymayı amaçlayan 7 soru yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlandıktan sonra dil ve kapsam geçerliğini ölçmek amacıyla iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Bu doğrultuda görüşme formundan iki adet soru çıkarılarak görüşme formlarına son hali verilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Görüşmeler 20 öğretmen ve 20 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında görüşme formlarının incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde ise öncelikle anketlerdeki maddelerin her biri için katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürleri hakkındaki görüşleri ile cinsiyetleri ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-Kare (χ^2) bağımsızlık testi ile incelenmiştir. Benzer şekilde, öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi ve öğretim yaptıkları sınıf düzeyi ile dijital okuma ve dijital yazma kültürleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı yine χ^2 bağımsızlık testi ile test edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen ve öğretmen adaylarının çoğunluğunun dijital cihazlar aracılığı ile okuma yaptığı, bunu yapmalarının en çok tercih edilen nedeninin bilgiye kolay erişim sağlaması olduğu, dijital ortamda en çok akıllı telefon kullandıkları, okuma yapılan içerik ve ortamın sosyal medya olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dijital metinleri okumayı tercih edenlerin, yanlarında basılı materyal taşımaya gerek olmadan, bilgiye hızlı, pratik, detaylı ve tek tıkla ulaşabilme nedeniyle bu okuma ürünü tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca katılımcıların çoğunluğunun dijital yazma türünü tercih ettikleri dijital yazma yaparken dizüstü bilgisayar ve akıllı telefon kullandıkları, dijital yazmayı kolay, eğlenceli, pratik ve vazgeçilmez buldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital okuma, dijital yazma, sınıf öğretmeni, sınıf öğretmeni adayı.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Basic Education
Primary Education Program
Master Thesis
DIGITAL READING AND DIGITAL WRITING CULTURES OF PRIMARY SCHOOL
TEACHERS
AND PROSPECTIVE TEACHERS

Hayr nnisa SAVAŞ

In the research, which aims to investigate the digital reading and digital writing cultures of primary teachers and primary teacher candidates, the study group was recruited by the classroom teachers working in Konya in the 2021-2022 academic year and working within the Ministry of Education, Selçuk and Necmettin Erbakan University, Faculty of Education, Department of Basic Education, Department of Classroom Education 1.2. 3. and 4th grade classroom teacher candidates. Mixed method, in which quantitative and qualitative data are used together, was used in the research. Quantitative and qualitative dimensions were examined simultaneously and analyzed independently of each other. In the research, the convergent parallel design, design of the mixed method was used. In order to collect quantitative data, a digital reading culture and digital writing culture questionnaire was developed by the researcher. In the first part of the questionnaire, there are questions to determine the demographic characteristics of the participants (gender, age, professional experience, education level, class level of education/class level of education). In the second part of the survey, aiming to reveal the digital reading and digital writing cultures of the participants; There are questions consisting of yes/no, multiple choice and open-ended questions. The third part consists of 31-item Likert-based survey questions aiming to reveal the beliefs, thoughts and attitudes of the participants about digital reading, and the fourth part consists of 29-item Likert-based survey questions that aim to reveal the participants' beliefs, thoughts and attitudes towards digital writing. A 5-point rubric was used in the item response area. Responses to the questionnaire items consist of "I strongly disagree (5), I slightly agree (4), I partially agree (3), I agree (2), I strongly agree (1)". 400 teachers and 150 teacher candidates participated in the survey. In the process of collecting the qualitative data of the research, semi-structured interview technique was used. In this form, two semi-structured interview forms, each consisting of three parts, were prepared. The first part is aimed at determining the personal information of the participants. In the second part, there are 6 questions aiming to reveal the views of the participants on digital reading, and in the third part, all there are 7 questions aiming to reveal the views on digital writing. After the semi-structured interview forms were prepared, they were presented to the opinion of two field experts in order to measure the language and content validity. In this direction, two questions were removed from the interview form and the interview forms were finalized and made ready for application. Interviews were held with 20 teachers and 20 teacher candidates. In the qualitative part of the research, the content analysis method was used to analyze the interview forms. In the analysis of the quantitative data, firstly, the frequency and percentage values for each of the items in the questionnaires were included in the participation levels. The Chi-Square (χ^2) independence test was used to examine whether there is a significant relationship between the views of pre-service teachers about digital reading and digital writing cultures, and their gender and grade levels. Similarly, whether there is a significant relationship between teachers' gender, age, professional experience, education level and class level they teach and their views on digital reading and digital writing cultures was again tested with the χ^2 independence test. It has been found that the majority of teachers and teacher candidates read through digital devices, the most preferred reason for doing this is to provide easy access to information, they use smart phones the most in the digital environment, and the content and environment for reading is social media. It has been found that the participants write digitally, use laptops and smart phones while writing digitally, and find digital writing easy, fun, practical and indispensable. It has been found that those who prefer to read digital texts can access information quickly, practically, in detail and with one click, without the need to carry printed materials with them. As a result, the convenience provided by digital reading and digital writing and its presence in all areas of life have caused it to be used more and more and become an indispensable part of life.

Keywords: Digital reading, digital writing, classroom teacher, classroom teacher candidate

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Okuma insanın dünyayı anlamlandırma çabasıdır. Okuma yoluyla, bilgi gizli bir hazine gibi açığa çıkmakta, bireyler aydınlanmakta ve dünyanın evrensel kültür ve medeniyetine paylaşmaya ve katılmaya yetkilendirilmektedirler (Akubulo ve Okorie, 2015). Okuma bireye hayatı anlamlandırma, farklı bakış açıları katma, tecrübeler edinme ve geçmiş yaşantılardan ders alma gibi olanaklar sunar. Okuyan insan hayata anlamlı bakan insandır. Hayatı anlamlandırmaya çalışan, tecrübelerini gelecek nesillere aktaran, geçmişteki tecrübeleri ile bugüne ışık tutan, insanlığa hizmet eden insandır.

Okuma alışkanlığı bireylerin, düzenli olarak okuma yapmaları, kitap edinmeleri, kendilerine ait kütüphaneleri ya da kitaplıklarının olması, kitap okumayı keyif haline dönüştürmeleri ve hayatlarında vazgeçilmez bir etkinlik olarak tanımlamaları gibi bireysel durumların yanı sıra toplumsal olarak kolektif bilince sahip entelektüel bireylerin sahip olduğu kültürden kaynaklanmaktadır (Altunbay vd., 2020). Okuma kültürü ise toplumların çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma ve gelişmişlik düzeyini belirleyen okuma eylemini, hayatları ile bütünleştirebilmeleri ile oluşmaktadır. Kişinin ilk sosyal çevresi olan ailesi okuma kültürünün temellerinin atıldığı yerdir. Ailenin okumaya olan bakış açısı, kitaba verdiği değer, günlük hayatlarına okumayı ne kadar dahil ettikleri, küçük yaşlardan itibaren bireyleri okuma eylemi ile tanıştırmaları ve okumanın önemini bireye aktarmaları ne kadar fazla ise bireyin okuma kültürünü edinmesi o kadar kolay olur (Yalçıntaş, 2023).

Okuryazar kelimesi güncel Türkçe sözlükte okuması yazması olan, öğrenim görmüş (kimse) olarak tanımlanırken; okuryazarlık kelimesi ise okuryazar olma durumu olarak yer almaktadır (TDK, 2021). Okuma becerisinin yazı ve sembollerle anlamlandırılması ile başlayan, etkili bir şekilde kullanılarak nesnelere, olayları ve durumları detaylı bir şekilde anlama ve anladıklarına kendi bilgi birikimini katarak yorumlama olarak ifade edilebilen okuryazarlık (Mete, 2020) bireyin yaşamındaki olayları ve olguları anlamlandırması, idrak ettiği bu anlamlandırmayı sosyal hayatındaki tüm ilişkilerine yansıtmasıdır (Aşıcı, 2009).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO, 2023) okuryazarlık kavramını “artık giderek daha dijital, metin aracılı, bilgi açısından zengin ve hızla değişen bir dünyada bir dizi okuma, yazma ve sayma becerileri olarak geleneksel tanımının ötesinde bir tanımlama, anlama, yorumlama, yaratma ve iletişim aracı” olarak tanımlamaktadır.

Okuryazarlık becerilerinin bireylerin dijital teknoloji aracılığıyla bilgi ve öğrenimle giderek daha fazla meşgul olmalarıyla genişleyip geliştiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda okuryazarlık yaşam boyu öğrenme ve yeterliliğin sürekliliğini sağlayan, sürdürülebilir kalkınma için eğitim ve küresel vatandaşlığın yanı sıra mesleğe özgü becerileri içeren daha geniş bir beceri kümesi olarak ele alınmaktadır (UNESCO, 2023).

Uluslararası Yetişkin Yetkinlikleri Değerlendirmesi Programı (PIAAC) ise okuryazarlığı, “değişen bağlamlarla ilişkili basılı ve yazılı materyalleri kullanarak tanımlama, anlama, yorumlama, yaratma, iletişim kurma ve hesaplama yeteneği” olarak tanımlamaktadır. Okuryazarlık, bireylerin hedeflerine ulaşmalarını, bilgi ve potansiyellerini geliştirmelerini ve kendi topluluklarına ve daha geniş topluma tam olarak katılmalarını sağlayarak yaşam boyu öğrenmeyi kapsamaktadır (OECD, 2023).

Okuryazarlık bireyin hedeflerine ulaşması için gücünü ve bilgi birikimini artıran, hayallerini gerçekleştirmesini sağlayan, toplumun geniş bir kesimine hitap etme fırsatı veren olgudur (Öğütçü ve Çilingiroğlu, 2014). Okuryazarlık günlük yaşamda en basit işlerin yapımından, iş yaşamında karmaşık bir problemin çözümüne kadar hayatın tüm alanlarında gerekli ve önemlidir. Evde kullanılan elektronik bir aletin kullanma kılavuzunu okurken gereksinim duyulan okuryazarlık düzeyinden başlayarak, iş yerinde yapılması gereken uzmanlık gerektiren mesleki becerilere sahip olma, üst düzey bilişsel beceri gerektiren birden çok bilgi kaynağını birleştirme ve karmaşık problemlerin çözümüne kadar pek çok farklı seviyede olan okuryazarlık boyutu yaşamın her alanında yer almaktadır. Yaşam kalitesini artırmak, bilgi birikimini ve becerileri sürekli geliştirmek, güncellemek, hedeflere ulaşmak farklı okuryazarlık düzeylerinde ilerlemekle mümkündür.

Dijital yaşamın nitelik ve nicelik olarak artması, insanoğlunun teknolojiye daha aktif bir birey olarak ileride olmasını gerektirmektedir (Öçal, 2017). Çağımızın dijital bir çağ olması hızla gelişen teknolojinin sanayi, sağlık, hizmet, üretim, ekonomi gibi alanların yanı sıra eğitimde de geniş yer edinmesi sebebiyle; öğretmenlerden teknolojiye uyum sağlamaları ve teknolojinin gereklerini yerine getirebilmeleri beklenmektedir (Kara, 2021).

Toplumun her çağda değerleri ve hedefleri farklılaşmakta; çağın gerekliliklerine göre bu değerlerin ve hedeflerin anlamları değişmektedir. Bu nedenle okuryazarlık çağın gerektirdiği bir beceri olarak kavramlaşmaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Teknolojik gelişmeler hayatın her alanında olduğu gibi eğitim alanında da pek çok değişikliği beraberinde getirmiştir.

Dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı gibi kavramlar alan yazına girmiş, eğitimin vazgeçilmez birer parçası olmuştur (Boyacı, 2019).

Dijital okuryazarlık dijital teknolojiler aracılığıyla güvenli ve uygun bir biçimde bilgiye erişme, bilgiyi yönetme, anlama, entegre etme, iletme, değerlendirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (UNESCO, 2023). Gelişen teknoloji ve dijitalleşme ile dijital okur ifadesi geleneksel okur anlayışının dışında akıllı cihazların sunduklarını anlamlandırma, dijital yazar ifadesi ise dijital ortamda yer alan içerikleri oluşturan kişi olarak alan yazına girmiştir (Avcı, 2020). Gelişen teknoloji, eğitim alanında öğretmen ve öğrencilerin sahip olmaları gereken becerilerini değiştirmekte; bilgiye ulaşabilen, bilgiyi içselleştirebilen ve yeni bilgi üretebilen, içerik hazırlayabilen eğitimcilere olan ihtiyacın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kendini güncelleme ve yeniliklere açık olma ise bireylerin genelde okuryazar olmalarıyla, özelde ise dijital okuma ve dijital yazma becerilerine sahip olabilmeleriyle mümkündür.

Dijital okuma; dijital araçlarla ekran üzerinden yapılan okumadır. Dijital okuma, dijital araçlar aracılığı ile bilginin transfer edilmesi sürecidir. Dijital okumayı geleneksel okumadan ayıran en önemli özelliği okuma eyleminin basılı bir materyalden değil dijital bir araç üzerinden yapılıyor olmasıdır (Odabaş, 2017). Dijital okuma günümüz eğitim ortamlarında gereklilikten çıkıp zorunluluk halini almıştır. Bu durumda temel okur yazarlık becerilerinin yanı sıra dijital okuma ve yazma becerilerine de sahip olmayı zorunlu kılmaktadır (Duran vd., 2018).

Dijital okuma bireylerin hayatlarına girdiğinde okuma kültürlerini ve okuma alışkanlıklarını doğrudan etkilemektedir. Bilgiye ulaşma yolundaki farklılık bireylerin okuma kültürlerini etkilemektedir (Gambrell, 2005). Günlük hayatın vazgeçilmezi olan dijital okuma ile her yerde eğitim ve sınırsız kaynağa hızlı ve zahmetsizce erişim imkânı sağlanmakta, eğitim sınırları olan kapalı okul ortamının dışına çıkarılmaktadır. Dijital okuma ile eğlenceli okuma ortamları ve sonsuz kütüphane seçeneği öğrencilerin dijital okuma kültürüne şekil vermektedir. Son on yılda teknoloji ve internet imkanlarının gelişmesi, bilgiye erişimin kolaylaşması dijital okumayı yaygın bir okuma türü haline getirmiştir (Liu ve Ko, 2019). Bireyler günümüzde bir yandan okuma kültürünü içselleştirmeye çalışırken diğer yandan dijital okuma kültürüne uyumlanmaya çalışmaktadır. Bu noktada hem okuma kültürünün edinilmesi hem de dijital okumanın desteklenmesi ve geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Yazma öz düzenleyici becerilerin kullanımını gerektiren, planlama, gözden geçirme, üretim ve hedef odaklı, esnek, gözden geçirme stratejilerini ve bilişsel süreçleri kapsayan bir

faaliyettir (Harris, Schmidt ve Graham, 1997). Yazma kültürü, başarılı bir yazı yazabilmek için önemli bileşenleri içeren bir kavramdır. Yazılı metin oluşturma, yazma yeterlilikleri, yazma süreci, yazıyı planlama, geri bildirim, yazıyı düzeltme, yazılan tür, yazıyı yayımlama, kaliteli metin farkındalığı, anlamsal farkındalık ve yazılı metinlerin biçimsel gereklilikleri gibi bileşenler içerir. Yazı kültürünü tanımlayacak olursak, yazma edinimini gerçekleştirmek için bireyin kullandığı yaklaşımlar bütünüdür. Yazma kültüründe türe özgü yapı, metin üretim süreçleri hakkında bilgi, farkındalık ve tutum çok önemlidir. Olumlu uyarıcılar, yapılar yazma kültürünü geliştirebilir. Öğretmenler, geleceğin eğitim liderleri olan öğretmen adayları ve onların şekillendirilmiş yazma kültürleri, verecekleri yazma eğitiminin kalitesini belirleyecektir (Zorbaz ve Çetinkaya, 2020).

Yazma alanında da okuma alanında olduğu gibi teknolojik gelişmelerin etkisi görülmektedir. Geleneksel anlamda kâğıt kalem ile deftere ya da kâğıda yapılan yazma eylemi günümüzde yerini akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlere, klavye ve ekrana bırakmıştır. Günümüzde yazma teknolojik gelişmelerin de etkisi ile eğitimci, öğrenci, aile, araştırmacı gibi pek çok kişinin dahil olabildiği zamandan ve mekândan bağımsız, pratik, kolay bir etkileşim sürecine dönüşmektedir (Bromley, 2006). Bu dönüşüm dijital yazma kavramını ortaya çıkarmıştır.

Dijital yazma, bir elektronik iletişim cihazına, internete bağlı başka bir cihaza okumak ya da görüntülemek amacıyla yazılan metinler olarak literatüre geçmiştir (National Writing Project, 2010; akt: Aktaş, 2019). Dijital ortamlarda yazı yazmak, ses, video, grafikler vb. görsel unsurları içeren çoklu bir yapı olduğundan kâğıt temelli geleneksel bir yazmadan çok daha farklıdır (Grabill, 2005; akt: Aktaş, 2019).

Dijital yazma kültürü, geleneksel yazma kültüründeki öğelerin, yazma yeterliliklerinin, süreçlerinin, biçimsel gerekliliklerinin yanında dijital ortamda yazma yetkinliklerine de sahip olmayı gerektirir. Bilgi teknolojilerinin değişmesi ve güncellenmesi ile düşünme biçimleri, iletişim şekilleri, bilgiye ulaşma araçları da farklılaşmıştır. İnternetin olduğu tüm iletişim cihazlarından dünyanın öbür ucuna bilginin iletilmesi ve saklanması kolaylaşmıştır (İspir, 2008). Söz konusu durum bireylerin temel okuryazarlık becerilerine sahip olmalarının artık yeterli olmayacağını, bunların yanında dijital okuma ve yazma becerilerine de ihtiyaç duyacaklarını göstermektedir (Duran vd., 2018).

Dijital eğitim ortamlarında yer alan kaynaklara ulaşmak, kaynakları doğru kullanabilmek, objektif bir şekilde bilgiyi analiz edebilmek, dijital içeriklerden nasıl yararlanacağını bilmek, dijital ve orijinal içerik üretebilmek dijital okuma ve dijital yazma kavramlarının içerisinde yer almaktadır (Karaman ve Karataş, 2009). Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilmek için öğretmenlerin ve öğrencilerin 21.yüzyıl becerileri olarak bilinen dijital okuma ve yazma becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Duran vd., 2018). Dijital okuma ve dijital yazma için gerekli olan beceriler; ihtiyaç olan iş ve işlemleri doğru şekilde planlayabilme, bilgiye güvenilir kaynaklardan ulaşabilme, yeni ve güncel içerik üretebilme, üretilen içeriği paylaşabilme dijital platformlarda doğru ile yanlışı ayırt edebilme, emeğe saygı, siber zorbalık konusunda farkındalık sahibi olmaktır (Söylemez Hark, 2021).

Hızla gelişen teknolojiye ayak uydurmak ve çağın gerisinde kalmamak için bireyler gerekli dijital okuma ve dijital yazma kültürü becerilerine sahip olmalıdır. Bunu sağlamak için birey yeniliklere açık olmalı ve kendi bilgilerini sürekli güncellemelidir. Bu durum aslında bir nevi yaşam boyu öğrenmenin bir yansıması olarak kabul edilebilir (Karaman ve Karataş, 2009). Yaşam boyu öğrenmenin temelini atan mimarların öğretmenler olduğunu düşünürsek öğretmenlerin dijital okuma ve dijital yazma kültürlerinin yüksek olması, dijital okuma yazma kültürüne sahip öğrenciler yetiştirebilmesi için gereklidir.

Toplumların 21. yüzyıl hedeflerine ulaşabilmek için dijital yeterliklere sahip bir işgücü potansiyeli oluşturması gerekmektedir. Toplumun bu hedeflere ulaşması görevinde aktif rolü olan meslek gruplarının başında ise öğretmenlik gelmektedir (Demirci, 2021). Bu bağlamda günümüzde dijital okuma ve dijital yazma becerileri gerek sınıf öğretmenleri gerekse sınıf öğretmeni adayları için kazanılması gerekli birer beceri haline gelmiştir. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürünün araştırılmasının bu konuda yapılacak çalışmalara öncülük edeceği düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürlerinin araştırılması amaçlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bireylerin dünyayı anlama ve anlamlandırma çabası insanoğlunun var oluşundan bu yana süregelen bir durumdur. İnsanoğlu varoluşundan bu yana bitmez tükenmez bir merak ve öğrenme iç güdüsüne sahiptir. Hayata dair temel bilgileri öğrenmek ilk bilgilerin edinildiği ailede başlar.

Edinilen bilgilerle yeni öğrenilenler harmanlanarak birey kendini geliştirir ve günceller. Geleneksel yöntemlerle gerçekleştirilen bilgi edinme süreci zamanla yerini daha teknolojik ve daha güncel durumlarla yüzleşmeye zorlar. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen yeniliklerin topluma yayılması; zaman, mekân ve mesafe kavramlarını ortadan kaldırması küreselleşmeyi etkilemiş ve hızlandırmıştır (Horzum ve Yılmaz, 2005). 1960'lı yıllarda Amerika'da ortaya çıkan internetle uzak mesafeler kısalmış, tüm insanlığın erişimine açılan sosyal ağlar dünyanın küresel bir köye dönüşmesine sebep olmuştur. Küreselleşmeyle birlikte bilgi iletişim teknolojileri gelişmeye başlamış; görsel, yazılı, yazısız ve sesli bilgiye ulaşmak kolaylaşmıştır (Özdemir ve Pınar, 2019).

Bilgi çağı olarak ilan edilen dönemde iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişim ile bilgiye ulaşmak kolaylaşmıştır. Bu çağda yeni teknolojileri kullanabilen, bilgiye hızlı ve güvenilir yollardan ulaşabilen, bunların tümünü çağın teknolojisine uyumlu şekilde gerçekleştirebilen bireyler bilgi çağının gerektirdiği insan yeterliklerine sahip bireylerdir. İletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, hayatı kolaylaştırması, bilginin dijital ortama kolayca aktarılmasından kaynaklanan kamu ve özel kurumların vatandaşla iletişimde yeni bir çağ açması, dijital yetkinliklere sahip birey olabilmenin önemini bir kez daha gündeme getirmiştir. Dijital yetkinlik, bilgi ve iletişim teknolojilerini, her türlü dijital teknoloji araçlarını, güvenli ve işlevsel olarak kullanabilme, dijital araçların dilini keşfederek, yaparak ve yaşayarak öğrenebilme, çoklu işlemler yapabilme becerisidir. Dijital yetkinliklere sahip olmak, toplumdaki dijitalleşmeye uyum sağlamak için son derece önemlidir. Telefon faturası ödemekten, uçak bileti almaya, doktor randevusu almaktan, adli sicil kaydı almaya pek çok kamusal ve bireysel işlemlerde dijital teknolojileri kullanabilmek ayrıcalık olarak günlük hayatımızda yerini almıştır. Dijital yetkinlikler, insanların sosyalleşmesine katkı sağlamakta, vatandaşlar ile devlet ve diğer kurumlarla olan ilişkilerin hızlı, pratik ve zahmetsiz şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Bahsi geçen iş ve işlemler gibi günlük hayatımızın her anında yer alan vatandaşlık işlemleri için dijital yetkinliklerin tüm bireylere kazandırılması giderek önem kazanmaktadır (Şimşek, 2022).

Dijital yetkinlik kavramı, yeni çıkan teknolojilerle uyumlu şekilde güncellenen, birden fazla değişik alanı aynı anda kapsayan, dinamik ve karmaşık bir kavramdır. Dijital olarak yetkin olmak; dijital okuma, dijital yazma, medyayı anlama, bilgi kaynaklarına ulaşabilme elde edilen bilgiyi analiz etme, sentezleme günlük hayatına aktarma ve çeşitli dijital araç ve uygulamaları

kullanarak (mobil, internet) diğer bireylerle etkileşimli çalışma ve iletişim kurabilme becerisini ifade eder (Aksu ve Sürgevil Dalkılıç, 2019).

Bilgiye ulaşmanın ilk yolu okuma ve yazma ile başlamaktadır. Okuma ve yazma kavramları ile başlayan okuma ve yazma kültürünün dijital okuma ve dijital yazma kavramlarına, sonrasında ise dijital okuma kültürü ve dijital yazma kültürüne dönüşümlerini incelemek gerekmektedir.

1.1.1.Okuma

Okuma insanın dünyayı anlamlandırma çabasıdır. Okuma yoluyla, bilgi gizli bir hazine gibi açığa çıkmakta, bireyler aydınlanmakta ve dünyanın evrensel kültür ve medeniyetine paylaşmaya ve katılmaya yetkilendirilmektedirler (Akubulo ve Okorie, 2015). Okuma, kendisine maruz kalmaya bağlı olarak yavaş yavaş gelişen (Nalusiba, 2010), insan bilgisini geliştiren, inceleyen akıllı bir teknoloji gibidir (Kamalova ve Koletvinova, 2016). Okumanın insanları mantıklı kararlar alarak, hayata hazırlayan, tarafsız düşüncelerine, eleştirel bakış açısına sahip olmalarını sağlayan, zihni keskinleştiren faydaları yalnızca eğitim kurumlarında akademik başarı için gerekli bir unsur olmadığı, hayat boyu süren bir aktivite olduğunun göstergesidir (Olasehinde vd., 2015). Okuma bilişsel ve akademik gelişimi sağlayan en temel becerilerden biri olup bireylerin sosyalleşmesi, yaşam boyu öğrenmesi ve kendini gerçekleştirme için de oldukça önem taşımaktadır (Karadağ, 2014). Okumanın eğitim kurumları içerisinde yalnızca akademik başarı odaklı yapıldığı ve okul sınırları içerisinde devamlılığı sağlanmaya çalışılan bir etkinlik olarak kaldığı toplumlarda okuma oranları düşüktür. Okumayı bu kadar dar alana sıkıştıran ön yargının varlığı toplumun gelişmesini ve ilerlemesini önlemektedir.

Bireyin edindiği bilgilerin önemli bir kısmının okuma ile elde edildiği anlama faaliyeti için okuma etkinliğinin son derece önemli olduğu, okumanın gözler ve beş duyu organının hareketlerinden zihnin kavrama becerisine uzanan karmaşık bir faaliyet olduğu söylenebilir (Aytaş, 2003). Başka bir deyişle okuma yalnızca görme ve algılamayı içeren bir etkinlik değil, pek çok karmaşık zihinsel ve fiziksel etkinliğin bir arada gerçekleşmesi ile meydana gelen bir beceridir. Okuma becerisinin geliştirilmesi de bu bağlamda çok çeşitli faktörlere ve sürekli çabaya bağlıdır (Coşkun, 2002). Okumanın bir beceri olması, bireyin onu hayatının bir parçası haline getirmesine bağlıdır. Okumayı yaşamıyla bütünleştiren birey için okuma, bir gereklilik

ya da ihtiyaçtan ziyade hayatına anlam katan bir eylem olacağından bu süreç kişinin okuma kültürü edinimini de sağlayacaktır.

1.1.1.1.Okuma alışkanlığı

Okuma alışkanlığı bireylerin, düzenli olarak okuma yapmaları, kitap edinmeleri, kendilerine ait kütüphaneleri ya da kitaplıklarının olması, kitap okumayı keyif haline dönüştürmeleri ve hayatlarında vazgeçilmez bir etkinlik olarak tanımlamaları gibi bireysel durumların yanı sıra toplumsal olarak kolektif bilince sahip entelektüel bireylerin sahip olduğu kültürden kaynaklanmaktadır (Altunbay vd., 2020). Okuma alışkanlığı günlük işlerin arasında yemek yemek, uyumak, dinlenmek kadar önemli bir etkinlik olarak hayatımızda okumaya yer vermektir. Okumayı bir gereklilik, alışkanlık ya da sıradan bir faaliyet olarak görmek değil yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak görmek okuma kültürünün başlangıcıdır.

1.1.1.2. Okuma kültürü

Okuma kültürü toplumların çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma ve gelişmişlik düzeyini belirleyen okuma eylemini hayatları ile bütünleştirebilmeleri ile oluşmaktadır. Kişinin ilk sosyal çevresi olan ailesi okuma kültürünün temellerinin atıldığı yerdir. Ailenin okumaya olan bakış açısı, kitaba verdiği değer, günlük hayatlarına okumayı ne kadar dahil ettikleri, küçük yaşlardan itibaren bireyleri okuma eylemi ile tanıştırmaları ve okumanın önemini bireye aktarmaları ne kadar fazla ise bireyin okuma kültürünü edinmesi o kadar kolay olur (Yalçıntaş, 2023). Okuma kültürüne sahip olmak, bu kültürü edinmek, yoğun ve kapsamlı bir şekilde okumayı içerisinde barındıran alışkanlığa dönüştüren bir hayat tarzı (Nalusiba, 2010); bireyin, gizli kalan yanlarını ortaya çıkaran, estetik ve sanatsal özelliği olan görsel, yazılı, simgesel ve teknolojik kültürü okuma eylemi ile harmanlayıp bunu bir hayat felsefesi haline getirme sürecidir (Samur, 2016). Sever' e (2011) göre okuma kültürü, en basit tanımıyla bireyin okuma eylemi neticesinde edindiği becerileri toplumsal yaşam biçimine dönüştürmesidir. Bunun yanı sıra değişen dijital teknolojiler okuma deneyimlerini ve kültürlerini de farklılaştırmaktadır. Okuma kültürüne toplumsal açıdan bakıldığında, toplumların ilerleyebilmesi için bireylerin kendi okuma kültürlerini sorumlu ve aktif bir şekilde devam ettirmesi bunu topluma sirayet ettirmesi ile kolektif bir okuma kültürü oluşturulabilir. Sosyal birliktelik ve gelişimin gerçekleşebilmesi için, okuma becerilerini önemseyen, özümseyen okuryazar bir nüfus, toplumun sosyal meseleleri ile ilgili, yaratıcı, dünyadaki gelişmelerle ve gündemle bağlantısı yüksek olması sebebiyle toplumda daha aktif ve bilinçli roller üstlenmeye gönüllü bireylerin sayısının artması gerekmektedir (Al-Mahrooqi ve Denman, 2016).

Dijital teknolojilerin gelişmesi geleneksel okuma kültürünü farklılaştırmakta, okuma deneyimleri farklılaşarak dijital okuma kültürünün temellerini atmaktadır. Okumanın dijital hale gelmesi, ekrandan yapılan okuma, kütüphanelerin kullanım biçiminin değişmesi, imgeye dayalı kültür ve görsel duyunun hâkim olduğu dijital okumalar günümüzde bireylerin hayatlarının önemli kısmında yer almaktadır. Dijital alanların okuma üzerinde giderek artan bütünleştirici etkisi, metinlerin dönüştürücülüğü, hayata nasıl uyarlandığı ve nasıl organize edildiğinden anlaşılmaktadır (Durant ve Horava, 2015). Kullanım kalıplarının değişmesi, okuma kültürünü dönüştürmeye devam ederken (Berrett, 2013) değişen ve gelişen dünyada süreç içerisinde farklı okuma türlerinin ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Bu durumdan okuma kültürü süreci de etki görerek okuma alışkanlıklarını da doğrudan değiştirmektedir.

1.1.1.3. Dijital okuma

Okuma, diğer bireylere ve farklı zamanlara aktarılacak üzere içinde bilgi barındıran kodların çözülmesi sürecidir. Okuma eyleminin bilinçli olarak sürdürülmesi sürecin niteliğini olumlu etkiler. Yüzyıllardır matbaalarda basılan basılı materyaller üzerinde yapılan okuma nitelikli olarak, düzenli, sürekli ve eleştirel bir bakışla gerçekleşmiştir. Günümüzde ise basılı yayının tahtını sarsan dijital yayınlar, okumanın yeni bir türünü ortaya koyarak okur kitlesini etkisi altına almıştır (Odabaş, 2021). 2000'li yıllardan itibaren, dijitalleşen medyanın işitsel ve görsel alanda gelişimi yazılı araştırmaları etkilemiştir. Geleneksel basılı materyaller örneğin gazeteler, basılı kitaplar günümüzde daha az tercih edilmektedir. Gelişen teknoloji ile dijitalleşen okuma etkileşimli resim, video ve müzik, web gibi dijital çevrelerde yapılmaktadır (Şahen Erkan ve Balaban Dağdal, 2018).

Dijital okuma dijital araçlarla ekran üzerinden yapılan okumadır. Dijital okuma, dijital araçlar aracılığı ile bilginin transfer edilmesi sürecidir. Dijital okumayı geleneksel okumadan ayıran en önemli özelliği okuma eyleminin basılı bir materyalden değil dijital bir araç üzerinden yapılıyor olmasıdır (Odabaş, 2017). Keskin, Baştuğ ve Atmaca (2016) dijital okumayı, ekran üzerinden yapılan teknoloji kullanma becerisi ile gerekli yönlendirmelerle aktif bir anlama süreci olarak tanımlamaktadır. Dijital okuma, okuyucunun seçtiği bir amaç doğrultusunda kullandığı araçtır. Genellikle akademik, eğlence, sosyalleşme ve iletişim gibi amaçlarla dijital okuma yapılmaktadır (Amiama-Espailat, 2017).

Basılı okumada okunacak olan metnin yanında taşınması, birden fazla metni yanında taşıma güçlüğü, aranılan bilgiyi sayfalar arasında aramanın zorluğu, geniş çaplı bir araştırma yapılmak istenildiğinde zamana ve mekâna bağımlı olunması dijital okuma ve basılı okuma

arasındaki temel farklardan bazılarıdır. Dijital okumada zamandan ve mekândan bağımsız, sınırsız kaynaktan bilgiye hızlı, pratik, kolay ve tek tıkla ulaşma imkânı basılı okumanın yerini almasının en önemli sonuçlarından. Araştırma yapacak ya da okuma yapacak olan birey cebindeki telefonla ya da dijital bir teknolojik araç ve internet bağlantısı ile bir tıkla dünyanın her yerindeki verilere ulaşabilme kolaylığına sahiptir. Günlük hayatın her alanında kullanılan dijital araçlar ile yapılan dijital okuma bir kitap okumadan çok daha fazlasıdır. Dijital okuma teknolojik gelişmelerle uyumlu şekilde değişip dönüşürken öğrenme öğretme süreçleri, bilgiye ulaşma ve bilginin işlenmesi yolu da değiştirmiştir (Şahen Erkal ve Balaban Dağal, 2018).

Dijital okuma dijital yayının içeriğini, görsel tasarımını, biçimini ve aynı zamanda okurun davranışlarını da içine alan bir tasarımı kapsar. Dijital metinlerde basılı metinlerden farklı olarak metinlere eş zamanlı yorum yapabilme, yazarı ve metni anında eleştirebilme özellikleriyle sosyal bir okuma platformu oluşturulur. Bu sayede yazar, yayınevi, editör gibi geleneksel yayıncılığın elemanlarından bağımsız demokratik bir yapı kurulur. Dijital platformda bir eser, okur tarafından okunabilir, izlenebilir ve dinlenebilir özelliktedir. Sesli kitaplar, elektronik kitaplar ve videolarla dijital okuma deneyimi çeşitlendirilir. Dijital okuma deneyimi artık somut basılı bir nesne değil soyut bir kavram olarak deneyimlenir (Ertürk ve Üzümcü, 2018: 201). Dijital okumada bilgiye ulaşmak için zamandan ve mekândan bağımsız olan, hızlı, güncel, pratik bir seçenek olan dijital okuma günümüzde giderek yaygınlaşmaktadır (Aksu ve Sürgevil Dalkılıç, 2019).

İnsanlar günlük hayatlarında, iş ve sosyal hayatlarında kendilerini ifade etmek için çeşitli iletişim araçları kullanmaktadır. Yoğun iş temposu, günlük yaşamın koşturmacası arasında bu iletişim becerilerini geliştirmek adına okuma yapmaya ve basılı metinlerle vakit kaybetmeye tahammül edemeyen bireyler yaşamın her alanına yayılan ve kolaylıkla gerçekleştirilebilen dijital okumayı tercih etmektedir (Odabaş, Odabaş ve Sevmez, 2018, s. 140).

1.1.1.4.Dijital okuma kültürü

Dijital ortamlarda bu ortamları kullanarak okuma eylemini gerçekleştirme, bu ortam ve olanaklardan yararlanabilmenin gerekliliği dijital okuma yeterlilikleri, dijital okuma ortamlarına yönelik yasal düzenleme ve gereklilikler ile ihtiyaç duyulan somut ve soyut öğelerin tümünden oluşan bir bütündür. Dijital okuma kültürünü anlamadan dijital bilgi gereksinimi karşılanamaz. Her kurum, özellikle de eğitim kurumları hizmet verdiği kitlenin dijital okuma kültürünü geliştirme gayretinde olmalıdır. Kurumların gayretinden ziyade bireylere daha büyük iş yükü düşmektedir. Çünkü dijital çağda aktif olabilmek için günceli ve

dijitali takipte olmak gereklidir. Bunu yapabilen bireylere dijital okuryazar denilmektedir (Karagözoğlu ve Yüksek, 2021).

Dijitalleşmenin pek çok alana yayıldığı günümüzde eğitimde de dijitalleşme önem kazanmıştır. Dijitalleşme sürecini yakından takip etmek, dijital okuma kültürünü öğrencilere doğru aktarabilmek bir eğitimci olarak öğretmenlerin öncelikle edinmesi gereken becerilerdir. Öğretmenlerin dijital ortamların okuma eğitiminde kullanılmasına, dijital metinleri okuma alışkanlığı kazandırılmasına, geleneksel basılı materyalleri okuma ile dijital okuma arasındaki farklılıkları öğrencilere göstermelerine, dijital okuma becerilerini nasıl geliştirecekleri konusunda öğrencilere yardımcı olmalarına; kısaca öğrencilerin dijital okuma kültürü kazanmalarına katkıları dijital çağda son derece gerekli ve önemlidir.

1.1.2. Yazma

İnsanlığın kültür tarihinde ilk keşfettiği eylem olan yazma, bireylerin zihinsel şemalarında var olan bilgileri bulup düzene koyması yoluyla gerçekleştirilir. Bireylerin duygu, düşünce ve isteklerini belirli kurallara göre birtakım sembollerle anlatması süreci olan yazma (Karadağ, 2016), öz düzenleyici becerilerin kullanımını gerektiren, planlama, gözden geçirme, üretim ve hedef odaklı, esnek gözden geçirme stratejilerini ve bilişsel süreçleri kapsayan bir faaliyettir (Harris, Schmidt ve Graham, 1997). Yazma etkinliğinde yazılacakların planlanması, fikrin geliştirilmesi, öz değerlendirme, gözlem ve özü yansıtma gibi beceriler kullanılır. Ayrıca ilgi çekici bir konu olması, aktarımının nasıl yapılacağı da önemlidir. Konuya karar verdikten sonra konu ile ilgili çalışmalar incelenmeli, konu ile alakalı araştırma yapıp içeriğe yönelik güdüleme yapılmalıdır. Yazma süreci tüm bu durum ve olguların aynı anda kullanıldığı bir çalışmadır (Lienemann ve Reid, 2008).

Yazma alanında da okuma alanında olduğu gibi teknolojik gelişmelerin etkisi görülmektedir. Geleneksel kâğıt kalem ile deftere ya da kâğıda yapılan yazma eylemi yerini akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlerle klavye ve ekrana bırakmıştır. Günümüzde yazma teknolojik gelişmelerin de etkisi ile eğitimci, öğrenci, aile, araştırmacı gibi pek çok kişinin dahil olabildiği zamandan ve mekândan bağımsız, pratik, kolay bir etkileşim sürecine dönüşmektedir (Bromley, 2006). Bu dönüşüm dijital yazma kavramını ortaya çıkarmıştır.

1.1.2.1.Yazma Kültürü

Yazma kültürü, başarılı bir yazı yazabilmek için önemli bileşenleri içeren bir kavramdır. Yazılı metin oluşturma, yazma yeterlilikleri, yazma süreci, yazıyı planlama, geri bildirim, yazıyı düzeltme, yazılan tür, yazıyı yayımlama, kaliteli metin farkındalığı, anlamsal farkındalık ve yazılı metinlerin biçimsel gereklilikleri gibi bileşenler içerir. Yazı kültürü yazma edinimini gerçekleştirmek için bireyin kullandığı yaklaşımlar bütünüdür. Yazma sürecini ve iletişim amacının kullanıldığı bir ürün oluşturmaktır. Yazma kültüründe türe özgü yapı, metin üretim süreçleri hakkında bilgi, farkındalık ve tutum çok önemlidir. Olumlu uyarıcılar ve yapılar yazma kültürünü geliştirebilir. Öğretmenler ve geleceğin eğitim liderleri olan öğretmen adayları ve onların şekillendirilmiş yazma kültürleri verecekleri yazma eğitiminin kalitesini belirleyicidir (Zorbaz ve Çetinkaya, 2020).

1.1.2.2.Dijital yazma

Sosyal bir varlık olan insan bu yapısının neticesinde, içinde yer aldığı toplumdaki diğer insanlarla iletişim kurma ihtiyacı duyar. İnsanlar geçmişten günümüze kadar günlük yaşamda ihtiyaçlarını gidermek, duygularını ifade etmek, karşısındaki insanlarla etkileşim kurmak ve onları anlamak için farklı iletişim yollarına başvurmuştur. Bu yöntemlerden birisi de yazmadır (Sulak ve Kemiksiz, 2021: 143). İnsanlar geçmiş dönemlerden beri edindikleri bilgileri sonraki nesillere aktarmak istemiş bunun için de yazıyı kullanmışlardır. Bilgilerin unutulmaması, kalıcılığı ve gelecek nesillere aktarımın en sağlam yolu olan yazma eylemi de iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile güncellenmiş ve çağa ayak uydurmuştur (Tüzel ve Tok, 2013). Eski çağlarda mağara duvarlarına çizilen resimlerden başlayarak atalarımızın geçmişte yaşadıkları güçlükler ve hayatta kalmak için verdikleri zorlukla baş etme mücadeleleri yazı aracılığı ile günümüze aktarılmıştır. Yazı sayesinde her millet kültürel birikimini tanımış ve gelecek nesillere aktarmıştır (Göçer, 2014; akt: Susar Kırmızı, 2021).

Yazı en etkili bilgi aktarım yolu olmakla birlikte, yıllar içerisinde yaşanan çağa göre evrilmiş, dönüşmüştür. Bugün eskiden yazılı iletişimin vazgeçilmezi olan mektuplar, telgraflar yerini e postalara hatta kısa mesajlara bırakmıştır. Dijital ortamlarda yazı yazmak, ses, video, grafikler vb. görsel unsurları içeren çoklu bir yapı olduğundan kâğıt temelli geleneksel bir yazmadan çok daha farklıdır (Grabill, 2005; akt: Aktaş, 2019). Geleneksel yazmada el ve parmak kaslarını yoran uzun metinler, yanlış yazıldığında oluşan emek ve zaman kaybı, yazılacak metnin yanında taşıma güçlüğü, imla ve yazım kurallarına uyma gibi sorunları dijital yazma ortadan kaldırmıştır. Dijital araçları kullanarak, klavye yoluyla düşüncelerini metinlere

dönüştürmek, bu düşünceleri görsellerle, ses ve videolarla desteklemek dijital yazmadır. Dijitalleşen çağımızda dijital ortamlarda yazı yazmak, fiziksel rahatlık, kopyala yapıştır kolaylığı, görseller ekleme olanağı, silip düzeltme imkânı, sayfa düzeni, arşivleme, paylaşma ve sunma kolaylığı sağladığı için dijital yazma geleneksel yazmaya tercih edilmektedir. Bununla birlikte İnternetin sağladığı “etkileşim”, “anlık ileti paylaşımı” gibi özellikler, yazılı iletişimde internet ortamlarının kullanım oranını oldukça arttırmıştır (Tüzel ve Tok, 2013). Bu becerilerin yaşamımıza aktarılması hayatımızı kolaylaştırmakta ve tüm dünya ile etkileşimi artırmaktadır.

Eğitimin en önemli görevlerinden biri bireyi hayata hazırlamaktır. Hızla değişen teknolojinin hayatımızda bu denli yer almasının ve eğitimin bireyi hayata hazırlamasından yola çıkılarak eğitimin teknolojinin hızını yakalamasının son derece önemli olduğu görülmektedir. Eğitimde geleneksel yazma eylemleri eğitime uyarlanan teknolojik gelişmelerle yerini yavaş yavaş dijital yazmaya bırakmaktadır. Yazı yazmak günümüzde kâğıda kalemle yazmaktan farklı olarak çeşitli boyutlarda yapılabilmektedir. Web sayfasında ya da bir bağlantı linki ile çeşitli programlarda dijital yazı kullanılabilir. Dijital yazmayı kullanabilmek için geleneksel yazma yöntemleri yeterli olmamaktadır. Yazı yazma becerisinin yanında dijital yeterliliklerin de kazanılması önemli hale gelmektedir (Susar Kırmızı vd., 2021). Bireyler basılı materyallere ya da kâğıtla kalemle yazma yerine dijital metinleri anlamlandırma ve içerik üretme davranışlarına hayatlarını kolaylaştıran teknolojilerle doğal olarak yönelmişlerdir. Dijitalleşen çağımızda dijital ortamlarda yazı yazmak, fiziksel rahatlık, kopyala yapıştır kolaylığı, görseller ekleme olanağı, silip düzeltme imkânı, sayfa düzeni, arşivleme, paylaşma ve sunma kolaylığı sağladığı için dijital yazma geleneksel yazmaya tercih edilmektedir (Tüzel ve Tok, 2013: 577). Dijitalleşmenin eğitimde de yer almasının öğretmenlere dijital yazma alanında da aktif olma zorunluluğunu getirdiği düşünülmektedir.

Yaşam boyu öğrenmenin temelini atan mimarların öğretmenler olduğu düşünülürse, öğretmenlerin dijital yetkinlikleri yüksek, gelişime açık ve güncellemeye yatkın bireyler olması beklenilmektedir. Öğretmenlerin dijital okuma ve dijital yazma kültürlerinin yüksek olması dijital çağa doğan öğrencilerinin tüm gereksinimlerini karşılayabilmeleri için gereklidir. Öğretmenlik gelecek nesillere günümüz koşullarına uyumlanarak geleceği inşa etme konusunda ustalık gerektiren bir meslektir. Günümüzde ulusal ve uluslararası bağlamda yapılan çalışmalarda belirlenen kriterlerle, bilgi okuryazarlığı, dijital yeterlilik, dijital okuma, dijital yazma, veri okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri becerileri gibi bazı yeterliliklere sahip

olması gereken öğretmenler geleceği şekillendirecek mimarlar olarak görülmekte ulusal ve uluslararası kurumlarla öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinlikler çerçevelenmektedir (Toker vd., 2021).

.1.2.3.Dijital yazma kültürü

Dijital yazma kültürü, geleneksel yazma kültüründeki öğelerin, yazma yeterliliklerinin, süreçlerinin, biçimsel gerekliliklerinin yanında dijital ortamda yazma yetkinliklerine de sahip olmayı gerektirir. Bilgi teknolojilerinin değişmesi ve güncellenmesi ile düşünme biçimleri, iletişim şekilleri, bilgiye ulaşma araçları da farklılaşmıştır. İnternetin olduğu tüm iletişim cihazlarından, dünyanın öbür ucundan ulaşım, bilginin iletilmesi ve saklanması kolaylaşmıştır. (İspir, 2008). Bu gelişmeler hayatımızın pek çok alanında kullandığımız cihazlardan, yaşam biçimimize kadar pek çok alanda güncellemeler yapmamıza katkı sağlamaktadır. Her alanda olduğu gibi özellikle eğitim alanında dijital cihazların kullanımı gün geçtikçe ihtiyaçtan çok zorunluluk halini almaktadır. Söz konusu durum bireylerin temel okuryazarlık becerilerine sahip olmalarının artık yeterli olmayacağını, bunların yanında dijital okuma ve yazma becerilerine de ihtiyaç duyacaklarını göstermektedir (Duran vd., 2018).

1.1.3.Okuryazarlık Kavramı

Bir dilin yazılı eserlerini okuyabilme, okunanları algılayabilme ve kavrama yeteneğine sahip olunmasına okuryazarlık denir. İletişimin ayrılmaz bir parçası olan okuryazarlık toplumun anlamlandırdığı iletişimsel sembelleri etkili bir biçimde kavrama ve kullanabilme yeterliliğini kazanabilmektir (Kellner, 2000).

Teknolojinin ve sosyal hayatın hızla değişmesiyle birlikte dünyayı anlamlandırmak için gerekli olan dil becerileri değişmeye; okuryazarlığın anlamı yalnızca baskın dil ve kültürü yansıtan kâğıt tabanlı, resmileştirilmiş ve standartlaştırılmış dil biçiminden sıyrılmaya başlamıştır. Bu değişim eskisinden çok daha karmaşık ve çeşitli yeni gereksinimleri gündeme getirmiştir (Sang, 2017). Bilgi ve iletişim teknolojisinde meydana gelen değişimler ve dijitalleşme okuma ve yazma becerilerini ve geleneksel okuryazarlık kavramını derinden etkilemiştir. Bireyler artık okurken ve yazarken esas olarak hareketsiz basılı materyallerle etkileşime girmek yerine, iletişim kurarken, bilgi oluştururken ve tüketirken taşınabilir metinler, resimler, ses dosyaları, bağlantılar, dijital arama motorları, sanal klavyeler, dokunmatik ekranlar, hareket tabanlı ve dokunsal arayüzler ve diğer cihazlarla etkileşime girmeye başlamışlardır (Kinzer ve Leu, 2016). Bu gelişmeler ışığında okuryazarlık kavramı yalnızca okuma ve yazma becerisine sahip olmaktan çıkarılmış gelişen teknoloji ile

okuryazarlığın tanımları ve içeriği geliştirilmiş, farklılaşmış ve pek çok okuryazarlık çeşidi ortaya çıkmıştır.

1.1.4.Okuryazarlık Türleri

1.1.4.1.Bilgi okuryazarlığı

İnsanlığın başlangıcından bu yana bilme ve bilgiye ulaşma ihtiyacı insan olmanın vazgeçilmez temel ihtiyaçlarından olmuştur. İlk kez 1970'li yıllarda Zurkowski tarafından tanımlanan bilgi okuryazarlığı, bireyin karşısına çıkan problemleri bilgiye dayalı çözüm üretmek amacıyla farklı bilgi kaynaklarından yararlanması ve bu kaynakları kullanabilmek için gerekli yeterliliğe sahip olması şeklinde ifade edilmiştir (Kozan ve Bulut Özek, 2019). Toplumları diğerlerinden daha önemli ve öncelikli hale getiren en önemli araç, doğru ve amacına uygun olarak kullanılabilen bilgidir. Bu nedenle bilginin yalnızca tüketilmesi değil bir yandan da güncellenerek üretilmesi gereklidir. Bilgi okuryazarlığı ifadesi yaşamın her alanında bilgiyi araştırabilen, bulabilen, yorumlayıp içselleştirebilen, düzenleyerek başkalarının da kullanımına sunabilen bireyleri ifade etmek için bilgi çağında sıkça kullanılan bir terimdir (Aksakal, 2019).

Doğru kaynaklardan bilgiye ulaşma, bilginin kaynağına ve emek verene saygı duyma, etik ilkelere uygun olarak bilgiyi kullanma, içselleştirme ve yeni bilgiler üretebilme, çağın gereklerine ayak uydurabilme, bilgiyi günlük yaşamına uyarlayabilme yeterlilikleri günümüz bilgi okuryazarlarından beklenen özelliklerdir (Polat, 2006). Bireyin bilgi okuryazarı olabilmesi için bilgiye ne zaman ihtiyacı olduğunu kavraması, ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabilmesi, bu bilgiyi içselleştirebilmesi ve etkin bir şekilde kullanabilme yeterliliklerine sahip olması beklenir. Bilgi okuryazarı kişilerin öğrenmeyi öğrenmiş kişiler olduğu düşünülür, çünkü onlar bilgiye nasıl ulaşılacağını, bilginin nasıl düzenleneceğini, başkalarının öğrenebilmesi için nasıl sunulacağını bilen kişilerdir. Bu özellikleriyle bilgi okuryazarı kişiler hayat boyu öğrenme yeterliliğine sahiptirler (American Library Association, 1989; akt: Polat, 2006: 253).

1.1.4.2.Bilgisayar okuryazarlığı

Günlük iş ve eylemlerin neredeyse tamamına yakınında kullanılan, yurttaşlık işlemlerinden kişisel işlemlere; sosyal çevreden dünya ile iletişime kadar her alanda bireylerin hayatını etkisi altına alan teknolojik gelişme bilgisayarlardır. 1976 yılında John Nevison tarafından ilk kez ortaya atılan bilgisayar okuryazarlığı kavramı; bilgisayar kullanabilme,

gerekli bilgi ve belgelere bilgisayar aracılığı ile ulaşabilme ve bilgisayarla ilgili problemleri çözebilme yeterliliğine sahip olmak olarak tanımlanmaktadır (Kolburan Geçer ve Dağ, 2010). Korkut ve Akkoyunlu (2008) bilgisayar okuryazarlığını günlük yaşamda bilgisayarı kullanma bilgi ve becerisi olarak tanımlanmaktadır. Bilgisayar okuryazarı bireyler bilgisayarı günlük yaşamında kolaylığa ulaşmak amacıyla kullanabilme yeteneğine sahip olan bireylerdir. Bu yeteneklerden bazıları bilgisayarın gerek donanımsal gerekse yazılımsal kısımlarına hâkim olmak, çevrimiçi uygulamalar başta olmak üzere pek çok programı kullanabilmekte yetkin olmaktır (Aksakal, 2019). Bilgisayarların eğitim ortamlarının vazgeçilmezi haline gelmesi eğitimin liderleri olan öğretmenlere yeni beceriler kazanmalarının gerekliliğini hatırlatmaktadır. Okulda yürütülen bilgisayar destekli eğitim öğretim faaliyetlerinin, eğitici oyunların bilgisayar ortamında gösterilmesinin, eğitim yazılımlarının çeşitliliği ve gerekliliği bilgisayar okuryazarlığını zorunlu hale getirmiştir.

1.1.4.3. Bilişim teknolojileri okuryazarlığı

Bilgi ve iletişim kelimelerinin anlamca bir araya gelmesiyle “bilişim” kelimesi ortaya çıkmıştır. Bilişim bilginin düzenli şekilde elektronik cihazlar aracılığı ile işlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Duman, 2007). Eğitimin amacı toplumun ihtiyacı olan rol model bireyi yetiştirmektir, bu bireyde olması beklenen özellikler içinde bulunduğumuz bilişim çağında karşılaştığı problemleri bilimsel yöntemlerle çözmeye yeterliliğine sahip, bilişim çağındaki bireylerin oluşturduğu bilişim toplumunun gerektirdiği bilişim okuryazarlığına sahip üretken, yaratıcı bireylerdir (MEB, 2007).

Bilişim teknolojileri okuryazarı, bilişim teknolojilerini oluşturan öğeler ile ilgili ana bilgilere hâkim olan, bu ana bilgileri günlük yaşamına adapte edebilen ve günlük hayatta karşılaştığı problemlerin çözüm yollarını bu yeterliliği ile bulabilen, çözümü sunabilecek yeterliliğe sahip olan ve çağını yakalamış bireyler olarak tanımlanır (Keskin, 2008: 68). Bilişim okuryazarlığında, bireylerden beklenen bilişimi kullanan, yaratıcı, paylaşımcı, değerlendirme yapabilen birey olmak gibi özelliklerdir. Günlük yaşamı kolaylaştıran elektronik cihazları bireylere hizmet edecek ve hayatlarını kolaylaştıracak şekilde tasarlamak, günlük kullanıma sunmak; güvenliği, sağlığı koruyacak şekilde uyarlamak ve programlayabilmek bilişim okuryazarlığı ile sağlanmaktadır. Bu becerilerin küçük yaşlarda kazandırılması dijital dünyaya daha çabuk adapte olunmasına ve bilinçli bilişim teknolojileri okuryazarlarının çoğalmasına imkân tanır (Öçal, 2017).

1.1.4.4. Medya okuryazarlığı

Medya, artan teknolojik gelişmelerle birlikte hayatımızda önemli yer tutan internet, televizyon gibi basın yayın organlarının genel adıdır. Bireylerin birbirleri ile iletişim kurması, gündemden, teknolojik gelişmelerden, dünyadaki olaylardan haberdar olması, bilgi edinebilmesi, edindiği bilgiyi günlük hayatına aktarabilmesi, yeni bilgileri yapılandırabilmesi günlük yaşamımızın vazgeçilmezi olan medya aracılığı ile gerçekleşmektedir. Medya okuryazarlığı, medya araçlarından aktarılan iletileri algılayabilme, bu iletileri analiz edebilme yani medyanın diliyle okuyup yazabilme olarak ifade edilmektedir (Yaman, 2019).

Medya okuryazarlığı becerisi kazanmış bireyde olması gereken alt beceriler erişim, analiz, değerlendirme ve üretim olarak nitelendirilebilir. Bu beceriler ihtiyaç duyulan bilgiye farklı medya kanallarından erişebilme, elde ettiği bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği konusunda analiz yapabilme, eksiklerini, farklarını, diğer bilgileriyle harmanlayıp değerlendirebilme ve elde ettiği bilgiler aracılığıyla kendi bilgilerini üretebilmektir (Karaman, 2016: 333).

1.1.4.5. Teknoloji okuryazarlığı

Teknoloji kelimesi TDK'da "İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü" olarak tanımlanmaktadır. Çağımız, hızına ulaşılmaz bir şekilde yaşamımızı kolaylaştırmak için üretilmiş ve sürekli güncellenen teknoloji ile donatılmış haldedir. Tanımı biraz inceleyecek olursak bu araç gereçlere ilişkin bilgiyi bilmek, anlamlandırmak, kullanabilmek, değerlendirmek ve bu bilgilerle yeni bilgiye ulaşmak bizi farklı bir kavrama "teknoloji okuryazarlığı" kelime grubunun tanımına götürür. Teknoloji okuryazarlarından beklenen yeterlilikler; teknolojinin ne anlama geldiğini, ortaya çıkış şeklini, topluma etkisini ve toplumu nasıl yönlendirdiğini bilen insanlar olmalarıdır (Kozan, 2018). Teknoloji okuryazarları yeni bilgiyi yalnızca okumak yerine kendi hayatlarına dâhil edip, onu kullanabilen ve günlük yaşamına aktarabilen bireyler olmalı ve bu şekilde yetiştirilmelidir. Bunun için yine eğitimin liderleri öğretmenlerden teknoloji okuryazarı bireyler olmaları ve öğrencileri bu doğrultuda yönlendirmeleri beklenilmektedir.

1.1.4.6. Dijital okuryazarlık

Teknolojinin temelinde, insanoğlunun yaşamını devam ettirmek amacıyla ihtiyacı olan maddi manevi unsurları karşılamak için teknik bilgiye gereksinim duyması yatmaktadır (Günay

ve Çalık, 2019: 3). Bugün hayatımızı kolaylaştıran pek çok teknolojik ürün hayatımızın vazgeçilmezleri arasında yerini almıştır. Sağlık, ekonomi, bürokrasi, ticaret ve eğitim gibi pek çok alanda kullanıma sunulan bu teknolojik gelişmelerle dünya artık herkesin birbiri ile iletişime geçebilmesinde bir ‘tık’ kadar yakın olan bir köy haline gelmiştir. Günümüzde baş döndürücü bir hızla gelişen teknoloji yeni bir kavramın doğmasına neden olmuştur. Bu kavramın adı “dijital dünya”dır. Dijital dünyanın evrimi insanların daha önceleri tek taraflı bilgi aktarımı sağlayan internet ortamlarından, karşılıklı etkileşimde bulunabilecekleri, yorum yapabilecekleri ve istedikleri bilgiye sosyal ağlar sayesinde ulaşabilecekleri, toplumların artık bilgi arayışını davranışsal bakımdan da etkileyen bir hal almasıyla gerçekleşmiştir (Kılıç, 2021). Günümüzde tam olarak bir okuryazar olabilmek için basılı materyalleri kullanarak toplumla iletişim halinde olmak yeterli olmamaktadır. Dijital dünyanın gerekleri bireyleri basılı metinleri okuyup yazmak yerine çevrimiçi okuma ve içerik üretmeye yönlendirmiştir (International Reading Association, 2009; akt: Yamaç, 2009). Çevrimiçi okuma ve içerik üretme dijital okuryazarlık kavramının gerekliliklerindedir. Dijital ortamlara çok kolay uyum sağlayabilen yeni nesil okuma kavramını farklılaştırmıştır. Dijital metin üzerinde anahtar kelimeyi taratıp, görsel ipuçlarına ulaşmakta ve özetten faydalanarak ana mesajla ulaştıktan sonra metnin tamamını okuma gereği duymamaktadır (Onursoy, 2018). Okuma ve yazma becerilerinin dijital teknolojiler aracılığıyla yapılması incelendiğinde, bireylerin dijital alanda karşılaştıkları yönergeleri doğru şekilde anlamlandırıp, dijital materyalleri etkin kullanarak içerik üretebilme ve oluşturdukları içerikleri yazılı ve görsel alanda sunabilme gibi becerilerin birbirine bağlı olduğu görülmektedir (Özbay ve Özdemir, 2014: 32).

Teknoloji her geçen gün gelişmekte ve kendini güncellemektedir. Teknolojiye ayak uydurabilen ve kendini güncel tutabilen bireyler teknolojinin imkânlarından yararlanabilen ve zararlarından da korunmayı bilen insanlardır. Teknolojinin hayatımızı kolaylaştırma, günlük işlerimizi daha kısa zamanda daha doğru ve düzenli şekilde organize edebilme noktasında bireylere yardımcı olduğu kadar yanlış kullanılması halinde pek çok problemi de beraberinde getirdiği yadsınamaz bir gerçektir. Dijital okuryazar olarak nitelendirilen bireyler teknolojiyi uzmanlık alanı gibi kullanabilmekte, anlayabilmekte, araştırabilmekte, yorumlayabilmekte, anlamlandırabilmekte, elde ettiği bilgilerle yeni bilgileri yapılandırabilmekte ve sahip oldukları bu becerilerle dijital ortamları rahatlıkla kullanabilmektedir. Dijital okuryazarlık kültürünü kazanmış bireyler aradıkları bilgiyi nerede ve nasıl bulabileceğini, doğru bilgiyi hangi kaynaktan edinebileceğini, bu bilgiyi nasıl sunacağını, hangi çıktılarını alabileceğini, edindiği bilgileri nasıl yapılandırıp yeni bilgiler üretebileceğini ve ürettiklerini güvenli bir şekilde nasıl

paylaşabileceğini bilen bireylerdir (Hague ve Payton, 2010:10). Dijital okuryazarlık kültürü günümüz bireylerinin kazanması gerekli olan becerilerdir (Bozyel, 2019:10-11). Dijital dünya olarak adlandırılan günümüzde teknoloji okuryazarı bireylerin çoğalmasına, daha farkındalıklı ve bilinçli nesillerin yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle dijital okuryazarlık günümüzde yediden yetmişe her bireyde var olması gereken becerilerden biridir.

Dijital okuryazarlık, teknolojik ürünlerin özelliklerini, kullanım alanlarını ve işlevlerini bilmek ve buna uygun şekilde onları kullanabilmektir (Türe, 2021). Dijital okuryazar olarak nitelendirilebilecek birey sadece dijital teknolojileri nasıl kullanacağını bilen değil, bu teknoloji ile elde ettiği bilgiyi hayatına uyarlayan bu bilgi ile yeni bilgiler üretebilen ve tüm bunları hızlı, kolay ve akıcı bir şekilde yapabilen bireylerdir. Baron, (2019)'un da ifade ettiği gibi okuryazar birey dijital teknolojileri kullanarak bilgiye ulaşabilen, karmaşık bilgi ağları içerisinde yolunu bulabilen, elde ettiği bilgiyi nasıl nerede kullanacağını bilen ve edindiği bilgiler ışığında dijital teknolojileri kullanarak bilgi ekonomisine nasıl katkı sağlayacağını bilen bireylerdir. Bu bilgilerden hareketle dijital okuryazar birey bilgiyi dijital ortamdan okuyabilen içselleştirip özgün şekilde sunabilen ve dijital ortamda yazabilen sunabilen bireydir sonucu çıkarılabilir.

1.1.5. Dijital Okuma ve Dijital Yazmanın Öğretmenlik Mesleğindeki Önemi

Dijital okuma ve dijital yazma becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesi ve tüm dünyada dijitalleşen eğitim öğretim uygulamaları nedeniyle eğitim planlarına dâhil edilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bunun gerçekleşebilmesi için atılacak ilk adım öğretmen yetiştirme konusuna önem vermek olacaktır. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Derneği, öğretmenlerden derslerini teknolojiye adapte etmelerini, derslerinde teknolojiyi kullanmalarını ve öğrencilere teknoloji kullanımını teşvik etmelerini, teknoloji okuryazarı olmalarını ve teknolojiyi kullanarak meslektaşları ile iletişim halinde olup iş birliği yapabilmelerini teknolojik okuryazarlık kültürü kapsamında beklemektedir (ISTE, 2017; akt: Arslan, 2019: 3). Ülkemiz eğitim programında tüm derslerde öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel beceri ve yeterliliklerden biri dijital yeterliliktir. Dijital yeterlilik kavramı bilgisayarın temel yazılım ve donanım bilgilerine sahip, bilgiye ulaşma, bu bilgiyi kullanabilme, sosyal medyanın ve internetin olumlu yanlarıyla birlikte olumsuz yanlarının da farkında olma ve gerekli güvenlik tedbirlerinden haberdar olma gibi becerileri kapsamaktadır. Dijital dünyada giderek önem kazanan dijital beceriler ve bu kaynakları kullanarak yapılan eğitim öğretim faaliyetleri onları kullanan toplumları bir adım öne çıkaracaktır. Toplumların gelişmesi dijital okuryazar bireylerin yetiştirilmesi, dijitalleşen dünyada bireylerin karşılaştıkları güçlüklerle akılcı

çözümler üretebilmesi, dijital alana hâkim olması, farklı orijinal fikirler ve elde ettiği bilgilerle yeni içerikler üretebilmesine bağlıdır. Teknoloji okuryazarı bireylerin yetiştirilmesi için öncelikle öğretmenlerin teknoloji okuryazarı olmaları beklenilir (Arslan, 2019: 3).

1.1.6. 2023 Eğitim Vizyonunda Yaşam Boyu Öğrenme ve Dijital Okuryazarlık

2023 Eğitim Vizyonunun (2018) amacı, Türk kültürü ve medeniyetine uygun olarak teknoloji alanındaki yenilikleri eğitim sistemine uyarlayabilmektir. İçinde bulunan dijital çağın gerekliliklerine duyarlı, sahip olduğu becerileri insanlık hayrına kullanmayı bilen, bilimi seven, kültürüne duyarlı ve meraklı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmek 2023 Eğitim Vizyonunun diğer bir amacıdır. Bu belgede eğitimde fırsat eşitliği, öğrenmede sınırların kaldırılması, ölçme değerlendirme yeni nesil sorularla yapılması, dijital içeriklere önem verilmesi esastır. Dijital içeriklerin, pedagojik ilkelerle uyumlu, etkileyciliği fazla ve konu bütünlüğünü kapsayan materyaller olmasına özen gösterilmiştir. Bu içerikler yaşam boyu öğrenmeyi kapsayan, fiziksel ortamda uygulanması zor deneylerin benzetimlerle, soyut kavramların somutlaştırılması ile farklı disiplinlerin birbiri arasında geçişleriyle birleştirilen oyunlar ve yeni nesil ölçme araçlarıyla dijital ortama aktarılması dijital okuryazarlık becerilerini kapsamaktadır. Bu nedenle yaşam boyu öğrenme ve dijital okuryazarlık birbirlerine paralel ilerlemesi gereken becerilerdir (Özoğlu, 2019: 30).

Yaşam boyu öğrenmenin temelini atan mimarların öğretmenler olduğunu düşünürsek öğretmenlerin dijital okuma ve dijital yazma kültürlerinin yüksek olması gerektiği düşünülmektedir. Çağın gereklerini yerine getirmeye istekli, dijital okuryazarlık kültürünün önemini daha iyi kavrayan öğretmenlerden bazıları geleneksel okuryazarlık kültürünü dijitale aktarabilirken, bazıları bu değişime ve dönüşüme direnirken, bazı öğretmenler ise her ikisi ile de ilgilenmişlerdir (Akcaoğlu Saydım, 2017).

2019 yılından itibaren tüm dünyayı etkisi altına alan Coronavirüs pandemisi uzaktan eğitimi ve beraberinde dijital okuma ve dijital yazma kültürünü gündeme taşımıştır. Dijital okuma ve yazma kültürünü benimseyen ve bu kültüre dâhil olan öğretmenler süreci başarı ile geçirirken, bu kültüre sahip olmayan öğretmenlerin eğitim sürecindeki yeniliklere uyum sağlamada zorlandığı düşünülmektedir. Bu bağlamda sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürleri araştırılmak istenmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürleri nasıldır? problemi başlığında şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının dijital okuma alışkanlıkları ve durumları nasıldır?
2. Sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının;
 - dijital okuma kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - okumada dijital cihazları/geleneksel okuma metinlerini tercih etme durumları ve nedenleri nelerdir?
 - dijital metinlerin tercih edildiği durumlar/zamanlar nelerdir?
 - dijital cihazdan okuma deneyimi ile geleneksel metinleri okuma deneyimi arasındaki farklılıklara ilişkin görüşleri nelerdir?
 - dijital ortamların okuma eğitiminde kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - dijital metinleri okumanın olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının dijital yazma alışkanlıkları nasıldır?
4. Sınıf öğretmeni ve öğretmen adaylarının;
 - dijital yazma kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - dijital ortamlarda yazma/geleneksel yazma (kâğıt kalem kullanarak) tercih etme durumları ve nedenleri nelerdir?
 - dijital cihazdan yazma deneyimi ile geleneksel yazma deneyimi arasındaki farklılıklara ilişkin görüşleri nelerdir?
 - dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Dijital eğitim ortamlarda yer alan kaynaklara ulaşmak, kaynakları doğru kullanabilmek, objektif bir şekilde bilgiyi analiz edebilmek, dijital içeriklerden nasıl yararlanacağını bilmek, dijital ve orijinal içerik üretebilmek dijital okuryazarlık kültürü kavramının içerisinde yer almaktadır (Karaman ve Karataş, 2009). Dijital eğitim ortamlarının en önemli paydaşlardan biri olan öğretmenlerin dijital okuma ve yazmayı eğitim öğretim ortamlarında ve bireysel hayatlarında ne düzeyde kullandıklarının bilinmesi dijital eğitimin gelişimi açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda araştırmada sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürlerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra dijital okuma kavramına ilişkin görüşleri, dijital metinleri okuma alışkanlıkları ve durumları, dijital/geleneksel okuma metinlerini tercih etme durumları ve nedenleri ile dijital yazma kavramına ilişkin görüşleri, dijital cihazdan yazma deneyimi ile geleneksel yazma deneyimi arasındaki farklılıklar ve dijital yazmanın sağladığı kolaylıklara ilişkin görüşleri incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde bilgi ve iletişimde yaşanan gelişmeler eğitim alanına da pek çok yenilik getirmiştir. Daha önceleri basılı ve yazılı materyallerle yapılan okuma ve yazma eylemleri dijitalleşen eğitim araç gereçleriyle değişime uğramış dijital okuma ve dijital yazma kavramlarının eğitim literatürüne girmesine neden olmuştur. Basılı materyallerle okuma ve yazma yapılırken teknik bilgiye çok ihtiyaç duymayan öğretmenler ve öğretmen adayları dijitalleşen eğitim materyallerini kullanabilmek için çeşitli dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmaları gerekliliğinin farkına varmışlardır. Zira dijital dünyanın içerisine doğan ve dijital dünyaya çok çabuk uyum sağlayabilen öğrenciler karşısında öğretmenlerin dijital okuma ve yazma yeterliliklerinin olması gereği kaçınılmazdır. Geleneksel okuma ve yazma kültürü ile yetişmiş ve dijital yeniliklere açık öğretmenler ile dijital yeniliklerin içerisinde yetiştirilmiş öğretmen adaylarının dijital okuma ve yazma kavramına ilişkin görüşlerinin alınması, dijital okuma ve yazma alışkanlıklarının araştırılması, dijital okuma ve yazma faaliyetlerini eğitim öğretim faaliyetlerine ne derece aktarabildiklerinin araştırılması dijitalleşen dünyada ülkemiz eğitim sistemine sağlayacağı katkı açısından oldukça önemlidir. Alan yazın incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile ilgili araştırmaların mevcut olduğu görülmüştür. Ancak dijital okuma ve yazma kültürleri ile ilgili yeterli araştırmanın olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda bu çalışmanın sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının dijital okuma ve yazma kültürlerinin gelişimine katkı sağlayacağı ve daha sonraki süreçte yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmada şu varsayımlar dikkate alınarak çalışma gerçekleştirilmiştir:

1. Ölçme araçlarıyla elde edilecek sonuçların gerçeği yansıtacağı varsayılmıştır.
2. Kullanılacak olan veri toplama araçlarının amacına hizmet edeceği varsayılmıştır.
3. Araştırma katılımcılarının görüşme formundaki sorulara içtenlikle ve objektif yanıtlar verecekleri düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

2. Araştırma, süreçte kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile katılımcıların dijital okuma ve yazma kültürlerini ölçmek amacıyla hazırlanan anketlerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Dijital okuma: Okumanın dijital araçlar üzerinde sürdürülmesi eylemi (Odabaş, 2017).

Dijital yazma: Teknoloji kullanılarak oluşturulan, geniş bir web tabanlı kaynaklar ağıyla bağlantılı ve bu ağ tarafından kullanıma sunulan yazılı iletişim (<https://www.onlinecollege.org/developing-digital-writing-skills/>).

Dijital Okuma Kültürü: Dijital ortamları kullanarak okuma eylemini gerçekleştirme, dijital okuma yeterlilikleri, dijital okuma ortamlarına yönelik ihtiyaç duyulan somut ve soyut öğelerin tümünden oluşan bütün (Karagözoğlu ve Yüksek, 2021).

Dijital Yazma Kültürü: Geleneksel yazma kültüründeki öğelerin, yazma yeterliliklerinin, süreçlerinin, biçimsel gerekliliklerinin yanında dijital ortamda yazma yetkinliklerine de sahip olmak (İspir, 2008).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1. Dijital Okuryazarlık ile İlgili Çalışmalar

Aksoy, Karabay ve Aksoy (2021), çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Türkiye'nin yedi bölgesinden toplamda 41 ilde görev yapan 329 sınıf öğretmeni çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre sınıf öğretmenlerinin kendi dijital okuryazarlık düzeylerini yüksek gördükleri, kadın ve erkek öğretmenlerin benzer düzeyde dijital okuryazar oldukları, yaş arttıkça dijital okuryazarlık düzeyinin azaldığı görülmüştür. Lisansüstü eğitime sahip öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri lisans eğitimi öğretmenlere göre daha yüksek bulunurken, 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri diğer kıdemdeki öğretmenlere göre daha düşük bulunmuştur.

Kara (2021), araştırmasında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejileri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 500 öğretmen adayından oluşmaktadır. İnterneti sosyal medyada gezinmek amacıyla kullanan öğretmen adaylarının araştırma yapmak için kullanan öğretmen adaylarına göre hem dijital okuryazarlık düzeylerinin hem de web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejilerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmen adaylarının aile gelir durumuna göre web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejileri farklılık göstermektedir.

Özer (2021), sınıf öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri yeterlik algıları, dijital okuryazarlık düzeyleri ve aralarındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasını 2020-2021 eğitim öğretim yılında Elazığ'da resmî kurumlarda görev yapmakta olan 283 sınıf öğretmeni ile yapmıştır. Araştırmada yöntem olarak betimsel araştırma yöntemi ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu, “21.Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları Ölçeği” ve “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” kullanarak verileri toplamış, verilerin analizi için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin

21. yy. beceri yeterlilik algıları eğitim durumu, mesleki kıdem ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık göstermezken, öğrenme ve yenileme, bilgi, medya ve teknoloji değişkenlerine göre farklılık göstermiştir. Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin kıdem durumu, tutum, teknik, bilişsel ve sosyal alanda yüksek olduğu tespit edilmişken sosyal alanda ve cinsiyet alanında erkeklerde, eğitim alanında ise doktora yapan sınıf öğretmenlerinde dijital okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Pınar (2021), akademik başarıyı yenilikçi davranış yoluyla desteklemede yaratıcı öz yeterlik ve dijital okuryazarlığın rolünü incelemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında, nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniğini kullanmıştır. Çalışmaya 2020-2021 akademik yılında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nden 28.974 öğrenci katılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 25.0 ve AMOS 24.0 programları kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda dijital okuryazarlığın yenilikçi davranışları ve akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Pratolo ve Solikhati (2021) Endonezya'da yaptıkları çalışmalarında öğretmenlerin İngilizce öğretimi için dijital okuryazarlığı kullanma durumlarının araştırılmasını amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin dijital okuryazarlığı İngilizce öğretiminde kullanma konusunda olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Bunun yanında dijital okuryazarlığın önünde engeller olarak gördükleri durumlardan bazılarını bütçedeki yetersizlik, öğrencilerin geçmiş yaşantıları, yeterli zaman ayırlamaması gibi sınırlılıklar olarak sıralamışlardır.

Söylemez Hark (2021), çalışmasında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlıkları ile ilgili olarak yapılan çalışmaları değerlendirerek dijital okuryazarlık becerilerini artırmak için farkındalık oluşturmayı amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden “doküman inceleme” modeli kullanılmıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri, bu becerilerin farklılaştığı değişkenler, bu farklılıkların sebepleri, dijital okuryazarlık kavramına yükledikleri anlamlar incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda alan yazında yer alan çalışmaların daha çok öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi üzerine olduğu, dijital okuryazarlık ile ilgili görüşlerinin alınmasına yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir. Bazı araştırmalarda öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık kavramını yanlış değerlendirdikleri, bazılarının ise tam aksine dijital okuryazarlık düzeylerinin çok yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Türe (2021) dijital okuryazarlığın olumlu ve olumsuz yanlarını araştırdığı çalışmasında dijital okuryazarlığın basılı kaynaklardan okuma yazmaya göre bilgiye ulaşım hızının çok daha fazla olmasına rağmen her okuryazarın dijital okuma ve yazma süreci için gerekli donanımsal özellik ve bilgi kapasitesinin farklı olmasının da önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okuma ve yazı yazmanın yapıldığı çevre, okuma yazma için gerekli dijital araç, internet gibi fiziksel ortamların sağlanabilmesi, okuma yazma yapacak kişinin konsantrasyonu bozacak durumların oluşması, bireyin kaygı durumu, stres, okuma ve yazma esnasında kullanılan dijital araca uyum sağlayamama durumu dijital okuryazarlığın önündeki engeller olarak görülmektedir. Dijital metnin yer aldığı platformda reklamların, dikkat dağıtıcı unsurların, sayfa tasarımının konsantre olma düzeyini olumsuz yönde etkilediği de araştırmanın sonuçları arasındadır.

Yılmaz (2021), çalışmasında öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecinde dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Hakkâri Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 207 öğretmen adayı üzerinde yürütülen araştırmada tarama modeli esas alınmış ve “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecinde dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin cinsiyet, yaş, sınıf seviyesi, öğrenim gördükleri bölüm ve günlük teknolojiyi kullanma sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre dijital okuryazarlık seviyeleri çok fazla değişiklik göstermemiş, yaş değişkenine göre genç öğrencilerin daha fazla dijital okuryazarlık eğilimine sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri arttıkça dijital okuryazarlık seviyelerinin de arttığı (3. sınıfta dijital okuryazarlık dersi aldıkları için) tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmen adayları arasından dijital okuryazarlığı en yüksek olan bölümün sınıf öğretmeni adayları olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak dijitalleşmenin önemini vurgulandığı bölüm müfredatı ve derslerin içeriği, dijitalleşmenin gereğinin öğrenciye doğru biçimde aktarılması ve ders uygulamalarında dijital kaynaklardan yararlanmanın yaygın olduğu bir bölüm olması gösterilmiştir.

Akdemir (2020), dijital göçmen sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojileri kullanımına yönelik görüşlerini araştırdığı çalışmasında nitel bir çalışma yöntemi kullanmış, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanmıştır. Çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Çanakkale ilinde 29 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 34 dijital göçmen sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Dijital göçmen sınıf öğretmenlerinin göreve başladıkları zamanın teknolojisi ile bugünün teknolojisi arasındaki farka uyum sağlamaya

çalıştıkları ve zorlandıkları, ancak bu teknolojilerin dersler için materyal hazırlamada kolaylık sağladığını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Dijital yerli öğrencilerin dijital göçmen sınıf öğretmenlerine göre teknoloji kullanımında çok daha iyi oldukları fakat devlet okullarında imkân eşitsizliğinden dolayı öğrencilerin teknoloji kullanımının düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte dijital göçmen sınıf öğretmenlerinin, dijital yerli öğrencilerinin çok küçük yaşta cep telefonu, bilgisayar ve internet kullanımının zararlı olduğunu düşündükleri bu yaş grubundaki öğrencilerin araştırma için kitaplarından yararlanmalarının yeterli olacağı görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Arslan (2019) ilkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesine ilişkin bir çalışma yapmıştır. Çalışmada geleceğin okuryazarlarını yetiştirecek olan öğretmenlerin okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada yöntem olarak tarama modellerinden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 2018-2019 öğretim yılında İstanbul ili Üsküdar ve Şişli ilçelerinde ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 345 öğretmen katılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.0 yazılımından yararlanılmıştır. Dijital okuryazarlık ölçeğinden alınan cevaplara göre verilerin normallik dağılımına Kolmogrov-Smirnov testi kullanılarak bakılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin kıdemleri arttıkça dijital okuryazarlık düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bilgisayar kullanım süresi arttıkça dijital araçlarla edindiği tecrübe ve tutumları artmaktadır. Öğretmenlerin günlük internette geçirdikleri süre arttıkça dijital okuryazarlık düzeylerinde artış olduğu görülmüştür.

Boyacı (2019), öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiyel tarama modeli kullanarak bir çalışma yapmıştır. Çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği (YBÖEÖ)” ile “Dijital Okuryazarlık Ölçeği (DOÖ)” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının sınıf düzeyi ve yaş değişkenleri yaşam boyu öğrenme eğilimlerini etkilemezken, günlük internet kullanımı, cinsiyet ve okudukları bölüm fark yaratmaktadır. Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri günlük internet kullanımına göre çok fazla değişmezken, cinsiyet, sınıf, yaş ve okunan bölüm gibi değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri arttıkça dijital okuryazarlık düzeylerinin de arttığı araştırma sonucunda elde edilmiştir.

Budak (2019), araştırmasında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık durumlarını öz değerlendirme yapmaları ve bu değerlendirmeleri belirli değişkenler bakımından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Fen Bilgisi Eğitimi, Türkçe Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dallarında öğrenimine devam eden 340 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının kendilerini teknolojik okuryazarlık anlamında yeterli beceriye sahip olduklarını hissettikleri sonucuna varılmıştır. Öğretmen adayları dijital okuryazarlık becerilerinin her geçen yıl arttığını, bunun sebebinin artan dijitalleşme ve teknolojinin gelişmesi olduğunu belirtmişlerdir. Kadın öğretmen adayların dijital okuryazarlık düzeyleri erkek öğretmen adaylarına yakın olmakla birlikte; erkek adayların dijital ortamlarda daha fazla yer almaları nedeniyle dijital okuryazarlıklarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından kişisel bilgisayarı olanlar olmayanlara göre; sosyal medya hesapları olanlar yine olmayanlara göre kendilerini daha fazla dijital yeterliliğe sahip hissetmektedir.

Özoğlu (2019), öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin dijital okuryazarlıkları ile ilişkisini incelemek için yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin ve dijital okuryazarlıklarının belirlenmesi ve bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmacı, çalışmasını ilişkisel tarama modelinde desenlemiştir. Çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 397 1. sınıf öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin ve dijital okuryazarlıklarının “yüksek” seviyede olduğu, yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlıkları arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Yamaç (2019) dijital okuma ve yazma uygulamalarının ilkokul düzeyinde kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni adaylarına yönelik yaptığı çalışmada okuma yazma eğitiminde dijital teknolojilerin kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının algularını keşfetmeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği son sınıfta öğrenim görmekte olan altısı erkek, 15'i kadın olmak üzere 21 sınıf öğretmeni adayı ile dijital okuma yazma uygulamaları yapılmış ve uygulama sonunda öğretmen adaylarının düşünceleri açık uçlu

sorularla yazılı olarak alınmıştır. Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmeni adayları bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimin okuma ve yazmanın doğasını farklılaştırdığını belirtmiştir. Çevrimiçi metin okumanın okur metin etkileşimlerini artırsa da bazı güçlüklerinin olduğunu, ancak çok çeşitli kaynak ile çalışabilme fırsatı sunduğunu, motivasyonlarını artırdığını belirtmişlerdir. Çevrimiçi içerik oluşturma ve yazmanın katılımcıların dijital becerilerini artırdığını, meslektaşlarıyla iş birliği ve etkileşim halinde çalışabilme fırsatı yakaladıklarını, yaratıcılıklarının geliştiğini ifade etmişlerdir. Okuma yazma eğitiminde teknoloji uyarlamasının teknolojiye erişimin sınırlı olduğu yerlerde, dijital becerilerin gelişimi açısından engel oluşturduğundan söz etmişlerdir.

Yontar (2019), çalışmasında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık (sayısal yetkinlik) düzeylerini farklı değişkenler bakımından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, bir devlet üniversitesinin, Sınıf Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi lisans programlarının 3. ve 4. sınıflarına devam eden; Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersini almış veya almakta olan 216 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre erkek öğretmen adayların dijital okuryazarlık düzeyleri daha yüksek bulunurken tüm lisans öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bunun sebebi lisans öğrencilerinin gerek ödevlerinde gerekse derslerinde dijital ortamlardan yararlanmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Ocak ve Karakuş (2018), öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesine ilişkin bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın amacı öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik becerilerini cinsiyet, okudukları bölüm, ebeveynlerinin eğitim durumu, mezun oldukları okul türü, bilgisayara erişim imkânları gibi değişkenler bakımından incelemektir. Çalışmaya 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ege Bölgesinde bir üniversitede öğrenim gören 284 son sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen “öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz yeterlilik ölçeği” ile toplanmıştır. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterliliklerinin yüksek olduğu, cinsiyetin çok fazla etkisi olmadığı, anne baba eğitim durumunun etkisi olmadığı, bilgisayar öğretmenliği bölümünün öz-yeterlilik düzeylerinin diğer bölümlere göre yüksek olduğu ve meslek liselerinden mezun olan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öksüz, Güven ve İci (2016), öğretmenlerin dijital okuryazarlık kavramına ilişkin metaforlarının incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modelini kullanmıştır. Çalışma grubunu Samsun iline bağlı ilkököl ve ortaokullarda görev yapan 34 ilkököl ve ortaokul öğretmeni oluşturmuştur. Dijital okuryazarlık kavramı ile ilgili 32 farklı metafor (arkadaş, ayna, bağımlılık, anahtar vb.) üreten öğretmenlerin verdikleri cevaplar bilgi okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, sosyo-duygusal okuryazarlık olarak 3 başlık altında toplamıştır. Araştırma sonucunda dijital okuryazarlık kavramına ilişkin metaforları bilgi okuryazarlığı kategorisine alan öğretmenler bilgiyi anlama, analiz etme değerlendirmeye dijital okuryazarlık kavramını ilişkilendirdikleri için dijital okuryazarlığın kapsamını tam olarak bilmedikleri belirlenmiştir.

Shopova (2014) çalışmasını üniversite öğrencileri ile yapmıştır. Bu çalışmada öğrencilere bilgisayar teknolojileri kullanımı ile ilgili bir anket uygulamıştır. Anketin sonucuna göre öğrenciler bilgisayar teknolojileri kullandığında dijital yetkinlikleri ve kendilerine olan inançları artmaktadır. Bu durum kendilerini iş yaşamında ve toplumsal hayatta sürekli gelişen ve değişen taleplerin gerisinde kalmadan başarı sağlama fırsatı vereceği kanaatini öğrencilerde oluşturmuştur.

2.2. Dijital Okuma ve Dijital Yazma ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kırmızı ve Bertan'ın (2023) öğretmen adaylarının dijital ortamda yazmaya yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi ve görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla yaptığı çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre öğretmen adayları, dijital yazmayı ekonomik olması, kullanışlı olması, dijital yazma yaparken kendilerini rahat hissetmeleri ve motive oldukları için tercih etmektedirler. Ancak dijital ortamda uzun süre yazı yazmanın omurga sağlığına zarar verdiği, duruş bozukluğuna neden olduğu ve gözlerinin yorulmasına sebep olduğu belirtilmiştir.

Susar Kırmızı ve Yurdakal (2021), yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının dijital okumaya ilişkin tutumlarını değerlendirmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamıştır. Ölçme aracının geliştirilmesi sürecinde öncelikle alan yazın taraması yapılmış ve öğretmen adaylarının görüşleri alınmak üzere dijital okumaya ilişkin açık uçlu soru formu hazırlanmıştır. Bu veriler ışığında pilot uygulama öncesi 37 madde ile aday ölçme aracı ortaya çıkarılmıştır. Pilot çalışma süreci Ege Bölgesi'nde yer alan, 2 farklı kamu üniversitesinde eğitim fakültelerinde, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim gören 488 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Dijital okumaya yönelik olarak geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği

geliştirilmeye çalışılmıştır. Basılı kaynaklardan okuma ile dijital okumanın yapılarının birbirinden farklı olduğu ve bundan sonra yapılacak çalışmalara örnek teşkil edecek bu çalışmadan itibaren dijital okuma alanında farklı ölçme araçlarının geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ustabulut (2021)'un Türkçe öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmada katılımcılar dijital ortamda yazmanın postür bozuklukları, göz yorulması gibi sağlık problemlerine neden olduğunu belirtmiştir. Ancak katılımcılar geleneksel (kâğıt kale kullanarak) yazmadaki zevki alamadıklarını eklemiştir. Dijital yazmanın hayatlarını kolaylaştırdığını her türlü yazma işlemini dijital ortamda pratik şekilde tamamlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Dijital yazmanın kendilerine keyifli geldiğini, özgüvenlerini artırdığını ve kendilerini motive ettiğini hatta dijital yazma yapamadıklarında kendilerini eksik hissettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları dijital yazmanın olumlu yanlarından bahsederken sürdürülebilir yazma alışkanlığı kazandırmasından bahsetmiş; dijital ortamda yazarken ekran parlaklığı, yazı puntosu, büyüklüğü ve yazı stilini ayarlayabildiklerini, uygun şekilde alıntı yapabildiklerini belirtmişlerdir.

Çıvğın (2020), eğitim fakültesi öğrencilerinin dijital okuma yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesini amaçlayan çalışmasını Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 1979 öğretmen adayı ile yürütmüştür. Veri toplama aracı olarak Dijital Okuma Öz-yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Cinsiyet, okudukları bölüm, sınıf düzeyleri, yaşları, yaşadıkları şehrin bulunduğu coğrafi bölge, kardeş sayıları, kullandıkları dijital araçlar, ailelerinin ekonomik durumu, anne ve baba eğitim durumları, ekran karşısında geçirdikleri süre gibi değişkenlere göre öğretmen adayları incelenmiş ve bu değişkenlerin öğretmen adaylarının dijital okuma öz-yeterlilikleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Yamaç (2019) çalışmasında öğretmen adaylarının dijital okuma yazmanın bilgiye ulaşma kanalları, dijitalleşme, yeni içerik oluşturma yollarının çeşitlenmesi, dijital okuma ve yazmanın ek beceriler gerektirmesi gibi etkenlerle, basılı metinlerden okuma ve geleneksel yazmadan farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlardan okuryazarlığı devamlı güncellenmeyi gerektiren, birbiri ile ilintili, iç içe geçmiş bilgilere erişmek olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları dijital ortamda okuma süreçlerinin birtakım olumsuz yanları olsa da pek çok kaynaktan aynı anda çalışabilme imkânı verdiğini, okur-metin etkileşimlerini artırdığını, çeşitlilik ve zenginlik getirdiğini ve kendilerini motive ettiğini vurgulamışlardır. Dijital yazmanın doğasına ve çevirim içi içerik

oluşturmaya ilişkin öğretmen adayları çevrimiçi araştırma becerilerini geliştirdiği, arkadaşlarıyla etkileşimlerinin arttığı, sınıf ortamlarının dışına öğrenmeyi taşıdığı özellikleri vurgulanmıştır. Ayrıca bir diğer araştırma sonucu öğretmen adaylarının dijital teknolojilerin okuma yazma eğitiminde uyumlanması için öğrencilerin dijital becerilerinin yeterli seviyede olmaması, internete ve teknolojik ürünlere erişiminin eşitsizliği ve uygulamalardan bazılarının yabancı dilde olması gibi engelleri ortaya koymuştur.

Şahen Erkan ve Balaban Dağdal (2018), öğretmen adaylarının dijital okuma ve yazma beceri düzeylerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında nitel yöntemlerden betimsel analiz yöntemini, görüşme ve gözlem tekniklerini kullanmıştır. Çalışmada açık uçlu soruların bulunduğu görüşme formunun yanı sıra derste yapılan gözlemler ve verilen sunum ödevleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının dijital ortamda okuma-yazma ve sunum yaparken zorlandıkları, ancak dijital ortamda okuma-yazma ve sunum yapmanın zamandan tasarruf sağladığı, eğitim öğretim etkinliklerinde kolaylık sağladığı ve verimliliği artırdığını belirttikleri tespit edilmiştir. Öğretmen adayları farklı kaynaklara hızlı ve kolay erişebilme ve zamandan tasarruf sağlama bakımından dijital okumanın avantajlı olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın internetteki bilgi kirliliği, doğru kaynağın hangisi olduğunu ayıklamakta güçlük çekme, dijital okuma yaparken çıkan reklamların dikkatlerini dağıtması ve bu tür okumanın göz sağlığına zarar vermesini de dijital okumanın dezavantajları olarak sıralamışlardır. Dijital ortamlarda yazı yazmanın avantajlarını sayarken kopyala yapıştır seçeneğinin çok büyük kolaylık olduğuna, yazılarında daha düzenli ve profesyonel bir görünüm elde ettiklerine değinmişlerdir. Dijital yazmanın avantajlarına fiziksel rahatlık, zamandan tasarruf, ekonomik olma, paylaşımın kolaylığı, görsel kullanım rahatlığı, yazım ve noktalama sorunlarının azalması, sayfa düzeni, yazı güzelliği ve arşivleme gibi kolaylıklar sunduğunu da eklemişlerdir. Dijital yazı yazmanın dezavantajlarını gözler, bel, boyun ve eller için yorucu olması, ofis programlarını kullanmayı bilmemekten kaynaklanan sorunların yaşanması ve kaydet tuşuna basmayı unutmaları şeklinde ifade etmişlerdir.

Odabaş, Odabaş ve Sevmez (2018) dijital okumanın sebep ve sonuçlarını kapsayan birtakım özelliklerini üniversite öğrencileri üzerinden irdelemek için yaptıkları çalışmalarında okuma kültürü ve faaliyeti noktasında geçmişten günümüze pek çok farklılaşma olduğu, dijital okumanın da bu durumun hem sonucu hem sebebi olduğu belirtilmiştir. Genel olarak üniversite öğrencilerinin internet ve sosyal medya kullanım oranının çok yüksek olması ve ellerinden akıllı telefonlarının düşmüyor olması okuma ile ilgili daha çok dijital teknolojiyi kullandıkları

yargısını oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda dijital ortamda okunan içeriklerin çok büyük oranda sosyal medya olduğu, okuma kalitelerinde azalma olmasa da okuma konsantrasyonlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan basılı okumayı tercih eden öğretmen adaylarından bazıları göz sağlıklarına uygun olması, taşıma, kullanım kolaylığı, sayfayı çevirme, kağıdın kokusu olarak tercih sebeplerini açıklamışlardır. Doğal, dinlendirici, eğlenceli, kolay anlaşılır ve hatırlanır olması gibi nedenler de basılı okuma yapmalarının diğer sebeplerindedir. Bu sonuçlara göre üniversite gençliğinin büyük bir kısmı basılı okumayı dijitalle tercih etmektedir.

Akcaoğlu Saydım (2017), öğretmenlerin dijital okumayı kişisel ortamlarında ve eğitim öğretim ortamlarında ne düzeyde kullandıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Tarama modeline göre yapılan araştırmada 525 öğretmen, Survey Monkey web sayfası üzerinden veri toplama aracı olan tutum ölçeğinde yer alan çoktan seçmeli sorularla görüş bildirmiştir. Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası okumak için dijital cihaz (akıllı telefon, bilgisayar, tablet ve elektronik kitap okuyucu) kullandıklarını ifade ederken kalan öğretmenler basılı yayınlardan okumayı, kâğıda dokunarak, altını çizerek okumayı sevdiğini, dijital cihazların dikkatlerini dağıttığı, sağlıklarına zarar verdiğini ve dijital cihazdan okuduklarını anlamadıklarını düşündükleri için tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler dijital cihazlardan branşları ile ilgili çalışmalarını, internetten gazete/dergi, son dakika haberleri okuduklarını ifade etmişlerdir.

Erkan ve Dağal (2016) tarafından yapılan nitel çalışmada okul öncesi ve sınıf öğretmenliğinde okumakta olan öğretmen adaylarının dijital okuma yazma ile ilgili düşünceleri incelenmiştir. Betimsel araştırma yaklaşımının kullanıldığı çalışmaya İstanbul Marmara Üniversitesi sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan 12 öğretmen adayları katılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adayları dijital ortamda yazmanın zamandan tasarruf sağladığını, hayatı kolaylaştırdığını ve yazmada kolaylık sağladığını, bunun yanında fiziksel bazı sağlık problemlerine sebep olduğunu belirtmişlerdir.

Tok (2015) öğretmen adaylarının ekran tabanlı yazma uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan çalışmasında nitel (durum çalışması) yöntemini kullanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını amaçlı örnekleme yöntemi ile 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmuştur. Çalışmaya 2013-2014 eğitim öğretim yılı yazılı anlatım derslerine kayıtlı 62 Türkçe öğretmeni adayları katılmıştır. Tüm yazma etkinlikleri dijital ortamda

gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda dijital yazma eğitiminin olumlu yanlarının olumsuz yanlarından daha fazla olduğu, dijital yazma faaliyetlerinin, derslere, eğitim programlarına ve öğretim materyallerine uyarlanıp kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmış, bununla birlikte dijital okuryazarlığın önemli olduğunu vurgulanmıştır.

Tüzel ve Tok (2013) çalışmalarında öğrencilerinin dijital ortamlardaki yazma tecrübelerini betimlemeyi amaçlamıştır. Çalışma durum çalışması olarak desenlenmiş, çalışmanın katılımcılarını Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 48 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada dijital ortamlarda yazmanın kullanıcılara; fiziksel rahatlık, zamandan tasarruf, ekonomiklik, paylaşım kolaylığı, görsellerin etkili olması, yazım ve noktalama hatasının daha az yapılması, okunaklı yazı, sayfa düzeni ve arşivleme gibi kolaylıklar sağladığı için tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dijital yazmanın olumsuz yönleri olarak dikkat dağınıklığı, bel, boyun, sırt ve el parmak ağrıları, yalnızlaşma, düşünce tembelliği ve intihal olarak belirtilmiştir. Sonuç olarak dijital ortamlarda yazma tecrübelerinin olumlu etkileri olduğu gibi olumsuz etkilerinin de olduğu kanısına varılmıştır.

2.3. Dijital Okuma ve Dijital Yazma ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Hooper ve Herath (2014), “Google mı bizi aptallaştırıyor?” isimli çalışmalarında internetin okuma davranışına etkisi ve öğrencilerinin okuması üzerinde çevrimiçi ortamın etkisini araştırmıştır. Çalışmada bireylerin dijital ve basılı okuma davranışları incelenmiş, dijital ve basılı okuma farkları, dijital okumanın bireylerin okuma davranışları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bulgular, dijital okuma ve basılı okuma arasında bariz farklılıklar olduğunu göstermiştir. Çevirim içi materyallerin zenginleşmesi nedeniyle okuma oranındaki artış, geliştirilmiş okuma hızı, geliştirilmiş arama yapma imkânı ile artan okuma oranı olumlu yanları olarak belirlenirken; okuyucu olarak sabrın farklılaşması, çevrimiçi ortamlarda dikkatin farklı yönlerle çekilmesi, dijital ortamlarda çoklu görevin oluşu göz yorgunluğu ve metnin tamamını okumak yerine tarama yapılması olumsuz yanları olarak belirlenmiştir.

Shopova (2014) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilere dijital ortamları kullandıklarında motivasyonları ve dijital yetkinliklerinin nasıl değiştiğini ölçen bir anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda dijital ortamları kullandıklarında motivasyonlarının ve dijital yetkinliklerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere göre dijital teknolojileri kullanmak toplumsal yaşamda ve iş hayatında değişen talepleri takip edebilmek ve güncel kalarak başarı sağlamanın yoludur.

Reich, Yau ve Warschauer (2016) tarafından hazırlanan, çok küçük çocuklarla e-kitapların tablet aracılığı ile (0-2 yaş) kullanımının incelendiği raporlarında animasyon, ses, oyun içerikli e-kitapların çocukların dikkatlerini dağıtabileceğini, öğrenmeyi azaltabileceğini, dikkat eksikliğine neden olabileceğini, dolayısı ile öğrenmeyi güçleştireceğini belirtmiştir. Aynı çalışmada yetişkinlere e-kitap hakkında sorulan sorularda alınan cevaplar genellikle okuma yapılan platform odaklı cevaplanırken, basılı kitaplarla ilgili sorularda daha çok kitap içeriği odaklı yanıtlar verilmiştir.

Trace (2016) basılı ve dijital okuma yollarını karşılaştırdığı çalışmasında 2013 ve 2015 yılları arasında beş ülkeden (ABD, Japonya, Almanya, Slovenya ve Hindistan) seçilen 429 üniversite öğrencisinden veri toplamıştır. Araştırmanın sonucunda öğrenciler kağıt kokusunu sevdiğini, basılı okumanın gerçek okuma olduğunu düşündüklerini, estetik bakımdan da basılı okumanın daha etkili olduğunu, metinde kaldıkları yeri basılıda kolayca bulabildiklerini ifade etmişlerdir. Çalışmanın katılımcıları basılı okumanın gözlerini yormadığını, basılı okumada dijitalde olduğu gibi aynı anda birden fazla iş yapmak zorunda olmadıklarını; dijital okumanın ise göz rahatsızlıklarına neden olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte aynı çalışmada katılımcıların bir kısmı dijital okumanın karanlıkta okuma yapabilme, çok sayıda kaynakla bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilme fırsatı, zaman ve kağıt tasarrufu ve aynı anda çoklu görevleri yapabilme yeteneğini geliştirmesi bakımından olumlu özellikler olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların %40'ı dijital okumaya erişimin kolay olduğunu, ekonomik olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğunun basılı okuma sırasında okumaya yoğunlaştıkları belirtilmiştir. Katılımcılar basılı okumada odaklanmanın daha kolay olduğunu, daha iyi anladıklarını, basılı okumanın daha ciddi işlerde kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Choo ve Li (2017) öğretmen adaylarının dijital yazma ve kâğıda yazma deneyimlerini kıyasladığı çalışmasını Malezya'daki bir öğretmen eğitimi enstitüsündeki 8 öğretmen adayı ile yapmıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının dijital yazmayı, kâğıda yazmaya bariz bir farkla tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının dijital ortamda yazma deneyimleri ile işbirlikçi öğrenme ortamları oluşturdukları ve bu durumun yazma motivasyonlarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Baron (2017) tarafından yapılan dijital çağda okuma adlı, beş farklı ülkeden 400'den fazla üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmada katılımcıların %86'sının basılı metinde okumayı daha uzun süreler boyunca yapabildikleri, %78'inin keyif için okumayı seçtikleri, %92'sinin

basılı okuma yaparken odaklanmanın daha kolay olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, öğrencilere seçenek sunulduğunda dijital okumayı daha az tercih ettikleri, dijital okumaya daha az zaman ayırdıkları ve dijital okumayla daha güç anladıkları ortaya çıkmıştır.

Dahlström (2019) öğrencilerin dijital öykü yazmaya ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla yaptığı çalışmada dijital içerik oluşturma ve yazmaya ilişkin öğretmen adaylarının algıları çevrim içi ortamlarda araştırma yapma yeteneklerini geliştirme, öğrenciler arasında etkileşimi artırma, tabletlere yazarken dilsel doğruluğu artan metinler yazma, öğrenmeyi okul dışında farklı bir ortama taşıma ve hedef kitleyi genişletme gibi özellikleri vurgulamıştır. Araştırmacıya göre de okullarda öğrencilerin çağa ayak uydurmalarını sağlayan, yazma ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte yazma eğitimi geliştirilmeli, buna uygun eğitim ortamları yaratılmalı, dijital araçlara ulaşım fırsatları artırılmalı ve öğrencilere eşit eğitim ortamları sağlanmalıdır.

Baker ve Lastrapes (2019)'in karma yöntem kullandıkları çalışmaları körfezdeki küçük bir ilkokulun K-5 sınıflarındaki öğrencileri kapsamaktadır. Çalışma devlet okulu öğrencilerinin bir dijital yazma uygulaması kullanarak yazma deneyimlerini araştırmayı amaçlamaktadır. Dijital yazma yapan öğrencilerin yazma eylemine olumlu tutumlar gösterdiğini, yazmaya yönelik motivasyonlarının arttığı ve motivasyonu artan öğrencilerin daha fazla yazmaya zaman ayırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sayede öğrencilerin gün içerisinde öğrenmeye daha fazla zaman ayırdıkları görülmüştür.

Pratolo ve Solikhati (2021) Endonezya'da öğretmenlerle yaptığı çalışmada İngilizce öğretimi için öğretmenlerin dijital okuma ve yazma kullanımı konusunda pozitif tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Dijital okuma ve yazma uygulamalarının önündeki engeller ise öğretmenlerin teknoloji eksiklikleri, öğrencilerin dijital okuma yazma geçmişi, ekonomik nedenler ve zamanın kısıtlı olması olarak sıralanmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürlerinin araştırılmasını amaçlayan bu çalışmada nicel ve nitel verilerin bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem araştırması, bir fenomenin net bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için nicel ve nitel sonuçları birbirini tamamlar nitelikte sentezlemek; nicel sonuçlarla nitel bulguları açıklamak ve bir sistemde pek çok seviyeyi bir arada karşılaştırabilmek şeklinde tanımlanmaktadır (Creswell ve Clark, 2015; akt: Aktaş, 2019: 64). Sosyal ve beşeri bilimlerde de nicel ve nitel araştırmaların birlikte kullanılmasının kabul görmesi karma yöntemin yaygınlaşması sonucunu doğurmuştur (Baki ve Gökçek, 2012). Karma yöntemin araştırmalarda tercih edilen yöntem haline gelmesinde hem nicel desenin hem de nitel desenin özelliklerini içerisinde barındırması, aynı zamanda her iki desenin avantajlarının kullanılabilirliğinin etkisi bulunmaktadır (Alka, vd., 2019).

Bu araştırmada sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürleri nicel ve nitel boyutlarda aynı anda incelenmiş ve birbirlerinden bağımsız olarak analiz edilmiştir. Nitel ve nicel bulguların birbirini destekleyip desteklemediği araştırılmıştır. Araştırmada “eş zamanlı desen” kullanılmıştır. Bu desen aynı zamanda “yakınsayan paralel desen”, “birleşik desen” ve “çeşitleme deseni” olarak da ifade edilmektedir. Bu model, karma yöntem stratejileri arasında en çok bilinen desendir. Bu desende nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılır, araştırma soruları ile ilgili doğrudan veriler elde edilir, elde edilen veriler çeşitlendirilir, veriler arasında karşılaştırmalar ve bütünleştirmeler yapılır. Eş zamanlı desende nitel ve nicel veriler birlikte kullanılır. Böylece birinin zayıf yönünün diğer yöntemin güçlü yönleri ile tamamlanması amaçlanmaktadır. Eş zamanlı desende karşılaştırılan nicel ve nitel veriler anlamlandırılarak geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanmasına destek olmaktadır (Creswell ve Clark, 2011; akt: Aktaş, 2019).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya’da görev yapan ve MEB bünyesinde çalışan sınıf öğretmenleri ile Selçuk ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dallarında 1.2.3. ve 4. sınıfta öğrenim gören sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır.

Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve yazma kültürlerini araştırmak amacıyla “eşzamanlı karma yöntem örnekleme yolu” izlenmiştir.

Eşzamanlı Karma Yöntem Örnekleme: Olasılıklı ve amaçlı örnekleme stratejilerinin bir karma yöntem çalışmasında aynı anda kullanımı ile birimlerin seçilmesidir (Creswell vd., 2003; akt: Baki ve Gökçek, 2012). Olasılıklı karma yöntem örnekleme nicel ağırlıklı çalışmalarda daha sık kullanılır ve “bir topluluktan veya bir topluluktaki belli bir alt gruptan çok sayıda rastgele birimler seçmeyi içerir. Bu seçim topluluktaki kişilerin her biri için topluluğa dahil olma olasılığının tespit edilir olmasını gerektirir” (Tashakkori ve Teddlie, 2003, s. 713; akt: Baki ve Gökçek, 2012). Amaçlı karma yöntem örnekleme ise tam anlamıyla nitel araştırma süreci içinde ortaya çıkmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, 69). Eşzamanlı karma yöntem örnekleme literatürde en zor rastlanan örnekleme türüdür. Bu örnekleme türü araştırmacının, çalışmanın nicel ve nitel bileşenlerinden ayrı ayrı elde ettiği sonuçları üçgenlemesine ve böylece tek bir çalışma içinde bulguları doğrulama, destekleme veya çapraz geçerliğinin sağlanmasına fırsat verir (Creswell vd., 2003; akt: Baki ve Gökçek, 2012).

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğretmen adaylarının demografik özellikleri tablo 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Araştırma katılımcılarının demografik özellikleri

	Cinsiyet	f	%
Öğretmen Adayı	Kadın	75	%50
	Erkek	75	%50
	Toplam	150	100,0
	Öğrenim görülen sınıf düzeyi		
	1.Sınıf	35	23,3
	2.Sınıf	35	23,3
	3.Sınıf	43	28,7
	4. Sınıf	37	24,7
	Toplam	150	100,0
	Öğretmen	Cinsiyet	
Kadın		201	50,3
Erkek		199	49,8

Toplam	400	100,0
Yaş		
20-25	23	5,8
26-30	56	14,0
31-40	119	29,8
41-50	129	32,3
51 ve üzeri	73	18,3
Mesleki deneyim		
0-5	37	9,3
6-10	56	14,0
11-15	69	17,3
16-20	75	18,8
21-25	94	23,5
25 Yıl ve üzeri	69	17,3
Eğitim düzeyi		
Lisans	294	73,5
Yüksek Lisans	93	23,3
Doktora	11	2,8
Diğer	2	,5
Öğretim yapılan sınıf düzeyi		
1. Sınıf	90	22,5
2.Sınıf	94	23,5
3.Sınıf	92	23,0
4.Sınıf	124	31,0

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %50’sini (f=75) kadın, %50’sini (f=75) erkek adaylar oluşturmaktadır. Bir başka deyişle araştırmaya kadın ve erkek öğretmen adayları eşit sayıda katılım göstermiştir.

Tablo 3.1’de öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü sınıf düzeylerine bakıldığında %23,3’ü (f=35) 1. sınıfta, %23,3 ü (f=35) 2. sınıfta, %28,7 si (f=43) 3. sınıfta ve %24,7 si (f=37) 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Bu sonuç araştırmaya en fazla katılımın 3. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının katılım gösterdiğini 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının daha az katılım gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin %50,3’ü (f=201) kadın, %49,8’i (f=199) erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu sonuca göre araştırmaya kadın öğretmenler çok az bir farkla da olsa erkek öğretmenlerden daha fazla katılım göstermişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş aralıklarına bakıldığında %5,8’i (f=23) 20-25, %14’ü (f=56) 26-30, %29,8’i (f=119) 31-40, %32,3’ü (f=129 kişi) 41-50 ve %18,3’ü (f=73) 51 ve üzeri yaş aralığında yer almaktadır. Bu sonuçtan anlaşılacağı üzere öğretmenlerin dijital okuma ve yazma kültürü araştırmasına 41-50 yaş aralığı ile 31-40 yaş aralığındaki öğretmenler daha çok ilgi duymaktadır. Tabloda yer alan katılımcılardan 20-25 yaş aralığında olan öğretmenler dijital okuma ve yazma kültürü araştırmasına en az ilgi gösteren grup olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki deneyimleri incelendiğinde ise %9,3'ü (f=37) 0-5, %14'ü (f=56) 6-10, %17,3'ü (f=69) 11-15, %18,8'i (f=75) 16-20, %23,5'i (f=94) 21-25, %17,3'ü (f=69) ise 25 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahiptir.

Tablo 3.1 'de katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %73,5 (f=294) lisans mezunu, %23,3'ü (f=93) yüksek lisans, %2,8 i (f=11 kişi) doktora ve %0,5'i (f=2 kişi) diğer eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretim yaptıkları sınıf düzeyleri incelendiğinde ise %22,5'i (f=90) 1. sınıf, %23,5'i (f=94) 2. sınıf, %23'ü (f=92) 3. sınıf ve %31'i (f=124) 4. sınıf öğrencilerine öğretim yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1., 2. ve 3. sınıfta öğretim yapanların sayısı birbirine çok yakınken; 4.sınıfta öğretim yapan öğretmenlerin sayısı en fazladır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürünü ortaya çıkarabilmek amacıyla nitel ve nicel veriler bir arada toplanmıştır. Nicel verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından dijital okuma kültürü ve dijital yazma kültürü anketi geliştirilmiştir. Araştırmanın nitel verilerinin toplanması sürecinde ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracı: Dijital Okuma ve Dijital Yazma Kültürü Anketi

Bu çalışmada sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazmaya ilişkin inançları, düşünceleri ve tutumlarını bir arada ortaya çıkarmak amacıyla anket yoluyla verilerin toplanması amaçlanmıştır. Anket belli bir konuda bireylerin, grupların, toplumların fikrini almak için hazırlanmış sorulardan oluşan veri toplama aracı olarak tanımlanır. Bunlar; inançlar, değerler, düşünceler, ilgiler, tutumlar vb. olabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2011:190).

Araştırmanın nicel verileri, "Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuma ve Dijital Yazma Kültürleri Anketi" ve "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dijital Okuma ve Dijital Yazma Kültürleri Anketi" ile toplanmıştır. Anketler hazırlanırken geniş bir alan yazın incelemesi yapılmış, alanyazında bu konuda mevcut olan çalışmalar ve geliştirilen ölçek ve anketler incelenmiştir. Anketlerin hazırlanma sürecinde Susar Kırmızı ve Yurdakal (2021) tarafından geliştirilen

“Öğretmen Adayları İçin Dijital Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği (DOTÖ)”, Susar Kırmızı, Kapıkıran ve Akkaya (2021) tarafından geliştirilen Dijital Ortamda Yazmaya İlişkin Tutum Ölçeği (DOYAT) ve Akçaoğlu Saydım (2017) tarafından öğretmenlerin dijital okuma kültürünü ortaya çıkarmak amacıyla geliştirilen anketlerden de yararlanılarak bu araştırmada kullanılacak anket sorularını hazırlamak amacıyla bir madde havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak anket görünüş, kapsam ve dil geçerliği bakımından incelenmek üzere üç farklı üniversitede görev yapan öğretim üyelerine gönderilerek uzman görüşleri alınmıştır. Ayrıca anket maddelerinin anlaşılabilirliğini ortaya koymak amacıyla pilot bir uygulama yapılmıştır. Oluşturulan taslak anketler Konya il merkezinde görev yapan ve araştırmanın çalışma grubuna dahil edilmeyen 10 sınıf öğretmeni ve farklı bir üniversitede öğrenim görmekte olan 5 sınıf öğretmeni adayına incelettirilmiş, anlaşılmayan ya da örtüşen maddeler üzerinde tartışılmıştır. Alınan uzman görüşleri ve yapılan pilot çalışmalar doğrultusunda anket maddeleri yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak anketlere son hali verilmiştir.

Sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürlerini ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanan anket dört bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik (cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi, öğretim yapılan sınıf düzeyi/egitim görülen sınıf düzeyi vb.) sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların dijital okuma ve dijital yazmaya ilişkin kültürlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan; evet/hayır, çoktan seçmeli ve açık uçlu soru türünden oluşan sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölüm dijital okuma ile ilgili katılımcıların inanç, düşünce ve tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan 31 maddelik likert ölçeğine dayalı anket sorularından, dördüncü bölüm ise katılımcıların dijital yazmaya ilişkin inanç, düşünce ve tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan ve 29 maddeden oluşan likert ölçeğine dayalı anket sorularından oluşmaktadır. Madde yanıtlama alanında 5’li puanlama anahtarı kullanılmıştır. Anket maddelerine verilen yanıtlar “Hiç Katılmıyorum (5), Az Katılıyorum (4), Kısmen Katılıyorum (3), Katılıyorum (2), Kesinlikle Katılıyorum (1)” ifadelerinden oluşmaktadır. Ayrıca anketlerin giriş bölümünde çalışmanın amacı, çalışmanın gönüllülük esasına göre yapıldığı ve katılımcı bilgilerinin gizli tutulacağına ilişkin açıklayıcı bir bilgi verilmiş, böylece katılımcıların açık ve dürüst bir biçimde anket maddelerine yanıt vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan anket “Google Forms” a aktarılmış, bu süreçte her sorunun cevaplanması zorunlu seçeneği aktif edilmiş, böylece katılımcıların her soruyu cevaplamaları sağlanmıştır (Ek-3 ve Ek-4).

3.3.2.Nitel Veri Toplama Aracı: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmanın nitel boyutunda sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve yazma kültürlerine ilişkin görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Görüşme formu araştırmanın problemini tüm boyutları ile ayrıntılı bir şekilde cevaplayıcılardan bilgi almak için konu dışına çıkmadan ancak detaylı bir biçimde ele alması ile oluşturulur. Bu teknikte araştırmacı tarafından hazırlanan sorular üzerinde yanıtlayıcının kısmen düzeltme ve düzenleme hakkı vardır (Sönmez ve Alacapınar, 2011: 187).

Katılımcıların dijital okuma ve dijital yazma kültürlerini ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmadan önce alanyazın incelenmiştir. Alanyazın incelemesi sonucunda biri sınıf öğretmenleri diğeri ise sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazmaya ilişkin görüşlerini almaya yönelik ve her biri üç bölümden oluşan iki adet yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Birinci bölüm katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemeye yöneliktir. Görüşme formunun ikinci bölümünde katılımcıların dijital okumaya ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan 6 soru, üçüncü bölümünde ise dijital yazmaya ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan 7 soru yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlandıktan sonra dil ve kapsam geçerliğini ölçmek amacıyla iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen değerlendirmeler doğrultusunda görüşme formundan iki adet soru çıkarılarak görüşme formlarına son hali verilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir (Ek-1 ve Ek-2).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle Milli Eğitim Müdürlüğünden ve gerekli birimlerden izinler (Ek-6) alınmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşmeler 1 Nisan 2022 ve 31 Mayıs 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Nicel veri toplama sürecinde kullanılan anketler ise 1 Mayıs 2022 ve 1 Eylül 2022 tarihleri arasında öğretmen adaylarına ve sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır.

Nitel veriler toplanmadan önce görüşme yapılacak sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları belirlenmiştir. Bu süreçte görüşme yapılacak sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının gönüllü olmasına dikkat edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinden veri toplamaya

başlamadan önce, okul idaresi ve sınıf öğretmenleri ile toplantı yapılmış, araştırmanın amacı ve ne kadar süreceği hakkında bilgiler verilmiştir. Öğretmenlerle yapılan toplantılar sonrasında randevular alınmış, öğretmenlerin uygun olduğu gün ve saatler belirlenmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcı bilgilerinin gizli tutulacağı güvencesi verilmiş ve bilgilendirilmiş onam formu (Ek-7) imzalatılmıştır. Araştırmada 1, 2, 3 ve 4. sınıf kademelerinde görev alan öğretmenler gönüllülük esasına uygun olarak seçilmiştir. Öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen görüşmelerde de aynı prosedürler izlenmiş, öğretmen adaylarına araştırmanın amacı ve ne kadar süreceği hakkında bilgiler verilmiş ve gizlilik ilkesine bağlı kalınacağı belirtilerek bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır. Görüşmeler öğretmen adaylarının ders saatleri dışında kalan zamanlarda; öğretmenlerin ise boş derslerinde idareden gerekli izinler alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kaydı alınarak yapılmış, böylece veri kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada katılımcıların isimleri etik nedenlerden dolayı kullanılmamıştır. Öğretmenler “YT, NK, AA,...” gibi isim ve soy isimlerinin baş harfleri ile, öğretmen adayları ise “Ö1, Ö2, Ö3,...” şeklinde kodlanmıştır.

Nicel verilerin toplanmasında “Google Forms” aracılığı ile hazırlanan anket soruları öğretmen adayları ve öğretmenlere link olarak gönderilmiş, araştırmanın amacı açıklanmış, katılımcı bilgilerinin gizli tutulacağı güvencesi verilmiştir. Yüz yüze ya da telefon aracılığıyla anketle ilgili katılımcılara bilgilendirme yapılmış ve gönüllü sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının anketi doldurmaları sağlanmıştır. Anket soruları hazırlanırken her sorunun cevaplanması zorunlu seçeneği aktif edilmiş, böylece katılımcıların her soruyu cevaplamaları sağlanmıştır. Ankete 400 öğretmen ve 150 öğretmen adayı katılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

3.5.1 Nitel verilerin analizi

Araştırmanın nitel kısmında görüşme formlarının incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi araştırma verilerinin ayrıntılı olarak ele alınması ve kavramların daha net bir biçimde ifade edilmesidir. Araştırmanın amacına yönelik toplanan verilerin ilk aşamada kavram haline getirilmesi, ardından bu kavramların temalarının belirlenmesi gerekmektedir. İçerik analizi süreci verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört aşamadan meydana gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Nitel verilerin analizi yapılırken öncelikle ses kayıtlarının dökümü sağlanmıştır. Bu süreçte dökümü yapılan veriler birkaç kez okunarak incelenmiş, ardından çözümlenerek kodlara, kodlar kategorilere ve temalara ayrılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerine ilişkin görüşler “dijital okuma kavramına ilişkin görüşler”, “tercih edilen okuma türü ve gerekçeleri”, “dijital ortamlarda okunan metin türleri”, “dijital metinlerin tercih edildiği durum/zamanlar”, “dijital okuma-basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiği”, “okuma eğitiminde dijital metinlerin yararları”, “dijital metinleri okumanın olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin görüşler” olmak üzere 7 ana tema altında toplanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital yazmaya ilişkin algıları ve dijital yazmayı kullanma durumlarına ilişkin görüşleri ise “dijital yazma kavramına ilişkin görüşler”, “tercih edilen yazma türü ve gerekçeleri”, “dijital yazma-geleneksel yazma arasındaki farklar ve etkililiği”, “yazma eğitiminde dijital metinlerin kullanılma durumu ve gerekçeleri” olmak üzere 4 ana tema altında toplanmıştır.

3.5.2. Nicel verilerin analizi

Araştırmanın nicel bulgularının analizi kapsamında öncelikle öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürü anketlerindeki maddelerin her biri için katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kültürleri hakkındaki görüşleri ile cinsiyetleri ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-Kare (χ^2) bağımsızlık testi ile incelenmiştir. Benzer şekilde, öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi ve öğretim yaptıkları sınıf düzeyi ile dijital okuma ve dijital yazma kültürleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı yine χ^2 bağımsızlık testi ile test edilmiştir. χ^2 bağımsızlık testi, biri kategorik (sınıflamalı) diğeri sıralamalı iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmekle birlikte iki değişkenin birbirinden bağımsızlığını temel alır (Büyüköztürk, 2013). Analizler SPSS yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlilik

Bu çalışmada çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak amacıyla şu adımlar izlenmiştir:

3.6.1. Nitel verilerin geçerlik ve güvenilirliği

Araştırmanın dış geçerliğini sağlamak amacıyla araştırmada izlenen süreçler açık bir biçimde ifade edilmiştir. Nitel verilerinin iç geçerliğini sağlamak amacıyla katılımcı teyidi ve meslektaş değerlendirmesinden yararlanılmıştır. Katılımcı teyidi araştırmacının topladığı verileri öznel algılamasından dolayı oluşabilecek yanlış yorumlamanın önüne geçmek amacıyla görüşme sonunda öğrendiklerini özet şeklinde aktarıp teyit ettirmesi, toplanan verilerin raporlaştırılması ve katılımcılara gönderilerek yapılan analizlerin gerçeği ne ölçüde yansıttığı hakkında geri bildirim alınmasına dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yapılan görüşmeler sonunda elde edilen veriler katılımcılara özet şeklinde aktarılmış ve katılımcı teyidi alınmıştır. Ayrıca çalışma katılımcıları gönüllülük esasına uygun olarak seçildiğinden katılımcıların sorulara doğru ve samimi yanıtlar verdiği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra toplanan veriler analiz edildikten sonra elde edilen sonuçlar sınıf öğretmenliği alanında çalışan iki meslektaş ile paylaşarak oluşabilecek hataları en aza indirmek ve çalışmanın geçerliğini artırmak amaçlanmıştır. Araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak amacıyla çalışmanın yöntemi ve aşamaları açıklanmış, katılımcılara onam formu imzalatılmış; iç güvenilirliği sağlamak amacıyla ise verilerin analizinde birden fazla araştırmacı görev alarak içerik analizini karşılaştırmalı olarak gerçekleştirmiştir. Oluşturulan kod ve kategorilere ilişkin iç tutarlılığı belirlemek amacıyla Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen “Güvenirlilik = Görüş birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)” formülü kullanılmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda sınıf öğretmenlerine ilişkin görüşme verilerinin analizinin güvenirliliği %84.2, sınıf öğretmeni adaylarının görüşme verilerinin analizinin güvenirliliği %80.6 olarak bulunmuştur. Çalışmanın iç tutarlık ortalaması %82,4 bulunmuş ve çalışma güvenilir kabul edilmiştir. Ayrıca bulguların sunumunda katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak güvenirlilik artırılmaya çalışılmıştır.

3.6.2. Nicel verilerin geçerlik ve güvenilirliği

Anketlerde her bir soru ile farklı nitelikler belirlenmeye çalışıldığı için toplam puanın bir anlamı bulunmamakta, frekans, yüzde ve aritmetik ortalamanın hesaplanması dışında istatistiksel işlemler yapılmamaktadır. Bunun yanı sıra hazırlanmış bir anketin geçerlik ve güvenirliliğinin test edilmesi ya da rakamsal olarak ifade edilmesi mümkün değildir (Metin, 2014). Araştırmanın nicel verilerinin geçerliğini sağlamak amacıyla veri toplama araçları ve geliştirilme süreçleri, veri analiz süreçleri, örneklem (katılımcı grubu) özellikleri, ayrıntılı bir biçimde açıklanmaya çalışılmış, anketlerin uygulama süreçleri betimlenmiştir. Çalışmada

katılımcı gönüllülüğü alınmış, çalışmanın uygulama süreci betimlenmeye çalışılmış, kullanılan yöntemin seçim gerekçeleri açıklanmıştır. Anketin hazırlanma sürecinde öncelikle oluşturulan anket taslağı yazım ve imla kuralları açısından iki Türkçe öğretmenin görüşüne sunulmuştur. Ardından, hazırlanan anket taslağında yer alan maddelerin gereksinim duyulan olgusal/yargısal verileri kapsamada ve toplamada ne kadar yeterli olduğunu ortaya koymak amacıyla (kapsam geçerliği) (Büyüköztürk, 2005) bir uzman değerlendirme formu oluşturulmuş ve oluşturulan formlarla birlikte anketler üç farklı üniversitede görev yapan öğretim üyelerinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanların oluşturulan anket sorularının anlaşılabilirliği, cevaplanabilirliği ve amaca uygunluğuna ilişkin görüşleri alınmış, alınan görüşler doğrultusunda yapılan düzeltmeler ve düzenlemelerle anketin kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Daha sonra oluşturulan anket formu Konya il merkezinde görev yapan ve araştırmanın çalışma grubuna dahil edilmeyen 10 sınıf öğretmeni ve farklı bir üniversitede öğrenim görmekte olan 5 sınıf öğretmeni adayına incelettirilmiş, anlaşılmayan ya da örtüşen maddeler üzerinde tartışılmıştır. Alınan uzman görüşleri ve yapılan pilot çalışmalar doğrultusunda anket maddeleri yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak anketlere son hali verilmiştir.

3.7. Etik

Araştırmanın yapılması için Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 11/02/2022 tarihli ve 2022/47 sayılı etik kurul değerlendirme raporu (Ek-5) alınmıştır. Ayrıca katılımcılara araştırmadan elde edilecek verilerin tamamen bu araştırma amacı ile kullanılacağı, kimlik bilgilerinin kesinlikle gizli tutulacağı belirtilmiştir. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiş ve katılımcıların bilgilendirilmiş onam formunu (Ek-7) imzalamaları sağlanmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

4.1. Nicel Bulgular

4.1.1 Dijital okuma kültürüne ilişkin nicel bulgular

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin dijital cihazlar aracılığıyla okuma yapma durumlarına ilişkin betimsel veriler tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Araştırma katılımcılarının dijital cihazlar aracılığıyla okuma yapma durumları

Dijital cihazlar aracılığıyla okuma yapma durumları	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Öğretmen adayı	98	65,3	52	34,7
Öğretmen	382	95,5	18	4,5

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %65,3’ü (f=98) dijital cihazlar aracılığı ile okuma yaptığını söylerken %34,7’si (f=52) dijital cihazlar aracılığı ile okuma yapmadıklarını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ise %95,5’i (f=382) dijital cihazlar aracılığı ile okuma yaptığı; %4,5’inin (f=18) dijital cihazlar aracılığı ile okuma yapmadıkları görülmektedir. Tablo 4.1’den de anlaşılacağı üzere hem öğretmen adayları hem de öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijital cihazlar aracılığı ile okuma yapmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okumayı tercih etme nedenleri tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Araştırma katılımcılarının dijital okumayı tercih etme nedenleri

Dijital Cihazlarla Okuma Yapma Gerekçeleri	Öğretmen adayı		Öğretmen	
	f	%	f	%
Daha güncel bilgiler içermesi	26	17,3	55	13,8
Bilgiye kolay erişim sağlaması	56	37,3	202	50,5
Kâğıt israfını önlemesi	19	12,7	21	5,3
Daha fazla bilgiye erişim imkânı sağlaması	22	14,7	93	23,3
Daha ekonomik olması	22	14,7	18	4,5
Okunan metnin yazı boyutunun ayarlanabilmesi	1	,7	5	1,3
Diğer	3	2,0	6	1,5

Tablo 4.2’de öğretmen adayları ve öğretmenlerin dijital cihazlarla okuma yapma gerekçeleri incelendiğinde öğretmen adaylarının %17,3’ü (f=26), öğretmenlerin ise %13,8’i

(f=55) dijital cihazların daha güncel bilgiler içermesi nedeniyle bu okuma türünü tercih ettiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %37,3'ü (f=56) ve öğretmenlerin %50,5'i (f=202) bilgiye kolay erişim sağlanmasını dijital cihazlarla okuma yapmalarına gerekçe göstermektedir. Öğretmen adaylarının %12,7'si (f=19) ve öğretmenlerin %5,3'ü (f=21) dijital cihazlarla okuma yapma gerekçelerini kâğıt israfının önlenmesi olarak belirtirken öğretmen adaylarının %14,7'si (f=22) ve öğretmenlerin %23,3'ü (f=93) dijital cihazlarla okuma gerekçelerini daha fazla bilgiye erişim imkânı sağlaması olarak belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %14,7'si (f=22) ve öğretmenlerin %4,5'i (f=18) daha ekonomik olmasını dijital cihazdan okuma yapma nedenleri olarak göstermiştir. Tablo 4.2'de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %0,7'sinin (f=1) ve öğretmenlerin %1,3'ünün (f=5) dijital okumayı tercih etme nedeni okunan metnin yazı boyutunu ayarlayabilmeleridir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %2'si (f=3) ve öğretmenlerin %1,5'i (f=6) dijital cihazlarla okuma yapma gerekçelerini diğer nedenler olarak belirtmişlerdir. Tablo 4.2'deki veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin dijital cihazlardan okuma yapmalarının en çok tercih edilen nedeninin bilgiye kolay erişim sağlaması seçeneği olduğu görülmektedir.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuma yaparken sıklıkla kullandıkları cihazlara ilişkin betimsel veriler tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3. Katılımcıların dijital okuma sürecinde sıklıkla kullandıkları cihazlar

Dijital okuma sürecinde kullanılan cihazlar	Öğretmen adayı		Öğretmen	
	f	%	f	%
Akıllı telefon	72	48,0	247	61,8
Dizüstü Bilgisayar	29	19,3	88	22,0
Tablet	24	16,0	34	8,5
Notebook	22	14,7	22	5,5
Diğer	3	2,0	9	2,3

Tablo 4.3'te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının dijital okuma sürecinde en fazla kullandıkları cihaz akıllı telefon (%48; f=72) ve dizüstü bilgisayardır (%19,3; f=29). Öğretmenler tarafından da dijital okuma sürecinde sıklıkla kullanılan cihaz akıllı telefon (%61,8; f=247) ve dizüstü bilgisayar (%22,0; f=88)'dir. Araştırmaya katılan 3 öğretmen adayı dijital ortamda okuma yapmadığını belirtmek amacıyla diğer seçeneğini işaretlemiştir. Öğretmenlerden diğer seçeneğini işaretleyenler projeksiyon (f=2), akıllı tahta (f=3) ve e book (f=1) cevaplarını verirken 3 öğretmen de dijital okuma yapmadıklarını belirtmek için diğer seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin dijital okuma sürecinde en çok akıllı telefonu tercih ettikleri görülmektedir. Bunun sebebinin

akıllı telefonların sürekli yanlarında taşıma kolaylığı ve kullanım pratikliği olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital araçlar üzerinde en fazla okuma yaptıkları içeriklere ve ortamlara ilişkin betimsel veriler tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4. Katılımcılarının dijital araçlar üzerinde en fazla okuma yaptıkları içerikler ve ortamlar.

Dijital araçlar üzerinde en fazla okuma yapılan içerikler ve ortamlar	Öğretmen adayı		Öğretmen	
	f	%	f	%
Sosyal medya içerikleri	63	42,0	129	32,3
Gazete ve dergiler	26	17,3	108	27,0
Ders kitapları ve makaleler	42	28,0	97	24,3
Web sitelerindeki içerikler	19	12,7	62	15,5
Diğer	-	-	4	1,0

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adayı ve öğretmenlerin dijital araçlar üzerinden okuma yaptıkları içeriklerden birisi sosyal medya içerikleridir. Sosyal medyayı öğretmen adaylarının %42'sinin (f=63); öğretmenlerin ise %32,3'ünün (f=129) tercih ettiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %17,3'ü (f=26), öğretmenlerin %27'si (f=108) gazete ve dergileri dijital ortamda okumayı tercih etmektedirler. Tablodaki verilerden yola çıkarak öğretmen adaylarının sosyal medyadan sonra en fazla dijital okuma yaptıkları araçlar arasında ders kitapları ve makaleler (%28,0; f=42) gelmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden diğer seçeneğini işaretleyenler sosyal medya kategorisinden biri olan whatsapp'ı kullandıklarını ayrıntı olarak belirtmişlerdir. Tablo 4.4'ten anlaşılacağı üzere hem öğretmen adayları hem de öğretmenler tarafından dijital ortamda en çok okuma yapılan içerik ve ortamın sosyal medya olduğu görülmektedir.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının internette geçirdikleri günlük ortalama süreler ve bu sürelerin ne kadarının dijital okumaya ayrıldığına ilişkin betimsel veriler tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5. İnternette geçirilen ve dijital okumaya ayrılan günlük ortalama süreler

İnternette geçirilen ortalama süre	Öğretmen adayı		Öğretmen	
	f	%	f	%
1 saatten az	1	,7	50	12,5
1 ile 2 saat arasında	55	36,7	234	58,5
3 ile 4 saat arası	81	54,0	116	29,0
5 saatten fazla	13	8,7	-	-
Dijital okumaya ayrılan süre				
Hiç zaman ayırmam	25	16,7	21	5,3

En az yarım saatini	105	70,0	335	83,8
Tamamını	2	1,3	28	7,0
Diğer	18	12,0	16	4,0

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (f=81; %54.0) internette ortalama 3 ile 4 saat arası zaman geçirdiğini belirtmiştir. İnternette günde 1 ile 2 saat arasında zaman geçirdiğini belirten öğretmen adayı sayısı da fazladır (f=55; %36.7). Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (f=105; %70.0) internette geçirdiği zamanın en az yarım saatini dijital okumaya ayırdığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (f=234; %58.5) internette geçirdikleri sürenin 1 ile 2 saat arasında olduğu görülmüştür. Yine öğretmenlerin büyük bir bölümünün (f=116; %29.0) internette geçirdikleri süre 3 ile 4 saat arasındadır. Ayrıca öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (f=335; %83.8) internette geçirdikleri zamanın en az yarım saatini dijital okumaya ayırdığı tablo 4.5'te görülmektedir.

Tablo 4.6'da öğretmen adaylarının dijital okuma kültürü anket maddelerinin her birinin kategorilerine katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğretmen adaylarının dijital okuma kültürüne ilişkin görüşleri

Dijital Okuma Kültürü	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Okumayı basılı materyallerden yaptığımda kâğıda dokunmak, kitabın kokusunu almak bana mutluluk verir.	88	58,67	16	10,67	9	6,00	29	19,33	8	5,33
2. Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.	60	40,00	35	23,33	17	11,33	33	22,00	5	3,33
3. Basılı materyallerden altını çizerek okumak okuduğumu anlamamı sağlar.	70	46,67	20	13,33	14	9,33	35	23,33	11	7,33
4. Dijital okuma yaparken gözlerim daha çabuk yoruluyor.	48	32,00	44	29,33	45	30,00	6	4,00	7	4,67
5. Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	39	26,00	18	12,00	18	12,00	59	39,33	16	10,67
6. Basılı materyallerden okuduğumda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	62	41,33	32	21,33	11	7,33	38	25,33	7	4,67
7. Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.	55	36,67	47	31,33	38	25,33	8	5,33	2	1,33
8. Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.	54	36,00	54	36,00	36	24,00	6	4,00	0	0,00
9. Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.	56	37,33	62	41,33	25	16,67	5	3,33	2	1,33
10. Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.	26	17,33	27	18,00	22	14,67	45	30,00	30	20,00
11. Basılı materyallerden okuma yapmak bana çok sıkıcı gelir.	39	26,00	18	12,00	6	4,00	46	30,67	41	27,33
12. Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur.	13	8,67	17	11,33	21	14,00	64	42,67	35	23,33
13. Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolaydır.	66	44,00	43	28,67	30	20,00	10	6,67	1	0,67
14. Basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih ederim.	69	46,00	25	16,67	13	8,67	36	24,00	7	4,67
15. Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.	24	16,00	42	28,00	33	22,00	37	24,67	14	9,33
16. Basılı materyallerden okuma yaparken adeta metnin içinde kaybolurum. Zamanın nasıl aktığını bilmem.	61	40,67	30	20,00	17	11,33	31	20,67	11	7,33
17. Dijital okuma yaparken telefonuma gelen e-posta ve mesajlar dikkatimi dağıtır.	39	26,00	62	41,33	30	20,00	9	6,00	10	6,67

18. Dijital metinlerde görseller sunumlar daha çok ilgimi çeker.	47	31,33	52	34,67	44	29,33	3	2,00	4	2,67
19. Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.	55	36,67	35	23,33	13	8,67	40	26,67	7	4,67
20. Dijital metinleri okuduktan sonra basılı metinler artık ilgimi çekmiyor.	39	26,00	9	6,00	13	8,67	52	34,67	37	24,67
21. Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır.	42	28,00	18	12,00	18	12,00	52	34,67	20	13,33
22. Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı materyallerin etkisi oldukça fazladır.	66	44,00	30	20,00	16	10,67	32	21,33	6	4,00
23. Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.	31	20,67	46	30,67	35	23,33	27	18,00	11	7,33
24. Kendi kütüphanemi oluşturmak ve kitaplığımı zenginleştirmek basılı materyalleri tercih etme sebebidir.	63	42,00	20	13,33	17	11,33	43	28,67	7	4,67
25. Dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm	44	29,33	29	19,33	37	24,67	28	18,67	12	8,00
26. Dijital metinler okuma isteğimi artırır.	30	20,00	31	20,67	23	15,33	47	31,33	19	12,67
27. Basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapabilirim.	70	46,67	25	16,67	14	9,33	36	24,00	5	3,33
28. Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.	36	24,00	32	21,33	31	20,67	41	27,33	10	6,67
29. Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.	31	20,67	33	22,00	33	22,00	40	26,67	13	8,67
30. Basılı metinlerden okumak okuduğumu hatırlamama katkı sağlar.	67	44,67	23	15,33	17	11,33	37	24,67	6	4,00
31. Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor.	42	28,00	23	15,33	25	16,67	46	30,67	14	9,33

Tablo 4.6 genel olarak incelendiğinde öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun okumayı basılı materyallerden yaptıklarında daha mutlu oldukları, basılı materyallerde okumanın okuduğunu anlamaya ve hızlı okumaya katkı sağladığı, bu okuma türünde okunanların daha uzun süre akılda kaldığı, basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumanın dijital metinlere göre tercih nedeni olduğu, okuma alışkanlığı kazanmada basılı metinlerle okumanın etkisinin daha fazla olduğu, basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapılabildiğine ilişkin maddelere “*kesinlikle katılıyorum*” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra dijital metinlerde yazı büyüklüğünün ayarlanmasının basılı okumaya göre tercih nedeni olduğuna, dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamanın daha kolay olduğuna ve dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğuna ilişkin maddelere öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu “*kesinlikle katılıyorum*” biçiminde yanıtlar verilmiştir. Buna karşın öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun “Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur”, “Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor”, “Dijital metinler okuma isteğimi artırır” ve “Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır” maddelerine ise “*katılmıyorum*” yanıtını verdiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.7’de öğretmen adaylarının dijital okuma kültürü ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.7. Öğretmen adaylarının dijital okuma kültürünün cinsiyete ve sınıf düzeyine göre karşılaştırılması

Dijital Okuma Kültürü	Cinsiyet			Sınıf Düzeyi		
	χ^2	sd	p	χ^2	sd	p
1. Okumayı basılı materyallerden yaptığımda kâğıda dokunmak, kitabın kokusunu almak bana mutluluk verir.	19,718	4	,001 ^{a,b}	30,189	12	,003 ^{a,b}
2. Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.	36,705	4	,000 ^{a,b}	32,926	12	,001 ^{a,b}
3. Basılı materyallerden altını çizerek okumak okuduğumu anlamamı sağlar.	23,312	4	,000 ^a	32,584	12	,001 ^{a,b}
4. Dijital okuma yaparken gözlerim daha çabuk yoruluyor.	18,339	4	,001 ^{a,b}	23,029	12	,027 ^{a,b}
5. Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	9,971	4	,041 ^a	28,256	12	,005 ^{a,b}
6. Basılı materyallerden okuduğumda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	19,487	4	,001 ^{a,b}	20,457	12	,059 ^b
7. Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.	5,267	4	,261 ^{b,c}	35,734	12	,000 ^{a,b,c}
8. Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.	6,111	3	,106 ^b	12,294	9	,197 ^b
9. Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.	5,956	4	,202 ^{b,c}	24,109	12	,020 ^{a,b,c}
10. Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.	19,707	4	,001 ^a	19,009	12	,088
11. Basılı materyallerden okuma yapmak bana çok sıkıcı gelir.	9,507	4	,050 ^{a,b}	25,600	12	,012 ^{a,b}
12. Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur.	16,256	4	,003 ^a	21,813	12	,040 ^{a,b}
13. Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolay.	3,982	4	,408 ^{b,c}	9,695	12	,643 ^{b,c}
14. Basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih ederim.	12,301	4	,015 ^{a,b}	9,551	12	,655 ^b
15. Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.	4,645	4	,326	17,182	12	,143 ^b
16. Basılı materyallerden okuma yaparken adeta metnin içinde kaybolurum. Zamanın nasıl aktığını bilmem.	17,639	4	,001 ^a	23,101	12	,027 ^{a,b}
17. Dijital okuma yaparken telefonuma gelen e-posta ve mesajlar dikkatimi dağıtır.	11,639	4	,020 ^{a,b}	21,394	12	,045 ^{a,b}
18. Dijital metinlerde görseller sunumlar daha çok ilgimi çeker.	7,931	4	,094 ^b	23,148	12	,026 ^{a,b,c}
19. Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.	9,210	4	,056 ^b	16,532	12	,168 ^b
20. Dijital metinleri okuduktan sonra basılı metinler artık ilgimi çekmiyor.	14,978	4	,005 ^{a,b}	29,856	12	,003 ^{a,b}
21. Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır.	20,587	4	,000 ^a	23,728	12	,022 ^{a,b}
22. Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı materyallerin etkisi oldukça fazladır.	22,454	4	,000 ^{a,b}	20,209	12	,063 ^b
23. Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.	15,006	4	,005 ^a	19,922	12	,069 ^b
24. Kendi kütüphanemi oluşturmak ve kitaplığımı zenginleştirmek basılı materyalleri tercih etme sebebidir.	15,377	4	,004 ^{a,b}	13,064	12	,364 ^b
25. Dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm	16,088	4	,003 ^a	14,732	12	,256 ^b
26. Dijital metinler okuma isteğimi artırır.	11,600	4	,021 ^a	30,574	12	,002 ^a
27. Basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapabilirim.	20,528	4	,000 ^{a,b}	29,191	12	,004 ^{a,b}
28. Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.	16,483	4	,002 ^{a,b}	23,715	12	,022 ^{a,b}
29. Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.	16,279	4	,003 ^a	20,541	12	,058 ^b
30. Basılı metinlerden okumak okuduğumu hatırlamama katkı	22,556	4	,000 ^{a,b}	14,120	12	,293 ^b
31. Dijital metinlerden okuma okuma hızımı artırıyor.	16,157	4	,003 ^a	10,954	12	,533 ^b

Bulgular her bir alt tablodaki boş olmayan satır ve sütun değerlerine dayanmaktadır.

* χ^2 istatistiği .05 düzeyinde anlamlıdır.

b. Alt tablolarda beklenen değeri 5'ten küçük gözeneک sayısı %20'yi aşmaktadır. χ^2 sonuçları hatalı olabilir.

c. Alt tabloda beklenen minimum gözeneк değeri birden azdır. χ^2 sonuçları hatalı olabilir.

Tablo 4.7'ye göre, öğretmen adaylarının dijital okuma kültürleri anketindeki 7, 8, 9, 11, 13, 15, 18 ve 19. maddelere verdikleri yanıtlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki yok iken ($p>.05$), diğer maddeler ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Benzer

şekilde, öğretmen adaylarının dijital okuma kültürleri anketindeki 6, 8, 10, 13, 14, 15, 19, 22, 23, 24, 25, 29, 30 ve 31. maddelerine verdikleri yanıtlar ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yok iken ($p > .05$), diğer maddeler ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < .05$). Ancak, χ^2 sonuçları, alt tablolarda beklenen değeri 5'ten küçük gözenek sayısı %20'yi aştığında hatalı olabilmektedir. Bu nedenle, Tablo 4.7'de p değeri ^b ve ^c ile işaretlenen maddelerin yorumlanmasında bu durum bir sınırlılık olarak ele alınmıştır.

Tablo 4.8'de öğretmenlerin dijital okuma kültürü anket maddelerinin her birinin kategorilerine katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin dijital okuma kültürüne ilişkin görüşleri

Dijital Okuma Kültürü	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Okumayı basılı materyallerden yaptığımda kâğıda dokunmak, kitabın kokusunu almak bana mutluluk verir.	184	46,00	90	22,50	41	10,25	76	19,00	9	2,25
2. Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.	206	51,50	129	32,25	42	10,50	17	4,25	6	1,50
3. Basılı materyallerden altını çizerek okumak okuduğumu anlamamı sağlar.	154	38,50	96	24,00	56	14,00	82	20,50	12	3,00
4. Dijital okuma yaparken gözlerim daha çabuk yoruluyor.	174	43,50	110	27,50	94	23,50	16	4,00	6	1,50
5. Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	99	24,75	96	24,00	114	28,50	66	16,50	25	6,25
6. Basılı materyallerden okuduğumda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	134	33,50	107	26,75	52	13,00	95	23,75	12	3,00
7. Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.	206	51,50	126	31,50	47	11,75	16	4,00	5	1,25
8. Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.	204	51,00	152	38,00	34	8,50	8	2,00	2	0,50
9. Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.	164	41,00	154	38,50	61	15,25	14	3,50	7	1,75
10. Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.	59	14,75	74	18,50	92	23,00	101	25,25	74	18,50
11. Basılı materyallerden okuma yapmak bana çok sıkıcı gelir.	72	18,00	82	20,50	56	14,00	90	22,50	100	25,00
12. Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur.	40	10,00	64	16,00	76	19,00	138	34,50	82	20,50
13. Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolaydır.	231	57,75	114	28,50	38	9,50	9	2,25	8	2,00
14. Basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih ederim.	131	32,75	89	22,25	67	16,75	95	23,75	18	4,50
15. Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.	67	16,75	94	23,50	104	26,00	93	23,25	42	10,50
16. Basılı materyallerden okuma yaparken adeta metnin içinde kaybolurum. Zamanın nasıl aktığını bilmem.	128	32,00	109	27,25	52	13,00	94	23,50	17	4,25
17. Dijital okuma yaparken telefonuma gelen e-posta ve mesajlar dikkatimi dağıtır.	116	29,00	122	30,50	106	26,50	32	8,00	24	6,00
18. Dijital metinlerde görseller sunumlar daha çok ilgimi çeker.	122	30,50	167	41,75	72	18,00	30	7,50	9	2,25
19. Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.	138	34,50	100	25,00	54	13,50	98	24,50	10	2,50
20. Dijital metinleri okuduktan sonra basılı metinler artık ilgimi çekmiyor.	103	25,75	63	15,75	58	14,50	97	24,25	79	19,75
21. Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır.	110	27,50	71	17,75	56	14,00	92	23,00	71	17,75
22. Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı materyallerin etkisi oldukça fazladır.	161	40,25	95	23,75	38	9,50	95	23,75	11	2,75
23. Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.	128	32,00	118	29,50	88	22,00	45	11,25	21	5,25

24. Kendi kütüphanemi oluşturmak ve kitaplığı zenginleştirmek basılı materyalleri tercih etme sebebidir.	128	32,00	104	26,00	52	13,00	91	22,75	25	6,25
25. Dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm	129	32,25	104	26,00	93	23,25	46	11,50	28	7,00
26. Dijital metinler okuma isteğimi artırır.	109	27,25	93	23,25	98	24,50	73	18,25	27	6,75
27. Basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapabilirim.	138	34,50	111	27,75	44	11,00	93	23,25	14	3,50
28. Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.	132	33,00	90	22,50	98	24,50	53	13,25	27	6,75
29. Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.	116	29,00	105	26,25	88	22,00	65	16,25	26	6,50
30. Basılı metinlerden okumak okuduğumu hatırlamama katkı	136	34,00	108	27,00	58	14,50	85	21,25	13	3,25
31. Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor.	78	19,50	72	18,00	81	20,25	131	32,75	38	9,50

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (f=206; %51,5) “Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.” maddesine “kesinlikle katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Buradan çıkan sonuca göre öğretmenlerin yarısından fazlası dijital okumayı tercih etmektedirler. “Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.” maddesine öğretmenlerin en çok verdikleri yanıt (f=114;%28,50) “kısmen katılıyorum” olmuştur. “Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.” maddesine öğretmenlerin yarısından fazlası (f=206;%51,50) “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermişlerdir. “Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.” maddesine öğretmenlerin yarısından fazlası (f=204; %51) “kesinlikle katılıyorum” ifadesini kullanırken “Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.” maddesine de öğretmenlerin neredeyse yarısı (f=164; %41) “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermişlerdir. “Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.” maddesine öğretmenlerin büyük çoğunluğu (f=101; %25,25) “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddelerden anlaşılacağı gibi dijital metinleri taşımamanın kolaylığı, dijital metinlerde aynı anda pek çok farklı kaynaktan okuma yapılabilmesi kolaylığı ve dijital kaynaktan okuma yapmanın sıkıcı olmadığı ifadelerini tercih eden öğretmenlerin dijital okumayı çoğunlukla kullandıkları anlaşılabilir. “Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolaydır.” maddesine öğretmenlerin yarısından fazlası (f=231; %57,75) “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermişlerdir. “Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.” maddesine öğretmenlerin büyük çoğunluğu (f=94; %23,50) “katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuç basılı okumayı tercih eden öğretmenlerin dijital okumayı tercih etmeme sebeplerinden birisi olarak anlaşılabilir. “Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.” maddesine öğretmenlerin çoğunlukla (f=138; %34,50) verdikleri cevap “kesinlikle katılıyorum” olmuştur. “Dijital metinlerde görseller, sunumlar daha çok ilgimi çeker.” maddesine öğretmenler çoğunlukla (f=167; %41,75) “katılıyorum” cevabını vermişlerdir. “Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı metinlerin

etkisi oldukça fazladır.” maddesine öğretmenlerin büyük bir kısmı (f=161; %40,25) “kesinlikle katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. “Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.” maddesine öğretmenler çoğunlukla (f=128; %32) “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. “Dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm.” maddesine “kesinlikle katılıyorum” cevabı veren öğretmen sayısı (f=129; %32,25) çoğunluktadır. “Dijital metinler okuma isteğimi artırır.” maddesine öğretmenlerin çoğunluğu (f=109; %27,25) “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. “Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.” maddesine öğretmenler çoğunlukla (f=132; %33) “kesinlikle katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. “Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.” maddesine öğretmenlerin cevabı çoğunlukla (f=116; %29) “kesinlikle katılıyorum” olmuştur. “Dijital metinlerden okumak okuma hızımı azaltıyor.” maddesine öğretmenler çoğunlukla (f=131; %32,75) “katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu yanıtlardan anlaşılacağı gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijital okuma yapmayı basılı metinlere göre daha fazla tercih etmektedir.

Tablo 4.9’da öğretmenlerin dijital okuma kültürü ile cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi ve öğretim yapılan sınıf düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin dijital okuma kültürünün cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi ve öğretim yapılan sınıf düzeyine göre karşılaştırılması

Dijital Okuma Kültürü	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Deneyim	Eğitim düzeyi	Öğretim yaptığı sınıf düzeyi
1. Okumayı basılı materyallerden yaptığımda kâğıda dokunmak, kitabın kokusunu almak bana mutluluk verir.	χ^2 69,187 sd 4 p ,000 ^{a,b}	111,241 16 ,000 ^{a,b,c}	92,922 20 ,000 ^{a,b,c}	45,065 12 ,000 ^{a,b,c}	39,922 12 ,000 ^{a,b}
2. Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.	χ^2 18,784 sd 4 p ,001 ^{a,b}	35,831 16 ,003 ^{a,b,c}	34,738 20 ,022 ^{a,b,c}	17,234 12 ,141 ^{b,c}	19,202 12 ,084 ^b
3. Basılı materyallerden altını çizerek okumak okuduğumu anlamamı sağlar.	χ^2 35,763 sd 4 p ,000 ^a	101,647 16 ,000 ^{a,b,c}	80,491 20 ,000 ^{a,b}	43,282 12 ,000 ^{a,b,c}	34,238 12 ,001 ^{a,b}
4. Dijital okuma yaparken gözlerim daha çabuk yoruluyor.	χ^2 16,345 sd 4 p ,003 ^{a,b}	58,455 16 ,000 ^{a,b,c}	47,773 20 ,000 ^{a,b,c}	30,814 12 ,002 ^{a,b,c}	12,621 12 ,397 ^b
5. Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	χ^2 48,792 sd 4 p ,000 ^a	72,534 16 ,000 ^a	71,849 20 ,000 ^a	24,179 12 ,019 ^{a,b,c}	24,994 12 ,015 ^a
6. Basılı materyallerden okuduğumda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	χ^2 42,189 sd 4 p ,000 ^a	92,014 16 ,000 ^{a,b,c}	74,955 20 ,000 ^{a,b}	41,498 12 ,000 ^{a,b,c}	40,275 12 ,000 ^{a,b}
7. Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.	χ^2 1,957 sd 4 p ,744 ^b	26,397 16 ,049 ^{a,b,c}	30,742 20 ,059 ^{b,c}	15,241 12 ,229 ^{b,c}	12,943 12 ,373 ^b
8. Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.	χ^2 2,805 sd 4 p ,591 ^{b,c}	18,698 16 ,285 ^{b,c}	36,253 20 ,014 ^{a,b,c}	10,707 12 ,554 ^{b,c}	6,907 12 ,864 ^{b,c}

9. Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.	χ^2	1,584	25,833	33,685	23,080	20,224
	sd	4	16	20	12	12
	p	,812 ^b	,056 ^{b,c}	,028 ^{a,b,c}	,027 ^{a,b,c}	,063 ^b
10. Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.	χ^2	21,506	81,459	71,165	28,255	24,716
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 [*]	,005 ^{a,b,c}	,016 [*]
11. Basılı materyallerden okuma yapmak bana çok sıkıcı gelir.	χ^2	38,911	49,025	38,541	19,612	16,680
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,008 [*]	,075 ^{b,c}	,162
12. Bir yazıyı dijital 3mda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur.	χ^2	16,031	50,548	43,619	26,056	26,192
	sd	4	16	20	12	12
	p	,003 [*]	,000 [*]	,002 [*]	,011 ^{a,b,c}	,010 [*]
13. Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolaydır.	χ^2	5,177	12,842	20,446	12,533	14,953
	sd	4	16	20	12	12
	p	,270 ^b	,684 ^{b,c}	,430 ^{b,c}	,404 ^{b,c}	,244 ^b
14. Basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih ederim.	χ^2	34,938	70,571	60,900	26,959	20,611
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 ^{a,b}	,008 ^{a,b,c}	,056
15. Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.	χ^2	14,468	36,918	32,474	20,269	17,035
	sd	4	16	20	12	12
	p	,006 [*]	,002 [*]	,039 [*]	,062 ^{b,c}	,148
16. Basılı materyallerden okuma yaparken adeta metnin içinde kaybolurum. Zamanın nasıl aktığını bilmem.	χ^2	40,246	69,158	59,270	50,327	35,760
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 ^{a,c}	,000 ^{a,b}	,000 ^{a,b,c}	,000 [*]
17. Dijital okuma yaparken telefonuma gelen e-posta ve mesajlar dikkatimi dağıtır.	χ^2	5,300	35,137	45,388	16,591	10,157
	sd	4	16	20	12	12
	p	,258	,004 ^{a,b}	,001 ^{a,b}	,166 ^{b,c}	,602
18. Dijital metinlerde görseller sunumlar daha çok ilgimi çeker.	χ^2	2,659	17,880	28,979	13,687	12,035
	sd	4	16	20	12	12
	p	,616 ^b	,331 ^{b,c}	,088 ^{b,c}	,321 ^{b,c}	,443 ^b
19. Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.	χ^2	32,553	84,688	56,472	59,370	24,040
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 ^{a,b,c}	,000 ^{a,b,c}	,000 ^{a,b,c}	,020 ^{a,b}
20. Dijital metinleri okuduktan sonra basılı metinler artık ilgimi çekmiyor.	χ^2	44,426	50,559	55,348	25,965	26,914
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 [*]	,011 ^{a,b,c}	,008 [*]
21. Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır.	χ^2	50,463	49,528	63,493	26,659	21,431
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 [*]	,009 ^{a,b,c}	,044 [*]
22. Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı materyallerin etkisi oldukça fazladır.	χ^2	34,237	86,538	77,574	40,683	30,602
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 ^{a,b,c}	,000 ^{a,b}	,000 ^{a,b,c}	,002 ^{a,b}
23. Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.	χ^2	24,537	19,242	39,797	18,018	23,357
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,256	,005 ^{a,b}	,115 ^{b,c}	,025 [*]
24. Kendi kütüphanemi oluşturmak ve kitaplığımı zenginleştirmek basılı materyalleri tercih etme sebebidir.	χ^2	21,161	58,867	63,259	66,824	22,060
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 ^{a,b}	,000 ^{a,b,c}	,037 [*]
25. Dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm	χ^2	37,997	39,454	57,203	10,487	32,762
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,001 [*]	,000 [*]	,573 ^{b,c}	,001 [*]
26. Dijital metinler okuma isteğimi artırır.	χ^2	42,610	29,707	44,045	15,074	16,047
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,020 [*]	,001 [*]	,237 ^{b,c}	,189
27. Basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapabilirim.	χ^2	39,790	80,960	73,752	43,627	24,824
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 ^{a,b,c}	,000 ^{a,b}	,000 ^{a,b,c}	,016 ^{a,b}
28. Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.	χ^2	38,697	60,360	69,031	16,591	26,492
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 [*]	,166 ^{b,c}	,009 [*]
29. Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.	χ^2	30,978	39,321	45,797	16,589	23,064
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,001 [*]	,001 [*]	,166 ^{b,c}	,027 [*]
30. Basılı metinlerden okumak okuduğumu hatırlamama katkı	χ^2	28,281	91,009	78,189	43,159	32,709
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 ^{a,b,c}	,000 ^{a,b}	,000 ^{a,b,c}	,001 ^{a,b}
31. Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor.	χ^2	22,007	53,631	51,712	33,636	36,173
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 [*]	,001 ^{a,b,c}	,000 [*]

Bulgular her bir alt tablodaki boş olmayan satır ve sütun değerlerine dayanmaktadır.

* χ^2 istatistiği .05 düzeyinde anlamlıdır.

b. Alt tablolarda beklenen değeri 5'ten küçük gözenek sayısı %20'yi aşmaktadır. χ^2 sonuçları hatalı olabilir.

c. Alt tabloda beklenen minimum gözenek değeri birden azdır. χ^2 sonuçları hatalı olabilir.

Tablo 4.9'a göre, öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki 7, 8, 9, 13, 17 ve 18. maddelerine verdikleri yanıtlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki yok iken ($p>.05$), diğer maddeler ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Benzer şekilde, öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki 8, 9, 13, 18 ve 23. maddelerine verdikleri yanıtlar ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki yok iken ($p>.05$), diğer maddeler ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Mesleki deneyim açısından, öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki 7, 13 ve 18 maddelerine verdikleri yanıtlar ile mesleki deneyimleri arasında anlamlı bir ilişki yok iken ($p>.05$), diğer maddeler ile mesleki deneyimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Benzer şekilde, öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki 2, 7, 8, 11, 13, 15, 17, 18, 23, 25, 26, 28 ve 29. maddelerine verdikleri yanıtlar ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yok iken ($p>.05$), diğer maddeler ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Öğretim yapılan sınıf düzeyi açısından bakıldığında ise öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki 2, 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17 ve 26. maddelerine verdikleri yanıtlar ile öğretim yaptıkları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yok iken ($p>.05$), diğer maddeler ile öğretim yaptıkları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Ancak, daha önce de belirtildiği gibi, χ^2 sonuçları, alt tablolarda beklenen değeri 5'ten küçük gözenek sayısı %20'yi aştığında hatalı olabilmektedir. Bu nedenle, tablo 4.9'da p değeri ^b ve ^c ile işaretlenen maddelerin yorumlanmasında bu durum bir sınırlılık olarak ele alınmıştır.

4.1.2 Dijital yazma kültürüne ilişkin nicel bulgular

Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin dijital yazma durumlarına ilişkin betimsel veriler tablo 4.10'da sunulmuştur.

Tablo 4.10. Araştırma katılımcılarının dijital yazma durumları

Dijital cihazlar aracılığıyla yazma durumları	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Öğretmen adayı	129	86,0	21	14,0
Öğretmen	360	90,0	40	10
Toplam				

Tablo 4.10'da öğretmen adaylarının ($f=129$; %86,0) ve öğretmenlerin ($f=360$; %90,0) büyük çoğunluğunun dijital cihazlar aracılığıyla yazma eylemini gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin dijital yazma gerekçelerine ilişkin betimsel veriler tablo 4.11’de sunulmuştur.

Tablo 4.11. Katılımcıların dijital yazma gerekçeleri

Dijital Yazma Gerekçeleri	Öğretmen adayı		Öğretmen	
	f	%	f	%
Daha kolay yazı yazmayı sağlaması	36	24,0	117	29,3
Dil denetimi yapmayı kolaylaştırması	35	23,3	65	16,3
Kâğıt israfını önlemesi	13	8,7	51	12,8
Sesli yazma kolaylığının olması	22	14,7	27	6,8
Anında başkaları ile paylaşma kolaylığının olması	23	15,3	102	25,5
Yazılanların el yazısına göre daha okunur ve anlaşılır olması (çirkin yazı gibi bir sorun teşkil etmemesi)	13	8,7	24	6,0
Diğer	8	5,3	13	3,3

Tablo 4.11 araştırmaya katılan öğretmen adaylarının (f=36; %24) ve öğretmenlerin (f=117, %29.3) büyük çoğunluğunun daha kolay yazı yazmayı sağlaması nedeniyle dijital yazmayı tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Öğretmen adaylarının büyük bir bölümü (f=35; %23.3) dil denetimi yapmayı kolaylaştırması nedeniyle dijital yazmayı tercih ettiklerini belirtirken, öğretmenlerden de büyük bir kesim (f=102; %25,5) anında başkaları ile paylaşım kolaylığının bulunması nedeniyle dijital yazmayı tercih etmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından %5,3’ü (f=8) ve öğretmenlerin %3,3’ü (f=13) dijital yazma gerekçelerini diğer seçeneğini işaretleyerek detaylı açıklamayı tercih etmiştir. Anket analizlerine bakıldığında 3 öğretmen adayının yazmayı sevmediği, 4’ünün dijital yazma yapmadığı, 1’inin de geleneksel yazmayı tercih ettiği görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerden 2’si ankette sorulan dijital yazma gerekçelerinin tümünü işaretlerken diğer 11 öğretmen ise dijital yazma yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital yazma sürecinde sıklıkla kullandıkları cihazlara ilişkin betimsel veriler tablo 4.12’de sunulmuştur.

Tablo 4.12. Katılımcıların dijital yazma sürecinde sıklıkla kullandıkları cihazlar

Dijital yazma sürecinde kullanılan cihazlar	Öğretmen adayı		Öğretmen	
	f	%	f	%
Akıllı telefon	61	40,7	157	39,3
Tablet	19	12,7	25	6,3
Notebook	27	18,0	38	9,5
Dizüstü Bilgisayar	38	25,3	168	42,0
Diğer	5	3,3	10	2,5

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (f=61; %40.7) dijital yazma sürecinde akıllı telefon kullanmaktadır. Dizüstü bilgisayarı kullanan öğretmen adayı oranı da oldukça fazladır (f=38; 25.3). Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (f=168; %42,0) ise dijital yazma sürecinde dizüstü bilgisayar ve (f=157; %39.3) akıllı telefon kullanmaktadır. Öğretmen adaylarından diğer seçeneğini tercih edenlerden 3’ünün dijital yazma yapmadıkları, 2’sinin ise masaüstü bilgisayar kullandıkları; öğretmenlerin diğer seçeneğini tercih edenlerden 7’sinin dijital yazma yapmadıkları, 3’ünün yazma sürecinde akıllı tahta kullandıkları anket analizlerinde görülmektedir.

Tablo 4. 13’te öğretmen adaylarının dijital yazma kültürü anket maddelerinin her birinin kategorilerine katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Tablo 4.13. Öğretmen adaylarının dijital yazma kültürüne ilişkin görüşleri

Dijital Yazma Kültürü	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Dijital ortamda sayfa düzenini yazı karakterini, yazının rengini ve büyüklüğünü istediğim şekilde düzenleyebilirim	72	48,0	68	45,3	5	3,3	3	2,0	2	1,3
2. Dijital ortamda oluşturacağım metine resim küçük resim, metin kutusu, tablo grafik ekleyip çıkarabilirim.	81	54,0	56	37,3	9	6,0	3	2,0	1	0,7
3. Dijital ortamda yazma yaparken farklı yazarlardan kuralına uygun şekilde alıntılar yapabiliyim.	59	39,3	79	52,7	7	4,7	2	1,3	3	2,0
4. Dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarımda saklayabilirim.	77	51,3	61	40,7	7	4,7	2	1,3	3	2,0
5. Dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığıma uygun şekilde düzenleyebilirim.	65	43,3	63	42,0	17	11,3	3	2,0	2	1,3
6. Dijital yazma geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdığım kâğıt israfına neden olmaz.	73	48,7	64	42,7	10	6,7	2	1,3	1	0,7
7. Dijital yazma yaptığımda hazırladığım metni istediğim kişiyle anında paylaşabilirim.	73	48,7	63	42,0	11	7,3	1	0,7	2	1,3
8. Dijital yazma yaparken klavyeyi on parmak kullanabilirim.	23	15,3	39	26,0	29	19,3	47	31,3	12	8,0
9. Dijital yazma yaparken düşüncelerimi daha hızlı ve akıcı şekilde ifade ederim.	60	40,0	57	38,0	18	12,0	11	7,3	4	2,7
10. Dijital yazmada geleneksel yazmadaki gibi kişinin yazdığı yazıdan karakter analizi yapılamaz.	45	30,0	52	34,7	27	18,0	17	11,3	9	6,0
11. Dijital yazma yaparken göz sağlığım bozulabilir. Vücut postürümde bozukluklara neden olabilir.	39	26,0	47	31,3	55	36,7	3	2,0	6	4,0
12. Dijital ortamda yazdıklarımı bana özel bir dosyada şifreleyip saklayabilirim.	63	42,0	64	42,7	16	10,7	5	3,3	2	1,3
13. Dijital yazma yapabilmek beni çağa ayak uydurabildiğim için özgüvenli hissettirir.	53	35,3	66	44,0	19	12,7	9	6,0	3	2,0
14. Dijital bir metin yazdığımda ekranda yazım yanlış ve imla hatalarımı görmek hata yapma olasılığımı düşürür.	70	46,7	62	41,3	10	6,7	7	4,7	1	0,7
15. Metinleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak ve düzenlemek dijital yazmanın düzen adına getirdiği kolaylıklardandır.	67	44,7	65	43,3	13	8,7	2	1,3	3	2,0
16. Dijital metin yazmak bana soğuk ve resmi gelir.	13	8,7	21	14,0	19	12,7	67	44,7	30	20,0
17. Kâğıdın dokusu kalemin mürekkebi düşüncelerimin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırır.	30	20,0	26	17,3	20	13,3	61	40,7	13	8,7
18. Dijital yazmada klavyeyi kullanmadığım için bana çok zor gelir.	12	8,0	14	9,3	27	18,0	64	42,7	33	22,0
19. Bir sunum hazırlarken görüntü video ve ses eklenebilmesi dijital yazmayı çekici hale getirir.	59	39,3	74	49,3	11	7,3	3	2,0	3	2,0
20. Dijital ortamda yazmak etkili pratik ve kolaydır.	66	44,0	60	40,0	17	11,3	4	2,7	3	2,0
21. Dijital ortamda yazmak günümüz siber güvenlik kurallarına uyulmazsa tehlikeli olabilir.	60	40,0	68	45,3	16	10,7	6	4,0	0	0,0

22. Dijitalde yazdığım hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması büyük kolaylık sağlar.	60	40,0	70	46,7	15	10,0	4	2,7	1	0,7
23. Dijital yazmanın geliştirilmesi için daha fazla dijital ortamda vakit geçirilmelidir.	57	38,0	58	38,7	25	16,7	8	5,3	2	1,3
24. Dijital yazmayı çok sevmediğim için geliştirmeye de ihtiyaç duymam.	14	9,3	23	15,3	12	8,0	53	35,3	48	32,0
25. Dijital yazma hayatımın vazgeçilmez bir alanıdır.	25	16,7	60	40,0	33	22,0	26	17,3	6	4,0
26. Dijital araçları kullanarak yazı yazmak beni heyecanlandırır.	41	27,3	54	36,0	25	16,7	29	19,3	1	0,7
27. Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünürüm.	62	41,3	61	40,7	13	8,7	11	7,3	3	2,0
28. Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmak bana zevk verir.	48	32,0	64	42,7	19	12,7	15	10,0	4	2,7
29. Yazılarımı dijital teknolojileri kullanarak yazmayı tercih ederim.	58	38,7	63	42,0	15	10,0	12	8,0	2	1,3

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi ankete katılan öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu “Dijital ortamda sayfa düzenini yazı karakterini, yazının rengini ve büyüklüğünü istediğim şekilde düzenleyebilirim”, “Dijital ortamda oluşturacağım metne resim küçük resim, metin kutusu, tablo, grafik ekleyip çıkarabilirim”, “Dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarında saklayabilirim.”, “Dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığıma uygun şekilde düzenleyebilirim”, “Dijital yazma geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdığımda kâğıt israfına neden olmaz”, “Dijital ortamda yazmak etkili pratik ve kolaydır”, “Dijital yazma yaparken düşüncelerimi daha hızlı ve akıcı şekilde ifade ederim”, “Metinleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak ve düzenlemek dijital yazmanın düzen adına getirdiği kolaylıklardandır”, “Dijital ortamda yazmak etkili, pratik ve kolaydır”, “Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünürüm” ve “Dijital bir metin yazdığımda ekranda yazım yanlış ve imla hatalarımı görmek hata yapma olasılığımı düşürür” maddelerine “*kesinlikle katılıyorum*” cevabı vermişlerdir. “Dijital metin yazmak bana soğuk ve resmi gelir” ve “Dijital yazmada klavyeyi kullanamadığım için bana çok zor gelir” maddelerine öğretmen adaylarının çoğunun “*katılmıyorum*” cevabını verdikleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu maddelere verdikleri yanıtlar incelendiğinde dijital yazmayı geleneksel yazmaya göre daha çok tercih ettikleri, dijital yazmayı kolay, eğlenceli, pratik ve vazgeçilmez buldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.14. Öğretmen adaylarının dijital yazma kültürünün cinsiyete ve sınıf düzeyine göre karşılaştırılması.

Dijital Yazma Kültürü	Cinsiyet			Sınıf Düzeyi		
	χ^2	sd	p	χ^2	sd	p
1. Dijital ortamda sayfa düzenini yazı karakterini, yazının rengini ve büyüklüğünü istediğim şekilde düzenleyebilirim	6,893	4	,142 ^{a,b}	13,639	12	,324 ^{a,b}
2. Dijital ortamda oluşturacağım metne resim küçük resim, metin kutusu, tablo grafik ekleyip çıkarabilirim.	4,195	4	,380 ^{a,b}	12,264	12	,425 ^{a,b}
3. Dijital ortamda yazma yaparken farklı yazarlardan kuralına uygun şekilde alıntılar yapabiliyim.	8,113	4	,088 ^{a,b}	11,759	12	,465 ^{a,b}
4. Dijital bir kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarında saklayabilirim.	7,763	4	,101 ^{a,b}	13,584	12	,328 ^{a,b}
5. Dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığıma uygun şekilde düzenleyebilirim.	11,508	4	,021 ^{a,b,*}	8,711	12	,727 ^{a,b}
6. Dijital yazma geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdığım kâğıt israfına neden olmaz.	13,209	4	,010 ^{a,b,*}	15,492	12	,216 ^{a,b}
7. Dijital yazma yaptığımda hazırladığım metni istediğim kişiyle anında paylaşabilirim.	8,216	4	,084 ^{a,b}	8,906	12	,711 ^{a,b}
8. Dijital yazma yaparken klavyeyi on parmak kullanabilirim.	5,749	4	,219	18,331	12	,106 ^a
9. Dijital yazma yaparken düşüncelerimi daha hızlı ve akıcı şekilde ifade ederim.	4,857	4	,302 ^a	12,979	12	,371 ^{a,b}
10. Dijital yazmada geleneksel yazmadaki gibi kişinin yazdığı yazıdan karakter analizi yapılamaz.	4,148	4	,386 ^a	13,656	12	,323 ^a
11. Dijital yazma yaparken göz sağlığım bozulabilir. Vücut postürümde bozukluklara neden olabilir.	16,620	4	,002 ^{a,*}	24,058	12	,020 ^{a,b,*}
12. Dijital ortamda yazdıklarımı bana özel bir dosyada şifreleyip saklayabilirim.	5,298	4	,258 ^{a,b}	9,011	12	,702 ^{a,b}
13. Dijital yazma yapabilmek beni çağa ayak uydurabildiğim için özgüvenli hissettirir.	8,779	4	,067 ^a	15,522	12	,214 ^{a,b}
14. Dijital bir metin yazdığımda ekranda yazım yanlış ve imla hatalarımı görmek hata yapma olasılığımı düşürür.	5,661	4	,226 ^{a,b}	10,619	12	,562 ^{a,b}
15. Metinleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak ve düzenlemek dijital yazmanın düzen adına getirdiği kolaylıklardandır.	13,835	4	,008 ^{a,b,*}	9,967	12	,619 ^{a,b}
16. Dijital metin yazmak bana soğuk ve resmi gelir.	18,640	4	,001 [*]	21,210	12	,047 ^{a,*}
17. Kâğıdın dokusu kalemin mürekkebi düşüncelerimin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırır.	16,979	4	,002 [*]	21,465	12	,044 ^{a,*}
18. Dijital yazmada klavyeyi kullanmadığım için bana çok zor gelir.	9,963	4	,041 [*]	10,635	12	,560 ^a
19. Bir sunum hazırlarken görüntü video ve ses eklenebilmesi dijital yazmayı çekici hale getirir.	17,803	4	,001 ^{a,*}	19,895	12	,069 ^{a,b}
20. Dijital ortamda yazmak etkili pratik ve kolaydır.	9,391	4	,052 ^a	13,675	12	,322 ^{a,b}
21. Dijital ortamda yazmak günümüz siber güvenlik kurallarına uyulmazsa tehlikeli olabilir.	2,858	3	,414 ^a	6,796	9	,658 ^a
22. Dijitalde yazdığım hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması büyük kolaylık sağlar.	9,495	4	,050 ^{a,b,*}	12,376	12	,416 ^{a,b}
23. Dijital yazmanın geliştirilmesi için daha fazla dijital ortamda vakit geçirilmelidir.	2,360	4	,670 ^{a,b}	9,518	12	,658 ^{a,b}
24. Dijital yazmayı çok sevmediğim için geliştirmeye de ihtiyaç duymam.	6,003	4	,199	20,639	12	,056 ^a
25. Dijital yazma hayatımın vazgeçilmez bir alanıdır.	15,559	4	,004 ^{a,*}	26,231	12	,010 ^{a,*}
26. Dijital araçları kullanarak yazı yazmak beni heyecanlandırır.	13,055	4	,011 ^{a,b,*}	25,362	12	,013 ^{a,b,*}
27. Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünürüm.	6,628	4	,157 ^a	16,058	12	,189 ^{a,b}
28. Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmak bana zevk verir.	12,613	4	,013 ^{a,*}	24,548	12	,017 ^{a,b,*}
29. Yazılarımı dijital teknolojileri kullanarak yazmayı tercih ederim.	10,906	4	,028 ^{a,b,*}	7,993	12	,786 ^{a,b}

Bulgular her bir alt tablodaki boş olmayan satır ve sütun değerlerine dayanmaktadır.

* χ^2 istatistiği .05 düzeyinde anlamlıdır.

a. Alt tablolarda beklenen değeri 5'ten küçük gözenek sayısı %20'yi aşmaktadır. χ^2 sonuçları hatalı olabilir.

b. Alt tabloda beklenen minimum gözenek değeri birden azdır. χ^2 sonuçları hatalı olabilir.

Tablo 4.14'e göre, öğretmen adaylarının dijital yazma kültürleri anketindeki 5, 6, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 25, 26, 28 ve 29. maddelerine verdikleri yanıtlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki var iken ($p < .05$), diğer maddeler ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$). Benzer şekilde, öğretmen adaylarının dijital yazma kültürleri anketindeki 11, 16, 17, 25, 26 ve 28. maddelerine verdikleri yanıtlar ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var iken ($p < .05$), diğer maddeler ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$). Ancak, χ^2 sonuçları, alt tablolarda beklenen değeri 5'ten küçük gözenek sayısı %20'yi aştığında hatalı olabilmektedir. Bu nedenle, Tablo 4.14'te p değeri ^a ve ^b ile işaretlenen maddelerin yorumlanmasında bu durum bir sınırlılık olarak ele alınmıştır.

Tablo 4.15'te öğretmenlerin dijital yazma kültürü anket maddelerinin her birinin kategorilerine katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Tablo 4.15. Öğretmenlerin dijital yazma kültürüne ilişkin görüşleri

Dijital Yazma Kültürü	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Dijital ortamda sayfa düzenini yazı karakterini, yazımın rengini ve büyüklüğünü istediğim şekilde düzenleyebilirim	221	55,25	146	36,50	26	6,50	4	1,00	3	0,75
2. Dijital ortamda oluşturacağım metne resim küçük resim, metin kutusu, tablo grafik ekleyip çıkarabilirim.	211	52,75	150	37,50	29	7,25	7	1,75	3	0,75
3. Dijital ortamda yazma yaparken farklı yazarlardan kuralına uygun şekilde alıntılar yapabilirim.	203	50,75	147	36,75	35	8,75	11	2,75	4	1,00
4. Dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarında saklayabilirim.	220	55,00	147	36,75	27	6,75	4	1,00	2	0,50
5. Dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığıma uygun şekilde düzenleyebilirim.	181	45,25	167	41,75	41	10,25	8	2,00	3	0,75
6. Dijital yazma geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdığım kâğıt israfına neden olmaz.	235	58,75	135	33,75	20	5,00	7	1,75	3	0,75
7. Dijital yazma yaptığım hazırladığım metni istediğim kişiyle anında paylaşabilirim.	226	56,50	146	36,50	23	5,75	3	0,75	2	0,50
8. Dijital yazma yaparken klavyeyi on parmak kullanabilirim.	88	22,00	90	22,50	120	30,00	76	19,00	26	6,50
9. Dijital yazma yaparken düşüncelerimi daha hızlı ve akıcı şekilde ifade ederim.	144	36,00	137	34,25	77	19,25	25	6,25	17	4,25
10. Dijital yazmada geleneksel yazmadaki gibi kişinin yazdığı yazıdan karakter analizi yapılamaz.	160	40,00	154	38,50	55	13,75	21	5,25	10	2,50
11. Dijital yazma yaparken göz sağlığım bozulabilir. Vücut postürümde bozukluklara neden olabilir.	126	31,50	126	31,50	119	29,75	19	4,75	10	2,50
12. Dijital ortamda yazdıklarımı bana özel bir dosyada şifreleyip saklayabilirim.	197	49,25	151	37,75	35	8,75	9	2,25	8	2,00
13. Dijital yazma yapabilmek beni çağa ayak uydurabildiğim için özgüvenli hissettirir.	171	42,75	147	36,75	60	15,00	17	4,25	5	1,25
14. Dijital bir metin yazdığım ekranda yazım yanlış ve imla hatalarımı görmek hata yapma olasılığımı düşürür.	184	46,00	167	41,75	34	8,50	10	2,50	5	1,25
15. Metinleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak ve düzenlemek dijital yazmanın düzen adına getirdiği kolaylıklardandır.	198	49,50	163	40,75	27	6,75	7	1,75	5	1,25
16. Dijital metin yazmak bana soğuk ve resmi gelir.	65	16,25	78	19,50	72	18,00	120	30,00	65	16,25
17. Kâğıdın dokusu kalemin mürekkebi düşüncelerimin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırır.	102	25,50	77	19,25	82	20,50	108	27,00	31	7,75
18. Dijital yazmada klavyeyi kullanmadığım için bana çok zor gelir.	61	15,25	70	17,50	87	21,75	104	26,00	78	19,50
19. Bir sunum hazırlarken görüntü video ve ses eklenebilmesi dijital yazmayı çekici hale getirir.	184	46,00	169	42,25	30	7,50	15	3,75	2	0,50
20. Dijital ortamda yazmak etkili pratik ve kolaydır.	179	44,75	151	37,75	47	11,75	16	4,00	7	1,75
21. Dijital ortamda yazmak günümüz siber güvenlik kurallarına uyulmazsa tehlikeli olabilir.	162	40,50	174	43,50	52	13,00	8	2,00	4	1,00

22. Dijitalde yazdığım hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması büyük kolaylık sağlar.	189	47,25	156	39,00	43	10,75	10	2,50	2	0,50
23. Dijital yazmanın geliştirilmesi için daha fazla dijital ortamda vakit geçirilmelidir.	141	35,25	162	40,50	58	14,50	33	8,25	6	1,50
24. Dijital yazmayı çok sevmediğim için geliştirmeye de ihtiyaç duymam.	69	17,25	69	17,25	70	17,50	114	28,50	78	19,50
25. Dijital yazma hayatımın vazgeçilmez bir alanıdır.	113	28,25	126	31,50	69	17,25	67	16,75	25	6,25
26. Dijital araçları kullanarak yazı yazmak beni heyecanlandırır.	108	27,00	126	31,50	91	22,75	59	14,75	16	4,00
27. Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünürüm.	166	41,50	149	37,25	56	14,00	24	6,00	5	1,25
28. Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmak bana zevk verir.	134	33,50	135	33,75	78	19,50	44	11,00	9	2,25
29. Yazılarımı dijital teknolojileri kullanarak yazmayı tercih ederim.	152	38,00	126	31,50	69	17,25	38	9,50	15	3,75

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu “Dijital ortamda sayfa düzenini yazı karakterini, yazının rengini ve büyüklüğünü istediğim şekilde düzenleyebilirim”, “Dijital ortamda oluşturacağım metne resim, küçük resim, metin kutusu, tablo, grafik ekleyip çıkarabilirim”, “Dijital ortamda yazma yaparken farklı yazarlardan kuralına uygun şekilde alıntılar yapabilirim”, “Dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarımda saklayabilirim”, “Dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığıma uygun şekilde düzenleyebilirim”, “Dijital yazma geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdığım da kâğıt israfına neden olmaz”, “Dijital yazma yaptığım da hazırladığım metni istediğim kişiyle anında paylaşabilirim”, “Dijital ortamda yazdıklarımı bana özel bir dosyada şifreleyip saklayabilirim”, “Dijital bir metin yazdığım da ekranda yazım yanlışı ve imla hatalarımı görmek hata yapma olasılığımı düşürür”, “Dijital ortamda yazmak etkili, pratik ve kolaydır”, “Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünürüm”, “Dijitalde yazdığım hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması büyük kolaylık sağlar”, “Yazılarımı dijital teknolojileri kullanarak yazmayı tercih ederim” maddelerine “*kesinlikle katılıyorum*” cevabını vermişlerdir. “Dijital metin yazmak bana soğuk ve resmi gelir”, “Kâğıdın dokusu kalemin mürekkebi düşüncelerimin daha hızlı akmasını kolaylaştırır” maddelerine ise öğretmenler çoğunlukla “katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu maddelere öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan anlaşıldığı üzere öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazma konusunda dijital yazmayı daha fazla tercih etmekte; dijital yazmayı kolay, pratik, keyifli ve kullanışlı bulmaktadır.

Tablo 4.16’da öğretmenlerin dijital yazma kültürü ile cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi ve öğretim yapılan sınıf düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.16. Öğretmenlerin dijital yazma kültürünün cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi ve öğretim yapılan sınıf düzeyine göre karşılaştırılması

Dijital Yazma Kültürü		Cinsiyet	Yaş	Mesleki Deneyim	Eğitim düzeyi	Öğretim yapılan sınıf düzeyi
1. Dijital ortamda sayfa düzenini yazı karakterini, yazımın rengini ve büyüklüğünü istediğim şekilde düzenleyebilirim.	χ^2	6,160	25,130	22,790	14,651	14,319
	sd	4	16	20	12	12
	p	,187 ^a	,068 ^{ab}	,299 ^{ab}	,261 ^{a,b}	,281 ^{ab}
2. Dijital ortamda oluşturacağım metine resim küçük resim, metin kutusu, tablo grafik ekleyip çıkarabilirim.	χ^2	6,491	16,614	19,819	4,284	22,257
	sd	4	16	20	12	12
	p	,165 ^a	,411 ^{ab}	,469 ^{ab}	,978 ^{ab}	,035 ^{a,b,*}
3. Dijital ortamda yazma yaparken farklı yazarlardan kuralına uygun şekilde alıntılar yapabilirim.	χ^2	5,903	16,956	26,836	18,909	11,042
	sd	4	16	20	12	12
	p	,206 ^a	,388 ^{ab}	,140 ^{ab}	,091 ^{a,b}	,525 ^{ab}
4. Dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarımda saklayabilirim.	χ^2	2,995	25,398	33,708	5,010	19,889
	sd	4	16	20	12	12
	p	,559 ^{a,b}	,063 ^{ab}	,028 ^{a,b,*}	,958 ^{ab}	,069 ^{a,b}
5. Dijital yazma yaparken ekran parlaklığımı ve mavi ekran özelliğini göz sağlığıma uygun şekilde düzenleyebilirim.	χ^2	3,807	24,813	37,752	13,530	12,587
	sd	4	16	20	12	12
	p	,433 ^a	,073 ^{ab}	,009 ^{a,b,*}	,332 ^{a,b}	,400 ^{ab}
6. Dijital yazma geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdığım kâğıt israfına neden olmaz.	χ^2	6,155	10,082	16,488	10,204	15,520
	sd	4	16	20	12	12
	p	,188 ^a	,862 ^{ab}	,686 ^{ab}	,598 ^{ab}	,214 ^{ab}
7. Dijital yazma yaptığımda hazırladığım metni istediğim kişiyle anında paylaşabilirim.	χ^2	4,500	21,373	24,600	9,959	14,375
	sd	4	16	20	12	12
	p	,343 ^{a,b}	,165 ^{ab}	,217 ^{ab}	,620 ^{ab}	,277 ^{ab}
8. Dijital yazma yaparken klavyeyi on parmak kullanabilirim.	χ^2	3,274	18,955	22,186	11,608	9,724
	sd	4	16	20	12	12
	p	,513	,271	,331	,478 ^{ab}	,640
9. Dijital yazma yaparken düşüncelerimi daha hızlı ve akıcı şekilde ifade ederim.	χ^2	9,215	35,462	36,722	10,631	16,140
	sd	4	16	20	12	12
	p	,056	,003 ^{a,b,*}	,013 ^{a,*}	,561 ^{a,b}	,185
10. Dijital yazmada geleneksel yazmadaki gibi kişinin yazdığı yazıdan karakter analizi yapılamaz.	χ^2	4,967	25,941	14,302	12,233	22,742
	sd	4	16	20	12	12
	p	,291	,055 ^{ab}	,815 ^{ab}	,427 ^{ab}	,030 ^{a,*}
11. Dijital yazma yaparken göz sağlığım bozulabilir. Vücut postürümde bozukluklara neden olabilir.	χ^2	10,118	46,186	44,070	22,210	19,477
	sd	4	16	20	12	12
	p	,038 [*]	,000 ^{a,b,*}	,001 ^{a,b,*}	,035 ^{a,b,*}	,078 ^a
12. Dijital ortamda yazdıklarımı bana özel bir dosyada şifreleyip saklayabilirim.	χ^2	6,277	24,203	24,009	17,028	5,716
	sd	4	16	20	12	12
	p	,179 ^a	,085 ^{ab}	,242 ^{ab}	,149 ^{a,b}	,930 ^a
13. Dijital yazma yapabilmek beni çağa ayak uydurabildiğim için özgüvenli hissettirir.	χ^2	4,542	14,717	20,060	3,150	8,605
	sd	4	16	20	12	12
	p	,338 ^a	,545 ^{ab}	,454 ^{ab}	,994 ^{ab}	,736 ^a
14. Dijital bir metin yazdığım ekranda yazım yanlışı ve imla hatalarımı görmek hata yapma olasılığımı düşürür.	χ^2	4,884	21,861	22,304	13,084	7,450
	sd	4	16	20	12	12
	p	,299 ^a	,148 ^{ab}	,324 ^{ab}	,363 ^{a,b}	,827 ^a
15. Metinleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak ve düzenlemek dijital yazmanın düzen adına getirdiği kolaylıklardandır.	χ^2	2,844	20,258	11,805	6,071	4,788
	sd	4	16	20	12	12
	p	,584 ^a	,209 ^{ab}	,923 ^{ab}	,912 ^{ab}	,965 ^a
16. Dijital metin yazmak bana soğuk ve resmi gelir.	χ^2	25,749	54,675	73,388	26,158	24,452
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 [*]	,010 ^{a,b,*}	,018 [*]
17. Kâğıdın dokusu kalemin mürekkebi düşüncelerimin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırır.	χ^2	27,596	61,940	67,042	21,771	46,145
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 [*]	,000 [*]	,040 ^{a,b,*}	,000 [*]
18. Dijital yazmada klavyeyi kullanmadığım için bana çok zor gelir.	χ^2	5,961	46,974	52,459	28,764	19,581
	sd	4	16	20	12	12
	p	,202	,000 [*]	,000 [*]	,004 ^{a,b,*}	,075
19. Bir sunum hazırlarken görüntü video ve ses eklenebilmesi dijital yazmayı çekici hale getirir.	χ^2	5,848	18,641	25,318	18,816	10,636
	sd	4	16	20	12	12
	p	,211 ^{a,b}	,288 ^{ab}	,190 ^{ab}	,093 ^{a,b}	,560 ^{ab}
20. Dijital ortamda yazmak etkili pratik ve kolaydır.	χ^2	3,514	13,223	17,624	8,478	20,059
	sd	4	16	20	12	12
	p	,476 ^a	,656 ^{ab}	,612 ^{ab}	,747 ^{ab}	,066 ^a
21. Dijital ortamda yazmak günümüz siber güvenlik kurallarına uyulmazsa tehlikeli olabilir.	χ^2	4,933	14,178	18,752	10,422	13,783
	sd	4	16	20	12	12
	p	,294 ^a	,585 ^{ab}	,538 ^{ab}	,579 ^{ab}	,315 ^{ab}
22. Dijitalde yazdığım hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması büyük kolaylık sağlar.	χ^2	11,355	14,991	37,023	12,997	9,132
	sd	4	16	20	12	12
	p	,023 ^{a,b,*}	,525 ^{ab}	,012 ^{a,b,*}	,369 ^{ab}	,692 ^{ab}

23. Dijital yazmanın geliştirilmesi için daha fazla dijital ortamda vakit geçirilmelidir.	χ^2	13,667	21,198	27,536	4,674	9,181
	sd	4	16	20	12	12
	p	,008 ^{a,*}	,171 ^{a,b}	,121 ^{a,b}	,968 ^{a,b}	,687 ^a
24. Dijital yazmayı çok sevmediğim için geliştirmeye de ihtiyaç duymam.	χ^2	32,868	40,627	37,922	22,410	22,891
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,001 [*]	,009 [*]	,033 ^{a,b,*}	,029 [*]
25. Dijital yazma hayatımın vazgeçilmez bir alanıdır.	χ^2	20,514	42,416	33,382	11,027	20,131
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 [*]	,000 ^{a,*}	,031 [*]	,527 ^{a,b}	,065
26. Dijital araçları kullanarak yazı yazmak beni heyecanlandırır.	χ^2	15,981	29,540	22,844	10,838	16,177
	sd	4	16	20	12	12
	p	,003 [*]	,021 ^{a,b,*}	,297 ^a	,543 ^{a,b}	,183 ^a
27. Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünürüm.	χ^2	12,685	20,022	24,536	5,833	13,196
	sd	4	16	20	12	12
	p	,013 ^{a,*}	,219 ^{a,b}	,220 ^{a,b}	,924 ^{a,b}	,355 ^a
28. Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmak bana zevk verir.	χ^2	20,637	28,676	31,296	12,013	22,222
	sd	4	16	20	12	12
	p	,000 ^{a,*}	,026 ^{a,b,*}	,051 ^{a,b}	,445 ^{a,b}	,035 ^{a,*}
29. Yazılarımı dijital teknolojileri kullanarak yazmayı tercih ederim.	χ^2	12,701	24,840	28,295	5,860	17,302
	sd	4	16	20	12	12
	p	,013 [*]	,073 ^{a,b}	,103 ^a	,923 ^{a,b}	,139 ^a

Bulgular her bir alt tablodaki boş olmayan satır ve sütun değerlerine dayanmaktadır.

* χ^2 istatistiği .05 düzeyinde anlamlıdır.

a. Alt tablolarda beklenen değeri 5'ten küçük gözenek sayısı %20'yi aşmaktadır. χ^2 sonuçları hatalı olabilir.

b. Alt tabloda beklenen minimum gözenek değeri birden azdır. χ^2 sonuçları hatalı olabilir.

Tablo 4.16'ya göre, öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki 11, 16, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 ve 29. maddelerine verdikleri yanıtlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki var iken ($p < .05$), diğer maddeler ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$). Benzer şekilde, öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki 9, 11, 16, 17, 24, 25, 26 ve 28 maddelerine verdikleri yanıtlar ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki var iken ($p < .05$), diğer maddeler ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$). Mesleki deneyim açısından, öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki 4, 5, 9, 11, 16, 17, 18, 22, 24 ve 25. maddelerine verdikleri yanıtlar ile mesleki deneyimleri arasında anlamlı bir ilişki var iken ($p < .05$), diğer maddeler ile mesleki deneyimleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$). Benzer şekilde, öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki 11, 16, 17, 18 ve 24. maddelerine verdikleri yanıtlar ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var iken ($p < .05$), diğer maddeler ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$). Öğretim yapılan sınıf düzeyi açısından bakıldığında ise öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki 2, 10, 16, 17, 24 ve 28. maddelerine verdikleri yanıtlar ile öğretim yaptıkları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var iken ($p < .05$), diğer maddeler ile öğretim yaptıkları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$). Ancak, daha önce de belirtildiği gibi, χ^2 sonuçları, alt tablolarda beklenen değeri 5'ten küçük gözenek sayısı %20'yi aştığında hatalı olabilmektedir. Bu nedenle, Tablo 17'deki p değeri ^a ve ^b ile işaretlenen maddelerin yorumlanmasında bu durum bir sınırlılık olarak ele alınmıştır.

4.2. Nitel Bulgular

4.2.1. Dijital okuma kültürüne ilişkin nitel bulgular

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerine ilişkin nitel bulgular aşağıda yer almaktadır. Dijital okuma kültürüne ilişkin görüşler “dijital okuma kavramına ilişkin görüşler”, “tercih edilen okuma türü ve gerekçeleri”, “dijital ortamlarda okunan metin türleri”, “dijital metinlerin tercih edildiği durum/zamanlar”, “dijital okuma-basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiği”, “okuma eğitiminde dijital metinlerin yararları”, “dijital metinleri okumanın olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin görüşler” olmak üzere 7 ana tema altında toplanmıştır.

Katılımcıların dijital okuma kavramına ilişkin görüşleri tablo 4.17’de sunulmuştur.

Tablo 4.17. Dijital okuma kavramına ilişkin sınıf öğretmeni ve öğretmen adaylarının görüşleri

<i>Dijital okuma</i>	<i>Öğretmenler</i>	<i>Öğretmen adayları</i>
Elektronik ve ağ bağlantılı cihazlar (akıllı telefon, tablet, bilgisayar, dizüstü bilgisayar, akıllı tahta...) yardımı ile okuma yapma	<i>AY, AA, DG, FÖ, GU, MS, RT, SÖ, KÇ, MS, NŞ, RT, SÖ, AA, HS, ZA</i>	<i>Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20</i>
Ekranda görünenler ile bağ kurup metni anlama	<i>AA, HS, SÖ, ZA, AM</i>	
Online ortamda her türlü yazıyı okuma	<i>YK, MSÖ, YT</i>	
Basılı metinlerden soyutlanma	<i>NK</i>	
Mekândan, zamandan bağımsız yapılan okuma	-	<i>Ö5, Ö8, Ö15</i>
Bilimsel çalışmaları, dijital kitapları, blog sayfalarını, bilgilendirici metinleri teknolojik araçlar yardımıyla okuma	-	<i>Ö2, Ö11</i>
Basılı metinlerin dijital ortama aktarılması	-	<i>Ö11, Ö14</i>
Daha çok üst düzey becerilerin gelişimi için sanal ortamda yapılan okuma	-	<i>Ö1</i>
Sanal ortamları etkili şekilde kullanabilme, okuduğunu ve izlediklerini anlama, anlamlandırma	-	<i>Ö9</i>

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu dijital okumayı akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi elektronik ve ağ bağlantılı cihazları kullanarak okumak olarak değerlendirmiştir. Dijital okumayı bazı öğretmenler basılı kaynaklardan olan kitap, dergi ve makalenin dijital ortamda okunması olarak görürken bazıları ekranda görülenler arasında bağ kurma, bazıları ise online ortamda her türlü yazıyı okuma şeklinde yorumlamıştır. Dijital okuma kavramını basılı metinlerin dijital ortama aktarılması şeklinde tanımlayanlar olduğu gibi daha çok üst düzey becerilerin gelişimi için yapılan okuma biçiminde tanımlayan öğretmen adayları da bulunmaktadır. Araştırmanın bu bulgularına göre katılımcıların çoğunluğu dijital okuma kavramını tanımına çok yakın şekliyle bilmektedir. Bu da dijital okuma kavramının hayatlarında önemli bir yeri olduğunun göstergesidir.

Öğretmen AA “*Dijital okuma deyince bilgisayar, cep telefonu, tablet, telefon gibi dijital ortamlarda yapılan her türlü okuma geliyor aklıma. Yani kitap, dergi, makale, gazete... hepsinin dijital ortamda okunması*” biçiminde yorum yaparken, NK “*Kendimizi basılı kitaplardan soyutlamak olarak görüyorum. Bana göre basılı okumak bambaşka bir deneyimdir.*” derken basılı okuma ve dijital okuma arasındaki farklılığı da dile getirmektedir. Öğretmen adayı Ö10 ise dijital okumayı “*Herhangi bir teknolojik araç ve gereçten okuduğumuz, internet ortamında daha çok yaygın olan okuma metinleri.*” biçiminde tanımlarken, öğretmen adayı Ö14 “*Yazılı metinlerin tablet, telefon, bilgisayar gibi dijital araçlarla bize sunulmasıdır.*” ifadeleri ile açıklamıştır. Dijital okumanın zamana, mekâna ve basılı metne ihtiyaç duymadan yapılabilen bir eylem olduğunu savunan öğretmen adayı Ö8 “*Okuma yaparken geleneksel kitaptan sayfa çevirerek değil de elimizdeki dijital cihaz aracılığı ile hem de daha çok veriyi aynı anda yanımızda kolaylıkla taşıyarak zamana ve mekâna bağlı olunması gerekmeyen okumadır.*” ifadelerini kullanmıştır. Dijital okumayı basılı metinlerin dijital ortama aktarılması olarak değerlendiren öğretmen adaylarından Ö11 “*Var olan basılı metinlerin dijital ortama aktarılması... günümüzdeki haber, eğitim faaliyetleri güncel konular gibi konularda yazılan yazıların dijital ortamda okunması...*” ifadelerini kullanmıştır. Dijital ortamda yapılan okumaların, öğrenme basamaklarında daha üst kazanımları kavramaya yönelik olduğunu savunan öğretmen adayı Ö1 “*Daha çok üst düzey becerilerin gelişimi için okuduğunu anlama, analiz gibi basamakları içeren okuma. Genel olarak daha çağdaş bir ortam. Geleneksel okumada bir kitaba bağlı iken, dijital ortamda tamamen derya deniz kaynak bol.*” ifadesi ile dijital okumanın kendisinde çağrıştırdığı metaforu da açıklamaya çalışmıştır. Öğretmen adaylarından Ö4 “*Teknolojiyi kullanarak teknoloji üzerinden bir okuma yapmak aklıma geliyor. Bilgisayar ve interneti kullanarak metin okuma diyebilirim.*” ifadelerini kullanmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okuma sürecinde tercih ettikleri okuma türünü ve gerekçesini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen görüşmelerde basılı metinleri mi yoksa dijital metinleri mi tercih ettikleri sorusu yöneltmiş ve alınan yanıtlara ilişkin bulgular tablo 4.18’de sunulmuştur.

Tablo 4.18. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının tercih ettikleri okuma türü ve gerekçeleri

Dijital okumayı tercih edenler	Öğretmenler	Öğretmen adayları
Bilgiye hızlı, pratik ve detaylı ulaşmayı sağlaması	AA, DG, FÖ, GU, MA, SÖ	Ö8
Makale, bilimsel yayın, bildiri vb. okumanın pratik olması	AM, YK, ZK	-
Derste sınıf içi etkinliklerde daha dikkat çekici olması	AY, MA	-
Her türlü ortamda okuma yapılmasına fırsat sunması	FÖ, HS	-
Taşıma kolaylığı sunması	FÖ, HS	Ö5, Ö11
Dijital metinlerin çağa ayak uydurmayı kolaylaştırması	HS	-
Güncel bilgiye daha kolay ulaşmayı sağlaması	MS	-
Kâğıt israfını önlemesi	-	Ö16
Daha ekonomik olması, satın alınamayan kitapları dijitalde okuma imkânı	-	Ö15
Anahtar kelimeyi yazarak binlerce metne ulaşabilme kolaylığı	-	Ö2
Basılı metinleri okumayı tercih edenler		
Dijital metinlerde okuduğunu anlayamama hissi	AY, HÇ	Ö4, Ö20
Basılı metinlerin daha çok keyif vermesi	AA, AM, GU, YK, ZK	-
Kitaba dokunma, sayfalarının kokusunu alma hissi	EF, DG, GU, NK, RT	Ö1, Ö3, Ö7, Ö12, Ö18, Ö20
Evde kişisel kitaplık oluşturmayı sevme	EF	-
Uzun süre dijital metinlerin okunmasının yorgunluk yaratması	GU, YT	-
Dijital metinlerin beyni ve gözleri daha fazla yorması, sağlığı bozması	HÇ, KÇ, NŞ	Ö1, Ö13, Ö17, Ö18
Basılı metinlerin daha doğal gelmesi, istenen zamanda ele alınıp, istenen zamanda bırakılabilmesi	MSÖ, SÖ	-
Basılı metinlerle okumaya alışkın olma, dijitalde yabancılaşma hissi	-	Ö7, Ö9, Ö10, Ö16
Daha güvenilir olduğu hissi	-	Ö6, Ö12, Ö14, Ö16
Dijitalde bilgi kirliliği olması	-	Ö6
Dijital metinleri okurken bilgisayar ya da telefonlara gelen bildirimlerin dikkati dağıtması	-	Ö16
Hem dijitali hem basılı okumayı tercih edenler		
Basılı metinleri okuma kültürüne sahip olma ve dijital yabancılaşma nedeniyle basılı; bilgiye kolay erişim, ekonomik ve güncel bilgileri içermesi nedeniyle dijital metinler	AY, AA, AM, DG, SÖ, YK	Ö9, Ö16, Ö19

Araştırmada yalnızca dijital okuma yapanlar, yalnızca basılı metinlerden okuma yapanlar olduğu gibi yerine ve zamanına göre her ikisini de kullandıklarını belirten öğretmenler olmuştur. Öğretmen FÖ kendisini “dijital öğretmen” olarak tanımlayarak dijital okumayı tercih etme sebebini şöyle açıklamıştır: “Okumada dijital metinleri tercih ediyorum. Çünkü biraz daha teknolojiye yatkın bir öğretmenim. Basılı metinlerdense dijital olanlar daha kolay, daha hızlı ulaşabiliyorum, bana zaman kazandırıyor, sürekli yanında koskocaman bir dünya taşımak gibi hissettiriyor.” Aynı şekilde öğretmen MA “Dijital metinleri tercih ediyorum. Bilgiye akıllı telefon, bilgisayar ve tabletlerden ulaşımın daha kolay olduğunu düşünüyorum.” açıklaması ile dijital metinlerden okuma yaptığını ifade etmiştir. Kendilerini teknolojik gelişmelere ve dijital çağa adapte edebilen öğretmenler daha özgüvenli ve çağın gereklerini yerine getirebilen

donanımlı eğitimciler olarak karşımıza çıkmaktadır. Basılı metinlerden vazgeçemeyen öğretmenler genellikle basılı metinleri okumaktan daha fazla keyif aldıklarını ifade ederek dijital metinlerin kendilerini sağlık açısından zorladığından yakınmışlardır. Öğretmen HÇ “Okumada basılı metinleri tercih ederim. Çünkü dijital metinlerin beynimi ve gözlerimi yorduğunu düşünüyorum, o yüzden okuduğuma konsantr olamıyorum” ifadelerini kullanmıştır. Yerine ve duruma göre her iki okuma türünü de kullanabilen öğretmenler de mevcuttur. Öğretmen AA “Yer yer değişir... Başucu kitabımsa basılı okumayı tercih ederim; bilgiye pratik, hızlı ve detaylı ulaşmam gerekirse dijital ortamda okumayı tercih ederim.” diyerek hem basılı metinleri hem dijital metinleri okumada tercih ettiğini ifade etmiştir. Araştırmada her iki okuma türünü de gerçekleştirdiğini ifade eden öğretmenlerin genel itibarı ile yaşlarının dijital metinleri tercih edenlere göre daha ileride olduğu dikkat çekmiştir.

Öğretmen adaylarının tercih ettikleri okuma türü ve gerekçeleri incelendiğinde tablo 4.18’de de görüleceği gibi basılı okuma çoğunlukla tercih edilmektedir. Öte yandan dijital okumayı tercih eden ve hem basılı hem de dijital okumayı tercih eden öğretmen adaylarının da araştırmada yer aldığı görülmüştür. Basılı okumayı tercih eden öğretmen adayları gerekçelerini kitaba dokunmanın, kitabın kokusunun, okuduklarında beğendikleri yerin altını çizebilmenin onlara keyif vermesi, dijital metin okumanın gözlerini, beyinlerini çok yorması, sağlıklarını bozması, okumaya basılı metinlerle başlamaları, dijitalle geç tanışmaları, basılı metinlerin daha samimi, sıcak ve güvenilir gelmesi şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca dijital metinlerde okuduklarını anlayamadıklarını düşündüklerini, yine dijital metinlerde bilgi kirliliğinin olduğunu ve dijital metinleri okurken bilgisayar ya da telefonlarına gelen bildirimlerin tüm dikkatlerini dağıtması nedeniyle basılı metinleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kitaba dokunmayı, kokusunu almayı, altını çizmeyi seviyor olmasının basılıyı tercih etme gerekçesi olduğunu belirten öğretmen adaylarından Ö12 “Basılı metinleri tercih ediyorum. Kitaba dokunmak, sayfalarını çevirmek, kahve eşliğinde kitabımı okumak bana her zaman keyif vermiştir...” açıklamasında bulunmuştur. Dijital metinleri uzun süre okumanın sağlık problemlerine yol açtığını düşünen öğretmen adaylarından Ö13 “Basılı metinleri daha çok tercih ediyorum çünkü uzağı göremiyorum, lens kullanıyorum ve dijital okuma gözümü çok yoruyor, dijital okumada ekrana bakmak gözümü aşırı yoruyor.” ifadelerini kullanmıştır. Bugüne kadar basılı metinlerle eğitim aldıklarını, dijitalle geç tanıştıklarını ifade eden öğretmen adayı Ö9 “Daha çok basılı metinleri tercih ediyorum, ilkokuldan beri bu doğrultuda eğitim almamız ve dijitalle geç tanışmamız bunun en büyük sebebi...” açıklamalarını yapmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından bazıları, basılı metinlerin daha doğal, samimi ve

sıcak olduğunu, bilgi kirliliğinin olmadığını, bu nedenle daha güvenilir olduğunu da ifade etmişlerdir. Bu durumu Ö6 “*Basılı metinleri tercih ediyorum. Basılı metinler bana daha güvenilir geliyor. Dijital ortam bana bilgi kirliliği gibi geliyor.*” şeklinde açıklamıştır. Bunun yanı sıra dijital metinlerden okuma yaptıklarında okuduklarını anlayamadıklarını, basılı metinlerde daha kalıcı öğrenme gerçekleştirdiklerini ifade eden öğretmen adayı Ö20 “*Basılı metinleri tercih ediyorum çünkü basılı metinlere dokunup, kitabın kokusunu alıp sayfalarını çevirmek, altını çizebilmek, sayfanın kenarını kıvrırmak ve en önemlisi onunla temas etmek sanki okuduğumu daha iyi anlamama sebep oluyor.*” açıklamasında bulunmuştur.

Dijital metinleri okumayı tercih edenler, yanlarında basılı materyal taşımaya gerek olmadan, bilgiye hızlı, pratik, detaylı ve tek tıkla ulaşabilme kolaylığını tercih sebepleri olarak açıklamışlardır. Ö5 “*Dijital metinleri tercih ediyorum. Çünkü dijital metinleri okurken yanımda bir materyal taşımak zorunda değilim. İstedğim ortamda bir telefon, belki bir de internet bağlantısı ile ulaşmak istediğim tüm kaynaklar benimle.*” açıklamalarında bulunmuştur. Dijital okumayı tercih sebebini bir tıkla tüm metinleri bilgisayarında görme ve dijitalin daha kolay ve pratik olması olarak değerlendiren Ö8 “*Dijital metinleri tercih ediyorum. En önemli tercih sebebim pandemi sürecinde de gördüğümüz gibi bir tıkla tüm verileri telefonumda ya da bilgisayarımda görebilmemdir. Daha kolay, pratik ve etkili olması başka bir tercih sebebidir.*” ifadelerini kullanmıştır. Anahtar kelimeyi yazarak binlerce metne ulaşabilme kolaylığını dijitali tercih sebebi olarak açıklayan Ö2 “*Dijital metinleri daha çok tercih ediyorum. Arama tuşundan ulaşacağım bilgi ile ilgili anahtar kelimeleri yazarak binlerce metne ulaşabilirim. Bu durum inanılmaz kolaylık sağlıyor.*” açıklamasında bulunmuştur. Dijital metinlerin kâğıt israfını önlediğini belirten Ö16 “*Dijital metinleri okumak bilgiye ulaşmak açısından çok daha hızlı ve ekonomik. Dijital okuma kâğıt israfının ve doğaya zarar vermenin olmadığı bir okuma çeşididir.*” ve alamadıkları kitaba dijitalle ulaşmanın ekonomikliğinden bahseden Ö15 “*Dijital okumayı tercih ediyorum. Çünkü ekonomik olarak alamadığım bir kitabı dijitalde kolaylıkla elde edebiliyorum ve dijital kütüphane ile dilediğim yerde kapalı bir ortamda mecbur olmadan okuma yapabiliyorum.*” şeklinde açıklama yapmıştır.

Öğrenci olmaları sebebiyle dijitalin ekonomik olması, kâğıt israfını önlemesi ve bilimsel çalışma içeren makale, tez inceleme gibi araştırma ödevlerinde dijitalin kolaylıklarından yararlanabilmelerinin dijitali tercih etmeye yönlendirdiğini ifade eden ancak basılı metinlerin de kendilerine çok sıcak geldiğini ifade eden öğretmen adayları da bulunmaktadır. Her iki okuma türünü de kullanmayı tercih eden öğretmen adaylarından Ö9

“Daha çok basılı metinleri tercih ediyorum, ilkokuldan beri bu doğrultuda eğitim almamız ve dijitalle geç tanışmamız bunun en büyük sebebi. Öte yandan çağa ayak uydurmak ve bilgiye kolay erişim ve ekonomik olması güncel bilgileri bulma şansımızın yüksek olması sebebiyle dijital okumayı tercih ediyorum.” derken Ö19 “Duruma göre değişir ama daha çok basılı metinleri tercih ediyorum, özellikle ulaşamadığım kitap olursa dijital ortamı tercih ediyorum ya da tez ve makale incelerken dijital ortamı kullanıyorum.” şeklinde açıklamalar yapmışlardır.

Öğretmenlere ve öğretmen adaylarına dijital ortamlarda ne tür metinler okudukları sorusu yönlendirilmiş, alınan cevaplara ilişkin oluşturulan temalar tablo 4.19’da sunulmuştur.

Tablo 4.19. Dijital ortamlarda okunan metin türleri

Dijital ortamlarda okunan metinler	Öğretmenler	Öğretmen adayları
Meslekî güncel araştırmalar, güncel yönetmelikler	AY, ZK, YT, YK, NŞ, MS, MA, HS	Ö8, Ö10
Makaleler, tezler, dijital dergi, bildiriler	AY, HÇ, ZK, YT, MS, AM, AA	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20
Gazeteden güncel haberler, köşe yazıları	AY, HÇ, YK, RT, NŞ	Ö1, Ö7, Ö8, Ö11, Ö16
Sağlık, eğitim, tarih, kişisel gelişim, dinî konular ve sosyal hayatla ilgili içerikler	YK, SÖ, MSÖ, EF	-
Dijital ortama aktarılmış ders kitapları	HS, NŞ, AM	Ö10, Ö15, Ö20
Sosyal medya Twitter, Instagram, Facebook içerikleri	FÖ,	Ö7
Ekonomik olarak yüksek maliyetli olan kitaplar	YK	Ö4, Ö5
Araştırma raporları, ödevlerle ilgili içerikler	-	Ö1, Ö5, Ö10, Ö13, Ö14, Ö17

Tablo 4.19’da görüldüğü gibi öğretmenler dijital ortamda daha fazla meslekî gelişimleri için güncellenen içerikleri, güncel yönetmelikleri ve dijital ortama aktarılan ders kitapları gibi metinleri okuduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra makale ve tezler gibi bilimsel yazıları, gazetelerden güncel haberleri, köşe yazıları, ülke ve dünya gündemine dair gelişmeleri, sosyal medyadan bilgilendirici içerikleri Twitter, Facebook, Instagram üzerinden takip ettiklerini belirtmişlerdir. Sağlık, eğitim, tarih, edebiyat, kişisel gelişim, dinî konular, sosyal hayatta kullanılacak pratik bilgi içeriklerini de dijital ortamdan okumayı tercih ettiğini ifade eden öğretmenler yanında ekonomik olarak maliyetli olan kitapları da dijital ortamda okuduklarını belirten öğretmenler mevcuttur.

Güncel haberler, ülke ve dünya gündemi ve köşe yazılarını dijital ortamda okumayı tercih ettiğini belirten öğretmen YT “... Bir de ülke ve dünya gündeminde neler oluyor sorusunu yanıtlamak için dijital okuma yapıyorum. Mesela bir yerde deprem olmuş, anında onun bilgisine ulaşmak dijitalle mümkün.” demiştir. Gündemden haberdar olmak için basılı metinleri

beklemek zorunda olmadıklarını, bilgiye sığacağı sığacağına ulaşabildiklerini destekleyen bir başka görüşteki öğretmen RT *“Dijitalden haberleri ve aktüeli takip ederim. Haberin basılması için ertesi günü beklememe gerek olmaması güzel. Anında bilgi almak istediğimde dijitali kullanırım.”* şeklinde yorum yapmıştır. Meslekî gelişimleri için bilimsel çalışmalar yapan öğretmenler makale ve tezleri yine dijital ortamdan yararlanarak okumaktadırlar ve güncel dijital ortamdan takip ettiklerini belirten öğretmen sayısı oldukça fazladır. Öğretmen MS *“...Eğitim portallarında meslekî gelişim paylaşımlarını ve dosyalarını incelerim.”* derken öğretmen AM *“Dijital ortamlarda tez inceliyorum, makalelere bakıyorum, sınıf öğretmeni olduğumuz için meslekî anlamda kendimizi sürekli güncel tutmamız gerektiğine inanıyorum. Bu nedenle alanımla ilgili araştırmalar yapıyorum. Fen bilimleri, sosyal bilgiler dersinde eksik olduğum konuları dijital ortamdan araştırıyorum.”* yorumunu yapmıştır. Öğretmen ZK *“Eğitimle alakalı formlarda yapılan paylaşımları okurum, makaleler okurum. Sınıfta öğrencilerimle paylaşmak istediğim bir bilgi hakkında araştırma ve sunum yaparken dijitali kullanmak çok pratik oluyor.”* biçiminde açıklamada bulunmuştur. Öğretmenler sağlık, eğitim, tarih, edebiyat, kişisel gelişim, dinî konular, sosyal hayatta kullanılacak pratik bilgi içeriklerini de dijital ortamdan okumayı tercih etmektedirler. Öğretmen EF *“Son iki senede kızım da LGS hazırlık sürecinde olduğu için açıkçası anne baba eğitimi, çocuk eğitimi, ergen psikolojisi gibi kişisel gelişim kitaplarına yöneldim. Bilgilendirici içerikli metinler okudum.”* derken bir başka öğretmen DG *“Genelde edebi metinleri okuyorum. Elektronik kitaplar çok ilgimi çekiyor. Aynı zamanda gazeteleri ve dergileri de dijital ortamda okuyorum.”* demiştir. Ders kitaplarını dijital ortama aktaran ve dersin işleniş sırasında etkinliklerde dijital okumayı ve dijital ortamı kullanan öğretmenler de mevcuttur. Öğretmen NŞ *“...Anlattığım konu ile ilgili öğrencilerimin kendini pekiştirmeleri için etkileşimli uygulamalar bulmak için kullanıyorum...”* şeklinde görüş belirtirken; öğretmen ZK *“...Sınıfta öğrencilerimle paylaşmak istediğim bir bilgi hakkında araştırma ve sunum yaparken dijitali kullanmak çok pratik oluyor...”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Öğretmen adayları da öğretmenler gibi dijital ortamda makale, tez, bildiri ve dijital dergiler gibi içerikleri; okulda verilen ödevler için yapacakları araştırmaları, güncel haberler ve köşe yazılarını, dijital ortama aktarılmış ders kitapları, e-kütüphanelerden ve dijital ortamlardan yararlanarak okumaktadırlar. Aynı zamanda ekonomik olarak yüksek maliyetli, yeni çıkan kitapları, mesleki güncel araştırmaları ve sosyal medya Twitter, Instagram, Facebook içeriklerini de dijital ortamlardan okumaktadırlar.

Tablo 4.19 incelendiğinde öğretmen adaylarının neredeyse tamamının tez, makale, bildiri gibi bilimsel çalışmaları dijital ortamda inceledikleri görülmektedir. Ö8 “*Dijital ortamlarda dergi, makale ve bazen güncel haberleri takip ediyorum. Sürekli okuduğum dijital dergiler var. Hem mesleki anlamda kendimi hazırlamak ve donanımlı olabilmek adına hem de okuldan sonra yüksek lisans yaparak akademisyen olma hayalimi gerçekleştirmede kendimce bir adım atmış oluyorum.*” ifadeleri bu açıklamayı desteklemektedir. Okulda hocalarının verdikleri ödevleri araştırmak için dijital metinleri okuyan öğretmen adaylarından Ö5 “*Dijital ortamlarda daha çok makale, tez ve bildirileri inceliyorum. “Daha çok okulda verilen ödevler nedeniyle araştırma yaparken kullanıyorum.*” ifadelerini kullanmıştır. Güncel haberleri ve gündemi dijital ortamda okuduğunu ifade eden öğretmen adaylarından Ö1 “*Dijital ortamda genelde güncel haberlere ve gazete haberlerine bakıyorum ayrıca hocalarımızın verdiği ödevleri dijital ortamda makale ve tezlerden kolaylıkla yapabiliyorum.*” açıklamasını yapmıştır. Dijital ortama aktarılmış ders kitaplarından ve e-kütüphaneden yararlandığını belirten öğretmen adaylarından Ö10 “*Makale ve tezleri elektronik dergi ve elektronik kitapları okuyorum. Özellikle alanımla ilgili araştırmalarda ve hocaların verdikleri ödevlerde üniversitemizin bize sağladığı en büyük kolaylık olan e-kütüphanemizden yararlanarak araştırmak istediğim konuya geniş kaynak olanağı ile dijitalden ulaşabiliyorum.*” açıklamasında bulunmuştur. Öğretmen adaylarından bazıları öğrenci olmaları nedeniyle ekonomik olarak ulaşamadıkları kaynakları, yeni çıkan kitapları dijitalde e-kütüphaneden kolaylıkla bulabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuyu Ö4 “*Genellikle bilgilendirici metinler okuyorum. Tezler, makale ve bildiriler en çok dijital okuma yaptığım metinlerdir. Bazen çok istediğim bir kitap maddi olarak beni aştığı zaman onu basılı değil de dijitalden e-kütüphaneden buluyor ve dijitalde okuyorum.*” şeklinde açıklamıştır. Yabancı kaynaklı kitapları, tez ve makaleleri dijital ortamda inceleyen öğretmen adaylarından Ö19 “*Tez ve makalelerde özellikle uluslararası kaynaklara ulaşma konusunda dijital ortamdan kaynaklara ulaşmak çok daha pratik. Ben araştırmalarımda makale incelemeleri ve uluslararası kaynak taramasında dijital ortamı kullanıyorum.*” açıklamasında bulunmuştur. Dijital ortamda sosyal medya Twitter, Instagram, Facebook içeriklerini okuduğunu belirten öğretmen adaylarından Ö7 “*... Bazen dijitalde günlük güncel olayları ve sosyal medyada yer alan bilgi içerikli paylaşımları inceliyorum.*” açıklamalarını yapmıştır.

Araştırma katılımcılarına dijital okumayı hangi durumlarda/zamanlarda tercih ettikleri sorusu yöneltmiş, alınan yanıtlar tablo 4.20’de sunulmuştur.

Tablo 4.20. Dijital metinlerin tercih edildiği durum/zamanlar

Dijital metinlerin tercih edildiği durum ve zamanlar	Katılımcılar	Öğretmen adayı
Acil bir durumda, bilgiye hızlı ve kolay erişmek için	<i>NŞ, HS, GU, FÖ, EF, AA, HÇ, YT, YK, SÖ</i>	<i>Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö9, Ö11, Ö13, Ö19</i>
Dünyadan ve ülkeden anında haber almak için	<i>MSÖ, MA, KÇ, FÖ, HÇ, YT, RT</i>	<i>Ö1, Ö3, Ö7, Ö11, Ö12, Ö17, Ö18</i>
Yeni konuya geçince, öğrencinin dikkatini çekmek için	<i>MA, FÖ</i>	-
Yanımda basılı kitap olmadığında	<i>HS, SÖ</i>	<i>Ö10, Ö13, Ö18, Ö20</i>
Akşamları boş zamanı değerlendirmek için	<i>DG, AM</i>	-
Gazete almaya vakit olmadığında köşe yazılarını takip etmek için	<i>MS</i>	-
Spor haberlerini ve günceli takip etmek için	<i>NK</i>	-
Uzun yolculuklarda, toplu taşıma araçlarında	<i>ZK</i>	-
Akademik makale ve tezlere mesleki gelişim için, meslekte kişisel gelişim için	<i>AY</i>	<i>Ö8, Ö10, Ö17, Ö19, Ö20</i>
Ödev verildiğinde	-	<i>Ö6, Ö7, Ö11, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18</i>
Ekonomik nedenler/ basılı kitap satın alamadığında	-	<i>Ö2, Ö4, Ö9, Ö15, Ö18</i>
Zaman kısıtlıysa	-	<i>Ö3, Ö5, Ö12, Ö20</i>
Sosyal medyadan bilgi edinirken	-	<i>Ö14, Ö18</i>
Hayatı kolaylaştıracak günlük bilgiler için	-	<i>Ö16</i>

Tablo 4.20’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijital metinleri daha çok acil durumlarda, bilgiye hızlı ve kolay ulaşılması gereken durumlarda tercih etmektedir. Dünya gündeminden ve ülkede yaşanan gelişmelerden haberdar olmak, spor haberlerini, köşe yazılarını takip etmek istediklerinde ve gazete almaya vakitleri olmadığında yine dijital okumayı tercih etmektedirler. Okulda yeni konuya geçince öğrencilerin dikkatini çekmek ve dikkatlerini canlı tutmak istediklerinde ya da basılı kitaplarını yanlarında getirmediikleri zamanlarda da dijital metinlerden yararlandıklarını ifade etmişlerdir.

Dijital okumayı en çok acil durumlarda, bilgiye hızlı, pratik kolay bir şekilde ulaşmak istediği zaman kullandığını ifade eden öğretmen AA “*Daha çabuk bilgiye ulaşmam gerektiğinde dijital okumayı tercih ediyorum. Çünkü ulaşabilmem çok kolay oluyor. Arama butonuna araştıracağım konu ile ilgili tek kelime yazsam binlerce makale, metin ve içeriğe ulaşmam mümkün oluyor. Bu da inanılmaz bir kolaylık sağlıyor.*” derken öğretmen NŞ “*İşimin acil olduğu durumlarda vaktim çok az ise, bilgiye kolay, pratik ve hızlı ulaşmayı hedeflediğim zamanlarda dijitali kullanırım.*” demiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu

yine dünyadan ve ülkemizden anında haber almak istediğinde dijital ortamdan okuma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen MA “...Anında haberdar olabildiğim için dünyadan ve ülkemizden gelişmeleri alabilmek için haberleri dijitalden okurum.” derken öğretmen RT ise “Gerek ülkemizde gerekse dünyadaki gelişmeleri takip etmek açısından sanal okumayı tercih ediyorum.” ifadelerini kullanmışlardır. Gündemi takip etmenin yanında spor haberlerini ve köşe yazarlarını takip eden öğretmenler de güncel bilgiye yer vermesi ve kolay ulaşılabilir olması nedeni ile dijital okumayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. NK “Çok sık kullanmamakla birlikte sosyal medya ve spor haberleri ile günceli takip etmek adına kullandığım için, yalnızca ihtiyacım olanı almak için kullanıyorum.” derken öğretmen MS “Sevdiğim köşe yazarlarının yazılarını okurken dijitali tercih ederim, çünkü gazeteyi gidip almak süreci ile uğraşmaktan daha kolay ve hızlı bir yol dijitalde okumak.” ifadesini kullanmıştır. Sınıfta yeni konuya geçen öğretmenler öğrencilerin güdülenmesinde dijital metinlerden yararlanmaktadır. Öğretmen MA “Özellikle yeni konuya geçtiğim zaman, öğrencilerin dikkatini daha kolay çekebilmek ve öğrenmenin kolaylığını sağlayabilmek için dijital metinleri kullanıyorum.” ifadesini kullanmıştır. Öğretmen FÖ “... Yarın hangi konuyu işleyeceğim, nelerden yararlanabilirim, dijital olarak interaktif defteri nasıl kullanabilirim, bununla ilgili çalışmalar yapılmış mı sorularına yanıt ararım.” demiştir. Yanlarında basılı kitap olmayan öğretmenler de yine dijital okumayı tercih etmektedir. Öğretmen HS “Yanımda kitap olmadığı zamanlarda ya da acil bir durumda araştırmam gereken bir konu olduğunda evimde ulaşabileceğim basılı bir kaynağım yoksa internet üzerinden yapılmış araştırmalara bakmak istediğim zaman kullanıyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir. Araştırma verilerine göre gün içerisinde yoğun çalışan öğretmenler akşamları dinlenmek, günün kritiğini yapmak ve mesleki anlamda kendilerini geliştirmek için dijital okuma yapmaktadırlar. Bu konuda öğretmen AY “Mesleğim adına beni geliştirecek makaleleri okumada tercih ediyorum. Beni geliştirecek, çocuklara daha iyi nasıl eğitim veririm noktasında bana katkı sunan içerikleri, akademik makaleleri evimde sakin sessiz bir ortamda okumayı tercih ediyorum. Çünkü meslekî gelişim açısından bu metinleri özümseyerek okumalıyım ve anlamlandırmalıyım.” ifadesini kullanırken öğretmen DG “...İş yoğunluğundan dolayı sakince okuma yapamıyorum, o nedenle boş zamanlarımda özellikle akşamları dijital okuma yapabiliyorum, istediğim kitabı açıp okuyorum, dijitalin kütüphanesi sınırsız.” demiştir.

Öğretmen adaylarının dijital metinleri tercih ettiği durum ve zamanlar ise tablo 4.20’de görüldüğü gibi acil bir durumda, bilgiye hızlı, pratik ulaşılması gerektiğinde, hocaları tarafından ödev verdiğinde, dünyadan ve ülkeden güncel bilgileri anında haber almak istediklerinde, ekonomik nedenler/ kitaba ulaşmadıklarında, akademik makale ve tez

incelerken, yabancı kaynaklara ulaşırken, meslekte kişisel gelişim için, basılı kaynak bulamadıkları zaman, bir konuda detaylı araştırma ve kaynak çeşitliliği için, sosyal medyadan bilgi edinirken ve hayatlarını kolaylaştıracak günlük bilgiler edinmek için şeklinde ifade edilmiştir. Acil bir durumda bilgiye hızlı, kolay, pratik bir şekilde ulaşmak istedikleri zaman dijital metinleri tercih ettiğini belirten Ö4 görüşlerini *“Acil bir bilgi edinmek istersem ve bu bilgiyi birkaç kaynaktan kıyaslamak istersem sunduğu seçenek sayısı ve güncelliği sebebiyle dijital metinleri okuyorum.”* şeklinde açıklamıştır. Ödevleri varsa ya da dünyadan ve ülkeden güncel bilgileri anında almak istediklerinde Ö7 *“Günlü olayları takip ederken ulaşım kolaylığı nedeniyle tercih ediyorum. Bir de ödevlerimi yaparken güvenilir ve çeşitli kaynağa dijitalde rahatlıkla ulaşabildiğim için dijital okumayı tercih ediyorum.”* ifadelerini kullanmıştır. Akademik makale ve tez incelerken, yabancı kaynaklara ulaşırken, meslekte kişisel gelişim amacıyla dijital metinleri tercih ettiğini belirten öğretmen adaylarından Ö17 *“Genellikle ödev yaparken ya da proje performans yaparken dijital metinleri okumayı tercih ediyorum. Güncel bilgileri elde etmek için yine dijital metinleri takip ediyorum. Eğitim açısından mesleki gelişim açısından tercih ediyorum”* ve Ö19 *“Bir araştırma yaparken kaynak çeşitliliği açısından tabii ki dijital ortam basılı ortama nazaran daha çeşitli, ulaşımı daha kolay ve pratik bu nedenle dijital ortamı tercih ediyorum.”* açıklamalarında bulunmuşlardır. Öğretmen adaylarının birçoğu ekonomik olarak almakta güçlük çektikleri kitapları dijitalden okumaktadırlar. Ö15 *“Yeni çıkan ve ekonomik olarak ulaşamadığım kitapları ya da yabancı kaynaklı kitapları okulumuzun e kütüphanesinden yararlanarak okuyorum. Sebebi daha kolay ulaşmam ve ekonomik bir seçenek olmasıdır.”* açıklamasında bu konuyu dile getirmiştir. Zaman kısıtlıysa dijital ortamı seçerim diyen Ö12 *“Zamanım daha kısıtlı ise, hemen merak ettiğim bir konu varsa ya da güncel olaylardan bilgi almak istersem dijital ortamlardan okuma yapıyorum. Bazen kütüphaneden ulaşamadığım bilgilere dijitalden ulaşıyorum.”* açıklamasını yapmıştır. Basılı kaynak bulunmadığı durumlarda dijitali kullanmayı tercih ettiğini belirten Ö13 *“Basılı bir kaynak bulamadığım zaman kullanıyorum. Ayrıca özellikle pandemi sürecinde pek çok olay yaşandı, basılı gazeteler eskiden olsa ertesi güne elimizde olurken dijital kaynaktan anında habere ulaşmak mümkün oluyordu.”* ifadelerini kullanmıştır. Hayatlarını kolaylaştıracak günlük pratik bilgiler için günün her anı dijital kaynakları kullandıklarını anlatan öğretmen adaylarından Ö16 *“Ben tek başıma yaşıyorum, bazen yemek yapmak, temizlikte pratik yöntemler veya tamir etmem gereken bir şey olduğunda dijital ortamlardan yararlanıyorum. O an bir kitap bulmam ya da bir tamirci bulmam çok zorken dijital ortamda buna çok kolay ulaşabiliyorum.”* ifadelerini kullanmıştır.

Katılımcıların dijital metinlerle okuma ile basılı metinleri okuma eylemleri arasındaki farklılıklara ve hangi okuma türünün daha etkili olduğuna ilişkin görüşleri tablo 4.21’de sunulmuştur.

Tablo 4.21. Dijital okuma-basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiği

<i>Dijital metin daha etkili çünkü</i>	Öğretmenler	Öğretmen adayları
Kolayca ulaşılır olması, taşınmasının pratik olması	<i>DG, HS, NŞ</i>	<i>Ö5, Ö8, Ö15</i>
Zamandan tasarruf sağlaması	<i>AM</i>	-
Kullanım kolaylığı ve kâğıt tasarrufu sağlaması	<i>FÖ</i>	-
Görsel destekli olması nedeniyle kalıcı öğrenme sağlaması	<i>MA</i>	-
Anında ulaşılabilen, güncel, hızlı, kullanımı kolay ve ekonomik olması	<i>MS</i>	<i>Ö8, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17</i>
Zamana ve mekâna bağlı olmaması, kaynakların sınırsız olması	-	<i>Ö8</i>
<i>Basılı metin daha etkili çünkü;</i>		
Kitaba dokunma ve hissetmenin daha keyifli olması	<i>AY, GU, HS, HÇ, KÇ, ZK, DG</i>	<i>Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö16</i>
Akılda kalıcılığın daha fazla olması	<i>AA, RT, YT</i>	<i>Ö2, Ö3, Ö12, Ö14</i>
Anlaşılmayan yerleri tekrar tekrar okuma fırsatı sunması	<i>MSÖ, YK</i>	-
Üzerine notlar alma, beğenilen yerin altına çizme imkânı	<i>EF</i>	<i>Ö1, Ö2, Ö10, Ö19</i>
Dijitale göre daha keyifli, samimi ve güvenilir olması	<i>NK</i>	<i>Ö3, Ö6, Ö7, Ö13, Ö14, Ö16</i>
Göz sağlığını tehdit etmemesi	<i>NŞ</i>	<i>Ö18, Ö19, Ö20</i>
Herhangi bir cihaza ya da internete bağımlı olmaması	<i>SÖ</i>	<i>Ö10</i>
Basılı metinlerle okuma kültürünün olması	-	<i>Ö3, Ö19</i>
<i>Her ikisi de etkili çünkü</i>		
Basılı metnin bedene ve ruha iyi gelmesi; dijital metinlerin ise pratik ve kolay erişilebilir olması	<i>NŞ</i>	-
Basılı metinlerin akılda kalıcı olması; dijital metinlerin ise pratik, ekonomik ve kolay ulaşılır olması	-	<i>Ö12</i>
Kitap okurken basılı; araştırma yaparken dijital	-	<i>Ö11</i>

Tablo 4.21’de görüldüğü gibi basılı metinleri daha etkili bulan öğretmenlerin sayısı daha fazla olsa da dijital metinleri etkili bulan ve tercih eden öğretmenler de araştırmada yer almıştır. Basılı metni daha çok tercih eden öğretmenlerin çoğu kitaba dokunmanın, sayfaları çevirmenin, kitap kokusunun, kahve eşliğinde okunan kitabın verdiği huzura değinmişlerdir. Basılı metinleri okumayı tercih eden öğretmen ZK “...Ama basılı okuma öyle değil sayfalara dokunmak, kitabın kokusu, kahvemini bu keyfe eşlik etmesi paha biçilemez...” derken öğretmen RT bu soruya şöyle cevap vermiştir. “Çok büyük fark var, dijital oldukça geçici, cam üzerindeki buhar gibidir. AR IQ diye bir zekâ türü var, burada mutlaka kitaba gazeteye dokunmamız gerektiğini savunur.” Öğretmenler basılı metinlerin akılda daha kalıcı olduğunu, üzerine not alma, beğendiği kısmın altına çizmenin kendileri için önemli olduğunu vurgulamışlardır. Öğretmen EF “Basılı metinleri okumayı ben çok seviyorum, elimde olduğu için notlar alıyorum, istediğim sayfaya dönüp bu vardı diye bakabiliyorum. Dijitalde bunu yapamıyorum. Belki yeni

nesil için dijitalde bu dediğimi yapmak çok kolay ama ben bunu basılı metinlerde daha kolay yapıyorum.” Basılı metinlerin daha etkili olduğunu belirten öğretmenler metinleri okurken anlamadıkları yerleri tekrar tekrar okuma şansları olduğunu, kaldıkları sayfanın kenarını kıvrmanın bile keyif verdiğini belirtmişlerdir. Öğretmen YK “Basılı metinleri okumak daha etkili, daha öğretici çünkü tekrar tekrar okuyorsun ve bu sizi yormuyor. Altını çiziyorsunuz tekrar dönüyor tekrar düşünüyorsunuz üzerinde...” Bu farklılıklar nedeniyle basılı metinleri okumayı dijitalde göre daha samimi ve keyifli bulduklarını belirtmektedirler. Basılı metinlerin göz sağlıklarını bozmadığını ve herhangi bir dış etkene bağlı olmaksızın internet ya da telefon olmadan da istedikleri zaman istedikleri yerde okuma yapabilme özgürlüğüne sahip olduklarını vurgulamışlardır. Bu konuda öğretmen SÖ “Basılı materyallerin daha etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü basılı metinleri okumada yalnızca okumak istediğiniz metnin yanınızda olması yeterli. Tekrar okumak istediğin yerleri geriye dönerek okuyabilmek daha kolay... Dijital ortamda okuduklarımız internete bağlı olduğu için internet yoksa dijital metin de yok. Zaman zaman internet kesintiye uğrayabiliyor ya da tamamen kapsama alanı dışında olduğumuz bir yerde dijital metinlerden yararlanma şansımız olmuyor. Fakat basılı materyalde böyle bir sıkıntı yaşamıyoruz...” ifadelerini kullanmıştır.

Dijital metinlerin daha etkili olduğunu belirten öğretmenler ise dijital metinlere kolay ulaşabilmenin, hızlı ve pratik bilgi edinmenin konforundan bahsetmişlerdir. Zamandan tasarruf sağladığı gibi kâğıt israfını da önlemek için dijital metinleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Dijital metinlerin güncel bilgiler içermesi ve görsellerle destekli olması nedeniyle bazı öğretmenler tarafından daha akılda kalıcı olduğu düşünülmektedir.

Hem dijital okuma hem de basılı okumanın baskın yanlarına değinen öğretmenler de araştırmada yer almıştır. Basılı metinlerin göz sağlığına zarar vermediğinden bahsederken dijital metinlerin ise pratik, güncel, hızlı ve kolay ulaşılabilir olmasını etkili bulan öğretmenlerden NŞ “Basılı okuma bana göre sağlık açısından daha faydalı, ruha ve bedene iyi geliyor... Dijital daha kolay ulaşılabilir pratik ama sağlık açısından zorlayıcı.” biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırma bulgularına göre, basılı metinleri daha etkili bulan öğretmen adaylarının sayısı daha fazla olsa da dijital metinleri etkili bulan ve her ikisini de kullandıklarını belirten öğretmen adayları da bulunmaktadır. Basılı metni daha çok tercih eden öğretmen adaylarının çoğu kitaba dokunmanın, kitabı hissetmenin daha keyifli olduğunu açıklamışlardır. Ö1 “İnternette gördüğüm bir bilgi ile okuyup altını çizdiğim bilgi arasında bence çok büyük

farklılık var. Benim için dokunup görüp altını çizmek okumada, anlamada ve bilgi edinmede çok daha etkili... Basılı metinler bende bir tık daha etkili.” ifadelerini kullanmıştır. Basılı metinlerin dijitale göre daha güvenilir ve samimi olduğunu ifade eden öğretmen adaylarından Ö3 “...Aradaki farkı belirtecek olursam dijital bana yüzme bilmeden denize girmek gibi geliyor, basılı metinler ise ayağının değdiği yerde yüzme gibi geliyor. Yani dijital çok güven vermezken basılıda daha güvenilir bilgiler vardır diye düşünüyorum.” açıklamasını yapmıştır. Basılı metinler üzerine notlar alma, beğenilen yerlerin altının çizilebilmesi gibi olanakların okuduklarının kalıcı olmasına yardımcı olduğunu belirten ve bu nedenle basılı metinleri tercih ettiğini belirten öğretmen adaylarından Ö2 “Basılı okuma sayfanın dokusu, kâğıdın kokusu, sayfaların altını çizmek bana daha kalıcı öğrenme yapabildiğimi gösteriyor.” ifadelerini kullanmıştır. Basılı metinlerin göz sağlığına zarar vermediğini, dijital metinlerde göz sağlığının zarar gördüğünü belirten Ö20 “Bence okuma zorluğu olarak fark var. Dijital ortamda bir şey okurken gözlerim çok yoruluyor ve gözlük takmak zorunda kalıyorum. Basılı bir metinden kitap okumak gözlerimi dijital kadar çok yormuyor, benim için en önemli fark bu.” ifadelerini kullanmıştır. Öğretmen adaylarının çoğu, basılı okuma ile okuma yazma öğrendiklerini ve bugüne kadar basılı ortamlarda eğitim aldıklarını dijitalin de belki de bu yüzden kendilerine soğuk ve yabancı geliyor olabileceğini belirtmişlerdir. Ö19 “Basılı metinlerde altını çizme ve not alma gibi kolaylıklar daha sempatik geliyor. Belki de basılı metinlerle bu zamana kadar eğitim aldığımız ve dijitalle çok geç tanıştığımız için olabilir.” açıklamasında bulunmuştur. Öğretmen adayları, basılı metinlerin herhangi bir cihaz ya da internete gereksinim duymaksızın okunabildiğine de değinmişlerdir. Ö10 “Basılı ortam benim için daha etkili, çünkü basılı metinlerin altını çiziyorum, kenarına not alıyorum, internete ya da herhangi bir cihaza ihtiyaç duymadan yanımda taşıyabiliyorum. İstedğim zaman açıp bakabiliyorum basılı ortamda...” ifadeleri ile basılı metinleri seçme gerekçelerini açıklamıştır.

Dijital metinlerin daha etkili olduğunu belirten öğretmen adayları bu tercihlerinin sebebinin; dijital metinlere kolay ulaşabilme, taşıma kolaylığı ve anında ulaşılabilir olması; güncel, hızlı, kullanımı kolay ve ekonomik, zamana ve mekâna bağlı olmaması, kaynakların sınırsız olması olarak belirtmektedirler. Dijital metinlere kolay ulaşabilmenin ve taşınmasının kolay olmasının tercih sebebi olduğunu ifade eden Ö15 “Dijital okuma daha kolay ve pratiktir. Basılı okumanın da güzellikleri var, fakat dijitalin kolaylığının ve ekonomikliğinin yanında basılı materyallerin işlevi sınırlı kalıyor.” açıklamasını yapmıştır. Dijital metinlerin anında ulaşılabilen, güncel, hızlı, kullanımı kolay ve ekonomik olduğunu belirten öğretmen adayı Ö17 “Dijital metin anında ulaşılabilen ekonomik güncel ve hızlı. Yazılı metinlerde tarihi geçmiş ve

bazı bilgiler güncelliğini kaybetmiş olabiliyor. Doğru ve güncel bilgiye ulaşmak için dijital metinler daha etkili diye düşünüyorum.” açıklamasını yapmıştır. Dijital metinlerin zamana ve mekâna bağlı olmadığını ve kaynakların sınırsız olduğunu belirten öğretmen adaylarından Ö8 “Dijital okuma taşınması kolay, zamana ve mekâna bağlı değil, kaynak sınırsız, kolay ve pratiktir. Oysa basılı okumada yanında taşınması gerekir, okuduğuna odaklanmak daha zordur ve kaynak sınırlıdır.” ifadelerini kullanmıştır.

Yerine ve duruma göre hem dijital okuma hem de basılı okumanın gerekli olduğuna değinen öğretmen adayları kitap okurken basılı metinlerin, araştırma yaparken de dijital metinlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ö12 “*Basılı metinleri kitap okurken tercih ederim. Bir konuda araştırma yapacaksam ve pek çok kaynağa ulaşmak istersem mutlaka dijital ortamda okuma yaparım.*” açıklamasında bulunmuştur. Basılı metinlerin akılda kalıcı, dijital metinlerin ise pratik, güncel, ekonomik ve kolay ulaşılabilir olmasının etkili olduğuna değinmişlerdir. Ö11 “*Basılı metinler bana daha akılda kalıcı geliyor. Dokunmam, hissetmem gerekli. Öte yandan dijital metinlere ulaşmak daha kolay, daha pratik, daha ekonomik ve etkili.*” şeklinde açıklama yapmıştır.

Katılımcıların okuma eğitimi sırasında dijital metinleri kullanmanın yararlarına ilişkin yanıtları tablo 4.22’de sunulmuştur.

Tablo 4.22. Okuma eğitiminde dijital metinleri kullanmanın yararları

Dijital metinlerin yararları	Öğretmen	Öğretmen adayı
Konuları somutlaştırması	MA, MSÖ, HÇ	
Öğrencilere hitap etmesi nedeniyle kazanımların daha kolay ve daha fazla gerçekleştirilmesi	AY, NK	Ö1, Ö13
Kazanımların görsellerle desteklenip içselleştirilmelerine katkı sağlaması	NŞ	-
Görsellerle desteklenmiş interaktif etkinliklerle dil bilgisi becerilerini geliştirmesi	DG	-
Öğrencilerin hep birlikte aynı metni görüp, kendi öğrenme hızlarında öğrenmelerini sağlaması	AA	-
Web 2.0. araçları ile okumayı öğrenmenin daha eğlenceli olması	AM	-
Okuma yaptırırken fotokopiyi kullanmaktan daha kolay olması	MS	-
Tahtaya yazarak vakit kaybetmek yerine akıllı tahtadan metni işlemenin/bilgi paylaşımının zahmetsiz olması	HS	-
Dijital ortamlara uyumu kolaylaştırması	KÇ	Ö11, Ö17
Eğitimi eğlenceli hale getirerek okumayı sevdirmesi	GU	Ö1, Ö7
Akıllı tahtadan metin okumanın, dil bilgisi konularını anlatmanın daha etkili olması	ZK	-
Ekonomik ve kolay ulaşılabilir olması	EF	-
Pek çok öğrenme alanına aynı anda hitap ederek okumayı hızlandırması	YT	-
Kodlama eğitimi, e Twinning projeleri, deneme çözümlerinin dijital okumayla daha kolay olması	YK	-

Dikkat çekme ve hazır bulunuşluk sürecine katkı sağlaması	-	Ö2, Ö3, Ö10, Ö14, Ö15, Ö16 Ö20
Etkileşimli alıştırmalar sunması	-	Ö1, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö20

Araştırmada öğretmenlerin neredeyse tamamı okuma eğitiminde dijital metinleri kullandıklarını belirtmiştir. Kazanımları görsellerle destekleyip içselleştirmelerine katkı sağlaması, görsellerle desteklenmiş interaktif etkinliklerle dil bilgisi becerilerini geliştirmesi, öğrencilerin aynı metni kendi öğrenme hızında öğrenmelerini sağlaması, öğrenciye hitap etmesi ve öğrenmelerini kolaylaştırması dijital metinlerin okuma sürecine sağladığı katkılar olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerden bazıları dijital okumanın okuma yazma eğitiminde kurtarıcı olduğunu, pandemi sürecinde uzaktan eğitime uyum sağlamış olan öğrencilerin dijital metinlere aşina olduğunu ve hızlı kavradıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmen SÖ “*Genelde sınıf ortamlarında geleneksel okumayı tercih ediyoruz, akıcı okuma, kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırma ikinci sınıfta olduğumuz için bu aşamada çok önemli. Ama zaman zaman sınıfta dikkat çekmek için akılda kalıcı görsellerle desteklenmiş dijital metinleri okutmayı da ihmal etmiyorum.*” demiştir. Konuların somutlaştırılması, etkili alıştırmaların ve interaktif oyunların okumayı eğlenceli hale getirmesi, Web 2.0 araçlarının okuma yazma eğitimindeki yerinin artması öğretmenlerin dijital yönelmelerinin sebebi olarak açıklanmaktadır. Öğretmen MA “*Konuların soyut kaldığını düşündüğüm zaman somutlaştırmak adına dijital ortamdaki yararlanıyorum, bir video izlemek 40 dakikada anlatacağım soyut bir dersten çok daha etkili oluyor. Hikâye tamamlama, resimleri oluş sırasına göre düzenleyip hikâye oluşturma onların yaratıcılıklarını ve üst düzey bilişsel becerilerini geliştiriyor.*” ifadelerini kullanmıştır. Pek çok öğrenme alanına aynı anda hitap eden dijital okumada öğrenciler kendi zekâ türlerine göre öğrenme gerçekleştirebilmektedirler. Öğretmen YT “*Evet kullanıyoruz. Akıllı tahtalar bu anlamda en büyük yardımcımız, pek çok öğrenme alanına aynı anda hitap ettiği için hem görsel hem işitsel hem uygulamalı olarak okuma eğitimi verebiliyoruz. Okumayı da hızlandırdığını düşünüyorum.*” ifadelerini kullanmaktadır.

Dijitalde yapılan pek çok eğitim e-Twinning projeleri, kodlama eğitimleri, dijital platformda metin çözümlenmeleri dijital okumanın gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Öğretmen YK “*Dijital ortamları çok fazla kullanıyoruz en basiti kodlama eğitimi için çocukları aşağıda bilgisayar atölyesine indiriyoruz, kodlama eğitimi veriyoruz. e Twinning çalışmalarında dijital metinleri zaten çok fazla kullanıyoruz. Akıllı tahtalarımız var. Akıllı tahtalarda sürekli ders için*

yalnuzca kitapları açıp çözmeye değil araştırma yapmak, belirli gün ve haftalarla ilgili öğrencileri bilgilendirmek için kullanıyoruz, dijital ortamla sürekli etkileşim halindeyiz. Dijital metinleri ödev verirken bile kullanıyoruz zaman zaman. Ödevi pdf olarak göndermek daha kolay oluyor. Öğrenciler ödevi pdf den çözüyor, bu şekilde kâğıt israfını da önliyoruz. Oyun şeklinde uygulamalar var. Dijital ortam olarak etkinlikler var, oyun şeklinde dersin uygulanması var. Denemeler bile var, denemeleri çocuğa gönderiyoruz, çocuk bir şekilde çözüp yanlışlarını görerek kendini deniyor.” demiştir.

Öğretmen adayı görüşlerine göre de dijital metinlerin okuma eğitiminde kullanılması durumunda öğrencinin dikkatini derse çekmek ve onu öğrenmeye hazır hale getirmek kolaylaşır. Ayrıca sesin hissettirilmesi, seslerin yazılışı, hikâye oluşturma ve tamamlama, okuduğunu anlama etkinliklerinin etkileşimli alıştırmalarla yapılmasını sağlayabilir. Öğrencilerin ders kitabındaki etkinliği aynı zamanda akıllı tahtada görüyor olması kaçırdığı yeri yakalamasını ve kolay öğrenmesini sağlayabilir, eğitimi eğlenceli hale getirmek ve okumayı sevdirmek amacıyla da okuma eğitiminde dijital metinler kullanılabilir. Öğretmen adayları staja gittikleri sınıflarda da öğrencinin dikkatini derse çekmek ve onu öğrenmeye hazır hale getirmek için dijital metinleri okuma eğitiminde kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Ö2 “Okuma eğitiminde dijital ortamları kullanmak öğrencilerin derse dikkatini çekmek için kullanılıyor. Çok da etkili oluyor. Öğrenciler öğrenmeye hazır hale geliyor ve dersten alınan verim artıyor.” derken aynı şekilde Ö10 öğretmenlik uygulaması sürecindeki okuma eğitimi uygulamalarından bahsederken “Okuma eğitiminde dijital ortamı kullanıyoruz, özellikle derslerimizde dijital metinlerden dinleme yaptırma, okuduğunu anlama soru cevap çalışmalarını ve öğrencilerin dikkatlerini aktif tutmak adına yapmamız gerekenleri uygulamalı olarak derslerimizde öğreniyoruz.” açıklamalarında bulunmuştur. Okuma yazma öğretiminde sesin hissettirilmesi, seslerin yazılışı, hikâye oluşturma ve tamamlama, okuduğunu anlama etkinliklerini etkileşimli alıştırmalarla yapmanın sağladığı katkıları belirten öğretmen adaylarından Ö7 “Okuma eğitiminde dijital ortamları kullanıyoruz. Sesleri hissettirmekten başlayıp kelime oluşturma, cümle kurma ve metin okumaya kadar pek çok alanda kullanıyoruz. Öğrencilere etkileşimli alıştırmalar hazırlıyoruz ve dijital ortamı kullanarak okumayı sevdirmeye çalışıyoruz” şeklinde açıklama yapmıştır. Öğrencilerin ders kitabındaki etkinliği aynı zamanda akıllı tahtadan görüp kaçırdığı yeri yakalamasını ve kolay öğrenmesini sağladığını belirten öğretmen adaylarından Ö13 “Ders kitaplarında ve çalışma kitaplarında yapılan bir etkinliği öğrenci hem aynı zamanda kendi kitabında bakıyor hem de etkileşimli tahtada görüyor. Çünkü çocuk kaçırdığı zaman bir yeri tahtadan yakalayıp eksikliğini

görebiliyor.” açıklamasını yapmıştır. Dijital ortamları kullanarak çağa uyumlu nesillerin yetiştiğini belirten öğretmen adaylarından Ö17 “...Özellikle Türkçe dersinde çocuklara bir metin okutup ardından sorular soruyorum, soruları dijital ortamda tahtaya yazıp öğrencilerin görmesine ve etkileşimli olarak yanıtlanmasına olanak sağlıyor ve dijital çağa uyumlu olan yeni nesil bundan çok zevk alıyor.” derken dijital okumanın eğitimi eğlenceli hale getirmek ve okumayı sevdirmek için gerekli olduğunu ifade eden öğretmen adayı Ö7 “Öğrencilere etkileşimli alıştırmalar hazırlıyoruz ve dijital ortamı kullanarak okumayı sevdirmeye çalışıyoruz.” biçimindeki görüşleriyle öğretmenlik uygulaması sırasında da dijital metinleri kullandığını ifade etmiştir.

Dijital okumanın olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin katılımcı görüşleri tablo 4.23’te sunulmuştur.

Tablo 4.23. Dijital okumanın olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin görüşler

Olumlu yanları	Öğretmen	Öğretmen adayı
Pratik, geniş kapsamlı, kolay taşınır ve ulaşılır olması	YK, HÇ, EF, ZK, GU, MSÖ, KÇ, HS, RT, SÖ, FÖ, MA, MS, AY, DG, NŞ	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö18
Öğrencilerin dikkatini çekmede etkili olması	YT, ZK, MSÖ, HS, SÖ, FÖ, AM	-
Zaman tasarrufu sağlaması	NK, SÖ, FÖ	Ö13
Elde edilen bilgiyi yayma kolaylığı	AA	-
Bilgiye hızlı ve kolay ulaşabilme	-	Ö1, Ö3, Ö9, Ö10, Ö12, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20
Ekonomik olması	-	Ö1, Ö2, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö19
Zamana ve mekâna bağlı olmaması	-	Ö5, Ö7, Ö15
Görselle, müzikle desteklendiğinde farklı öğrenme alanlarına hitap ediyor olması	-	Ö17
Olumsuz yanları		
Sağlık açısından olumsuz-gözlerin ve duruşun bozulmasına sebep olması	YK, YT, HÇ, ZK, GU, NK, MSÖ, AA, KÇ, HS, SÖ, FÖ, MA, NŞ	Ö4, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö19, Ö20
Ebeveyn denetimi olmazsa güvenli değil	YT, EF, MA, AY	-
Zihinsel odaklanma güçlüğü	HÇ	-
Bilgi kirliliği, güvenilir kaynak bulamama	EF, HS, AY	-
Dijital içeriklere dalarak zaman kaybına neden olma	ZK, KÇ, SÖ, DG	-
Dikkat dağınıklığı ve unutkanlığa sebep olma	GU, AM,	-
Ekran bağımlılığı	RT, SÖ	Ö4, Ö15
Gelen bir bildirimle dikkat dağılması, dijital içeriklere dalmak, odaklanma güçlüğü ve zaman kaybı	-	Ö2, Ö3, Ö5, Ö11, Ö13, Ö17, Ö19
Dijital cihazların ve internetin ekonomik olmaması	-	Ö5, Ö18, Ö19, Ö20
Okuma heyecanını azaltması, okuma zevkini öldürmesi	-	Ö17, Ö6
Hazıra ve kolaya alıştırmaları, kitabın tamamı yerine özetini okumaya neden olması	-	Ö8
Dijital ortamların çocuklar için güvenli olmaması	-	Ö1

Öğretmenler kolay ulaşılabilir olması, taşınabilirliğinin kolay olması, geniş kapsamlı araştırmalar için uygun olması ve bilgiye anında ulaşılabilmesi gibi özellikleri dijital okumanın olumlu yanları olarak sıralamışlardır. Öğretmen SÖ “*Dijital metinlerin olumlu yanları kopyalayabilmek, kaydedebilmek, aradığımız zaman kolayca ulaşabilmek. Basılı metinlerde araştırma yapmak hem zaman alıcı hem daha zor. Ancak dijital metinleri bulmak istediğimizde çok kolay ulaşabiliyoruz. Geçmişe dönük metinleri çok daha kolay bulabiliyoruz.*” demiştir. Öğretmen MA “*Dijital metin okuma bilgiye daha hızlı ulaşmak, bir konuda çok farklı kaynaktan yararlanabilmek adına çok yararlıdır. Daha kolay ulaşılması, ekonomik olması ve dijital metni okumak için daha az çaba sarf etmek, ulaşma kolaylığı olumlu yanlarıdır.*” ifadeleri ile bu görüşü desteklemiştir. Öğretmen FÖ “*Çocuklara somutlaştırmak için ve daha çok duyu organına hitap ederek kalıcı öğrenmelerini sağlamak için dijital ortamlar çok etkili. Dünya ile ilgili ülkemizde hayat konusunu işledik mesela, eskiden küreyi getiriyorduk sınıfa, şimdi buna hiç gerek kalmıyor, dijital ortamdan açıyoruz Google Earth’ten, çocuk giriyor, döndürüyor, yakınlaştırıyor. Etkileşimle öğreniyorlar. Dijitalin eğitim anlamında da ciddi olumlu etkileri var.*” ifadeleri ile öğrencinin dikkatini çekebilmek, konuyu somutlaştırabilmek ve örneklendirmek gibi dijital okumanın kolaylıklar sağladığını da belirtmişlerdir. Ayrıca zamandan tasarruf sağladığını ve elde edilen veriyi anında başkalarına iletebilme kolaylığını da ifade etmişlerdir.

Olumsuz yanlarından bahseden öğretmenlerin yarısından fazlası hem öğrencilerin hem öğretmenlerin sağlık açısından gözlerin bozulması ve duruş bozukluklarına sebep olmasını örnek göstermişlerdir. Öğretmen YT “*...Olumsuz yanı ise sınıfta gözlüklü eskiden bir ya da iki öğrenci varken şimdi sınıfın yarısı gözlüklü, göz sağlığını bozması ve uzun süre ekran karşısında duran bireylerde duruş bozukluklarına sebep olması.*” ifadelerini kullanmıştır. Öğretmenler öğrenciler ve kendileri açısından zihinsel odaklanma güçlüğünden ve amacın dışına çıkılabileceğinden dijitalin renkli dünyasına kayıp asıl amacından zaman zaman saptıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen ZK “*Vakit kaybı olabiliyor, bazen dijital ortamda araştırma yaparken bir anda kendimi başka bir platforma kaymış olarak bulabiliyorum. Bunu olumsuz yanı olarak değerlendirebilirim, dijital içerikler oldukça ilgi çekici ve bizler o renkli dünyada araştırmak istediğimizin dışına çıkmaya çok meyilliyiz. Gözü ve beyni çok yoruyor.*” derken öğretmen HÇ “*...Dijital okumada fiziksel olarak bizi zorlaması olumsuz yanındır diyebilirim. İleride zihinsel olarak odaklanma gibi problemler yaşanabilir.*” demiştir. Bu zaman kaybının ayrıca dikkat dağınıklığı ve unutkanlığa sebep olduğunu da eklemişlerdir. Öğretmen GU “*...Farklı sağlık sorunlarına da sebep olabilir, uzun süreli ekran başında*

durulması dikkat dağınıklığı ve unutkanlığa da sebep olabilir.” demiştir. Bununla birlikte dijital ortamda gerekli güvenlik tedbirleri alınmadığında hem öğrencilerin hem kendilerinin tehlikede olduklarını ifade ederken bilgi kirliliğine maruz kaldığını da belirtmişlerdir. Öğretmen EF “...Olumsuz yanı ise çok dikkatli olunması gereği, dijital ortamda güvenilir kaynaklardan bilgiye ulaşmak gerekiyor. Yanlış öğrenmelerin yanı sıra zararlı içeriklerle de karşılaşabilirler. Bu nedenle öğretmenlerinin inceleyip verdiği sitelerden ve aile kontrolünde doğru sitelerde olan dijital metinler okunmalı.” ifadelerini kullanmışlardır. Öğretmen YT “...Ayrıca dijital ortamda kullanım ebeveyn denetiminde olmalı, çünkü çok fazla kötü niyetli insan var dijital dünyada.” demiştir.

Dijital okumanın olumlu yanlarını belirten öğretmen adayları, öğretmen görüşlerine benzer biçimde pratik, geniş kapsamlı, kolay taşınır ve ulaşılır olması, bilgiye hızlı ve kolay ulaşabilme, ekonomik olması, zamana ve mekâna bağlı olmaması, zaman ve kâğıt tasarrufu sağlaması; görselle ve müzikle desteklendiğinde farklı öğrenme alanlarına hitap ediyor olması nedeniyle dijital okumanın olumlu özelliklere sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Dijital okumanın pratik, geniş kapsamlı, kolay taşınır ve ulaşılır olduğunu belirten öğretmen adaylarından Ö3 “*Olumlu yanı kolay ulaşılması, taşınabilirlik kolaylığı ve hızlıca ulaşılmasıdır...*” ifadelerini kullanmıştır. Dijital okumanın bilgiye hızlı ve kolay ulaşmayı sağladığını belirten Ö9 “*Dijital metni okumanın olumlu yanı bilgiye anında ulaşılması basılı metinde birkaç gün birkaç hafta sürecektir bir çalışmayı dijital okuma ile kolaylıkla sağlıyoruz, ekonomik olması da olumlu bir yanıdır.*” açıklamalarında bulunmuştur. Ekonomik olmasının dijital okumanın olumlu yanı olduğunu belirten diğer bir öğretmen adayı Ö11 “*Pek çok kaynağa aynı anda ulaşabilmek olumlu yanıdır. Bu anlamda üniversitemizin bize sağladığı e kütüphane bizlere verilen edu.tr uzantılı e-posta adresleri ve giriş şifrelerimizle alamadığımız, ekonomik olarak gücümüzün yetmeyeceği kitaplara ücretsiz şekilde ulaşma imkânına sahibiz...*” açıklamalarında bulunmuşlardır. Dijital okumanın zamana ve mekâna bağlı olmadığını savunan öğretmen adaylarından Ö7 “*Dijital metinleri okumanın bana göre tek olumlu yanı zamana ve mekâna bağlı olmaması, her yerde her an okunabilir olması. Kitabımı evde unutsam okuma yapamam ama bizim bir uzvumuz gibi olan telefonumuzda yer alan dijital bir metni kolaylıkla yanımda taşıyıp okurum.*” şeklinde ifade etmiştir. Dijital okumanın zaman ve kâğıt tasarrufu sağladığını belirten öğretmen adaylarından Ö13 “*Basılı metinlerden okuma yaptıracağımızda örneğin kırk kişilik sınıfa kırk ayrı sayfa metin vermek gerekirken dijital okumada tahtaya yansıtılan ya da öğrencinin tabletinden yansıyan ekranda buna gerek kalmayacak ve kâğıt israfı önlenecek, bu da binlerce ağaç ve doğa ananın vereceği nefesi kesmek anlamına gelir.*”

açıklamalarını yapmıştır. Dijital okumanın olumlu yanlarından bahseden öğretmen adayı Ö17 ise “*Dijital metin okumanın olumlu yanı anında ulaşabilme. Güncel bilgiye pek çok kaynaktan farklı yanlarıyla ulaşabiliyoruz. Ayrıca görsellerle ve müzikle desteklendiği için öğrenme çeşitlerine de hitap edebiliyor. Görsel öğrenen, işitsel öğrenen ve kinestetik öğrenen öğrenci yaparak yaşayarak bilgiyi daha kolay içselleştirebiliyor.*” açıklamasını yapmıştır.

Dijital okumanın olumsuz yanlarından bahseden öğretmen adaylarının çoğunluğu sağlık açısından olumlu olmadığını belirterek gözlerin ve duruşun bozulmasına sebep olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca dijital ortamda gelen bildirimlerle dikkat dağılması, dijital içeriklere dalma, odaklanma güçlüğü ve zaman kaybının dijital okumanın olumsuz yanları olduğu ifade edilmiştir. Dijital cihazların ve internetin ekonomik olmayışı, ekran bağımlılığına sebep olması, dijitalde okumanın okuyan kişinin okuma heyecanını azaltması ve okuma zevkini öldürmesi de diğer olumsuz yanları olarak ifade edilmiştir. Öğretmen adaylarının bir kısmı da dijital okumanın öğrenciyi hazır ve kolaya alıştırdığını belirterek kitabın tamamı yerine özetini okumasına neden olduğunu vurgulamıştır. Çocukların dijital ortamda çok savunmasız ve tehlikelere açık olması öğretmen adayları tarafından da dijital okumanın olumsuz yanları arasında ifade edilmiştir. Dijital ortamda bir çalışma ya da okuma yaparken gelen bir bildirimle dikkatin dağıldığını, odaklanma güçlüğü ve zaman kaybı yaşanmasına neden olduğunu belirten öğretmen adayı Ö11 “*Akademik bir çalışma yaparken sosyal medyadan gelen bir mesaj dikkatimi dağıtıp odaklandığım konudan uzaklaşmama sebep oluyor.*” açıklamaları ile bu konuya değinmiştir. Dijital cihazların ve internetin ekonomik olmayışını da olumsuz özelliklerde açıklayan öğretmen adaylarından Ö18 “*Ulaşılabilirlik, hızlı ve kolay taşıma dijital okumanın olumlu yanlarıyken internetin her yerde ücretsiz olmayışı dijital metne de herkesin eşit şartlarda ulaşamayacağını da gösteriyor.*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. Dijitalde okumak okuyan kişinin okuma heyecanını azaltıyor, okumanın zevkini öldürüyor şeklinde yorum yapan öğretmen adaylarından Ö17 “*...Öğrenciler açısından değerlendirdiğimde de sürekli dijitalden okuma yaptırıldığında etkililiğini yitiriyor hem göz sağlıkları bozuluyor hem de bir süre sonra dijital okumanın o heyecanı azalıyor.*” ifadelerini kullanırken öğretmen adayı Ö6 “*...Olumsuz yanı kitap okumanın keyfini, zevkini öldürüyor. Sayfalara dokunmanın keyfi kitabın kokusu bambaşka bir şey.*” ifadeleri ile fikrini belirtmiştir. Dijital okumanın öğrencileri hazır ve kolaya alıştırdığını, kitabın tamamı yerine özetini okuduklarını belirten Ö8 “*Dijital metni okumanın olumsuz yanı bizleri hazır ve kolaya alıştırtıyor. Bir kitabı dijitalden okumak yerine özetini okuyor ya da dinliyoruz.*” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2 Dijital yazma kültürüne ilişkin nitel bulgular

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital yazmaya ilişkin algıları ve dijital yazmayı kullanma durumlarına ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır. Katılımcıların dijital yazma kültürleri “dijital yazma kavramına ilişkin görüşler”, “tercih edilen yazma türü ve gerekçeleri”, “dijital yazma-geleneksel yazma arasındaki farklar ve etkililiği”, “yazma eğitiminde dijital metinlerin kullanılma durumu ve gerekçeleri” olmak üzere 4 ana tema altında toplanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital yazma kavramına ilişkin görüşleri tablo 4.24’te sunulmuştur.

Tablo 4.24. Dijital yazma kavramına ilişkin öğretmen görüşleri

Dijital yazma	Öğretmen	Öğretmen adayı
Dijital ortamda, dijital araçlarla yazmak	AY, DG, GU, HS, YT, SÖ, RT, NŞ HÇ, KÇ, MA, MS, MSÖ, NK,	Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö14, Ö15, Ö17, Ö20
Word, Excel, PowerPoint, makale, sosyal medyadaki yazılar	FÖ, ZK	Ö2, Ö10, Ö11, Ö13, Ö18
Konuyu unutmadan saklayabilmek	AA	-
Geleneksel yazmanın bilgisayara aktarılması	EF	Ö1, Ö7, Ö19
Dijital ortamı doğru kullanmak	YK	-

Öğretmenlere yöneltilen “Dijital yazma ne anlama gelir?” sorusunun yanıtı Tablo 4.24’te sunulmuştur. Buna göre öğretmenlerin neredeyse tamamı dijital yazma kavramına ilişkin doğru tanımlamalar yapmışlardır. Öğretmen FÖ dijital yazma kavramını “*Bilgisayar ortamında web 2.0 araçlarını, yazma ile ilgili programları kullanarak yapılan yazma işidir. Dijital ortamda yapılan yazma eylemi de denilebilir.*” şeklinde açıklamıştır. Öğretmen AA ise “*Dijital yazma deyince herhangi bir konuyu hemen unutmadan, herhangi bir materyale ihtiyaç duymadan saklayabileceğim sabit bir ortam olarak görüyorum. Yani üzerinde oynamalar yapabileceğim, istediğim değişiklikleri yapabileceğim ve benimle her yere taşıyabileceğim bir kolaylıktır dijital yazma.*” açıklamasını yaparak dijital yazma eyleminin kâğıt-kalemle yapılan geleneksel yazma biçimine göre yazma ve saklama bakımından daha kolaylık sağladığını, bu yazı türünde her türlü düzeltme ve değişiklik yapılabildiğini ve her yere kolaylıkla taşınabildiğini vurgulamıştır. Eskileri yad eden öğretmen EF “*Eskiden bizim zamanımızda daha çok kâğıt kalem kullanarak anı defterleri yazıyorduk, geçenlerde öğrencimin biri öğretmenim ben bilgisayarda hikâye yazıyorum dedi. Bizim zamanımızda yaptığımız yazmaların dijitalle aktarılmasıdır dijital yazma.*” açıklamasını yapmıştır. Öğretmen FÖ

“Dijital yazma deyince tamamen dijital yazma kaynakları geliyor Word, Excel, PowerPoint, sosyal medyadaki yazılar, makaleler dijital yazmaya giriyor diye düşünüyorum.” şeklinde görüşlerini bildirmiştir.

Öğretmen adayları dijital yazma kavramına ilişkin dijital ortamda, dijital araçlarla yazmak, Word, Excel, Powerpoint’le yazılan yazılar, sosyal medyadaki/blog sayfalarındaki yazılar, geleneksel yazmanın bilgisayara aktarılması, dijital okuryazarlığın gereklerini yerine getirmek gibi ifadeleri kullanmışlardır. Ö14 *“Metinleri dijital ortamları kullanarak yazmak geliyor aklıma. Bir telefon, tablet ya da bilgisayar kullanarak metinleri klavye yardımı ile dijital ortama aktarmak geliyor.”* şeklinde açıklamıştır. Dijital yazmayı Word, Excel, Powerpoint’le yazılan yazılar, sosyal medyadaki/blog sayfalarındaki yazılar olarak değerlendiren öğretmen adaylarından Ö10 *“Word, Excel gibi ortamları kullanarak yazı yazmak diyebilirim.”*, Ö13 *“Dijital yazma deyince aklıma ilk olarak blog sayfaları geliyor. Oradaki insanların bilgiyi yorumlayıp sentezlemeleri dijital yazmadır diye düşünürüm.”* açıklamalarını yapmışlardır. Ö4 ise *“Dijital yazma deyince uzaktan eğitimde kullandığımız materyaller, yapılan eğitimler ve verdiğim ödevler geliyor.”* açıklamasını yapmıştır. Dijital yazmayı geleneksel yazmanın bilgisayara aktarılması olarak ifade eden öğretmen adaylarından Ö1 *“Basılı bir metni dijital ortama aktarmak geliyor aklıma dijital yazma deyince. Yaptığım çalışmaların zahmetsizce depolanması ve saklanması...”* açıklamasını yapmıştır. Dijital ortamda yazmanın düşünceleri özgürce ifade edememeye neden olduğunu ve korku verdiğini belirten Ö16 ise *“Dijital yazma deyince benim aklıma ufacak bir metin yazdığımda bile onun ilerde karşıma çıkabileceği geliyor. Aklıma korku geliyor. Düşüncelerini özgürce ifade edemediğimiz geliyor.”* açıklamalarını yapmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yazma sürecinde tercih ettikleri yazma türüne ve gerekçesine ilişkin görüşleri tablo 4.25’te sunulmuştur.

Tablo 4.25. Öğretmenlerin tercih ettikleri yazma türü ve gerekçeleri

Yazmada dijital ortamı tercih edenler	Öğretmen	Öğretmen adayı
Silme, kaydetme, düzeltme, anlık değişiklik yapma kolaylığı	AA, AM, GU, KÇ, MS, NK, RT	Ö4
Dijitalde yazmanın daha kolay olması, kâğıt-kalemin yorması	FÖ, NK, RT, YK	Ö11, Ö15, Ö19
Çok hızlı ve pratik olması	HS, MSÖ	Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö11, Ö14, Ö15, Ö19
Kâğıt israfını önlemesi	AM	Ö5, Ö15
Kâğıtta kaybolma riskinin olması, dijitalde saklama kolaylığı	HÇ	-
Yazı düzeni, görsele hitap etmesi, estetik olması	KÇ, MA	-
Zamandan tasarruf sağlaması	-	Ö8, Ö14, Ö15
Dijital yaşamın vazgeçilmezi	ZK	-
Yazmada geleneksel ortamı (Kâğıt kalem kullanarak) tercih edenler		
Klavye kullanma becerisi eksikliği	AY, DG, SÖ	Ö10, Ö18
Dijitali kullanma becerisinin olmaması	EF	Ö2, Ö3, Ö20
Yazının insan karakterinin bir parçası olması	YT	-
Gelenekselde daha iyi akılda kalması	-	Ö10, Ö12
Geleneksel yazıda kendinden bir şeyler katabilme	-	Ö16
Duruma göre her ikisini de tercih edenler		
Yalnızca yazılı sorusu hazırlama sürecinde geleneksel	NŞ	-
Uzun metin yazma ve başkalarıyla paylaşma sürecinde dijital	HS	-
Öğrencilere not yazarken ve anıları kaleme alırken geleneksel	HS	-
Dijital çok hızlı geliştiği için çağa ayak uydurmak için dijital	HS	-
Ödev hazırlamada dijital; sınavlara hazırlıkta not alıp altını çizmek için geleneksel	-	Ö1, Ö13
Günlük yazmak için geleneksel; uzun metinlerde hata ihtimaline karşı kâğıt israfını önlemek için dijital	-	Ö17

Tablo 4.25'te görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijital yazmanın kolaylıklarını sıralarken bazıları geleneksel yazmayı tercih ettiklerini gerekçeleri ile açıklamışlardır. Bazıları ise duruma göre her ikisini de kullandıklarını ifade etmişlerdir. Dijitali tercih eden öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijitalin yazmada sağladığı kolaylıklara değinmişlerdir. Silme, kopyalama, yeniden düzenleme, anlık değişim yapabilme gibi kolaylıkların yanı sıra zamandan ve kâğıttan tasarruf sağladığının da altını çizmişlerdir. Bunun yanı sıra yazısı güzel olmayan öğretmenler ya da dağınık olduğunu ifade eden öğretmenler de yine dijital yazmanın kurtarıcılığından bahsetmektedirler. Dijitalin kendilerini geleneksel yazmadaki gibi yormadığını ve zaman kaybına yol açmadığını da vurgulamışlardır. Öğretmen AM "Dijital ortamda yazmayı tercih ederim, çünkü geleneksel yazmada sürekli kâğıt israfı olur, yazdığını geri silme şansın yok, başa dönüp tekrar yazmak gerekir. Ama dijital ortamda oluşturduğun metni silebilir, düzenler, kopyalar, keser yapıştırır, istediğiniz değişikliği yapabilirsiniz." demiştir. Öğretmen FÖ "Dijital yazma hatta öyle ki tamamen telefonumun not defterine alıyorum tüm notlarımı. Mesela geç saat olmuş birine yazacağım zaman akşam

telefonumun not defterine yazarım, sabah uygun saatte mesajı kopyalar yapıştırır göndermem gereken yere yollarım. Eskiden çok fazla kâğıt kullanırdım, şiir yazardım, deneme yazıları yazardım, severdim. Zamanla insan uyum sağlıyor, mesela dijital varken kâğıda yazmak zor geliyor, hemen geçeyim bilgisayarın başına Word'den yazayım diyorum. Daha kalıcı geliyor, kaydediyorum, açtığımda karşımda.” şeklinde açıklama yapmıştır. Öğretmen KÇ ise “Dijital ortamı daha çok tercih ederim. Yazım çok kötü olduğu için, saklama kolaylığı olduğu için dijital yazmayı tercih ederim.” demiştir.

Geleneksel yazmayı tercih eden öğretmenler genellikle dijitalle geç tanışmalarından ve dijital yazma için gerekli olan klavye kullanımında bu sebeple geri kaldıklarından dem vurmaktadırlar. Bazıları geleneksel yazmada insanın karakterini yazıya yansıttığını ifade etmiştir. Ayrıca dijitalin tek tip ve soğuk olmasından yakınmaktadırlar. Öğretmen AY “...Klavye kullanmada daha yavaş olduğum için kâğıt kalem kullanarak daha hızlı yazabildiğimi düşünüyorum.” derken öğretmen YT “Geleneksel ortamda yazmayı tercih ederim, çünkü yazmanın bir karakteri temsil ettiğini düşünüyorum, öğrencilerim o yazmayı görsün; yazı düzenini, sayfa düzenini, büyük harf küçük harf kullanımını bilsin isterim. Dijital yazılar bana tek tip ve soğuk gelir.” biçiminde yorum yaparak geleneksel yazıyı tercih ettiğini ifade etmiştir. Yazmada dijital ortamların ve geleneksel yazının her ikisini de duruma göre kullanırım diyen öğretmenler de bulunmaktadır. Öğretmen HS “Dijital yazma ile uzaktaki bir insana anında ulaşma şansımız var. Eskiden mektup yazılırdı ve günlerce karşıdaki kişiye ulaşmasını beklerdik. Çağımız zamanla yarış olduğu için, dijital yazma çok hızlı olduğu için dijitali tercih ediyorum. Ama öğrencilerime notlar yazarken, bir anımı kaleme alırken el yazımla kendimi ifade etmeyi tercih ederim.” diyerek duruma göre her iki yazı türünü de kullandığını ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarına “Yazmada dijital ortamı mı geleneksel (kâğıt kalemle) yazmayı mı tercih edersiniz?” sorusu sorulmuş, yanıtlar tablo 4.25’te sunulmuştur. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu dijital yazmayı hızlı, pratik ve kolay olması nedeniyle tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Ö5 “Yazmayı dijital ortamda tercih ediyorum çünkü klavye kullanmaya son derece hâkimim ve dijital yazma çok pratik ve kolay geliyor bana...” ifadeleriyle bu açıklamayı desteklemektedir. Ayrıca dijital varken kâğıda yazmanın zor olduğunu, dijitalin yormadığını ifade etmişlerdir. Ö6 “Yazmayı dijital ortamda tercih ederim çünkü hem hızlı hem kolay hem de pratiktir. Bir metni elle yazarken saatler sürebilir ama klavye kullanımı biraz hızlı olan bir insan dijital yazmada çok rahat edecektir.” şeklinde açıklamaktadır. Dijital yazmanın

zamandan tasarruf sağladığını Ö14 “Ben yazmayı dijital ortamda daha çok tercih ederim. Okumada basılı metinleri sevsem de dijital yazmanın sağladığı kolaylıklar karşı konulamaz. Bir kere zamandan tasarruf ekonomik ve kolay” şeklinde ifade etmiştir. Dijital yazmanın kâğıt israfını önlediğini Ö5 “...Kâğıt israfı yok, yanında kâğıt kalem taşımak yok, sesli yazma kolaylığı ve yazdıklarını dilbilgisi ve yazım kuralları denetimi ile hatasız sunabilme kolaylığı var.” ifadeleriyle açıklamıştır. Dijital yazmada silmek, kaydetmek, düzenlemek gibi anlık değişiklikler yapılabileceğini belirten Ö4 “Daha çok dijital ortamda yazmayı tercih ediyorum. Hata yaptığımda düzeltmek daha kolay, kopyalamak çoğaltmak ve gerekirse basılı ortama aktarmak oldukça pratik.” şeklinde açıklamıştır.

Geleneksel ortamda (kâğıt kalem kullanarak) yazmayı tercih edenler, dijital yazmada iyi olmadıklarını, gelenekselle daha kolay yazabildiklerini ve dijitalle geç tanışmış olduklarını ifade etmişlerdir. Ö5 “Yazmada da eğer yanımda kâğıt kalem varsa gayri ihtiyari elim kâğıt kaleme gidiyor. Kâğıt kalem yoksa telefona not alarak dijital yazma yapıyorum. İlk anda gelenekselin aklıma gelmesinin sebebi sanırım geleneksel yazma yöntemi ile yetiştirildiğimiz içindir.” sözleriyle ifade etmiştir. Klavye kullanmakta zorlandığını belirten ve geleneksel yazmanın daha akılda kalıcı olduğunu ifade eden Ö10 “Geleneksel yazmayı tercih ediyorum çünkü kendimi geleneksel yazmada defter, kâğıt, kalem kullanırken daha rahat hissediyorum. Klavye kullanmaya pek alışkın olmadığım için o bana daha zor geliyor. Geleneksel yazma yapınca daha iyi aklıma giriyor.” ifadeleriyle geleneksel yazmayı tercih etme nedenini açıklamıştır. Geleneksel yazmanın kişinin yazıya kendisinden bir şeyler katmak anlamına geldiğini ifade eden öğretmen adaylarından Ö16 ise “Dijital ortamda herhangi bir yazı yazdığımızda çok farklı efektleri, sesleri, farklı farklı animasyonları ekleyebileceğimiz şahane bir ortam. Güzel işler çıkaracağımız bir ortam dijital. Geleneksel yazma ise yazı stilinden karakter analizi yapmak bana keyif verir. Geleneksel yazmayı daha çok tercih ederim sebebi de kendinden bir şeyler katıyorsun, bana daha samimi ve sıcak geliyor.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Geleneksel ve dijital yazmadan duruma göre her ikisini de kullanan öğretmen adayları, fakültede hocalarının verdiği ödevlerde dijitali kullandıklarını, KPSS’ye çalışırken not alıp altını çizmek için gelenekseli kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda öğretmen adayı Ö13 “Dijital ortamda yazı yazma bir tez, makale ya da araştırma ödevinde kolaylık olması ve pratik olması açısından tercih sebebidir. Ama KPSS öğrencisi olmam sebebiyle ders çalışırken yazarak not çıkarma ve sanırım görsel öğrendiğim için yazdıklarımı özetlemek ve şemalar

haline getirmek bende kalıcı öğrenmeyi sağlıyor, bu nedenle de geleneksel yazma bana daha samimi geliyor.” ifadelerini kullanmıştır. Öğretmen adayları günlük yazmak istediklerinde geleneksel yazmayı kullandıklarını uzun bir metin yazılacaksa dijital yazmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Ö17 “Yerine göre değişir. Gündelik bir şey yazacaksam dijital ortamda yazarım ya da çok uzun bir metin yazacaksam hata yapma ihtimalimi tekrar kâğıt israfı ve başa dönme riskini göze alamadığım için dijital yazmayı tercih ediyorum. Ama günlük yazacaksam ya da içimden bir deneme yazmak geldiyse kendim elle yazarım.” açıklamalarıyla bu konuyu ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital ortamda yazma ile geleneksel yazma eylemleri arasındaki farklılıklara ve hangi yazma türünün daha etkili olduğuna ilişkin görüşleri tablo 4.26’da sunulmuştur.

Tablo 4.26. Dijital yazma-geleneksel yazma arasındaki farklar ve etkililiğine ilişkin görüşler

Dijitalden yazma daha etkili çünkü;	Öğretmen	Öğretmen adayı
Silme, kopyalama, yapıştırma, çoğaltma, anında paylaşma kolaylığı sağlaması	AA, DG, EF, FÖ, HÇ, KÇ, MA, MS, MSÖ, NK, ZK, RT, AY,	Ö2, Ö4, Ö7, Ö9, Ö11, Ö13, Ö17, Ö19
Yazı puntosu standart olması, çirkin yazma kayısının olmaması	FÖ, HS, HÇ, MA, MS, MSÖ AY, AA, NK, YT, YK	Ö6, Ö8, Ö14, Ö20
Zamandan tasarruf sağlaması	AY, DG, MS, MSÖ, YK, NŞ, YT, ZK	Ö1, Ö10, Ö15
Hata yapıldığında anında düzeltme fırsatı sunması	FÖ, KÇ, MA, NK, SÖ, YT, ZK	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14
Hızlı ve kolay yazmayı sağlaması	MA, MS, NŞ, RT, YT, YK	
Kâğıt israfını azaltması	AM, KÇ, ZK	Ö1, Ö10, Ö15
Hızlı yazma fırsatı sunması	AM, MS, RT	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö15, Ö17
Çalışmalara başkalarının katkı sağlayabilmesi	AA, NK	-
Sesli yazma kolaylığı	EF, RT	Ö1, Ö14
Arşivlemek kolaylığı	GU, YT	
Estetik açıdan güzel olması	MA	Ö6, Ö8, Ö12
Silinen metni geri kurtarma imkânı	GU	
Görsel ve ses ekleyerek zengin içerik oluşturma	HS	Ö8, Ö17
Metin içinde aranan kelimeyi kolaylıkla bulma	KÇ	-
Yazarken bileği yormaması	-	Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö14, Ö15
Geleneksel (Kâğıt kalem kullanarak) daha etkili çünkü,		
Dijitalin soğuk ve resmi olduğu hissi.	AY	-

Geleneksel yazmada duyguların daha çok ön planda olması	AY	Ö16
Klavye kullanamama nedeniyle	YT	Ö18
Dijitalde orijinalliğin olmaması	GU	-
Yazıdan karakter analizi yapılması	HS	Ö13, Ö16, Ö20
Her ikisi de yerine göre etkili		
Dijitalde silme, kopyalama, düzeltme kolaylığı olması	NŞ	
Gelenekselin sıcak ve samimi olduğu hissi, karakter analizi yapılması	YK	
Dijitalin kolaylık sunması, gelenekselde ise bireysellik hissi, samimi, sıcak olması	-	Ö16, Ö17
Dijital yazının kitleler arası; geleneksel yazının kişisel olarak etkili olduğu hissi	-	Ö12

Tablo 4.26'daki veriler dijital yazmanın etkili olduğunu savunan öğretmenlerin geleneksel yazmadan daha etkili olduğunu belirten öğretmenlerden daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Dijital yazmayı daha etkili bulan öğretmenlerin dijital ortamın yazma sürecinde silme, kopyalama, kaydetme, hızlı paylaşım ve daha hızlı yazma, düşünceleri daha kolay toplama, hata yapıldığında emeğin zayı olmanın anında düzeltme şansının olması, zamandan tasarruf sağlama ve estetik açıdan daha güzel olduğuna inanma gibi düşüncelere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca dijital yazmanın yazım denetimi olmasının imla ve yazım kurallarına dikkat etme kaygısının olmamasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Arşivlemenin kolay olması ve silinse bile geri getirilebilir olmasının sağladığı kolaylığı vurgulamışlardır. Öğretmen FÖ “*Bir kere yazım hatası yaptığımızda Word direk bildiriyor. Bir de elle kas gücü... birçok şey yazacaksa insan gücünün belli bir kapasitesi var, dijitalde bu sınırsız. Yalnızca sizin ayıracağınız zamana bağlı. Kopyalamak kolay, kaydetmek, paylaşmak, saklamak ve düzeltmek kolay.*” demiştir. Öğretmen MA “*Dijitalde estetik açıdan bir güzellik olması, zamandan tasarruf etmesi, ellerimizin geleneksel yazmadaki kadar kolay yorulmaması, saklama kolaylığı, anında başkaları ile paylaşma ve yazı yazarken yaptığım hataları dijital ortamda düzeltme kolaylığı farklılıklarıdır.*” demiştir. Öğretmen AY “*Metni düzenli ve estetik şekilde yazarken bir yandan da zamandan tasarruf ediyoruz. Kopyalayıp yapıştırma seçeneği ile metni kolaylıkla oluşturabiliyoruz.*” derken öğretmen HS “*Yazdığımız yazı anlaşılır, el yazısındaki gibi okunamama gibi karışıklıkları önler, yazım yanlışları ve noktalama hatalarını bilgisayar hatırlatır. Kopyalama kesme yapıştırma görsel ve ses ekleme gibi kolaylıklarla zengin öğrenme içerikleri hazırlanabilir.*” ifadeleri ile dijital yazmanın kolaylıklarına değinmişlerdir. Öğretmen GU da “*Dijital metinlerde zamandan bağımsız değişiklik yapılabilir. Arşivlemek de kolay, masa üstünde bir dosyada duruyor, saklaması kolay, silinse geri getiriliyor. Hiçbir*

şekilde kaybolmuyor. Dijital metinleri daha çok kişiye dağıtmak ve ulaştırmak daha kolay." demiştir. Dijital yazmanın zaman ve kâğıt tasarrufu sağladığını belirten öğretmen YT *"Daha hızlı ve hatasız olması zaman tasarrufu sağlıyor. Kâğıt israfı ve dolayısı ile çevre sorunlarının azaltılmasına sebeptir."* derken öğretmen KÇ de *"Yazı düzeninin olması..., daha hızlı yazıyoruz, kâğıt israfı olmuyor. Yanlış yazdığım zaman uyarı geliyor. Kaydetmek, kopyalamak yapıştırmak çok daha kolay. Aramak istediğim bir kelimeyi bir kez yazınca 500 sayfa içerisinde bulabilme kolaylığı var."* ifadeleri ile dijital yazmanın kolaylıklarını anlatmışlardır.

Geleneksel yazmanın daha etkili olduğunu savunan öğretmenler ise dijital ortamın daha soğuk ve resmi olduğunu düşünmekte, dijitalde orijinallik olmadığını belirtmekte ve dijital yazmayı kolaya kaçma olarak algılamaktadır. Ayrıca geleneksel yazıdan karakter analizi yapıldığına inanan öğretmenler de geleneksel (kâğıt kalemle) yazmayı tercih etmektedir. Öğretmen GU *"El yazısının daha etkili olduğunu düşünüyorum. İnternet ortamında orijinallik sıkıntısı var. Dijital ortamda yazmayı kolaya kaçmak olarak..., biz de yapıyoruz, ama benim oğlumun karnesinde öğretmen görüşü dijital ortamda belli bir yazı tipinde yazılmış, karnesi geldiğinde ben onu hazır metin sandım, metni okudum, koca bir paragraf ve sonunda belli bir kural vermiş, bu kurala uymasını tavsiye ederim yazmış, sonra fark ettim evet benim oğluma yazılmış. Ama el yazısı olsa her öğrenciye özel olduğu anlaşılır, öğretmen sürekli aynı şeyi yazmaz ya da o çocuğa özel bir cümle yazar; bir emoji, gülücük ekler, daha öznel olur. Çocuğa daha kişisel cümleler yazar daha özel olduğunu hissettirir diye düşünüyorum."* demiştir. Bu görüşleriyle öğretmenin geleneksel yazmanın dijital yazmaya göre daha samimi ve öznel olduğuna inandığı anlaşılmaktadır. Öğretmen AY ise dijital yeterliliğe sahip olmaması, geleneksel yazının daha samimi ve içten olduğuna inanması nedeniyle geleneksel yazıyı tercih ettiğini belirten görüşlerini *"Klavye kullanmak çok kolay gelmedi bana, hiçbir zaman da o kadar hızlandıramadım. Geleneksel yazmada metne daha çok duygu katabiliyorum. Dijital soğuk ve resmi geliyor."* biçiminde ifade etmiştir. Geleneksel yazmada karakter analizi yapılabildiğini savunan HS ise *"Geleneksel yazma yazının insanın karakterini yansıttığını düşünüyorum. Geleneksel yazmayı tamamen saf dışı etmemek gerektiğini düşünüyorum. Bastırarak yazan birisi sinirlidir, silik yazma ya da eğik yazma hepsi karakterinizin eseridir. Geleneksel yazma ile öğrencilerimin karakter analizini de yapabiliyorum. Dijital yazmada bu duyguyu yansıtamadığınızı düşünüyorum. Kim yazarsa yazsın aynı punto ve yazı karakteri ile yazıldığında bir analiz yapmanız söz konusu değil."* demiştir.

Dijital yazma ve geleneksel yazmanın her ikisini de duruma ve yerine göre etkili bulunduğunu belirten öğretmenler dijitalde silme, kopyalama, düzeltme kolaylığı olması; geleneksel yazmanın ise sıcak ve samimi olması, karakter analizi yapılması nedeniyle edebi eser yazmada geleneksel, günlük işler için dijital yazmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen NŞ “*Geleneksel yazmada hata yaptığım zaman emeğim ve zamanım boşa gidiyor. Dijitalde yazının büyüklüğünden sayfa düzenine kadar her şeyi ayarlamak mümkün. Daha fazla kişi ile paylaşılıp, saklamak için de uygun materyaller kullanabiliriz. Geleneksel yazmada da kişiye özgü bir yazı karakterini ortaya koyan sınımsız bir metin gibi geliyor, daha iyi hissettiriyor. Yani yazdığım metne göre işler değişiyor.*” derken; Öğretmen YK “*Geleneksel yazmada edebi bir eser yazacaksanız kalemi eline almak gerekiyor çünkü parmakla beyin arasında bir bağ olduğuna inanıyorum, ayrıca bir düşünme süreci de olmalı aynı zamanda. İş için günlük hayat için bir yazma eylemi gerekiyorsa dijital ortamları tercih ederim, kısacası duruma göre değişir.*” diyerek geleneksel yazma ve dijital yazma arasındaki tercih durumu hakkında bilgi vermiştir.

Öğretmen adaylarına “Metinleri dijitalden yazma ile geleneksel yazma deneyimi arasında ne gibi farklılıklar var? Hangisi size göre daha etkilidir?” sorusu sorulmuş, alınan yanıtlar tablo 4.26’da sunulmuştur. Araştırma bulguları dijital yazmanın etkili olduğunu savunan öğretmen adaylarının geleneksel yazmanın daha etkili olduğunu belirten adaylardan daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Dijital yazmayı daha etkili bulan, hata yaptığında anında düzeltme şansı olduğunu ifade eden öğretmen adayı Ö2 “*Cihazdan yazma deneyimi daha kolay ve pratik. Yanlış yazma yapıldığında değiştirmek çok kolay. Saklamak, paylaşmak ve geri getirmek daha kolay.*” açıklamasını yapmıştır. Dijital yazmada silme, kopyalama, yapıştırma, çoğaltma, anında paylaşma kolaylığı olduğunu Ö7 “*Cihazdan yazım da klavye becerin iyi ise işin çok kolay demektir. Metni silmek, yanlışını düzeltmek, kopyalamak, çoğaltmak, saklamak hepsi dijital yazmanın kolaylığıdır. Geleneksel yazmada ise bir metni yazdık son kelimesini hatalı yazsak aynı emeği baştan vermemiz gerekir. Bu yüzden dijital yazma çok daha etkilidir.*” şeklinde belirtmiştir. Dijitalin hızlı ve kolay yazmayı sağladığını ve geleneksel yazmada bileğin çok ağrıdığını, geleneksel yazmanın yorucu olduğunu Ö8 “*Cihazdan yazma hızlı ve kolay; geleneksel yazmada uzun bir metin yazarken elim çok ağrıyor. Güzel yazma gerekiyor ve tabii kâğıt düzeni de önemli. Dijital yazmada bunların hiçbirine gerek yok. Program kendisi sayfa düzenini, yazı puntosunu hatalı yazdığın sözcüğü düzenliyor...*” ifadeleri ile açıklarken; Ö4 “*Dijital yazma daha kolay yani bileğim ağrımıyor uzun yazmam gerektiğinde. Klavye kullanmayı da iyi biliyorsa bir birey dijital yazma*

ayrıcalıktır...” açıklamasını yapmıştır. Dijital yazmada yazı puntosu standart olduğu için “çirkin yazdım” kaygısı taşınmadığını Ö14 “Geleneksel yazma çok zaman alıcı ve yorucu. Dijital yazmada yalnızca elinde bir elektronik cihaz bulunması yeterli... Hatalarını görüyor, çirkin yazdım, sayfa düzeni olmadı kaygısı taşıımıyorsun.” şeklinde açıklamıştır. Dijital yazma kâğıt israfını azaltır, zamandan tasarruf sağlar görüşünü Ö15 “Geleneksel yazma kâğıt israfı ve zaman kaybıdır. Dijital yazma kolay, ekonomik ve hızlıdır. Dolayısı ile dijital yazma daha etkilidir.” ifadeleriyle açıklarken Ö1 “Sesli yazma komutunu kullanıyorum bu çok hızlı ve zamandan kazanıyorum ve ekonomik oluyor. Kâğıt israfını da önüyor...” ifadeleriyle açıklamıştır. Dijital yazmanın estetik açıdan güzel olduğunu Ö6 “Geleneksel yazma çok yorucu uzun sürüyor ve en ufak bir hatada başa dönmek zorunda kalabiliyoruz. Dijitalde hata yapma şansın yok denecek kadar az çünkü sana yazım ve imla hatalarını bildiriyor. Doğru kelimeleri yazmayı öğreniyoruz, sayfa düzeni ve yazı güzelliği de getirdiği diğer olumlu katkıları.” şeklinde ifade etmiştir. Dijital yazmada görseller ve ses ekleyerek zengin içerik oluşturulabildiğini Ö8 “Kendi isteğime göre yazıma şekil veriyorum, görsel ve ses ekleme de cabası, geleneksel yazmada böyle bir şans yok” şeklinde açıklamıştır. Dijitalde sesli yazma kolaylığını Ö14 “...Dijital yazmada sesli komutla bile yazdırıyorsun...” şeklinde açıklamıştır. Dijital yazmanın hayata dair pratik günlük bilgiler içermesini anlatan Ö3 “Dijital yazmada hayatın akışı içerisinde daha pratik örneğin bir arkadaşımız telefon numarası veriyor. Dur ben bir kâğıt kalem çıkarayım demiyoruz, direkt telefonumuza kayıt yapıyoruz. Bunun gibi pek çok alanda dijital yazma gelenekselin çoktan önüne geçmiş durumda...” ifadelerini kullanmıştır.

Geleneksel yazmanın daha etkili olduğunu savunan öğretmen adayları geleneksel yazmada yazıdan karakter analizi yapabilme, metni kişiselleştirebilme, geleneksel yazmanın daha samimi ve sıcak gelmesi ve bireyi duygusal anlamda daha heyecanlandırıyor olması nedeniyle bu yazıyı etkili bulduklarını ifade etmişlerdir. Ö20 “Geleneksel yazmada yazdığını karalasan bile ben onun ne olduğunu anlayabiliyorum yani metnimi kişiselleştirebiliyorum. Ama dijitalde böyle bir şey yok. Herkes örneğin Times New Roman’a basınca aynı tip yazıyor, yazı karakteri çok seçenekli olsa da kişisel değil. Kâğıt kalemle yazdığı yazıdan insanın karakter analizi yapılıyor.” şeklinde açıklamıştır. Aynı şekilde geleneksel yazmada el yazısının verdiği heyecan ile standart puntodaki yazı arasındaki duygu farkına değinen Ö16 “Ben bu konuda geleneksel düşünüyorum, örneğin Mustafa Kemal Atatürk’ün kendi el yazısı ile yazdığı bir metni okumanın heyecanı ile o metnin dijital ortamda standart bir puntoda yazılmış olması arasındaki duygu farkı beni çok etkilemiştir. Dijitalin kolaylıklarını inkâr edemem ancak geleneksel yazmanın da böyle bir güzelliği var.” ifadelerini kullanmıştır. Klavye

kullanamadıkları için gelenekseli tercih ettiklerini Ö18 “*Geleneksel yazmaya biz çocukluğumuzdan beri alıştığımız için daha kolay geliyor. Daha verimli olduğumu düşünüyorum. Klavyem iyi olmadığı için dijital yazmanın kolaylıklarından da pek yararlanamıyorum.*” sözleriyle belirtmiştir.

Dijital yazma ve geleneksel yazmanın her ikisini de duruma ve yerine göre etkili bulduğunu belirten öğretmen adayları dijitalin kolaylık sağladığını, geleneksel yazının ise bireyin kendi el yazısı olması nedeniyle heyecan verici, samimi sıcak olduğunu ifade etmişlerdir. Ö17 şunları dile getirmiştir: “*Cihazdan yazmak kolaylık sağlar, çeşitli öğeler eklenebilir, yazı stili değiştirilebilir, yazı rengi değiştirilir, görsel ve küçük resim eklenerek anlatım etkili hale getirilebilir. Dijital metinleri başka ortamlara aktarabiliriz. Bunu gelenekselde yapmak çok daha meşakkatli ve zorken dijitalde bu metni saklamak ve gelecek nesillere aktarmak daha kolaydır. Geleneksel yazma zaman kaybı olarak gibi görülse de onun da ayrı bir güzelliği ve samimiyeti var.*” Dijitalin kitleler arası etkili, basılının da kişisel olarak etkili olduğunu Ö12 “*Geleneksel yazmayı sevdiğim için ve akılda kalmasının daha kolay olduğunu düşündüğüm için bence geleneksel yazma daha etkili. Dijital yazmanın sağladığı kolaylıkları göz ardı edemem. Hatalı yazdığında düzeltme, daha düzgün yazma ve saklama kolaylığı olsa da geleneksel yazma bana daha sıcak geliyor. Dolayısı ile dijital yazma kitleler açısından etkili olsa da geleneksel yazma kişisel açıdan benim için daha etkili.*” şeklinde açıklamıştır. Dijitalin kolaylıkları olduğunu, ancak bugüne kadar gelenekselle yazdığını ifade eden Ö9 dijitali geleneksele ihanet gibi algıladığını belirten görüşlerini “*Dijital ortamın kolaylıkları olduğunu düşünüyorum. Kopyalama, başka bir yerde saklama ya da birisi ile anında paylaşma kolaylığı var ancak ben geleneksel yazmayı zaman zaman daha etkili buluyorum çünkü hep geleneksel yazma ile bugüne kadar geldik, dijitalle geçmek sanki geleneksele ihanet etmek gibi geliyor.*” sözleriyle açıklamıştır.

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yazma sürecinde dijital ortamları kullanmaya ilişkin görüşleri tablo 4.27’de sunulmuştur.

Tablo 4.27. Yazma eğitiminde dijital ortamların kullanılmasına ilişkin görüşler

Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının olumlu yanları	Öğretmen	Öğretmen adayı
Çağın gereklerine uygun öğrencilerin yetişmesine katkı sağlaması	<i>EF, FÖ, AA, DG, HB, KÇ</i>	<i>Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18</i>
Öğrencilerin/bireylerin dijital yazmanın kolaylıklarını kullanmayı öğrenmesi	<i>GU, MA</i>	<i>Ö13, Ö14, Ö19, Ö20</i>
Dikkat çekme, öğrenme isteğini artırması	<i>AM</i>	-
Ders işlenişinde zamandan tasarruf sağlaması	-	<i>Ö10, Ö19, Ö20</i>
Akıllı tahtaya yazan öğrencinin hatasını görüp düzeltmesine katkı sağlaması	-	<i>Ö1</i>
Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının olumsuz yanları		
Küçük kasları ve motor becerileri olumsuz etkilemesi	<i>AY, HS, FÖ, DG, GU, HB, KÇ, MA</i>	<i>Ö3, Ö12, Ö18</i>
Sayfa düzeni, imla ve yazım kurallarını kazanamaması	<i>AY, FÖ, KÇ, MA</i>	<i>Ö2, Ö4, Ö10</i>
Dijitali çok fazla kullanınca geleneksel yazmada zorlanması	<i>AM, AA, KÇ</i>	<i>Ö2, Ö9</i>
Göz sağlığını ve duruşu olumsuz etkilemesi	<i>EF</i>	<i>Ö8</i>
Teknolojik imkânı olmayan öğrencilere eğitimde eşitsizliğe neden olması	<i>EF</i>	<i>Ö3</i>

Tablo 4.27’de görüldüğü gibi dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının olumsuz pek çok yanı olduğu öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından bildirilmiştir. Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının olumsuzluklarından bahseden öğretmenlerin büyük çoğunluğu ilk okuma yazma aşamasında ince motor beceriler ve küçük kaslarının gelişimi için geleneksel yazma ile başlanmasını savunmaktadır. Öğretmen FÖ “*1.sınıf için çok mantıklı değil, onların kas gelişimleri, el göz koordinasyonları için ilk aşamada geleneksel yazma öğrenmeleri önemli. Zaman içerisinde, kas gücü geliştiğinde ve yazma becerileri oturduktan sonra dijital ortamla tanıştırmalıyız.*” açıklamasıyla bu görüşünü desteklemektedir. Öğretmen AY “*İlkokul düzeyinde dijital yazmayı kesinlikle önermiyorum. Öğrencilerin küçük kasları ve motor becerilerinin gelişmesi gerekiyor. Yazı düzeni, sayfa düzeni, imla ve yazım kuralları ile kalem tutma, el göz koordinasyonunu kazanmaları gerekir.*” görüşü ile sayfa ve yazı düzeni ile imla kurallarını öğrenebilmek için başlangıçta geleneksel yazmanın kullanılmasını önermektedir. Öğretmen EF de “*Olumsuz yanı belki teknolojik imkânı olmayan öğrencilerle olanlar arasında eşitsizliğe sebep olabilir. Öğrencinin uzun süreli ekran başında kalması göz sağlığını ve beden sağlığını bozabilir.*” diyerek dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının olumsuz yanlarından bahsetmiştir. Benzer biçimde öğretmen AA “*Dijital ortamda yazdıkları zaman çocuklar kurallara çok fazla uymayabiliyorlar. Dil bilgisi kurallarını ihlal, gereksiz kısaltmalar, hatalı kısaltmaları çok yapıyorlar. Bu nedenle küçük çocuklarda dijital yazmayı belli bir olgunluğa erişene kadar yaptırmamak gerektiğini düşünüyorum.*”

şeklinde görüşlerini ifade ederken öğretmen KÇ “Aslında çocuklar yazarken de okuma öğreniyor, bu nedenle ilkokul ortamında kesinlikle dijital yazmayı önermiyorum. Kas gelişimi, el göz koordinasyonu önemli. Seslerin yazımı önemli, dijital ortamda yazan öğrenciler geleneksele geçince bazen ünlü harfleri atlayabiliyor. Yazma eğitimini aldıktan sonra dijitalle geçebiliriz.” ifadelerini kullanmıştır.

Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasını olumsuz bulan öğretmenlerin sayısı fazla olsa da olumlu olduğunu düşünen öğretmenler de çağın gereklerine uygun öğrenciler yetiştirmek, dijital ortamların öğrencinin dikkatini çekmesi, öğrenme isteğini artırması, dijital yazmanın kolaylıklarını kullanmayı öğrenme şanslarının oluşması gibi gerekçelerle yazma eğitiminde dijitalin olumlu yanlarını savunan görüşlerini belirtmişlerdir. Bu görüşler incelendiğinde dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasını olumlu bulan öğretmenler genel olarak yazma sürecine ilişkin yararlarından bahsetmemiş, teknolojik yeniliklere uyum sağlayabilen bireylerin yetişmesi açısından dijital araçları kullanmanın önemine değinmişlerdir. Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının öğrencilerin özellikle motor becerilerinin gelişimi açısından olumsuz olduğunu savunan öğretmenlerin sayısı oldukça fazladır. Ayrıca öğretmenlerin bir kısmı dijital ortamlarda yazı yazan öğrencilerin sayfa düzeni ve yazım kurallarını kazanamayacağını, geleneksel yazıda zorlanacağını, eğitimde eşitsizliğe neden olabileceğini ve sağlık açısından olumsuz durumlar yaşanacağını savunmaktadır. Öğretmen HS “Dijital ortamda çocuklar eğer bu sürece uyum sağladı ise ki bu iki senedir çok yoğun bir şekilde yaşandı, teknoloji-uzaktan eğitim konularında kendilerini çok geliştirdiler. Dijital ortamda yazmayı kullanmaları gerekli diye düşünüyorum.” demiştir. Öğretmen AM “Olumlu birçok yanı var, öğrencinin dikkatini çekiyor ve öğrenme isteğini artırıyor. Öğrendiklerinin aklında daha iyi kalmasını sağlıyor. Öğrendiklerimizi pekiştiriyor. Bununla ilgili pek çok web 2.0 aracı var, örneğin kelime bulutu, bir konu diyelim saf madde öğrenci kalkıp saf madde ile ilgili beyin fırtınası yapıyor, yazdığı kelimelerle kelime bulutu oluşturuyor. Akıllı tahtaya kalkıp yazma eylemi öğrencileri motive ediyor. Saat programları var. Deneyler, uygulamalar ekranda yapılıyor, daha kalıcı öğrenme gerçekleşiyor.” cümlesi ile dijital yazmanın olumlu yanları olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Öğretmen MA “Geleneksel yazma becerisini kazandıktan sonra dijital yazmanın kolaylıklarından her birey yararlanmalı. Hızlı yazabilmek, zamandan tasarruf, estetik yazma, yazı düzeni, paylaşım kolaylığı gibi pek çok olumlu özelliği de var.” diyerek dijital ortamların yazma sürecinde sağladığı kolaylıkları ifade etmiştir.

Tablo 4.27’de görüldüğü gibi dijital yazmanın eğitim ortamlarında kullanılmasının olumlu yanları olduğunu ifade eden öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu eğitimde dijital yazmanın gerekli olduğunu belirterek geleneksel yazma kurallarını kavradıktan hemen sonra dijital yazmanın verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Pek çok öğretmen adayı da geleneksel yazma kurallarını kavradıktan hemen sonra dijital yazmanın verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ö6 “*Eğitim ortamlarında dijital yazma kullanılmalı, çocuklar geleneksel yazma kurallarını kavradıklarında hemen dijital yazma öğretilir.*” ifadesiyle bu görüşü desteklemektedir. Yazma eğitiminde dijital ortamların kullanılmasının çağın gereklerine uygun öğrenciler yetiştirilebilmek demek olduğunu Ö5 “*Bence yazma eğitiminde kullanılmalı, dijital yazmayı bilen çocuk çağa ayak uyduracak ve gelişimine dijitalde iyi olmayan akranlarına göre önde başlayacak.*” şeklinde ifade etmiştir. Yazma eğitiminde kullanılan dijital ortamlar sayesinde öğrencilerin dijital yazmanın kolaylıklarını kullanmayı öğreneceği, dijitalde hâkim oldukları için kendilerini rahat ifade edeceği görüşünü Ö14 “*Olumlu buluyorum, zaten dijital dünyayı çok seven yeni nesil yazma eğitiminde de dijitalle tanışması onlar için kolaylık olacaktır.*” şeklinde açıklamıştır. Yazma eğitiminde dijital ortamların kullanılmasının ders işlenirken zamandan tasarruf sağlayacağını belirten öğretmen adaylarından Ö19 “*Dijital yazmanın olumsuz yanı olduğunu sanmıyorum. Derste hem zamandan tasarruf sağlıyor hem de dijital çocukların çok hâkim oldukları bir alan olduğu için kendilerini daha rahat ifade edebiliyorlar.*” açıklamasında bulunmuştur. Somut işlem döneminde olan ve dijital çağda doğan çocukların akıllı tahtalara el yazısı ile yazmalarının ve geleneksel yazmayı dijitalle öğrenmelerinin gerekli olduğunu belirten öğretmen adayları akıllı tahtaya yazılan yazılar sayesinde öğrencilerin hatalarını göreceklarini, arkadaşlarının hatalarını düzeltmesine ve bu yolla yazma becerisinin gelişimine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu konuda Ö1 “*Dijital ortamı yalnızca klavye kullanmak gibi düşünmezsem tahta kalemi kullanarak akıllı tahtada yazma olarak değerlendirirsem dijital yazmanın yazma eğitiminde kullanılması son derece yararlıdır. Somut işlem döneminde olan ve dijital çağda doğan çocuklar için akıllı tahtalara el yazısı ile yazmaları bence biçilmiş kaftan derim. Tahtaya yazan öğrencinin hatasını daha büyük ortamda görmesi ve arkadaşlarının da hatasını görüp gelişimine katkı sağlaması ilk elden bir yaşantı elde etmesini sağlamaktır. Yalnızca gelenekselle başlatıp çocuğu direkt dijitalle baş başa bırakırsanız çocuk bocalama yaşayacaktır.*” açıklamasını yapmışlardır.

Öğretmen adaylarının yarısından fazlası dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının olumsuzluklarından bahsetmişlerdir. Öğretmen adaylarından yazma eğitimine doğrudan dijitalle başlanırsa öğrencilerin küçük kasları ve motor becerileri gelişemez diyen

Ö12 “Bir sınıf öğretmeni adayı olarak ilk aşamada yazma eğitiminde el kasları, parmak kasları kısaca motor becerileri gelişmeden dijital yazmaya geçmek öğrenciler açısından doğru değildir diye düşünüyorum. Çağın hızlı dijitalleşmesini düşünürsek bu yeterlilikleri de kazanması gerekli, o halde ilk iki sınıfta değil de 3. ve 4. sınıfta dijital yazma eğitimlerine başlanabilir. Eğer dijital yazma vaktinden önce verilirse kas gelişimi, el göz koordinasyonu sağlanamaz, bu olumsuz yanı olur. Dijital çağa ayak uydurabilmeleri için dijital yazma eğitimi verilmesi olumlu yanıdır.” açıklamasını yapmıştır. Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılması durumunda öğrencilerin sayfa düzeni ve yazım kurallarına ilişkin beceri kazanamayacaklarını belirten Ö10 “...Olumsuzlu da bence çocuklar sürekli dijitalde yazınca defter düzeni, büyük harf küçük harf yazımında hata yapıyorlar.” ifadeleri ile düşüncelerini dile getirmiştir. Dijitali çok fazla kullanınca öğrencilerin geleneksel yazmada zorlanacaklarını dile getiren Ö2 “Dijital yazma bazen öğrencilerde eksik yazmaya sebep oluyor, mesaj diline yani dijital yazmayı yanlış kavrayan öğrenci geleneksel yazma yaparken defterine ünlü harfleri kullanmadan yazabiliyor. Ya da büyük harf, küçük harf, satır başı gibi kavramları atlayabiliyor. Bunu da dijital yazmanın olumsuzluğu olarak değerlendirebiliriz.” ifadelerini kullanmıştır. Dijital ortamın çok güvenilir olmadığını belirten Ö7 “...Olumsuz yanı ise çocukların kendilerini kontrol etmekte zorlanmalarıdır. Dijital ortam çok da güvenilir olmadığı için çocuklar için ebeveyn denetimi şart.” ifadelerini kullanmıştır. Uzun süre ekran karşısında olmanın göz sağlıklarını bozacağını, duruşlarına zarar vereceğini ve öğrencilerde ekran bağımlılığı geliştirebileceğini söyleyen öğretmen adaylarından Ö8 “Olumsuz yanı ise dijitalde kontrolü sağlamaktır. Öğrenciler pandemi sürecinde bunu yaşadılar, dijital yanımızı geliştirelim derken pek çok çocuk oyun bağımlısı oldu, pek çoğu gözlerini bozdu.” açıklamalarında bulunmuştur. Aynı zamanda teknolojik imkânı olmayan öğrenciler açısından eğitimde fırsat eşitsizliğini ortaya çıkaracağı endişesi taşıyan öğretmen adayı Ö3 şu ifadeleri kullanmıştır: “İlk okuma yazma öğretirken ince motor kas gelişimi de dikkate alınarak el göz koordinasyonu için gelenekselle başlayan yazma dijitalle pekiştirilmelidir. Bazı okullarda bu mümkün olmasa da dijital daha sonra da kazandırılabilir. Şehirdeki okullarla köy okullar eşit şartlara sahip olmadığı için dijital yazma konusunda eşit bir eğitim alamıyorlar. Ama ilk aşamada bence esas olan geleneksel yazmadır.” şeklinde görüşünü açıklamıştır.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Teknolojinin hızla ilerlemesi ve sürekli güncellenmesi insan hayatını değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Dijital gelişmeler günümüzde hayatın her alanına etki etmekte, geleneksel pek çok eylem yerini dijitaline bırakmaktadır. Geleneksel ve taşınabilirliği zor olan, hazırlanması ve kullanması daha çok emek ve zaman gerektiren pek çok buluş ve olgu yerini dijitalle bırakmıştır. Hızla güncellenen teknoloji ve dijitalleşme pandemi sürecinde daha çok hayatın vazgeçilmezi haline gelmiştir. Bu süreçte dijital yeterlilikleri olan bireyler sürece daha kolay uyum sağlarken dijital yeterliliğe sahip olmayan bireyler oldukça güçlük yaşamışlardır. Devamlı gelişen bu dijital teknoloji ile bilgi, en başta eğitimde olmak üzere hayatın birçok alanında temel güç olarak kabul edilmiş ve bilgi temelli yeni bir dijital toplum ortaya çıkmıştır (Karakuş, 2022). Dijital toplumun en önemli ve temel unsuru kuşkusuz eğitim ortamlarıdır. Pandemi sürecinde dijital okuma ve yazma kültürüne sahip öğretmenler sürece daha hâkim ve kontrollü şekilde eğitim verirken; bu kültüre sahip olmayan öğretmenler güçlük yaşamış ve hatta birçoğu bu sebeple sahadan çekilmiştir. Dijital eğitim ortamlarının en önemli paydaşlardan biri olan öğretmenlerin dijital okuma yazmayı eğitim öğretim ortamlarında ve bireysel hayatlarında ne düzeyde kullandıklarının bilinmesi dijital eğitimin gelişimi açısından son derece önemlidir. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının geleceğin mimarları olduğunu göz önüne alınırsa bireyleri dijital topluma hazırlamak ve dijital teknolojilere farkındalıkla bakmak misyonuna sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma ve dijital yazma kavramına ilişkin görüşleri, dijital metinleri okuma ve yazma alışkanlıkları ve durumları, dijital okuma ve yazmaya yönelik tutumları, dijital ve geleneksel okuma metinlerini tercih etme durumları ve nedenleri, okuma ve yazma eğitiminde dijital okuma ve dijital yazma eylemlerinin kullanımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda yapılan araştırmanın sonuçları şu şekildedir:

5.1. Nicel Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Dijital Okuma Kültürüne İlişkin Nicel Sonuçlar

Katılımcılarının dijital cihazlar aracılığıyla ya da gelenekselden okuma yapma durumları incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dijital cihazlar aracılığı ile okuma yaptığı görülmektedir. Bu durum geleneksel okuma eyleminin yerini yavaş yavaş dijital okumaya bıraktığının göstergesidir. Odabaş (2021)

çalışmasında okumanın zaman içinde değişime uğrayan, türünü değiştiren ancak hiçbir zaman önemini kaybetmeyen; toplumun ve bireyin entelektüel birikimini tasvir eden bir davranış biçimi olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuç çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Katılımcılarının dijital okumayı tercih etme nedenleri incelendiğinde öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin dijital cihazlardan okuma yapmalarının en çok tercih edilen nedeninin bilgiye kolay erişim sağlaması seçeneği olduğu görülmektedir. Bilgiye eskiden zahmetli ve uzun yollardan ulaşan insanlar artık arama motorlarına yazdıkları tek kelime ile farklı pek çok kaynaktan bilgi alabilir, karşılaştırmalar yapıp en doğru bilgiye ulaşabilirler. Odabaş'ın (2021) dijital okuma araçlarının bilgiye daha esnek bir ortamda ulaşabilmeyi imkânlı hale getirdiği, geniş tabanlı bilgi kaynakları arasında verimli araştırmalara ve erişime dijital okumanın daha uygun olduğu yönündeki bulguları bu araştırmaya paralel bir sonuç sunmaktadır.

Katılımcıların dijital okuma sürecinde sıklıkla kullandıkları cihazların ne olduğu incelendiğinde öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin dijital okuma sürecinde en çok akıllı telefonu tercih ettikleri görülmektedir. Bunun sebebinin akıllı telefonların sürekli yanlarında taşıma kolaylığı ve kullanım pratikliği olduğu düşünülmektedir. Bu sonucu destekler nitelikteki araştırmalarda Türkiye'deki gençlerin çoğunlukla akıllı telefon üzerinden ekran okuması yaptıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Akcaoğlu Saydım (2017) tarafından yapılan çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlasının okumak için dijital cihaz akıllı telefon kullandıkları ortaya çıkmıştır. Maden ve Maden'in (2016) araştırmasındaki çalışmaya dâhil olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun akıllı telefonlarından internete bağlandığı ve ekran okumaya orta düzeyde bir tutuma sahip olduğu yönündeki sonuçlar bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada katılımcıların dijital araçlar üzerinde en fazla okuma yaptıkları içerikler ve ortamlar incelendiğinde hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin en çok okuma yaptıkları dijital ortamın sosyal medya olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal medyada pek çok sosyal platform yer almakta, bilgi paylaşımı ve karşılıklı etkileşim anında gerçekleştirilebilmektedir. Gençtürk (2022)'ün çalışmasında gençlerin günlük bilgi elde etmek için yaptıkları okumalarda daha çok dijital ortamı tercih ettikleri sonucuna ulaşması çalışma ile aynı doğrultuda bir sonuçtur. Odabaş, Odabaş ve Sevmez (2018) tarafından yapılan araştırma sonucunda da üniversite öğrencilerinin dijital ortamda okudukları içeriklerin çok büyük oranda sosyal medya olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmadan farklı bir bakış açısına sahip olan araştırmada

Arunkumar ve Premalatha (2021) öğretmen adaylarının sosyal medya kullanımına dair farkındalıklarının orta düzeyde olduğu ve çoğu zaman sosyal medyayı bilinçsizce kullandıkları sonucuna varmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalarda genel anlamda bireylerin daha sığ ve kısa okumalar yapmak için dijital ortamı seçtikleri; derinlemesine ve uzun metinleri okumak istediklerinde bilimsel makaleleri okudukları görülmektedir.

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun internette günlük ortalama 3 ile 4 saat zaman geçirdikleri ve bu sürenin en az yarım saatini dijital okumaya ayırdıkları araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde öğretmenlerin çoğunluğunun günlük ortalama 1 ile 2 saat zaman geçirdiği ve bu zamanın en az yarım saatini dijital okumaya ayırdıkları görülmüştür. Buradan dijital okumaya ayrılan zamanın internette ortalama geçirilen zamandan çok az bir kısmına tekabül etmesi dijitalde okumaya verilen önemin az olduğunu düşündürmektedir. Odabaş, Odabaş ve Sevmez (2018) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin okuma süreleri kendilerince orta düzeyli olan üniversite öğrencilerinin kendilerini tanımladıklarının aksine yapılan çalışma sonucunda az okuyan okur tipi grubunda yer aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışma grubu arasında eğitim öğretim sürecinde yer alan zorunlu okumalar haricinde hiç okumadıkları gerçeği ciddiye alınması gereken bir durumdur. Bununla birlikte dijital ortamda okunan metinlerin büyük çoğunluğu ne yazık ki sosyal medyada paylaşılan metinlerdir. Bu sonuç çalışmanın sonucu ile aynı doğrultudadır.

Öğretmen adaylarının dijital okuma kültürüne ilişkin sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun okumayı basılı materyallerden yaptığında daha mutlu oldukları, basılı materyallerde okumanın okuduğunu anlamaya ve hızlı okumaya katkı sağladığı, basılı okuma ile daha uzun süre akıllarında kaldığı, basılı metinlerin altını çizerek, not alarak okumanın daha keyif vermesi nedeniyle dijital metinlere göre daha çok tercih ettikleri okuma türü olduğunu, basılı metinlerde daha uzun süre okuma yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları basılı metinlerde daha hızlı okuduklarını, basılı okumayı monoton bulmadıklarını, göz sağlıklarını bozmadığı, kendi kütüphanelerini oluşturmak ve kitaplığını zenginleştirmek için basılı metin okumayı da zaman zaman tercih ettikleri görülmektedir. Çalışmanın bu sonucuna benzer şekilde Şahenk Erkan, Balaban Dağal ve Tezcan (2015) çalışmalarında öğretmen adaylarının kitaplık sahibi olup olmama durumları okuma alışkanlıkları arasında ilişkiyi incelediklerinde evinde kitaplığı olan öğretmen adaylarının daha fazla kitapla temas halinde olduklarından okuma kazanımları ve yazılı okuma alışkanlıklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Odabaş, Odabaş ve

Sevmez (2018)'in çalışmalarının sonucunda katılımcıların göz sağlıklarına uygunluk, dokunma, sayfayı çevirme, kullanma kolaylığı gibi nedenlerle basılı metinleri dijital metinlere göre daha fazla tercih ettiklerini görmüşlerdir. Aynı çalışmada öğretmen adayları basılı metinleri eğlenceli, dinlendirici, kişiye özgü okuma ortamı yapmaya uygun, hatırlama ve anlamada daha kolay, dinlendirici, hızlı, uzun ve keyifli bir okuma deneyimi için basılı okumayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada öğretmen adaylarının bazılarının dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlama nedeniyle basılı okuma yerine dijital okumayı tercih ettikleri araştırma sonucu ortaya çıkmıştır. Odabaş (2021) çalışmasında dijital okuma ortamlarının bu beceriye sahip kullanıcılara kolaylık sağlayan çok özel imkânlar tanıdığını, bu nedenle genellikle gençlerin dijital okuma olanaklarından daha fazla yararlandıkları sonucuna ulaşarak çalışmaya benzer bir sonuç elde etmiştir. Dijital ortamda yazılı metni saklayıp, kopyalamanın daha kolay olduğu, öğretmen adaylarının dijital metinlerdeki bilgiyi daha güncel ve güvenilir buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Odabaş (2021) da çalışmasında dijital okuma araçlarıyla bilgiye daha esnek şekilde ulaşıldığı, çok çeşitli ve derin bilgi kaynakları ile verimli araştırmalar yapabilme imkânının sağlandığı sonucuna varmıştır. Dijital okuma ortamlarının hareketli animasyonlar, gömülü videolarla zenginleştirilerek geleceğin vazgeçilmez eğitim modeli olacağını ifade etmesi çalışmanın sonucuna benzer bir sonuç ortaya koymaktadır.

Öğretmen adaylarının dijital okuma kültürünün cinsiyete ve sınıf düzeyine göre karşılaştırılması sonuçlarına bakıldığında dijital okuma kültürleri anketindeki cinsiyete bağlı olmayan maddeler basılı materyallerin taşınmasındaki güçlük, pek çok farklı alternatifi dijitalde aynı anda değerlendirebilmeleri, basılı materyallerin bazılarında sıkıcı gelmesi, dijitalde yazılı metni saklama kolaylığı, dijital ortamda görsellerin ilgi çekiciliği, saklama ve çoğaltma kolaylığıdır. Öğretmen adaylarının anketteki diğer maddelere verdikleri cevaplar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Çıvgın, (2020) eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının dijital okuma yeterliliklerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmasında, Soyuçok ve Mazman Akar (2018), Maden ve Maden (2016) tarafından ortaokul öğrencileriyle yapılan çalışmalarda erkekler lehine anlamlı bir fark bulmuştur. Cinsiyet değişkeninin irdelendiği diğer araştırmalar incelendiğinde; Tiryaki ve Karakuş (2019) tarafından yapılan “Türkçe öğretmeni adaylarının dijital uygulama ile okuduğunu anlama becerisinin incelenmesi” isimli çalışmada, Ulu ve Zelzele (2018), Macit ve Demir (2016) tarafından yapılan çalışmalarda kadınlar lehine sonuçlar elde edilmiştir. Erten (2019), Sarıkaya (2019), Yıldız ve Keskin

(2016), Ercan ve Ateş (2015), Şahenk Erkan, Balaban Dağal ve Tezcan (2015) tarafından yapılan çalışmalarda ise cinsiyet değişkeni ile ilgili anlamlı fark bulunamamıştır.

Öğretmen adaylarının dijital okuma kültürleri anketindeki sınıf düzeyine bağlı olmayan maddeler basılı metinleri okuduklarında daha uzun süre akıllarında kalması, dijital okumada pek çok alternatifi aynı anda değerlendirebilmeleri, dijital kaynaktan okumayı monoton bulmaları, dijitalde yazılı metni saklama kolaylığı, dijital ortamda görsellerin ilgi çekiciliği, saklama ve çoğaltma kolaylığı, basılı metinde altını çizme, not alma kolaylığı, dijital ortamda içeriğe odaklanmakta yaşadıkları güçlükler, dijitalde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmaları, kitaplığını zenginleştirmek için basılı kitaplar almak, dijital metinlerde bilginin daha güncel olduğunu düşünmek, metinleri dijital okuma ile tercih etmek, basılı metinlerden daha iyi anladığını düşünmek maddelerine verdikleri yanıtlar ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Öğretmen adaylarının anketteki diğer maddelere verdikleri cevaplar ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Çıvğın (2020) eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının dijital okuma yeterliliklerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmasında sınıf düzeyi değişkenine ilişkin sonuçlara bakıldığında 2. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının daha yüksek özyeterlik düzeylerine sahip olduğu, 1.sınıflarda ise özyeterlik düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle yeni neslin teknolojik gelişmeleri daha hızlı takip ettiği, bu gelişmelere daha hızlı adaptasyon sağladığı söylenebilir.

Öğretmenlerin dijital okuma kültürlerine ilişkin sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu dijital okumayı daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türü olarak gördükleri, öğretmenlerin basılı materyalleri gittikleri yere götürmekte güçlük yaşadıkları fakat dijitalde böyle bir sorunla karşılaşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Dijital ortamda pek çok alternatifi aynı anda değerlendirebildikleri, farklı pek çok kaynağı bir arada inceleme şansı olduğu için dijital okumayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Dağtaş (2013) da çalışmasında öğretmenlerin birçoğunun eğitimde elektronik metinlerden yararlanmanın faydalarını dijitalde çok sayıda kaynağa kolaylıkla ulaşma, basılı metin taşıma sorumluluğundan kurtulma, kitaplara hızlı bir şekilde ulaşma, kâğıt israfının önlenmesi, öğrencilerin dijital ortamlara daha çok ilgili olması, dijital okuma alışkanlığının kazanılması ile teknoloji çağında doğan öğrencilerinin okuduklarını daha iyi anlayacağı ve dijital metinlerin öğrencilerin bilgiyi sentezleme, yorumlama gibi becerilerine katkı sağlaması olarak sıraladığını belirtmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda öğretmenler dijital okuma yaptıklarında okuduklarının daha uzun süre akıllarında kaldığını belirtmişlerdir. Dijital metinlerde yapılan okumanın daha çok duyu organına aynı anda hitap edebilmesi, ses, görüntü video ve görsel gibi etkileşimlerle daha kalıcı olması nedeniyle öğretmenlerin dijital okumayı tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Akcaoğlu Saydım (2017) öğretmenlerin dijital okuma kültürlerini araştırmak için yaptığı çalışmasında öğretmenlerin zenginleştirilmiş dijital metinleri (ses, görüntü, animasyon, video gibi unsurlarla geliştirilmiş içerikleri) tercih ettiğini ve kolaylıkla kullanabildiklerini belirlemiştir. Erişiminin kolay olması, bilgiye hızlı ve anında ulaşılması, taşıma kolaylığı, kâğıt ve zaman tasarrufu sağlaması, öğretmenlerin kendilerini dijital okumada yeterli bulması, pratik olması ve pek çok kaynaktan aynı anda bilgi edinilip kıyaslama yapılabilmesi gibi nedenlerle öğretmenlerin dijital okumayı tercih ettiği ortaya çıkmıştır.

Dijital ortamda metni saklamanın kolay kolaylığı, metinlerdeki yazı büyüklüğünün ayarlanabiliyor olması, görme problemi yaşayan öğretmenler için çok önemli ve basılı metinlerde bulamayacakları bir kolaylık olması nedeniyle dijital metinlerin tercih edildiği araştırmanın sonuçlarında ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin dijital teknolojileri kullanarak okuma yapmanın kendilerine keyif verdiği, metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Akcaoğlu Saydım (2017) da çalışmasında öğretmenlerin, geleneksel okumayı tercih etmeme gerekçeleri olarak geleneksel okumaya artık ihtiyaç duymamak yani gereksiz bulmak, kâğıttan okumayı sıkıcı bulmak ve hoşlanmamak, basılı metinlerin ekonomik olmayışı ve geleneksel okuma yapabilmek için zaman ve ortamlarının olmamasını gösterdikleri sonucuna varmıştır.

Öğretmenlerin bazıları dijital okumada içeriğe odaklanmakta güçlük yaşadıkları, dijitalde okuma hızlarının düştüğü, içeriklerin ve gelen mesajların dikkatlerini dağıttığı ve basılı metinleri daha hızlı okuyabildikleri için basılı metinlerden okuma yapmayı tercih etmektedirler. Odabaş (2017) da çalışmasında dijital okuma ve dijital yazmayı etkileyen unsurlardan bahsederken; dijital okuma ve yazmaya engel teşkil eden dolayısı ile dijital okuryazarlığın önündeki engelleri okuma yazmanın gerçekleştiği ortamda konsantrasyonu bozan etkenlerin varlığı, bireyin içerisinde bulunduğu psikolojik durum, stres ve dijital araca uyum sağlayamama, tam anlamıyla süreci yönetememe olarak sıralamıştır. Dijital metnin yer aldığı platformdaki çeşitli reklamların, metin sayfasının tasarımının okumaya ve yazmaya konsantre olma seviyesini olumsuz yönde etkilediğini de belirtmiştir. Yapılan diğer araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin büyük bir kısmının geleneksel okuma-yazma becerilerini basılı metinlerden

edinmeleri nedeniyle öğretmenlerde basılı sayfadan okuduklarında daha kolay ve kalıcı anlama gerçekleştirdikleri, basılı kaynaklar üzerinde not alma, altını çizme gibi eylemleri kalem ile kolaylıkla yapabildiği ve bunların okuma sürecine katkıda bulunduğu algısı vardır. Bununla birlikte basılı kâğıdın somut olması, gözleri ve zihni daha az yorması, dijitalde ekranların göz sağlığına zarar vermesi, öğretmenlerin bir metni basılı okuma isteklerini daha da arttırmaktadır (Dağtaş, 2013).

Öğretmenlerin dijital okuma kültürünün cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi ve öğretim yapılan sınıf düzeyine göre karşılaştırılması sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki verdikleri yanıtlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olmayan maddeler; basılı materyalleri gittikleri yere götürememek, dijital okumada pek çok farklı alternatifi aynı anda değerlendirebilmek, basılı materyallerin birkaç tanesini yanında taşımakta güçlük çekmeleri, dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamanın daha kolay olması, dijital okuma yaparken telefona gelen e-posta ve mesajların dikkatlerini dağıtması, dijital metinlerde görseller sunumlar ilgimi çekici olması maddeleridir. Diğer maddelere verdikleri cevaplar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ocak, Çengelci ve Yurtseven (2022)'in öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkiyi irdelemek için yaptıkları çalışmada, yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerinde; cinsiyet, brans, kıdem ve kademe ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin ortak etkisi incelenmiştir, yalnızca cinsiyet değişkeninin anlamlı olduğu, diğer değişkenlerin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki verdikleri yanıtlar ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olmayan maddeler dijital okumada pek çok alternatifi aynı anda değerlendirebilme imkânı, basılı materyallerin birkaç tanesini yanında taşıma güçlüğü, dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalama kolaylığı, dijital metinlerde görseller sunumların daha çok ilgi çekici olması, dijital metinlerde yazı büyüklüğünün ayarlayabiliyor olması, maddeleridir; diğer maddelere verdikleri yanıtlar ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Mesleki deneyim açısından, öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki maddelerine verdikleri yanıtlar ile mesleki deneyimleri arasında anlamlı bir ilişki olmayan maddeler basılı materyallerin birkaç tanesini yanında taşıma güçlüğü, dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamanın kolaylığı, dijital metinlerde yer alan görseller ve sunumların ilgi çekiciliği iken diğer maddelere verdikleri yanıtlar ile mesleki deneyimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki maddelere verdikleri yanıtlar ile eğitim

düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmayan maddeler dijital okumanın daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türü olması, basılı materyalleri gittikleri yere götürme güçlüğü, dijital okumada pek çok alternatifi aynı anda değerlendirebilme, basılı materyallerden okuma yapmanın çok sıkıcı gelmesi, dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamanın kolaylığı, dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta yaşanan güçlük, dijital okuma yaparken telefonlarına gelen e-posta ve mesajların dikkati dağıtması, dijital metinlerde yer alan görseller ve sunumların daha çok ilgi çekmesi, dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmanın dijital metinlerin tercih sebebi olması, dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olması, dijital metinlerin okuma isteğini artırması, dijital teknolojileri kullanarak okumanın zevk vermesi, metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih etmeleri maddeleridir; diğer maddeler ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğretim yapılan sınıf düzeyi açısından bakıldığında ise öğretmenlerin dijital okuma kültürleri anketindeki maddelere verdikleri yanıtlar ile öğretim yaptıkları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmayan maddeler; dijital okumanın daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türü olması, dijital okuma yaparken gözlerinin daha çabuk yorulması, basılı materyalleri gittikleri yere taşıma güçlüğü, dijital okumada pek çok alternatifi aynı anda değerlendirebilme imkânı, basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlüğü, basılı materyallerden okuma yapmanın sıkıcı olması, dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamanın daha kolay olması, basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih edilmesi, dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekilmesi, dijital okuma yaparken telefona gelen e-posta ve mesajların dikkatimi dağıtması, dijital metinlerin okuma isteğini artırması; diğer maddeler ile öğretim yaptıkları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

5.1.2. Dijital yazma kültürüne ilişkin nicel sonuçlar ve tartışma

Katılımcılarının dijital yazma durumları incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dijital cihazlar aracılığıyla yazma eylemini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Katılımcıların dijital yazma gerekçeleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun daha kolay yazı yazmayı sağlaması nedeniyle dijital yazmayı tercih ettikleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının büyük bir bölümü dil denetimi yapmayı kolaylaştırması nedeniyle dijital yazmayı tercih ettiklerini belirtirken, öğretmenlerden de büyük bir kesimin anında başkaları ile paylaşım kolaylığının bulunması nedeniyle dijital yazmayı tercih ettikleri görülmektedir. Tüzel ve Tok (2013) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin dijital yazma deneyimlerini incelemiş,

katılımcıların dijital ortamda daha kısa sürede yazma yaptıkları ve daha kolay yazdıkları, yazdıklarını anında başkaları ile paylaşabildikleri, yazım ve imla kuralları konusunda daha az problemle karşılaştıkları, çirkin yazma sorunu yaşamadıkları ve okunaklı yazmanın konforunu yaşadıkları için dijital yazmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Ustabulut (2021) tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların dijital ortamda her türlü yazma işini kolay ve pratik bir şekilde gerçekleştirebildikleri, dijital yazmanın katılımcıları motive ettiği, özgüvenlerini artırdığı, keyif verdiği, hatta dijital ortamlarda yazamadıklarında eksiklik hissettikleri için dijital yazmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Güneş (2019) çalışmasında kalemle yapılan geleneksel yazmanın klavyeyle yazmadan bariz farkları olduğu, bu nedenle bu farkın okullardaki eğitimi etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızın sonuçları ile aynı doğrultudadır.

Araştırmada katılımcıların dijital yazma sürecinde sıklıkla kullandıkları cihazlara bakıldığında, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun dijital yazma sürecinde akıllı telefon kullandığı, dizüstü bilgisayarı kullanan öğretmen adayı oranının da oldukça fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Onursoy (2018) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin dijital okuryazarlık faaliyetleri gerçekleştirirken en çok kullandıkları cihazın akıllı telefon ve bilgisayar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın sonucu araştırmanın sonuçları ile paraleldir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun da dijital yazma sürecinde dizüstü bilgisayar ve akıllı telefon kullandığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenler görev yaptıkları okuldaki bilgi akışı, meslektaşları arasındaki bilgi aktarımı ve mevzuata dair görevlerini yerine getirirken en pratik ve her an yanlarında olan akıllı telefonlarını ve dizüstü bilgisayarlarını kullanmayı tercih etmektedirler.

Öğretmen adaylarının dijital yazma kültürüne ilişkin sonuçlar incelendiğinde, büyük çoğunluğunun dijital ortamda sayfa düzenini, yazı karakterini, yazının rengini ve büyüklüğünü istedikleri şekilde düzenleyebilmenin, dijital ortamda oluşturacakları metne resim, küçük resim, metin kutusu, tablo ve grafik ekleyip çıkarabilme, sunum hazırlarken görüntü video ve ses ekleyebilme gibi gerekçelerle dijital yazmayı daha etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada öğretmen adaylarının yazma tercihlerinde dijital yazmayı kolay, eğlenceli, pratik ve vazgeçilmez buldukları, dijital bir metni kesip, çoğaltıp bilgisayarlarında kopyalayabildikleri, dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığına uygun olarak düzenleyebildikleri, dijital yazmada geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdıklarında kâğıt israfına neden olmadığı, dijital yazma yaptıklarında hazırladıkları metni

istedikleri kişiyle anında paylaşabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Şahenk Erkan ve Balaban Dağdal (2018) çalışmalarında dijital yazmada “kopyala-yapıştır” seçeneğinin kolaylık sağladığı, dijitalde yazmanın yazı güzelliği ve sayfa düzeni gibi noktalarda daha düzenli ve profesyonel bir görünüm sağladığı bilgisini araştırma sonucunda elde etmiştir. Dijitalde yazı yazmanın öğretmen adayları için, dijital okumaya benzer şekilde zamandan, emekten tasarruf ve yazma kolaylığı sağladığı ve öğretmen adaylarının dijital yazmayı verimli şekilde kullandıkları sonucu çalışma ile benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010) çalışmalarında metin algısının günümüzde değiştiğini, metnin yalnızca yazıdan ibaret olmadığını, iletişim kurma amacıyla olan, anlamlı her türlü görsel, video ve sesin de yer aldığı çok katmanlı yapıları kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır. Güzel Özcan (2021) da çalışmasında bu araştırma sonuçlarına benzer şekilde, katılımcıların yazmaya ilgi uyandırması ve kişinin motivasyonunu yükseltmesi bakımından dijital yazmanın olumlu katkılar sağladığı sonucuna varmıştır. Tüzel ve Tok (2013) da çalışmalarında katılımcıların dijital yazmayı, el yazıları kötü olduğu için okunaklı yazamama sorununa bir çözüm olarak gördükleri sonucuna ulaşmışlardır.

Çalışma sonucunda öğretmen adaylarından bazılarının dijital yazma yaparken düşünceleri daha hızlı ve akıcı şekilde ifade ettikleri için dijital yazmayı daha çok tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının çoğu dijital yazmada klavyeyi iyi kullanabildikleri için dijital yazmanın kendileri için kolay olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmının ise dijital metin yazmanın kendilerine soğuk ve resmi geldiği, bazılarının ise klavyeyi kullanamadıkları için dijital yazmada zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Tornero (2004) Avrupa Birliği için hazırladığı Dijital Okuryazarlık Raporuna göre dijital ortamların öğrencilerin kendilerini ifade edebilme becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirdiği tespit edilmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak Tüzel ve Tok (2013) çalışmalarında, katılımcıların dijital ortamların dikkatlerini dağıttığını ve yazılı ifade güçlerini azalttığını belirttiğini vurgulamıştır. Bu iki çalışmadaki farklılık, araştırmalara katılan öğrencilerin dijital okuma, dijital yazma ve medya okuryazarlığı gibi alanlara ilişkin sahip oldukları bilgi ve deneyim farklılığından kaynaklanıyor olabilir.

Öğretmen adaylarının dijital yazma kültürünün cinsiyete ve sınıf düzeyine göre karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar incelendiğinde öğretmen adaylarının dijital yazma kültürleri anketindeki maddelere verdikleri yanıtlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki olan maddeler dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığına uygun şekilde düzenleyebilmeleri, dijital yazmanın kâğıt israfına neden olmaması, dijital yazma yaparken göz

sağlıklarının bozulabilir olması, vücut postüründe bozukluklara neden olabilir olması, dijital yazma yapabilmenin kendilerini çağa ayak uydurabildikleri için özgüvenli hissettirmesi, metinleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak ve düzenlemenin dijital yazmanın düzen adına getirdiği kolaylıklardan olduğunu bilmeleri, dijital metin yazmanın soğuk ve resmi gelmesi, kâğıdın dokusu ve kalemin mürekkebinin düşüncelerin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırması, dijital yazmada klavyeyi kullanamadıkları için çok zor gelmesi, bir sunum hazırlarken görüntü video ve ses eklenebilmesi gibi özelliklerin dijital yazmayı çekici hale getirmesi, dijital yazmanın hayatın vazgeçilmez bir alanı olması, dijital araçları kullanarak yazı yazmanın kendilerini heyecanlandırması, dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kendilerine zevk vermesidir; diğer maddeler ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Benzer şekilde, öğretmen adaylarının dijital yazma kültürleri anketindeki maddelere verdikleri yanıtlar ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var olan maddeler dijital yazma yaparken göz sağlıklarının bozulabilir olması, vücut postüründe bozukluklara neden olabilir olması, dijital metin yazmanın kendilerine soğuk ve resmi gelmesi, kâğıdın dokusu ve kalemin mürekkebinin düşüncelerinin daha hızlı akmasını ve ifadelerini kolaylaştırması, dijital yazmanın hayatlarının vazgeçilmez bir alanı olması, dijital araçları kullanarak yazı yazmanın kendilerini heyecanlandırması, dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın zevk vermesi; diğer maddeler ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Öğretmenlerin dijital yazma kültürüne ilişkin sonuçlar incelendiğinde ankete katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dijital ortamda sayfa düzenini, yazı karakterini, yazının rengini ve büyüklüğünü istedikleri şekilde düzenleyebilmenin ve dijital ortamda oluşturulan metne resim, küçük resim, metin kutusu, tablo grafik ekleyip çıkarabilmenin kolaylığını vurguladıkları görülmektedir. Benzer şekilde Grabill (2005) yaptığı çalışmada dijital ortamlardaki yazmanın yalnızca kelime, cümle yazarak metin oluşturma olmadığını; dijital ortamların ses, video, grafikler vb. pek çok görselden oluşan çoklu bir yapı olduğunu ifade etmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenler dijital ortamda yazma yaparken farklı yazarlardan kuralına uygun şekilde alıntılar yapabilme, dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarda saklayabilme, dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığına uygun şekilde düzenleyebilme gibi özelliklerin dijital yazmanın sağladığı kolaylıklar olduğunu vurgulamışlardır. Öğretmenler aynı zamanda dijital yazma yaptıklarında hazırladıkları metni istedikleri kişiyle anında paylaşabildiklerini belirtmişlerdir. Çetin (2016) de çalışmasında dijital yazmanın kişilerin bilgiyi oluşturmalarına, saklamalarına ve bilgi

alışverişi yapmalarına olanak sağladığını belirtmiştir. Bu sonuç araştırma sonuçları ile benzerdir.

Öğretmenlerin dijital yazma kültürünün cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, eğitim düzeyi ve öğretim yapılan sınıf düzeyine göre karşılaştırılması sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki maddelerine verdikleri yanıtlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki olan maddeler; dijital yazma yaparken göz sağlığının bozulabilir olması, vücut postüründe bozukluklara neden olabilir olması, dijital metin yazmanın soğuk ve resmi gelmesi, dijitalde yazılan hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması, dijital yazmanın geliştirilmesi için daha fazla dijital ortamda vakit geçirilmesi gerekliliği, dijital yazmayı çok sevmedikleri için geliştirmeye de ihtiyaç duymamaları, dijital yazmanın hayatlarının vazgeçilmez bir alanı olması, dijital araçları kullanarak yazı yazmanın kendilerini heyecanlandırması, dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünmeleri, dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın zevk vermesi, yazılarını dijital teknolojileri kullanarak yazmayı tercih etmeleridir, diğer maddeler ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki maddelerine verdikleri yanıtlar ile yaşları arasında anlamlı ilişki olan maddeler dijital yazma yaparken düşünceleri daha hızlı ve akıcı şekilde ifade edebilmeleri, dijital yazma yaparken göz sağlığının bozulabilir olması, vücut postüründe bozukluklara neden olması, dijital metin yazmanın soğuk ve resmi gelmesi, kâğıdın dokusu kalemin mürekkebi düşüncelerimin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırması, dijital yazmayı sevmedikleri için geliştirmeye de ihtiyaç duymamaları, dijital yazmanın hayatın vazgeçilmez bir alanı olması, dijital araçları kullanarak yazı yazmanın kendilerini heyecanlandırdığı, dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın zevk vermesidir; diğer maddeler ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Mesleki deneyim açısından, öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki maddelere verdikleri yanıtlar ile mesleki deneyimleri arasında anlamlı ilişki olan maddeler; dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarda saklayabilmeleri, dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığına uygun şekilde düzenleyebilmeleri, dijital yazma yaparken düşünceleri daha hızlı ve akıcı şekilde ifade edebilmeleri, dijital yazma yaparken göz sağlığının bozulabilir olması, vücut postürümde bozukluklara neden , olması, dijital metin yazmanın kendilerine soğuk ve resmi gelmesi, kâğıdın dokusu ve kalemin mürekkebinin düşüncelerinin daha hızlı akmasını ve ifadesini

kolaylaştırması, dijital yazmada klavyeyi kullanamadıkları için zor gelmesi, dijitalde yazdıkları hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması büyük kolaylık sağlaması, dijital yazmayı çok sevmedikleri için geliştirmeye de ihtiyaç duymamaları, dijital yazmanın hayatın vazgeçilmez bir alanı olmasıdır; diğer maddeler ile mesleki deneyimleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki maddelerine verdikleri yanıtlar ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı ilişki olan maddeler dijital yazma yaparken göz sağlığının bozulabilir olması, vücut postüründe bozukluklara neden olması, dijital metin yazmanın kendilerine soğuk ve resmi gelmesi, kâğıdın dokusu ve kalemin mürekkebinin düşüncelerinin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırması, dijital yazmada klavyeyi kullanamadıkları için zor gelmesi ve dijital yazmayı çok sevmedikleri için geliştirmeye de ihtiyaç duymamaları maddeleridir, diğer maddeler ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Öğretim yapılan sınıf düzeyi açısından bakıldığında ise öğretmenlerin dijital yazma kültürleri anketindeki maddelerine verdikleri yanıtlar ile öğretim yaptıkları sınıf düzeyi arasında anlamlı ilişki olan maddeler dijital ortamda oluşturacakları metne resim küçük resim, metin kutusu, tablo grafik ekleyip çıkarabilmeleri, dijital yazmada geleneksel yazmadaki gibi kişinin yazdığı yazıdan karakter analizi yapılamaması, dijital metin yazmanın soğuk ve resmi gelmesi, kâğıdın dokusu ve kalemin mürekkebinin düşüncelerinin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırması, dijital yazmayı çok sevmedikleri için geliştirmeye de ihtiyaç duymamaları maddeleridir; diğer maddeler ile öğretim yaptıkları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

5.2. Nitel Sonuç ve Tartışma

5.2.1. Dijital okuma kültürüne ilişkin nitel sonuçlar ve tartışma

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerine ilişkin nitel bulgulardan elde edilen sonuçlar ve tartışma şu şekildedir:

Dijital okuma kültürüne ilişkin görüşler “dijital okuma kavramına ilişkin görüşler”, “tercih edilen okuma türü ve gerekçeleri”, “dijital ortamlarda okunan metin türleri”, “dijital metinlerin tercih edildiği durum/zamanlar”, “dijital okuma-basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiği”, “okuma eğitiminde dijital metinlerin yararları”, “dijital metinleri okumanın olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin görüşler” olmak üzere 7 ana tema altında toplanmıştır.

Dijital okuma kavramına ilişkin görüşleri alınan öğretmenler ve öğretmen adayları dijital okumayı akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi elektronik ve ağ bağlantılı cihazları kullanarak okuma yapmak olarak tanımlamaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı basılı kaynaklardan olan kitap, dergi ve makalenin dijital ortamda okunması, ekranda görülenler arasında bağ kurma, mekândan ve zamandan bağımsız olarak yapılan okuma, çevrimiçi ortamda her türlü yazıyı okuma olarak açıklamışlardır. Dijital okumayı öğretmen adaylarının bir kısmı çok üst düzey becerilerin gelişimi için yapılan okuma olarak tanımlamaktadır. Bu ifadelerden katılımcıların çoğunluğunun dijital okuma kavramını tanımına çok yakın şekliyle bildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu da dijital okuma kavramının hayatlarında önemli bir yeri olduğunun göstergesidir.

Sınıf öğretmenlerinin tercih ettikleri okuma türü ve gerekçelerine ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bilgiye hızlı ve pratik bir biçimde ulaşmayı sağlaması, makale, bilimsel yayın, bildiri vb. okumada pratiklik sunması nedeniyle dijital okumayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Basılı metinlerden okuma yapmayı tercih eden öğretmenler genellikle kitaba temas etmenin, sayfaların kokusunun, kahve eşliğinde okunan kitabın ve kaldığı sayfanın kenarını kıvrmanın keyfinin vazgeçilmez olduğunu, dijital metinlerin kendilerini sağlık açısından zorladığını, uzun süreli ekran karşısında kalmanın göz ve omurga sağlığını tehdit ettiğini vurgulamışlardır. Güneş (2010) de çalışmasında dijital okuma ortamının basılı metinlerin verdiği bazı duyguları ve özellikleri okuyucuya yaşatamayacağını, kontrollü kullanılmadığı takdirde sağlığı olumsuz etkilediği, okuma sırasında gözün doğal hareketlerini zorlaştırdığı, algılama ve tanımlama kapasitesini düşürdüğü ve dijital uyarıcıların okuyucunun konsantrasyonunu bozduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen adaylarının tercih ettikleri okuma türü ve gerekçeleri incelendiğinde ise basılı metinlerden okumayı daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Basılı metinden okuduklarında okuduklarının daha uzun süre akıllarında kaldığı, dijital okuma yaparken bilgilerin kalıcılığının daha az olduğu; kitabın kokusu, kitaba dokunmak, beğenilen yerlerin altını çizmek gibi gerekçelerin basılı metinleri tercih nedenleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte dijital okumanın gözlerini ve beyinlerini çok yorması, sağlıklarını bozması da basılı metinleri tercih nedenleri arasında yer almaktadır. Araştırmanın bu sonucuna paralel olarak Akçaoğlu Saydım (2017) çalışmasında öğretmenlerin, ekrandan okuma yapınca sağlıklarının olumsuz etkilendiğini ve yorgun hissettiklerini, basılı okudukları zaman okuduklarının daha kalıcı olduğunu, dijital cihazlardan okudukları metinlerin akıllarında kısa süre kaldığını düşündükleri sonuçlarına ulaşmıştır. Öğretmen adayları basılı metinlerde daha kalıcı öğrenme gerçekleştirdiklerini, basılı

metinlerin kendilerine çok sıcak geldiğini, dijital metinlerde okuduklarını anlayamadıklarını, bilgi kirliliğinin olduğunu ve dijital metinleri okurken bilgisayar ya da telefonlarına gelen bildirimlerin tüm dikkatlerini dağıttığını düşünmektedir. Şahenk Erkan ve Balaban Dağdal (2018) da çalışmasında öğretmen adaylarının dijital okumada, doğru bilgi kaynaklarının seçiminde, internette gördükleri bilgileri yorumlamakta, ayırt etmekte ve ayıklamakta zorluk yaşadıkları; kaynak araştırması yaparken karşılına çıkan reklamların dikkatlerini dağıttığı, dijital okuma yaparken, çalışırken gözlerinin yorulduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırmanın sonuçları ile aynı doğrultudadır. Dijital metinleri okumayı tercih eden öğretmen adayları, yanlarında basılı materyal taşımaya gerek olmadan, bilgiye hızlı, pratik, kolay, detaylı ve tek tıkla ulaşabilme kolaylığını vurgulamışlardır. Öğrenci olmaları sebebiyle dijitalin ekonomik olması, kâğıt israfını önlemesi ve bilimsel çalışma içeren makale, tez inceleme gibi araştırma ödevlerinde dijitalin kolaylıklarından yararlanabilmeleri dijitali tercih etme nedenleri olarak sunulmuştur. Boz (2018)'un çalışmasında katılımcıların dijital okumayı daha eğlenceli buldukları, ilgi çekici bilgilere daha çabuk ulaşılması ve kitaplarda bulunamayan bilgilerin dijital ortamlarda kolaylıkla bulunabilmesi nedeniyle tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Tiryaki ve Karakuş'un (2019) yaptıkları çalışmada da öğretmen adayları dijital okuma yaparken okuduklarını daha iyi anladıklarını, dijital okuma etkinlikleriyle okumaya karşı olumlu tavır geliştirdiklerini, dijital okumaların tahmin ettiklerinden daha iyi olduğunu, basılı olarak elde edemedikleri tüm kitaplara da dijital ortamda erişim sağlayıp okuyabildikleri sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmen adaylarının bilgilere hızlı erişim, bilgiyi anında başkaları ile paylaşabilme kolaylığı, gündemi, yazarları, yeni çıkan kitapları takip ederken, akademik araştırma esnasında, blog sayfalarını incelerken ya da yorumları okuyacaklarında dijital okuma yaptıkları sonuçları araştırmanın sonuçları ile aynı doğrultudadır. Aynı çalışmada yine çalışmayla paralellik gösteren bir diğer sonuç teknolojik imkânlarla zaman ve mekân sınırlaması olmadan bilgiye kolaylıkla erişme fırsatı sunması nedeniyle dijital ortamların hayatın vazgeçilmezi olduğudur. Nitekim Susar Kırmızı ve Yurdakal (2021) da çalışmalarında dijital okumada ses, video, hareket eden görüntüler gibi içeriklere yer verdiği için pek çok duyu organına aynı anda hitap etmekte olduğunu, dolayısı ile dijital okumada çok fazla seçenek yer aldığını belirtmiştir. Ayrıca dijital kaynakların kaydedilmesi, muhafaza edilmesi basılı kaynaklara göre daha kolay olduğu için özellikle gençlerin bu sayılan özellikler nedeniyle gün geçtikçe dijital okumaya hayatlarında daha fazla yer verdiğine ilişkin Susar Kırmızı ve Yurdakal (2021)'ın bulguları bu araştırmanın sonuçları ile aynı doğrultudadır.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital ortamlarda ne tür metin okudukları araştırılmış ve öğretmenlerin dijital ortamda daha fazla meslekî gelişimleri için güncellenen içerikleri, güncel yönetmelikleri ve dijital ortama aktarılan ders kitapları gibi metinleri, makale ve tezler gibi bilimsel yazıları, gazetelerden güncel haberleri, köşe yazıları, ülke ve dünya gündemine dair gelişmeleri, ekonomik olarak maliyetli olan kitapları, sosyal medyadan bilgilendirici içerikleri okudukları; sağlık, eğitim, tarih, edebiyat, kişisel gelişim, dinî konular ve sosyal hayatta kullanılacak pratik bilgi içeriklerini dijital ortamdan okumayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları da öğretmenler gibi dijital ortamda makale, tez, bildiri ve dijital dergiler gibi içerikleri; okulda verilen ödevler için yapacakları araştırmaları, güncel haberler ve köşe yazılarını, dijital ortama aktarılmış ders kitapları, e-kütüphanelerden ve dijital ortamlardan yararlanarak okudukları sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda ekonomik olarak yüksek maliyetli, yeni çıkan kitapları, mesleki güncel araştırmaları ve sosyal medya Twitter, Instagram, Facebook içeriklerini de dijital ortamlardan okudukları sonucuna varılmıştır.

Dijital metinlerin tercih edildiği durum/zamanlar ile ilgili bulgular incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dijital metinleri daha çok acil, bilgiye hızlı ve kolay ulaşılması gereken durumlarda; dünya gündeminden ve ülkede yaşanan gelişmelerden haberdar olmak, spor haberlerini, köşe yazılarını takip etmek istediklerinde ve gazete almaya vakitleri olmadığında güncel bilgiye yer vermesi ve kolay ulaşılır olması nedeni ile tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenler okulda yeni konuya geçince öğrencilerin dikkatini çekmek ve dikkatlerini canlı tutmak istediklerinde ya da basılı kitaplarını yanlarında getirmediği zamanlarda da dijital metinlerden yararlandıklarını, sınıfta yeni konuya geçtiklerinde öğrencilerin güdülenmesini sağlamak amacıyla ya da akşamları dinlenmek, günün kritiğini yapmak ve mesleki anlamda kendilerini geliştirmek için dijital okuma yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adayları da öğretmenlerin görüşlerine benzer biçimde acil bir durumda, bilgiye hızlı, pratik ulaşılması gerektiğinde, hocaları tarafından ödev verdiği, dünyadan ve ülkeden güncel bilgileri anında haber almak istediklerinde, ekonomik nedenlerle kitaba ulaşmadıklarında, akademik makale ve tez incelerken, yabancı kaynaklara ulaşırken, meslekte kişisel gelişim için, basılı kaynak bulamadıkları zaman, bir konuda detaylı araştırma yapmak ve kaynak çeşitliliği sağlamak istediklerinde dijital metinleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Gençtürk (2022)'ün çalışmasında gençlerin günlük bilgi elde etmek için yaptıkları okumalarda daha çok dijital ortamı tercih ettiklerine ilişkin araştırma sonucu bu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Dijital okuma-basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiği ile ilgili sonuçlar incelendiğinde öğretmenlerin okumada dijital metinleri tercih ettiklerine ilişkin araştırma bulgularına rağmen çoğunlukla basılı metinleri daha etkili buldukları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler basılı metinleri okurken anlamadıkları yerleri tekrar tekrar okuma şansları olduğunu, kaldıkları sayfanın kenarını kıvrımının bile keyif verdiğini bu nedenle daha samimi ve keyifli bulduklarını, basılı metinlerle göz sağlıklarının bozulmadığını ve herhangi bir dış etkene bağlı olmaksızın internet ya da telefon olmadan da istedikleri zaman istedikleri yerde okuma yapabilme özgürlüğüne sahip olduklarını belirtmişlerdir. Dijital metinlerin daha etkili olduğunu belirten öğretmenler ise dijital metinlere kolay ulaşabilmenin, hızlı ve pratik bilgi edinmenin konforundan bahsetmiş; zaman ve kâğıt israfını önlemesi, güncel bilgiler içermesi ve görsellerle destekli olması nedeniyle daha akılda kalıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre basılı metni daha çok etkili bulan öğretmen adayları kitaba dokunma hissi, daha güvenilir olduğu düşüncesi, göz sağlığını koruması, geleneksel olarak basılı okuma tekniğiyle eğitim almaları, basılı metinlerin herhangi bir cihaz ya da internete gereksinim duymaksızın okunabilmesi nedeniyle bu metinleri etkili buldukları ortaya çıkmıştır. Dijital metinlerin daha etkili olduğunu belirten öğretmen adayları ise dijital metinlere kolay ulaşabilme, taşıma kolaylığı ve anında ulaşılabilir olması; güncel, hızlı, kullanımı kolay ve ekonomik, zamana ve mekâna bağlı olmaması, kaynakların sınırsız olması nedeniyle bu metinleri etkili bulduklarını belirtmişlerdir. Yamaç (2019) çalışmasında öğretmen adaylarının dijital okuma ile basılı okumayı algılarının farklı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dijital okumanın okur-metin etkileşimini artırması, dijital okumada internet aracılığı ile pek çok kaynak üzerinde aynı anda çalışılması, bilgiye anında ve kolaylıkla ulaşılması, bilgilerin yalnızca paragraf ve metin olarak değil videolar, görseller ses biçimlerinde elde edilebilir olması, dijital okumanın araştırma kolaylığı sağlaması, sınıf öğretmeni adaylarının bilimsel araştırma becerilerini artırması ve daha ekonomik olması ifadeleri sınıf öğretmeni adaylarının en fazla kullandıkları gerekçelerdir. Bu sonuç araştırmada elde edilen sonuçla paraleldir. Araştırmada yerine ve duruma göre hem dijital okuma hem de basılı okumanın gerekli olduğuna değinen öğretmen adayları kitap okurken basılı metinlerin, araştırma yaparken de dijital metinlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Okuma eğitiminde dijital metinleri kullanmanın yararları ile ilgili sonuçlara bakıldığında; öğretmenler dijital metinlerin kazanımları görsellerle destekleyip içselleştirmelerine katkı sağlaması, görsellerle desteklenmiş interaktif etkinliklerle dil bilgisi becerilerini geliştirmesi, öğrencilerin aynı metni kendi öğrenme hızında öğrenmelerini

sağlaması, öğrenciye hitap etmesi ve öğrenmelerini kolaylaştırması gibi katkıları olduğunu belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerden bazıları dijital okumanın okuma yazma eğitiminde kurtarıcı olduğunu, pandemi sürecinde uzaktan eğitime uyum sağlamış olan öğrencilerin dijital metinlere aşina olduğunu ve hızlı kavradıklarını ifade etmişlerdir. Konuların somutlaştırılması, etkili alıştırmaların ve interaktif oyunların okumayı eğlenceli hale getirmesi, Web 2.0 araçlarının okuma yazma eğitimindeki yerinin artması dijital okumanın yararları ve dijital okumaya yönelmelerinin nedenleri arasında gösterilmiştir. Pek çok öğrenme alanına aynı anda hitap eden dijital okumada öğrenciler kendi zekâ türlerine göre öğrenme gerçekleştirebilmektedirler. Dijitalde yapılan pek çok eğitim, e Twinning projeleri, kodlama eğitimleri, dijital platformda metin çözümlenmesi dijital okumanın gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Dağtaş (2013) da çalışmasında öğretmenlerin birçoğunun dijitalde çok sayıda kaynağa kolaylıkla ulaşma, basılı metin taşıma sorumluluğundan kurtulma, kitaplara hızlı bir şekilde ulaşma, kâğıt israfının önlenmesi, öğrencilerin dijital ortamlara daha çok ilgili olması ve dijital metinlerin öğrencilerin bilgiyi sentezleme, yorumlama gibi becerilerine katkı sağlayacağı algılarından dolayı dijital metinlerin eğitimde faydalı olacağını düşünmektedir. Öğretmen adaylarının dijital metinlerin okuma eğitiminde kullanılması durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde ise öğrencinin dikkatini derse çekmenin ve onu öğrenmeye hazır hale getirmenin kolaylaştırdığını, sesin hissettirilmesi, harflerin yazılışı, hikâye oluşturma ve tamamlama, okuduğunu anlama etkinliklerinin etkileşimli alıştırmalarla yapılması, öğrencilerin ders kitabındaki etkinliği aynı zamanda akıllı tahtada görüyor olması nedeniyle kaçırdığı yeri yakalamasını ve kolay öğrenmesini sağlaması, eğitimi eğlenceli hale getirmek ve okumayı sevdirmek amacıyla da okuma eğitiminde dijital metinlerin kullanılmasının uygun olduğunu savunmuşlardır. Öğretmen adayları staja gittikleri sınıflarda da öğrencinin dikkatini derse çekmek ve onu öğrenmeye hazır hale getirmek için dijital metinleri okuma eğitiminde kullandıklarını belirtmişlerdir.

Dijital okumanın olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin dijital metinlerin kolay ulaşılabilir olması, taşınabilirliğinin kolay olması, geniş kapsamlı araştırmalar için uygun olması, bilgiye anında ulaşılabilmesi gibi kolaylıkları dijital okumanın olumlu yanları olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler öğrencinin dikkatini çekebilme, konuyu somutlaştırabilme ve örneklendirme gibi dijital okumanın kolaylıklarını vurgulayarak aynı zamanda zamandan tasarruf sağladığını ve elde edilen veriyi anında başkalarına iletebilme kolaylığını ifade etmişlerdir. Okuma eğitiminde dijital metinlerin kullanılmasının olumsuz yanlarından bahseden öğretmenlerin çoğu hem öğrenciler hem

öğretmenler açısından sağlık açısından gözlerin bozulması ve duruş bozukluklarına sebep olmasını örnek göstermişlerdir. Öğretmenler öğrenciler ve kendileri açısından zihinsel odaklanma güçlüğü ve amacın dışına çıkılabileceğini, dijitalin renkli dünyasına kayıp asıl amacından zaman zaman sapılabildiğini, ayrıca dijital ortamda gerekli güvenlik tedbirleri alınmadığında hem öğrencilerin hem kendilerinin tehlikede olduklarını, aynı zamanda bilgi kirliliğine maruz kalındığını belirtmişlerdir. Dijital okumanın olumlu yanlarını belirten öğretmen adayları ise öğretmen görüşlerine benzer biçimde pratik, geniş kapsamlı, kolay taşınır ve ulaşılır olması, bilgiye hızlı ve kolay ulaşabilme, ekonomik olması, zamana ve mekâna bağlı olmaması, zaman ve kâğıt tasarrufu sağlaması; görselle ve müzikle desteklendiğinde farklı öğrenme alanlarına hitap ediyor olması nedeniyle dijital okumanın olumlu özelliklere sahip olduğunu vurgulamışlardır. Şahenk Erkan ve Balaban Dağdal (2018) da çalışmalarında bu araştırmanın sonuçlarına benzer biçimde, öğretmen adaylarının dijital okumanın yararlarını farklı kaynaklardan bilgi almak ve bu sayede daha fazla bilgiye ulaşmak, bilgiye kolay ve hızlı ulaşmak, zamandan kazanç sağlamak şeklinde belirttikleri sonucuna varmıştır. Öğretmen adayları öğretmen görüşlerine benzer biçimde, uzun süreli ekrana maruz kalmanın göz sağlığını ve vücut postürlerinin bozulması, dijital ortamda gelen bildirimlerle dikkatlerinin dağılması, dijital içeriklere dalma, odaklanma güçlüğü ve zaman kaybı, dijital cihazların ve internetin ekonomik olmayışı, ekran bağımlılığına sebep olması, dijitalde okumanın okuyan kişinin okuma heyecanını azaltması ve okuma zevkini öldürmesi, öğrenciyi hazır ve kolaya alıştırmaması, kitabın tamamı yerine özetini okumasına neden olması, çocukların dijital ortamda çok savunmasız ve tehlikelere açık olması gibi durumları dijital okumanın olumsuz yanları olarak sıralamışlardır. Onursoy (2018) çalışmasında katılımcı olan gençlerin bir kısmının dijital adaptasyonunun zayıf olduğunu, bilgiye doğru şekilde ulaşamayan, dijitalde detaylı arama yeterliğine sahip olmayan, bilginin kaynağını ve doğruluğunu tespit edemeyen bir azınlığın olduğu; bu bireylerin sahte bilgi ya da haberi ayırt edemediğini, siber güvenlik yayın hırsızlığı, intihal gibi konularda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmiştir. Bu durum, dijital ortamda bilginin ya da haberin kitlelere çok hızlı yayıldığı düşünüldüğünde bilgiyi yönetme konusunda bir eksiklik olduğunu ve dolaşımdaki bilgilerin kaynağından kopabildiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç dijital okumayı çok tercih etmeyen öğretmen adaylarının bulgularından elde edilen sonuçla paraleldir.

5.2.2. Dijital yazma kültürüne ilişkin nitel sonuç ve tartışma

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital yazma kültürlerine ilişkin bulgular “dijital yazma kavramına ilişkin görüşler”, “tercih edilen yazma türü ve gerekçeleri”, “dijital yazma-geleneksel yazma arasındaki farklar ve etkililiği”, “yazma eğitiminde dijital metinlerin kullanılma durumu ve gerekçeleri” olmak üzere 4 ana tema altında toplanmıştır. Araştırmanın üçüncü ve dördüncü alt problemi olan sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital yazma kültürlerine ilişkin nitel bulgulardan elde edilen sonuçlar ve tartışma şu şekildedir:

Sınıf öğretmenlerinin tamamına yakınının dijital yazma kavramına ilişkin yaptıkları tanımlamalarda dijital yazma eyleminin kâğıt-kalemle yapılan geleneksel yazma biçimine göre yazma ve saklama bakımından daha kolaylık sağladığı, bu yazı türünde her türlü düzeltme ve değişiklik yapılabildiği ve her yere kolaylıkla taşınabildiği vurgulanmıştır. Öğretmen adaylarının ise dijital yazma kavramını dijital ortamda, dijital araçlarla yazmak, Word, Excel, Powerpoint’le yazılan yazılar, sosyal medyadaki/blog sayfalarındaki yazılar, geleneksel yazmanın bilgisayara aktarılması, dijital okuryazarlığın gereklerini yerine getirmek, geleneksel yazmanın bilgisayara aktarılması olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Dijital ortamda yazmanın düşünceleri özgürce ifade edememeye neden olduğunu ve korku verdiğini belirtenler de vardır. Tüzel ve Tok’un (2013) dijital ortamlarda yazmanın kullanıcılara; zaman ve kâğıt tasarrufu, fiziksel kolaylık, ekonomiklik, anında kolaylıkla paylaşma imkanı, okunaklı ve düzenli yazma, yazım noktalama sorunlarının olmaması, arşivleme ve depolama kolaylığına ilişkin araştırma sonuçları bu araştırmanın sonuçları ile paraleldir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının tercih ettikleri yazma türü ve gerekçelerine ilişkin araştırma sonuçları öğretmenlerin çoğunluğunun dijital yazmayı sağladığı kolaylıklar nedeniyle tercih ettiklerini, bazı öğretmenlerin ise geleneksel yazmayı tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Bazı öğretmenlerin ise duruma göre her iki yazma türünü de kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler dijital yazmanın silmek, kopyalamak, yeniden düzenlemek, anlık değişim yapabilmek gibi kolaylıkların yanı sıra zamandan ve kâğıttan tasarruf sağladığını belirtmiş, ayrıca yazısı güzel olmayan ya da dağınık olduğunu ifade eden öğretmenlerin de dijital yazmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Geleneksel yazmayı tercih eden öğretmenler genellikle dijitalle geç tanışmalarından ve dijital yazma için gerekli olan klavye kullanma becerilerinin olmaması gerekçeleriyle geleneksel (kâğıt/kalemle) yazmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Geleneksel yazı türünü tercih edenler yazmanın insanın karakterini yazıya yansıtmasını olumlu bir özellik olarak görmekte, dijitalin tek tip ve soğuk olmasından

yakınmaktadırlar. Aktaş (2019)'ın çalışmasında da öğretmenlerin dijital uygulamalarda yazmayı zaman ve kâğıt tasarrufu, düzenli ve okunaklı yazabilme, yazı düzeninin sistemli olması şeklinde değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Yazmada dijital ortamların ve geleneksel yazının her ikisini de duruma göre kullanırım diyen öğretmenler de bu araştırmada yer almıştır.

Öğretmen adaylarının çoğunun dijital yazmayı pratik, hızlı ve kolay olması sebebiyle tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları kâğıda yazmanın güçlüklerini gerekçe gösterip dijital yazmada kâğıt israfı olmadığını, silip kaydedip düzenleme imkanının ve kolaylıklarının olduğunu belirterek dijital yazmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Dijital yazmada iyi olmayan ve klavye kullanımında sorun yaşayan öğretmen adayları geleneksel yazmayı tercih etmektedirler. Geleneksel yazmada kişinin yazıya kendisinden bir şeyler kattığını, yazıdan karakter analizi yapılabildiğini, geleneksel yazmanın daha akılda kalıcı olduğunu belirten öğretmen adayları verilen ödevlerde dijital yazmayı tercih ederken; KPSS hazırlıklarında not alarak, altını çizerek yapılan geleneksel yazmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dijital yazmanın geleneksel (kâğıt kalemle yapılan) yazmadan daha etkili olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır. Dijital yazmayı daha etkili bulan öğretmenlerin dijital ortamın yazma sürecinde silme, kopyalama, kaydetme, hızlı paylaşım ve daha hızlı yazma, düşünceleri daha kolay toplama, hata yapıldığında emeğin zayi olmadan anında düzeltme şansının olması, zamandan tasarruf sağlama ve estetik açıdan daha güzel olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Dijital yazmanın yazım denetimi olmasının imla ve yazım kurallarına dikkat etme kaygısı güdülmeden yazmaya katkı sağladığı, arşivlemenin kolay olması ve yazıların silinse bile geri getirilebilir olmasının öğretmenlerin dijital yazmada vurguladıkları kolaylıklardandır. Geleneksel yazmanın daha etkili olduğunu savunan öğretmenler ise dijital ortamın daha soğuk ve resmi olduğunu, dijitalde orijinallik olmadığını ve dijital yazmayı kolaya kaçma olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Geleneksel yazıdan karakter analizi yapıldığına inanan öğretmenler de geleneksel (kâğıt kalemle) yazmayı tercih ederler. Dijital yazma ve geleneksel yazmanın her ikisini de duruma ve yerine göre etkili bulduğunu belirten öğretmenlerin dijitalde silme, kopyalama, düzeltme kolaylığı olması; geleneksel yazmanın ise sıcak ve samimi olması, karakter analizi yapılması nedeniyle edebi eser yazmada geleneksel, günlük işler için dijital yazmayı tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.

Araştırma sonuçları dijital yazmanın etkili olduğunu savunan öğretmen adaylarının geleneksel yazmanın daha etkili olduğunu belirten adaylardan daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Dijital yazmayı daha etkili bulan öğretmen adayları hata yaptığında anında düzeltme şansı olduğunu, dijitalin hızlı ve kolay yazmayı sağladığını, geleneksel yazmada bileğin çok ağrıdığını, geleneksel yazmanın yorucu olduğunu belirtmişlerdir. Geleneksel yazmanın daha etkili olduğunu savunan öğretmen adayları ise geleneksel yazmada yazıdan karakter analizi yapabildiğini, metni kişiselleştirebildiğini, geleneksel yazmanın daha samimi ve sıcak geldiğini ve bireyi duygusal anlamda daha çok heyecanlandırıldığını vurgulamışlardır. Dijital yazma ve geleneksel yazmanın her ikisini de duruma ve yerine göre etkili bulduğunu belirten öğretmen adayları dijitalin kolaylık sağladığını, geleneksel yazmanın ise bireyin kendi el yazısı olması nedeniyle heyecan verici, samimi sıcak olduğunu ifade etmişlerdir.

Yazma eğitiminde dijital ortamların kullanılmasına ilişkin öğretmenlerin büyük çoğunluğu olumsuz görüş belirtmiştir. Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının olumsuz yanları olduğunu savunan öğretmenler ilk okuma yazma aşamasında ince motor beceriler ve küçük kaslarının gelişimi için geleneksel yazma ile başlanması gerektiğini savunmuşlardır. Araştırmada öğretmenler dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının öğrencilerin özellikle motor becerilerinin gelişimi açısından olumsuz olduğunu, dijital ortamlarda yazı yazan öğrencilerin sayfa düzeni, imla ve yazım kurallarını kazanamayacağını, geleneksel yazıda zorlanacağını, eğitimde eşitsizliğe neden olabileceğini ve sağlık açısından olumsuz durumlar yaşanacağını belirtmişlerdir. Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasının olumlu olduğunu düşünen öğretmenler ise çağın gereklerine uygun öğrenciler yetiştirmek, dijital ortamların öğrencinin dikkatini çekmesi, öğrenme isteği artırması, dijital yazmanın kolaylıklarını kullanmayı öğrenme şanslarının oluşması gibi gerekçelerle bu görüşlerini desteklemişlerdir. Bu öğretmenler genel olarak dijital yazmanın yazma sürecine ilişkin yararlarından bahsetmiş, teknolojik yeniliklere uyum sağlayabilen bireylerin yetişmesi açısından dijital araçları kullanmanın önemine değinmişlerdir. Dijital yazmanın eğitim ortamlarında kullanılmasının olumlu yanları olduğunu ifade eden öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu eğitimde dijital yazmanın gerekli olduğunu belirterek geleneksel yazma kurallarını kavradıktan hemen sonra dijital yazmanın verilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Öğretmen adayları yazma eğitiminde dijital ortamların kullanılmasının çağın gereklerine uygun öğrenciler yetiştirilebilmek demek olduğunu, yazma eğitiminde kullanılan dijital ortamlar sayesinde öğrencilerin dijital yazmanın kolaylıklarını kullanmayı öğreneceğini, dijitalle hâkim oldukları için kendilerini rahat ifade edeceklerini, yazma eğitiminde dijital ortamların kullanılmasının

ders işlenirken zamandan tasarruf sağlayacağını vurgulamışlardır. Araştırmanın bu sonucuna benzer şekilde Ustabulut (2021)'un araştırmasında katılımcılar dijital yazmanın kolaylıkları olduğunu, dijital yazmayı her ortamda kolaylıkla yapabildiklerini, dijital yazmanın kendilerini güdülediğini, özgüvenlerini artırdığını, keyif verdiğini, dijital yazamadıkları zaman kendilerini eksik hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç araştırmamızdaki sonuçlarla paraleldir. İlkokul öğrencilerinin geleneksel yazmayı dijital araçlar yoluyla el yazısı yazarak öğrenmelerinin gerekli olduğunu belirten öğretmen adaylarının ise somut işlem döneminde olan ve dijital çağda doğan çocukların akıllı tahtalara el yazısı ile yazmaları ve akıllı tahtaya yazılan yazılar sayesinde öğrencilerin hatalarını göreceklarını, arkadaşlarının hatalarını düzeltebileceğini ve bu yolla yazma becerisinin gelişimine katkı sağlayacağını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının bir kısmı da dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılmasını olumsuzluk olarak görmektedir. Yazma eğitimine doğrudan dijitalle başlanmasının öğrencilerin küçük kaslarının ve motor becerilerinin gelişimini olumsuz etkileyeceğini, aynı zamanda teknolojik imkânı olmayan öğrenciler açısından eğitimde fırsat eşitsizliğini ortaya çıkaracağını ifade etmişlerdir. Benzer araştırmalarda (Al-Hazza, 2017; Hutchison ve Reinking, 2011; Hutchison, 2012; Pang vd., 2015; Pierczynski, 2015). Öğretmen adayları dijital teknolojilerin okuma yazma eğitime uyarlanmasında karşılaşılan bazı engellere vurgu yapmışlardır. Öğretmen adaylarına göre bazı okullarda, öğrencilerin evlerinde ekonomik ve bazı alt yapı yetersizliklerinden dolayı bilgisayar, telefon, tablet ve internetin bulunmaması, bazı uygulamaların İngilizce olması, düşük ekonomik gelire sahip bölgelerdeki ilkökul öğrencilerinin dijital becerilerinin düşük olması dolayısı ile eğitimde fırsat eşitliğinin olmaması araştırmanın sonuçları ile paralellik gösteren diğer araştırma sonuçlarındandır.

5.3. Öneriler

Elde edilen verilere ve sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Bu çalışma sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adayları ile yapılmıştır. Araştırmanın kapsamı genişletilerek diğer branşlardaki öğretmen ve öğretmen adayları ile araştırmalar yapılabilir.
2. Öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuma ve dijital yazma becerilerini geliştirecek nitelikte eğitimler verilebilir.
3. Eğitim fakültelerinde sınıf öğretmenliği bölümlerinde eğitim programları düzenlenirken teknolojik gelişmeler takip edilerek, dijital okuma ve dijital yazma kültürlerini

desteklemeye yönelik seçmeli dersler yerine zorunlu dersler konulmalı, bu doğrultuda içerikler sunulup etkinlikler tasarlanmalıdır.

4. Öğretmenlerin dijital okuma ve dijital yazma kültürlerini geliştirmek için hizmet içi eğitimler verilmeli, öğretmenlerin dijital okuma ve dijital yazma konusunda sınıflarda yaptıkları uygulamalara yönelik dönüt ve düzeltmeler sağlanmalıdır.
5. Günümüz şartlarında yeni okuma yazma becerileri olan dijital okuma ve dijital yazma becerileri yazı yazmaktan ve kitap okumaktan hoşlanmayan öğrenciler için alternatif olarak değerlendirilmelidir. Bu yeterlilikler derslere uyarlanmalıdır. İnterneti etkin bir şekilde öğrenme aracı olarak kullanarak dijital metin yazma ve dijital metinleri okumaya yönelik kazanımlar müfredata dahil edilmeli ve bu konuda öğretmen ve öğretmen adaylarına gerekli eğitimler verilmelidir.
6. MEB'e bağlı okullarda kullanılan EBA, MEBBİS, ÖBA gibi platformlar hakkında bilgiler öğretmen adaylarına lisans eğitimleri sürecinde verilerek öğretmen olduklarında karşılaşacakları bu platformlara aşinalıkları artırılmalıdır.
7. Öğrenme ortamları dijital okuma ve dijital yazmaya uygun şekilde; farklı öğrenme tarzlarını destekleyen, esnek, iletişim ve iş birliğine açık, etkileşim düzeyi yüksek olan, dijital araçları öğrenme sürecine dahil eden, öz-yönlendirmeli ve sosyal öğrenme ortamlarına yer veren öğrenme gerektiren ortamlar şeklinde tasarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akcaoğlu Saydım, S. (2017). Öğretmenlerin dijital okuma kültürü. MEB *Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü*. Ankara. https://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/06103720_Ogretmenlerin-Dijital-Okuma-Kulturu_Serap_AkYaoYlu.pdf (Erişim tarihi: 03.02.2022).
- Akdemir, A. (2020). *Dijital göçmenler üzerine bir çalışma: Sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojileri kullanımı hakkındaki görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Aksakal, F. (2019). *4. sınıftan fen bilgisi öğretmen adaylarının ve fen bilgisi öğretmenlerinin dijital öğretmenlik algıları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Aksoy, N. C., Karabay, E., & Aksoy, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 14(2), 859–894.
- Aksu, S. G., & Sürgevil Dalkılıç, O. (2019). Dijital çağın yetkinlikleri: Çalışanlar, insan kaynakları uzmanları ve yöneticiler çerçevesinden bakış. *Journal of Business in The Dijital Age*, 2(2), 54–68.
- Aktaş, N. (2019). *Dijital yazma atölyesi etkinliklerinin yazma motivasyonu ve hikâye yazma becerisinin gelişimine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Akubuilu, F., Okorie, E. U., Onwuka, G., & Uloh-Bethels, A. C. (2015). Reading readiness deficiency in children: Causes and ways of improvement. *Journal of Education and Practice*, 6(24), 38-43.
- All-Mahrooqi, R., & Denman, C. (2016). Establishing a reading culture in Arabic and English in Oman. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 7(1), 5-17. <https://ssrn.com/abstract=2803981>
- Alkan, V., Şimşek, S., & Armağan Erbil, B. (2019). Karma yöntem deseni: Öyküleyici alanyazın incelemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- ENAD*, 7(2), 1–24 <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.5m>
- Altunbay, M. & Uslu-Üstten, A. (2020). Okuma kültürünün bir göstergesi olarak kitaplık ve kütüphane kullanımı üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 916-930.

<https://www.anadiliegitimi.com/en/download/article-file/1212730>

Amiama-Espailat, C., & Mayor-Ruiz, C. (2017). Digital reading and reading competence–the influence in the Z generation from the dominican republic. *Comunicar. Media Education Research Journal*, 25(2). 10.3916/C52-2017-10

American Library Association. (1989). Presidential Committee on Information Literacy: Final Report <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.cfm> 12.12.2021

Arslan, S. (2019). *İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (2021). *Unesco tarafından ilan edilen günler.* UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. <https://unesco.org.tr/Home/Page/153?slug=UNESCO-Tarafından-Benimsenen-Gunler>

Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1–21. <https://doi.org/10.17755/esosder.92016>

Baron, N. S. (2017, October 9). *Even millennials acknowledge that whether you read on paper or a digital screen affects your attention on words and the ideas behind them. What are the implications for how we teach?* Kappanonline. <http://kappanonline.org/reading-digital-age/>

Baker, S. F., & Lastrapes, R. E. (2019). The writing performance of elementary students using a digital writing application: Results of a teacher–librarian collaboration. *Interactive Technology and Smart Education*. 16(4), 343-362.

Berrett, D. (2013). Students may be reading plenty, but not for class. *The Chronicle of Higher Education*. <https://www.chronicle.com/article/students-may-be-reading-plenty-but-not-for-class>

Boyacı, Z. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki (Düzce üniversitesi örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Bozyel, M. (2019). *Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık dersi deneyimlerinin günlük*

- yaşama yansımaları açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Bromley, K. (2006). Technology and writing. In McKenna, M. C., Labbo, L.D., Kieffer, R, D. and Reinking, D. (Eds.), *International handbook of literacy and technology (Vol. 2)* (pp. 349-353). The USA: Lawrence Erlbaum Associates.
- Budak, Y. (2019). Öğretmen adaylarının kendilerine yönelik dijital okuryazarlık değerlendirmelerinin incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 5(21), 156–172.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P (2015). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. (2. Baskı). Ankara. Anı
- Choo, Y. B., & Li, K. L. (2017). Digital writing in English language writing instruction. *ARIEL- An International Research Journal of English Language and Literature*, 28, 1-16.
- Coşkun, E. (2002). Okumanın hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu. *Türklük Bilimi Araştırma Dergisi, TÜBAR*, 11, 231-244. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/156741>
- Çıvğın, H. (2020). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin dijital okuma tez yazarı yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Dağtaş, A. (2013). Öğretmenlerin basılı sayfa ve ekrandan okuma tercihleri ile eğitimde elektronik metin kullanımına yönelik görüşleri. *Journal of Turkish Studies*, 8(3), 137–161. <http://www.turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=4390>
- Dahlström, H. (2019). Digital writing tools from the student perspective. *Education and Information Technologies*, 24(2), 1563-1581.
- Demirci, S. (2021, Agu. 24). Öğretmen dijital yeterlikleri. Tedmem. <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/ogretmen-dijital-yeterlikleri>.
- Duman, A. (2007). *Okullarda bilişim teknolojisinden etkili yararlanmada okul yönetimi*

- açısından karşılaşılan sorunlar (Elazığ ili örneği) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Duran, E., & Özen, N. E. (2018). Türkçe derslerinde dijital okuryazarlık. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3 (2), 31-46. <https://dergipark.org.tr/en/pub/turkegitimdergisi/issue/41487/464125>
- Durant, D. M., & Horava, T. (2015). The future of reading and academic libraries. portal: *Libraries and the Academy*, 15(1), 5-27. 10.1353/pla.2015.0013
- Ercan, A.N. ve Ateş, M. (2015). Ekrandan okuma ile kâğıttan okumanın anlama düzeyi açısından karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 10(7), 395-406.
- Erkan, S. S. Ş., Dağal, A. B. & Tezcan, Ö. (2015). Öğretmen adaylarının yazılı ve dijital okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (2) , 122-134 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40008/475648>
- Erkan, S. S. Ş., & Dağal, A. B. (2016). Öğretmen adaylarının dijital okuma, yazma ve sunum hazırlama becerileri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(1), 131-144.
- Erten P. (2019). Z kuşağının dijital teknolojiye yönelik tutumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(1), 190-202.
- Ertürk, M., & Üzümcü, E. (2018). Yeni nesil dijital okuma deneyimi ve e-kitabın geleceği. *Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi*, 8(2), 196–205. <https://doi.org/10.20488/sanattasarim.529772>
- Gambrell, L. B. (2005). Reading literature, reading text, reading the Internet: The times they are a'changing. *The Reading Teacher*, 58(6), 588-591. <https://doi.org/10.1598/RT.58.6.8>
- Gençtürk, G. (2022). *Dijital ortamın gençlerin okuma alışkanlıklarına etkisi: İstanbul'da durum* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Grabill, J. (2005). Electronic writing, research and teaching. *The Clearing House*, 100.
- Günay, D., & Çalık, A. (2019). İnovasyon, icat, teknoloji ve bilim kavramları üzerine.

Üniversite Araştırmaları Dergisi, 2 (1), 1–11. <https://doi.org/10.26701/uad.549654>

Güzel Özcan, P. (2021). *Teknolojik uygulamaların yazma becerisi ile yazma tutumu arasındaki ilişkisinin ve öğrenci deneyimlerinin incelemesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. MEF Üniversitesi.

Hooper, V. & Herath, C. (2014)., *Is google making us stupid? The impact of the internet on reading behaviour*. Proceedings. <https://aisel.aisnet.org/bled2014/1>

İspir, B. (2008). *Bilgi çağında dijitalleşme ve yeni teknolojiye uyum: Türkiye dijital televizyon yayıncılığı örneği* [Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi].

Kamalova, L. A., & Koletvinova, N. Y. D. (2016). The problem of reading and reading culture improvement of students-bachelors of elementary education in modern high institution. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(4), 473-484. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1094659.pdf>

Kara, S. (2021). *Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve ProQuest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 35 (35) , 1-17 . DOI: 10.9779/PUJE619

Karadağ, R. (2016). Yazma eğitimi. F.S. Kırmızı (Ed.). *İlk ve Ortaokullarda Türkçe Öğretimi (2015 Programına Uygun)* içinde (ss.163-210). Ankara: Anı Yayıncılık.

Karakuş, İ. (2022). *Öğretmen adaylarının profillerine “Dijital” bir bakış: Dijital farkındalık, yeterlik ve akıcılık* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.

Karaman, M. K. (2016). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1), 326–350. <https://doi.org/10.19145/guifd.90435>

Karagözoğlu, M. & Yüksek, A. (Eds.) Okuma kültürü ve kütüphaneler. [N.p.]: Hiperyayın, 2021. Disponivel em: *Geleneksel Okumadan Dijital Okumaya: Dijital Okuma Serüveninin Yansımaları*(pp.252-

253)https://discovery.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=56c78e3a-7f11-3f92-8fa2-582160474b90. Acesso em: 2 apr. 2023.

Kellner, D. (2000). New technologies/new literacies: Reconstructing education for the new millennium. *Teaching Education*, 11(3), 245–265. <https://doi.org/10.1080/713698975>

Keskin, M. (2008). *İlköğretim 1. kademe sınıf öğretmenlerinin bilişim teknolojileri okuryazarlık düzeylerinin öğrenci başarısını etkileme düzeyi (Afyonkarahisar ili örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi.

Keskin, H. K., Baştuğ, M., & Atmaca, T. (2016). Öğrencileri akademik dijital okumaya yönlendiren unsurlar. *Eğitim ve Bilim*, 41(188). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2016.6655>

Kılıç, N. (2021). *Dijital dünyada sağlık için bilgi arayışı: Covid-19 örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.

Kırmızı, F. & Bertan, E. (2023). Öğretmen adaylarının dijital ortamda yazmaya ilişkin tutumlarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sınırsız Eğitim Dergisi* 8(1) <https://doi.org/10.29250/sead.1239123>

Kinzer, C. K. & Leu, D. J. (2016). New literacies and new literacies within changing digital environments. Michael A. Peters (Eds.), *Encyclopedia of Educational Philosophy and Theory*, (pp.1-16). Singapore: Springer.

Kolburan Geçer, A., & Dağ, F. (2010). Üniversite öğrencilerini bilgisayar okur-yazarlık düzeylerinin belirlenmesi: Kocaeli Üniversitesi örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, VII(I), 20–44.

Korkut, E., & Akkoyunlu, B. (2008). Yabancı dil öğretmen adaylarının bilgi ve bilgisayar okuryazarlık öz-yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 34, 178-188.

Kozan, M. (2018). *Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.

Kozan, M., & Bulut Özek, M. (2019). Böte bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık

- düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıkların incelenmesi. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 107–120. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.538657>
- Liu, I., & Ko, H. W. (2019). Roles of paper-based reading ability and ICT-related skills in online reading performance. *Reading and Writing*, 32(4), 1037-1059. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11145-018-9892-z>
- Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı*. (2018,n.d.). MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü <https://doi.org/10.14527/9786257228657.10>
- Mokatsi, R. (2005). *Sharing resources: how library networks can help reach education*. East African Book Development Association. A research paper looking at libraries in the developing world. London, UK: Commission by Book Aid International.
- Nalusiba, P. (2010). *Strategies for the development of a reading culture in Uganda primary schools: case studies of four selected universal primary education schools in Kampala district* [Master's degree dissertation, Makerere University]. Uganda.
- Ocak, G., Çengelci, S., & Yurtseven, R. (2022). Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Afyonkarahisar Örneği), *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 8(1), 123-155. DOI: 10.47615/issej.1103143
- OECD (n.d.). *Adult literacy*. Organisation for Economic Co-operation and Development. Retrieved: April 01, 2023 from [https://www.oecd.org/education/innovation-education/adultliteracy.htm#:~:text=Literacy%20involves%20a%20continuum%20of,Assessment%20of%20Adult%20Competencies%20\(PIAAC\)](https://www.oecd.org/education/innovation-education/adultliteracy.htm#:~:text=Literacy%20involves%20a%20continuum%20of,Assessment%20of%20Adult%20Competencies%20(PIAAC))
- Odabaş H. ve Akkaya, M.A. (Ed.). (2017). *Kitap okumadan dijital okumaya: Okuma kültüründe ve davranışında gözlemlenen değişimler*. (pp.276-292) Hiper Yayın. <http://eprints.rclis.org/39313/> adresinden erişildi.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. & Sevmez, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde dijital / e-kitap okuma kültürü. *Selçuk Üniversitesi örneği. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 58 (1), 139-171. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dtcfdergisi/issue/66800/1044561>

- Odabaş, H., Odabaş Z.Y. & Binici, K. (2019). Dijital bilgi kaynakları ve ortamlarının üniversite öğrencilerinin okuma davranışlarına etkileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49,89-116.
- Odabaş, H. (2017). Kitap okumadan dijital okumaya: okuma kültüründe ve davranışında gözlemlenen değişimler. Bilişim Teknolojilerinin Bilgi Merkezlerine ve Hizmetlerine Etkileri içinde, (ss.272-292). Hiper yayım. <http://eprints.rclis.org/39313/1/2.pdf>
- Macit, Ğ., Demir, M.K. (2016). Dördüncü sınıf öğrencilerinin ekran okuma becerilerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*. 11(3), 1647-1664.
- M. Kazaragözoğlu & A. Yüksek (Ed.). (2021). *Kitap okumadan dijital okumaya: okuma kültüründe ve davranışında gözlemlenen değişimler*. (pp. 251–282). Hiper Yayın.
- Onursoy, S. (2018). Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 989–1013.
- Olasehinde, M. O., Akanmode, O. A., Alaiyemola, A. T., & Babatunde, O. T. (2015). Promoting the reading culture towards human capital and global development. *English Language Teaching*, 8(6), 194-200.
- Öçal, F. N. (2017). *İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik alguları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Öksüz, Y., Güven Demir, E., & İci, A. (2016). Öğretmenlerin dijital okuryazarlık kavramına ilişkin metaforlarının incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 50, 387-396. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3383>
- Özbay, M., & Özdemir, O. (2014). Türkçe öğretim programı için bir öneri: dijital okuryazarlığa yönelik amaç ve kazanımlar. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 2(2), 31–40.
- Özer, M. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin 21.yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik alguları ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Özoğlu, C. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlıkları arasındaki ilişki (Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği)*

- [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Pınar, G. (2021). *Yenilikçi davranış yoluyla akademik başarıyı desteklemede yaratıcı öz yeterlik ve dijital okuryazarlığın rolü: Makü öğrencileri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Pratolo, B. W., & Solikhati, H. A. (2021). Investigating teachers' attitude toward digital literacy in EFL classroom. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 15(1), 97-103
- Prensky, M. (2001) Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5).
- Polat, C. (2006). Bilgi çağında üniversite eğitimi için bir açılım: bilgi okuryazarlığı öğretimi. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı, 29, 249–249.*
<https://doi.org/10.14222/turkiyat775>
- Samur, A. Ö. (2016). *Okuma kültürü nasıl kazandırılır, okulöncesi dönem/0-6 yaş*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sang, Y. (2017). Expanded territories of “literacy”: New literacies and multiliteracies. *Journal of Education and Practice*, Vol.8, No.8, 2017.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1139059.pdf>
- Sarıkaya, B. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının dijital okuryazarlık durumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 12 Sayı: 62.
- Sever, S. (2011). *Okuma kültürü edindirme sürecinde temel sorunlar ve çözüm önerileri*. Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı Kitap Katalogu. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Söylemez Hark, N. (2021). Dijital okuryazarlık ile ilgili yapılan bazı çalışmaların değerlendirilmesi. In *ASEAD 7. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu* (Issue October, pp. 199–212).
- Shopova, T. (2014). Digital literacy of students and its improvement at the university. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 7(2), 26-32.
- Susar Kırmızı, F., Akkaya, N., & Kapıkıran, Ş. (2021). Dijital ortamda yazmaya ilişkin tutum Ölçeği (DOYAT): Ölçek geliştirme çalışması. *Pamukkale University Journal of*

Education, 52, 417–444. <https://doi.org/10.9779/pauefd.684858>

Susar Kırmızı, F., & Yurdakal, İ. H. (2021). Öğretmen adayları için dijital okumaya yönelik tutum ölçeği (dotö): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51, 137–159. <https://doi.org/10.53444/deubefd.788603>

Şahenk Erkan, S. S., & Balaban Dağdal, A. (2018). Öğretmen adayların dijital okuma,yazma ve sunum hazırlama becerileri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Journal of International Scientific Researches*, 3(1), 131–144. <https://doi.org/10.21733/ibad.373767>

Şimşek, Ş. (2022). Türkçe ders kitaplarında dijital yetkinlik. *Turkish Studies - Education*, 17(3), 469- 484. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.57919>

Tiryaki, A.N., Karakuş, O. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının dijital uygulama ile okuduğunu anlama becerisinin incelenmesi. *İleri Eğitim Çalışmaları Dergisi*.1(1), 1-11.

Tok, M. (2015). Examining pre-service teacher views on the implementation of screen-based writing instruction. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 7(2), 235- 252.

Toker, T., Akgün, E., Cömert, Z., & Edİp, S. (2021). Eğitimciler için dijital yeterlilik ölçeği: uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Digitalcompetency scale for educators: adaptation, validity and reliability study. *Milli Egitim*, 50(230), 301–328. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.801607>

Tornero, J. M. P. (2004). *Promoting digital literacy: Understanding digital literacy*. [Unpublished master's thesis]. University of Autonomia

Trace, M.(2016, July20). *Do students lose depth in dijital reading?* The conversation. <https://theconversation.com/do-students-lose-depth-in-dijital-reading-61897>

Türe, G. (2021). Dijital dünyanın okuma ve yazma becerileri üzerindeki etkisi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4 (2), 165-184. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotfl/issue/66328/996124>

Tüzel, S., & Tok, M. (2013). Öğretmen adaylarının dijital yazma deneyimlerinin incelenmesi.

Journal of History School, 6(15), 577–596. <https://doi.org/10.14225/joh292>

Ulu, H. ve Zelzele, E. B. (2018). Öğretmen adaylarının ekran okuma öz yeterlik algılarının incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2608-2628

UNESCO (2023, Şub 2). *What you need to know about literacy*. <https://www.unesco.org/en/literacy/need-know>

Ustabulut, M. Y. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının dijital yazmayla ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 300–311. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.889022>

Yalçıntaş, E. (2023). *Okuma kültürü-dijital okuma farkındalık programının” özel eğitim ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma kültürü ve dijital okuma farkındalık düzeyleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.

Yamaç, A. (2019). Dijital okuma ve yazma uygulamalarının ilkökul düzeyinde kullanımına yönelik sınıf öğretmeni adaylarının algıları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1/1), 1–25. <https://doi.org/10.33206/mjss.484876>

Yaman, C. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Haisdemir Ünivesitesi.

Yıldız, N. ve Keskin, H. (2016). Ergenlik dönemindeki öğrencilerin dijital ve matbu okumaya karşı tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 344-361

Yılmaz, Ö. (2021). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecinde dijital okuryazarlık beceri düzeylerine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimlei Dergisi*, 10(19), 17–27.

Yontar, A. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 815–824. <https://doi.org/0000-0002-4991-7763>

Zorbaz, M., Çetinkaya, G. (2020). Exploring preservice teachers’ writing culture. *International Journal of Language Academy*, 8(3), 202-220. <http://dx.doi.org/10.29228/ijla.42963>

<https://www.onlinecollege.org/developing-digital-writing-skills/> (Erişim tarihi: 05.06.2023).

EKLER

Ek-1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Sınıf Öğretmenleri İçin)

Kişisel Bilgiler

(Sınıf Öğretmenleri İçin)

1. Adınız ve Soyadınız:
2. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
3. Yaşınız:
4. Öğrenim Durumunuz:
Lisans/ Yüksek Lisans/Doktora
5. Mesleki Kıdeminiz:
6. Öğretim Yaptığınız Sınıf Düzeyi:

GÖRÜŞME SORULARI

- Dijital okuma deyince ne anlıyorsunuz? Görüşlerinizi paylaşabilir misiniz?
- Okumada dijital metinleri mi yoksa basılı metinleri mi tercih ediyorsunuz? Neden?
- Metinleri dijital olarak okuma ile basılı olarak okuma arasında sizce ne gibi farklılıklar vardır? Hangisinin neden daha etkili olduğunu görüyorsunuz?
- Okuma eğitiminde dijital ortamların kullanılması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Sizce olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?
- Dijital yazma deyince ne anlıyorsunuz? Görüşlerinizi paylaşabilir misiniz?
- Yazmayı dijital ortamda mı yoksa geleneksel yazma (kâğıt kalem kullanarak) olarak mı tercih ediyorsunuz? Neden?
- Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Sizce olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?
- Dijital ortamda yazmanın sağladığı kolaylıklar sizce nelerdir?
- Dijital yazma becerinizi geliştirme konusunda neler yapabilirsiniz? Düşüncelerinizi paylaşır mısınız?

Ek-2 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Öğretmen Adayları İçin)

Kişisel Bilgiler (Öğretmen Adayları İçin)

1. Adınız ve Soyadınız:
2. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
3. Yaşınız:
4. Öğrenim Gördüğünüz Üniversite/Fakülte:
5. Öğrenim Gördüğünüz Sınıf Düzeyi:

GÖRÜŞME SORULARI

- Dijital okuma deyince ne anlıyorsunuz? Görüşlerinizi paylaşabilir misiniz?
- Okumada dijital metinleri mi yoksa basılı metinleri mi tercih ediyorsunuz? Neden?
- Metinleri dijital olarak okuma ile basılı olarak okuma arasında sizce ne gibi farklılıklar vardır? Hangisinin neden daha etkili olduğunu görüyorsunuz?
- Okuma eğitiminde dijital ortamların kullanılması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Sizce olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?
- Dijital yazma deyince ne anlıyorsunuz? Görüşlerinizi paylaşabilir misiniz?
- Yazmayı dijital ortamda mı yoksa geleneksel yazma (kâğıt kalem kullanarak) olarak mı tercih ediyorsunuz? Neden?
- Dijital ortamların yazma eğitiminde kullanılması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Sizce olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?
- Dijital ortamda yazmanın sağladığı kolaylıklar sizce nelerdir?
- Dijital yazma becerinizi geliştirme konusunda neler yapabilirsiniz? Düşüncelerinizi paylaşır mısınız?

Ek-3 Öğretmen Anket “Google Forms”

ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL OKUMA VE YAZMA KÜLTÜRÜ

Değerli Öğretmen Arkadaşım,

Size uygulayacağımız anket, öğretmenlerin dijital okuma ve yazma kültürüne yönelik yapılacak olan araştırmama veri toplamak için hazırlanmıştır. Oluşturulan anket iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm kişisel bilgileri içermekte; ikinci bölüm ise dijital okuma ve yazma kültürüyle ilgili sorulardan oluşmaktadır. Anket sorularını cevaplandırırken her bir ifade için size en uygun seçeneği (x) şeklinde işaretleyiniz. Ankete doğru ve içtenlikle cevap vermeniz araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği artıracaktır. Ankete verilen cevaplar yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. İlgi ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

BİRİNCİ BÖLÜM

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz? Kadın Erkek

2. Yaşınız 20-25 26-30 31-40 41-50 51 ve üstü

3. Mesleki deneyiminiz

0-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl 16-20 yıl 21-25 yıl 26 yıl ve üstü

4. Eğitim düzeyiniz Lisans Yüksek Lisans Doktora

)Diğer:.....

5. Dijital cihazlar aracılığıyla okuma yapar mısınız?

Evet Hayır

Dijital cihazlar aracılığı ile okuma yapıyorsanız gerekçeleriniz nelerdir?

Daha güncel bilgiler içermesi

bilgiye kolay erişim sağlaması

kağıt israfını önlemesi

daha fazla bilgiye erişim imkanı sağlaması

daha ekonomik olması

okunan metnin yazı boyutunun ayarlanabilmesi

Diğer:.....

Dijital cihazlar aracılığı ile okuma yapmıyorsanız gerekçeniz nedir?

.....
.....
.....

6. Dijital cihazlar aracılığıyla yazma yapar mısınız?

Evet Hayır

Dijital cihazlar aracılığı ile yazma yapmıyorsanız gerekçeniz nedir?

.....
.....
.....

Dijital cihazlar aracılığı ile yazma yapıyorsanız gerekçeleriniz nelerdir?

Daha kolay yazı yazmamı sağlaması

Dil denetimi yapmamı kolaylaştırması

Kağıt israfını önlemesi

Sesli yazma kolaylığının olması

Anında başkaları ile paylaşma kolaylığının olması

Yazdıklarımızın el yazısına göre daha okunur ve anlaşılır olması (çirkin yazı gibi bir sorun teşkil etmemesi)

Diğer:.....

.....

7. Dijital okuma yaparken sıklıkla kullandığınız cihazlar nelerdir?

Akıllı telefon Tablet Notebook Dizüstü Bilgisayar

Diğer:.....

8. Dijital yazma yaparken sıklıkla kullandığınız cihazlar nelerdir?

Akıllı telefon Tablet Notebook Dizüstü Bilgisayar

Diğer:.....

9. Dijital okuma için kullandığınız cihazınızın özelliklerini kullanmaya hâkim misiniz? Bir dereceleme yaparsanız kendinizi hangi kategoriye koyardınız?

Çok az Az Orta İyi İleri

10. Dijital yazma için kullandığınız cihazınızın özelliklerini kullanmaya hâkim misiniz? Bir dereceleme yaparsanız kendinizi hangi kategoriye koyardınız?

Çok az Az Orta İyi İleri

DİJİTAL OKUMA KÜLTÜRÜ		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Okumayı basılı materyallerden yaptığımda kâğıda dokunmak, kitabın kokusunu almak bana mutluluk verir.					
2	Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.					
3	Basılı materyallerden altını çizerek okumak okuduğumu anlamamı sağlar.					
4	Dijital okuma yaparken gözlerim daha çabuk yoruluyor.					
5	Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.					
6	Basılı materyallerden okuduğumda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.					
7	Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.					
8	Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.					
9	Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.					
10	Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.					
11	Basılı materyallerden okuma yapmak bana çok sıkıcı gelir.					
12	Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur.					
13	Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolay.					
14	Basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih ederim.					
15	Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.					
16	Basılı materyallerden okuma yaparken adeta metnin içinde kaybolurum. Zamanın nasıl aktığını bilmem.					
17	Dijital okuma yaparken telefonuma /notebookuma gelen mail ve mesajlar dikkatimi dağıtır.					
18	Dijital metinlerde görseller sunular daha çok ilgimi çeker.					
19	Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.					
20	Dijital metinleri okuduktan sonra basılı metinler artık ilgimi çekmiyor.					
21	Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır.					
22	Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı materyallerin etkisi oldukça fazladır.					
23	Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.					
24	Kendi kütüphanemi oluşturmak ve kitaplığımı zenginleştirmek basılı materyalleri tercih etme sebebidir.					
25	Dijital metinlerdeki bilgilerin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm					
26	Dijital metinler okuma isteğimi artırır.					
27	Basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapabilirim.					
28	Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.					
29	Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.					
30	Basılı metinlerden okumak okuduğumu hatırlamama katkı sağlıyor.					
31	Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor.					

DİJİTAL YAZMA KÜLTÜRÜ		Kesimlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesimlikle Katılmıyorum
1	Dijital ortamda sayfa düzenini yazı karakterini, yazının rengini ve büyüklüğünü istediğim şekilde düzenleyebilirim					
2	Dijital ortamda oluşturacağım metine resim küçük resim, metin kutusu, tablo grafik ekleyip çıkarabilirim.					
3	Dijital ortamda yazma yaparken farklı yazarlardan kuralına uygun şekilde alıntılar yapabilirim.					
4	Dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarımda saklayabilirim.					
5	Dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığıma uygun şekilde düzenleyebilirim.					
6	Dijital yazma geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdığım kâğıt israfına neden olmaz.					
7	Dijital yazma yaptığım hazırladığım metni istediğim kişiyle anında paylaşabilirim.					
8	Dijital yazma yaparken klavyeyi on parmak kullanabilirim.					
9	Dijital yazma yaparken düşüncelerimi daha hızlı ve akıcı şekilde ifade ederim.					
10	Dijital yazmada geleneksel yazmadaki gibi kişinin yazdığı yazıdan karakter analizi yapılamaz.					
11	Dijital yazma yaparken göz sağlığım bozulabilir. Vücut postürümde bozukluklara neden olabilir.					
12	Dijital ortamda yazdıklarımı bana özel bir dosyada şifreleyip saklayabilirim.					
13	Dijital yazma yapabilmek beni çağa ayak uydurabildiğim için özgüvenli hissettirir.					
14	Dijital bir metin yazdığım ekranda yazım yanlış ve imla hatalarımı görmek hata yapma olasılığımı düşürür.					
15	Metinleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak ve düzenlemek dijital yazmanın düzen adına getirdiği kolaylıklardandır.					
16	Dijital metin yazmak bana soğuk ve resmi gelir.					
17	Kâğıdın dokusu kalemin mürekkebi düşüncelerimin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırır.					
18	Dijital yazmada klavyeyi kullanmadığım için bana çok zor gelir.					
19	Bir sunum hazırlarken görüntü video ve ses eklenebilmesi dijital yazmayı çekici hale getirir.					
20	Dijital ortamda yazmak etkili pratik ve kolaydır.					
21	Dijital ortamda yazmak günümüz siber güvenlik kurallarına uyulmazsa tehlikeli olabilir.					
22	Dijitalde yazdığım hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması büyük kolaylık sağlar.					
23	Dijital yazmanın geliştirilmesi için daha fazla dijital ortamda vakit geçirilmelidir.					
24	Dijital yazmayı çok sevmediğim için geliştirmeye de ihtiyaç duymam.					
25	Dijital yazma hayatımın vazgeçilmez bir alanıdır.					
26	Dijital araçları kullanarak yazı yazmak beni heyecanlandırır.					
27	Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünürüm.					
28	Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmak bana zevk verir.					
29	Yazılarımı dijital teknolojileri kullanarak yazmayı tercih ederim.					

Ek-4 Öğretmen Adayları Anket “Google Forms”

ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİJİTAL OKUMA VE YAZMA KÜLTÜRÜ

Değerli Öğretmen Adayları

Size uygulayacağımız anket, öğretmen adaylarımızın dijital okuma ve yazma kültürüne yönelik yapılacak olan araştırmaya veri toplamak için hazırlanmıştır. Oluşturulan ankette birinci bölüm kişisel bilgileri içermekte; diğer bölümler ise dijital okuma ve yazma kültürüyle ilgili sorulardan oluşmaktadır. Anket sorularını cevaplandırırken her bir ifade için size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Ankete doğru ve içtenlikle cevap vermeniz araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği artıracaktır. Ankete verilen cevaplar yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Lütfen hiç bir soruyu boş bırakmayınız. İlgi ve katkılarımız için teşekkür ederiz.

1.BÖLÜM KİŞİSEL BİLGİLER

1.Cinsiyetiniz?

Kadın() Erkek()

2.Okuduğunuz sınıf düzeyiniz?

1. sınıf ()

2. sınıf ()

3. sınıf ()

4. sınıf ()

3.Günlük dijital okuma süreniz? (Telefon, tablet, bilgisayar vb)

10-20dakika ()

20-40 dakika()

40-60 dakika()

60-120 dakika()

120 dakikadan fazla()

Diğer()

4.Günlük basılı kaynaktan okuma süreniz?

10-20dakika ()

20-40 dakika()

40-60 dakika()

60-120 dakika()

120 dakikadan fazla()

Diğer()

5.Dijital cihazlardan herhangi birinde kitap okuyor musunuz?

Evet() Hayır()

6.Dijital cihazlar aracılığı ile okuma yapmıyorsanız gerekçeniz nedir?

.....
.....

7.Dijital cihazlar aracılığı ile okuma yapıyorsanız gerekçeleriniz nelerdir?

Daha güncel bilgiler içermesi()

Bilgiye kolay erişim sağlaması()

Kağıt israfını önlemesi()

Daha fazla bilgiye erişim imkânı sağlaması()

Daha ekonomik olması()

Okunan metnin yazı boyutunun ayarlanabilmesi()

Diğer()

8. Dijital cihazlarda okuma yapma yeterliliğinizi ne düzeyde tanımlarsınız?

Kötü()

Az ()

Orta()

İyi ()

9. Dijital cihazlarınızda bir kitaplığınız var mı?

Evet() Hayır ()

10. Dijital cihazlarınızda internetin olmadığı durumlarda da okuyabileceğiniz elektronik metinler var mı?

Evet() Hayır ()

11. Bir yılda dijital cihazdan/cihazlardan okuduğunuz kitap sayısı?

.....

12. Genel olarak kitap okuma alışkanlığınızı nasıl tanımlarsınız?

Hiç kitap okumam()

Kötü seviyede bir okuyucuyum()

Orta seviyede bir okuyucuyum()

İyi seviyede bir okuyucuyum()

13. Hangisinde okumayı tercih edersiniz?

Kağıt üzerinden()

Dijital cihazdan()

15. Dijital cihazlar aracılığıyla yazma yapar mısınız?

Evet() Hayır ()

16. Dijital cihazlar aracılığı ile yazma yapmıyorsanız gerekçeniz nedir?

.....

17. Dijital cihazlar aracılığı ile yazma yapıyorsanız gerekçeleriniz nelerdir?

Daha kolay yazı yazmamı sağlaması()

Dil denetimi yapmamı kolaylaştırması()

Kâğıt israfını önlemesi()

Sesli yazma kolaylığının olması()

Anında başkaları ile paylaşma kolaylığının olması()

Yazdıklarımızın el yazısına göre daha okunur ve anlaşılır olması (çirkin yazı gibi bir sorun teşkil etmemesi) ()

18. Dijital okuma yaparken sıklıkla kullandığımız cihazlar nelerdir?

Akıllı telefon()

Tablet()

Notebook()

Dizüstü Bilgisayar()

Diğer()

19. Dijital yazma yaparken sıklıkla kullandığımız cihazlar nelerdir?

Akıllı telefon()

Tablet()

Notebook()

Dizüstü Bilgisayar()

Diğer()

20. Dijital yazma için kullandığımız cihazımızın özelliklerini kullanmaya hâkim misiniz? Bir dereceleme yapsanız kendinizi hangi kategoriye koyardınız?

Çok az()

Az()

Orta()

İyi()

İleri()

21. Her gün internette ortalama ne kadar süre vakit geçirirsiniz?

1 saatten az()

1 ile 2 saat arasında()

3 ile 4 saat arası()

5 saatten fazla()

22. Bu sürenin ne kadarını dijital okuma için ayırıyorsunuz?

Hiç zaman ayırmam()

En az yarım saatini()

Tamamını()

Diğer()

23. Bu sürenin ne kadarını dijital yazma için ayırıyorsunuz?

Hiç zaman ayırmam()

En az yarım saatini()

Tamamını()

Diğer()

24. Dijital araçlar üzerinde en fazla okuma yaptığımız ortam hangisidir?

Sosyal medya()

Gazete ve dergiler()

Ders kitapları ve makaleler()

Web siteleri()

DİJİTAL OKUMA KÜLTÜRÜ		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Okumayı basılı materyallerden yaptığımda kâğıda dokunmak, kitabın kokusunu almak bana mutluluk verir.					
2	Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.					
3	Basılı materyallerden altını çizerek okumak okuduğumu anlamamı sağlar.					
4	Dijital okuma yaparken gözlerim daha çabuk yoruluyor.					
5	Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.					
6	Basılı materyallerden okuduğumda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.					
7	Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.					
8	Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.					
9	Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.					
10	Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.					
11	Basılı materyallerden okuma yapmak bana çok sıkıcı gelir.					
12	Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur.					
13	Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolay.					
14	Basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih ederim.					
15	Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.					
16	Basılı materyallerden okuma yaparken adeta metnin içinde kaybolurum. Zamanın nasıl aktığını bilmem.					
17	Dijital okuma yaparken telefonuma /notebookuma gelen mail ve mesajlar dikkatimi dağıtır.					
18	Dijital metinlerde görseller sunumlar daha çok ilgimi çeker.					
19	Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.					
20	Dijital metinleri okuduktan sonra basılı metinler artık ilgimi çekmiyor.					
21	Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır.					
22	Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı materyallerin etkisi oldukça fazladır.					
23	Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.					
24	Kendi kütüphanemi oluşturmak ve kitaplığımı zenginleştirmek basılı materyalleri tercih etme sebebidir.					
25	Dijital metinlerdeki bilgilerin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm.					

26	Dijital metinler okuma isteğimi artırır.					
27	Basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapabilirim.					
28	Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.					
29	Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.					
30	Basılı metinlerden okumak okuduğumu hatırlamama katkı sağlıyor.					
31	Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor.					

DİJİTAL YAZMA KÜLTÜRÜ		Kesimlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesimlikle Katılmıyorum
1	Dijital ortamda sayfa düzenini yazı karakterini, yazının rengini ve büyüklüğünü istediğim şekilde düzenleyebilirim					
2	Dijital ortamda oluşturacağım metine resim küçük resim, metin kutusu, tablo grafik ekleyip çıkarabilirim.					
3	Dijital ortamda yazma yaparken farklı yazarlardan kuralına uygun şekilde alıntılar yapabilirim.					
4	Dijital bir metni kesip, kopyalayıp çoğaltıp bilgisayarımda saklayabilirim.					
5	Dijital yazma yaparken ekran parlaklığını ve mavi ekran özelliğini göz sağlığıma uygun şekilde düzenleyebilirim.					
6	Dijital yazma geleneksel yazmadaki gibi yanlış yazdığım kâğıt israfına neden olmaz.					
7	Dijital yazma yaptığım hazırladığım metni istediğim kişiyle anında paylaşabilirim.					
8	Dijital yazma yaparken klavyeyi on parmak kullanabilirim.					
9	Dijital yazma yaparken düşüncelerimi daha hızlı ve akıcı şekilde ifade ederim.					
10	Dijital yazmada geleneksel yazmadaki gibi kişinin yazdığı yazıdan karakter analizi yapılamaz.					
11	Dijital yazma yaparken göz sağlığım bozulabilir. Vücut postürümde bozukluklara neden olabilir.					
12	Dijital ortamda yazdıklarımı bana özel bir dosyada şifreleyip saklayabilirim.					
13	Dijital yazma yapabilmek beni çağa ayak uydurabildiğim için özgüvenli hissettirir.					
14	Dijital bir metin yazdığım ekranda yazım yanlış ve imla hatalarımı görmek hata yapma olasılığımı düşürür.					
15	Metinleri ayrı ayrı dosyalarda saklamak ve düzenlemek dijital yazmanın düzen adına getirdiği kolaylıklardandır.					
16	Dijital metin yazmak bana soğuk ve resmi gelir.					
17	Kâğıdın dokusu kalemin mürekkebi düşüncelerimin daha hızlı akmasını ve ifadesini kolaylaştırır.					
18	Dijital yazmada klavyeyi kullanmadığım için bana çok zor gelir.					
19	Bir sunum hazırlarken görüntü video ve ses eklenebilmesi dijital yazmayı çekici hale getirir.					
20	Dijital ortamda yazmak etkili pratik ve kolaydır.					
21	Dijital ortamda yazmak günümüz siber güvenlik kurallarına uyulmazsa tehlikeli olabilir.					
22	Dijitalde yazdığım hiçbir şeyin kaybolmaması/geri getirilebilir olması büyük kolaylık sağlar.					
23	Dijital yazmanın geliştirilmesi için daha fazla dijital ortamda vakit geçirilmelidir.					
24	Dijital yazmayı çok sevmediğim için geliştirmeye de ihtiyaç duymam.					
25	Dijital yazma hayatımın vazgeçilmez bir alanıdır.					
26	Dijital araçları kullanarak yazı yazmak beni heyecanlandırır.					
27	Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmanın kolay olduğunu düşünürüm.					
28	Dijital teknolojileri kullanarak yazı yazmak bana zevk verir.					
29	Yazılarımı dijital teknolojileri kullanarak yazmayı tercih ederim.					

Ek-5 Etik Kurul Belgesi

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :11/02/2022 Toplantı Sayısı:02 Karar No :2022/47
Araştırmanın Başlığı	Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dijital Okuma ve Dijital Yazma Kültürleri
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Ruhan KARADAĞ YILMAZ
Yardımcı Araştırmacılar	Lisansüstü Öğrenci Hayrinnisa SAVAŞ
Etik Kurul Kararı	8572 sayılı başvurumuz değerlendirilmiş olup, araştırmanız Etik Kurul tarafından uygun görülmüştür.

ASLI GİBİDİR
11/02/2022

Doç. Dr. Ahmet KURNAZ
Etik Kurul Başkanı

Ek-6 Araştırma İzin Belgesi

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-46294193

23.03.2022

Konu : Araştırma İzni (Hayrûnnisa SAVAŞ)

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.

b)18/03/2022 tarihli ve E-48178250-300-170142 sayılı yazınız.

c) 22/03/2022 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hayrûnnisa SAVAŞ'ın "Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dijital Okuma ve Dijital Yazma Kültürleri" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın, Selçuklu ilçesinde bulunan ekli listede adı yazılı ilkokullarda görevli sınıf öğretmenlerine eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde elektronik ortamda istatistik42@meb.gov.tr e-posta adresine ve bir adet kitapçık olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Arz ederim.

Mustafa KURT
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek:

1-Genelge (3 Sayfa)

2-Katılımcı Onam Formu (1 Sayfa) 3-
Görüşme Formu (1 Sayfa)

4- Kişisel Bilgi Formu (1 Sayfa)

5- Dijital Okuma Tutum Ölçeği (1 Sayfa)

6- Dijital Ortamda Yazmaya İlişkin Tutum Ölçeği (2 Sayfa) 7-
Öğretmenlerin Dijital Okuma Kültürü Ölçeği (2 Sayfa)

8-Okul Listesi (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Akabe Mahallesi Demirsatan Sok.No:4 Karatay/Konya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Ali Naci IŞIK-132

Telefon No : 0 (332) 353 30 50

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

E-Posta: istatistik42@meb.gov.tr Kep
Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: <http://konya.meb.gov.tr>

Faks:3323515

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f07c-834f-3944-8c29-4d4a kodu ile teyit edilebilir.

Ek-7 Bilgilendirilmiş Onam Formu

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULUNA SUNULACAK
BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU
(Bireylerden veri toplamaya dayalı her türlü araştırmada alınacaktır. Katılımcı Bilgisi Olmadan Doldurulmalıdır)

Bu çalışma, Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dijital Okuma ve Dijital Yazma Kültürleri başlıklı bir araştırma çalışmasıdır. Çalışma, Hayrünnisa SAVAS tarafından yürütülecektir. Çalışma sonuçlarının sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının dijital okuma ve yazma kültürlerinin gelişimine katkılarının ortaya konulması, kendisinden sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.

- Çalışmanın amacı doğrultusunda, ölçekler kullanılarak ve araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile sizden veriler toplanacaktır.
- İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, yalnızca bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Necmettin Erbakan Üniversitesi Sınıf Eğitimi bölümünden Prof. Dr. Ruhan KARADAĞ YILMAZ' a yöneltebilirsiniz.

Sorumlu Araştırmacı Unvan

Adı-Soyadı: Prof. Dr. Ruhan KARADAĞ YILMAZ

İmza :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

Ek-8 Ölçek Kullanma İzinleri

Ölçek Uygulama İzni Talebi Gelen Kutusu x

hayrūnnisa SAVAŞ
Alıcı: iyurdakal 8 Mar 2022 19:20

Sayın hocam,
Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Sınıf Eğitimi Bölümü tezli yüksek lisans öğrencisi Hayrūnnisa
SAVAŞ öncelikle size saygılarımı iletiyorum. Tez çalışmamda veri
toplama amacıyla tarafınızca geliştirilen 'Öğretmen Adayları için
Dijital Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği(DOTO)' ni kullanmak için
sizden izin talep ediyorum.
Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

İBRAHİM HALİL YURDAKAL
Alıcı: ben 10 Mar 2022 14:56

Hayrūnnisa merhaba, söz konusu ölçeği bilimsel çalışmalarında kullanabilirsiniz. Ölçme aracı ektedir. Ölçme aracına ilişkin analizler makalede

Doç. Dr. İbrahim Halil YURDAKAL
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi ABD

Assoc. Prof. İbrahim Halil YURDAKAL
Pamukkale University Education Faculty
Dep. of Primary School Teaching

Bir ek - Gmail tarafından tarandı

DOT ÖLÇEK.docx

hayrūnnisa SAVAŞ
Alıcı: İBRAHİM 10 Mar 2022 16:28

Çok teşekkür ederim değerli hocam

10 Mar 2022 Per 14:56 tarihinde İBRAHİM HALİL YURDAKAL

ÖLÇEK UYGULAMA İZİNİ TALEBİ

Gelen Kutusu x

hayrűnnisa SAVAŞ

Alıcı: fsusar

8 Mar 2022 Sal 16:32

Sayın hocam,

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakűtesi Sınıf Eğitimi Bölümü tezli yüksek lisans öğrencisi Hayrűnnisa SAVAŞ öncelikle size saygılarımı iletiyorum. Tez çalışmamda veri toplama amacıyla tarafınızca geliştirilen "Öğretmen Adayları için Dijital Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği(DOTO)" ni kullanmak için sizden izin talep ediyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

FATMA SUSAR

Alıcı: ben

9 Mar 2022 Çar 12:58

SEvgili Hayrűnnisa merhaba,

Ölçeğimi kullanabilirsiniz. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI
Pamukkale Üniversitesi/Pamukkale University
Sınıf Öğretmenliği ABD/Primary School Department
Denizli Kınıklı Yerleşkesi, TÜRKİYE/ Denizli Kınıklı Campus/TURKEY

...

hayrűnnisa SAVAŞ

Alıcı: FATMA

9 Mar 2022 Çar 14:01

Çok teşekkür ederim değerli hocam

9 Mar 2022 Çar 12:58 tarihinde FATMA SUSAR